Charles Folsom,
Cambridge.

George M. Folsom
1874.

L. ANNÆI SENECÆ

TRAGŒDIÆ.

Edited by John Carey

Quæ, in nostrâ editione, uncinis [hunc in morem] *inclusa leguntur, ea vel plane adulterina aut insiticia sunt — vel, propter scripturæ varietatem, pro incertis habenda — vel, licet reipsâ fortasse germana, criticorum tamen dissensione in dubium vocata.*

Pridie Idus Novembres,
A. C. 1823.

L. ANNÆI SENECÆ

TRAGŒDIÆ,

A SEDULA RECENSIONE ACCURATÆ.

LONDINI:
SUMTIBUS RODWELL ET MARTIN; J. BOOKER;
BALDWIN, CRADOCK, ET JOY; G. ET W. B. WHITTAKER;
LONGMAN, HURST, REES, ORME, ET SOC.
T. CADELL; R. EDWARDS; ET
SIMPKIN ET MARSHALL.

EXCUDIT T. DAVISON.

1823.

Miss Amy Folsom
Boston

AGAMEMNON.

DRAMATIS PERSONÆ.

THYESTES.
CLYTÆMNESTRA.
NUTRIX.
ÆGISTHUS.
CHORUS ARGIVARUM, sive MYCENÆARUM.
ORESTES, Muta Persona.
AGAMEMNON.
CASSANDRA.
EURYBATES.
ELECTRA.
STROPHIUS.
CHORUS ILIADUM.
PYLADES, Muta Persona.

B

ACTUS I.

Thyestæ Umbra.

Opaca linquens Ditis inferni loca,
Adsum, profundo Tartari emissus specu,
Incertus utras oderim sedes magis.
Fugio Thyestes inferos, superos fugo.
En, horret animus, et pavor membra excutit:
Video paternos, immo fraternos lares.
Hoc est vetustum Pelopiæ limen domûs.
Hinc auspicari regium capiti decus
Mos est Pelasgis. Hoc sedent alti toro,
Quibus superbâ sceptra gestantur manu.
Locus hîc habendæ curiæ: hîc epulis locus.
Libet reverti: nonne vel tristes lacus
Incolere satius? nonne custodem Stygis
Tergemina nigris colla jactantem jubis?
Ubi ille, celeri corpus evinctus rotæ,
In se refertur; ubi per adversum irritus
Redeunte toties luditur saxo labor;
Ubi tondet ales avida fecundum jecur;
Et, inter undas fervidâ exustus siti,
Aquas fugaces ore decepto appetit,
Pœnas daturus Cœlitum dapibus graves.
Sed ille nostræ pars quota est culpæ senex?
Reputemus omnes, quos, ob infandas manus,
Quæsitor urnâ Gnossius versat reos:
Vincam Thyestes sceleribus cunctos meis;
A fratre vincar. Liberis plenus tribus
In me sepultis, viscera exedi mea.
Nec hactenus Fortuna maculavit patrem;
Sed majus aliud ausa commisso scelus,
Natæ nefandos petere concubitus jubet.
Non pavidus hausi dicta; sed cepi nefas.
Ergo, ut per omnes liberos irem parens,
Coacta fatis nata fert uterum gravem,

Me patre dignum. Versa natura est retro.
Avo parentem, (pro nefas!) patri virum,
Natis nepotes miscui, nocti diem.
Sed sera tandem respicit fessos malis,
Post fata demum, sortis incertæ fides.
Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
Cujus secutæ mille vexillum rates
Iliaca velis maria texerunt suis,
(Post dena Phœbi lustra devicto Ilio)
Adest, daturus conjugi jugulum suæ.
Jam jam natabit sanguine alterno domus.
Enses, secures, tela, divisum gravi
Ictu bipennis regium video caput.
Jam scelera prope sunt; jam dolus, cædes, cruor.
Parantur epulæ: causa natalis tui,
Ægisthe, venit. Quid pudor vultus gravat?
Quid dextra dubio trepida consilio labat?
Quid ipse temet consulis, torques, rogas,
An deceat hoc te? Respice ad matrem: decet.
Sed cur repente noctis æstivæ vices
Hiberna longâ spatia producunt morâ?
Aut quid cadentes detinet stellas polo?
Phœbum moramur: redde jam mundo diem.

Chorus Argivarum.

O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis, in præcipiti
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuêre diem.
Alia ex aliâ cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas.
Non sic Libycis Syrtibus æquor
Furit alternos volvere fluctus;
Non Euxini turget, ab imis
Commota vadis, unda nivali

Vicina polo;
Ubi, cœruleis immunis aquis,
Lucida versat plaustra Bootes.
Ut præcipites regum casus
Fortuna rotat!
Metui cupiunt, metuique timent.
Non nox illis alma recessus
Præbet tutos; non curarum
Somnus domitor pectora solvit.
Quas non arces scelus alternum
Dedit in præceps? impia quas non
Arma fatigant? Jura, pudorque,
Et conjugii sacrata fides,
Fugiunt aulas: sequitur tristis
Sanguinolentâ Bellona manu,
Quæque superbos urit Erinnys,
Nimias semper comitata domos;
Quas in planum quælibet hora
Tulit ex alto. Licet arma vacent,
Cessentque doli,
Sidunt ipso pondere magna;
Ceditque oneri Fortuna suo.
Vela secundis inflata Notis
Ventos nimium timuêre suos.
Nubibus ipsis inserta caput,
Turris pluvio vapulat Austro;
Densasque nemus spargens umbras
Annosa videt robora frangi.
Feriunt celsos fulmina colles.
Corpora morbis majora patent:
Et, cum in pastus armenta vagos
Vilia currant, placet in vulnus
Maxima cervix. Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.
Modicis rebus longius ævum est.
Felix, mediæ quisquis turbæ
Sorte quietus,
Aurâ stringit litora tutâ;

Timidusque mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

ACTUS II.

Clytæmnestra. Nutrix.

Clyt. Quid, segnis anime, tuta consilia expetis?
Quid fluctuaris? clusa jam melior via est.
Licuit pudicos conjugis quondam toros,
Et sceptra castâ vidua tutari fide.
Periêre mores, jus, decus, pietas, fides,
Et qui redire, cum perît, nescit pudor.
Da frena, et omnem prona nequitiam incita:
Per scelera semper sceleribus tutum est iter.
Tecum ipsa nunc evolve femineos dolos,
Quod ulla conjux perfida, atque impos sui,
Amore cæco; quod novercales manus
Ausæ; quod ardens impiâ virgo face,
Phasiaca fugiens regna Thessalicâ trabe:
Ferrum, venena: vel Mycenæas domos,
Conjuncta socio, profuge furtivâ rate.
Quid timida loqueris furta, et exsilium, et fugas?
Soror ista fecit: te decet majus nefas.
Nut. Regina Danaûm, et inclytum Ledæ genus,
Quid tacita versas? quidve, consilii impotens,
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipsa sileas, totus in vultu est dolor.
Proin, quidquid est, da tempus ac spatium tibi.
Quod ratio nequiit, sæpe sanavit mora.
Clyt. Majora cruciant, quam ut moras possim pati.
Flammæ medullas et cor exurunt meum.
Mixtus dolori, subdidit stimulos timor:
Invidia pulsat pectus. Hinc animum jugo
Premit Cupido turpis, et vinci vetat;
Et, inter istas mentis obsessæ faces,
Fessus quidem, et dejectus, et pessumdatus,

Pudor rebellat. Fluctibus variis agor;
Ut, cum hinc profundum ventus, hinc æstus rapit,
Incerta dubitat unda, cui cedat malo.
Proinde omisi regimen e manibus meis.
Quocumque me ira, quo dolor, quo spes feret,
Huc ire pergam: fluctibus dedimus ratem.
Ubi animus errat, optimum est casum sequi.
Nut. Cæca est temeritas, quæ petit casum ducem.
Clyt. Cui ultima est fortuna, quid dubiam timet?
Nut. Tuta est, latetque, culpa, si pateris, tua.
Clyt. Perlucet omne regiæ vitium domûs.
Nut. Piget prioris, et novum crimen struis?
Clyt. Res est profecto stulta nequitiæ modus.
Nut. Quod metuit, auget, qui scelus scelere obruit.
Clyt. Et ferrum et ignis sæpe medicinæ loco est.
Nut. Extrema primo nemo tentavit loco.
Clyt. Rapienda rebus in malis præceps via est.
Nut. At te reflectat conjugî nomen sacrum.
Clyt. Decem per annos vidua, respiciam virum?
Nut. Meminisse debes sobolis ex illo tuæ.
Clyt. Equidem et jugales filiæ memini faces;
Et generum Achillem. Præstitit matri fidem!
Nut. Redemit illa classis immotæ moras,
Et maria pigro fixa languore impulit.
Clyt. Pudet, pigetque! Tyndaris, cœli genus,
Lustrale classi Doricæ peperi caput!
Revolvit animus virginis thalamos meæ,
Quos ille dignos Pelopiâ fecit domo,
Cum stetit ad aras ore sacrifico pater,
Quam nuptiales! horruit Calchas suæ
Responsa vocis, et recedentes focos.
O scelera semper sceleribus vincens domus!
Cruore ventos emimus, bellum nece.
Nut. Sed vela pariter mille fecerunt rates.
Clyt. Non est soluta prospero classis Deo:
Ejecit Aulis impias portu rates.
Sic auspicatus bella, non melius gerit.
Amore captæ captus, immotus prece,

Sminthea tenuit spolia Phœbei senis,
Ardore sacræ virginis jam tum furens.
Non illum Achilles flexit indomitus minis;
Non ille, solus fata qui mundi videt,
In nos fidelis augur, in captas levis;
Non populus æger, et relucentes rogi.
Inter ruentis Græciæ stragem ultimam,
Sine hoste victus, marcet, ac Veneri vacat,
Reparatque amores: neve desertus foret
A pellice unquam barbarâ cœlebs torus,
Ablatam Achilli diligit Lyrnessida:
Nec rapere puduit e sinu avulsam viri.
En Paridis hostem! nunc, novum vulnus gerens,
Amore Phrygiæ vatis incensus furit:
Et, post tropæa Troica, ac versum Ilium,
Captæ maritus remeat, et Priami gener.
Accingere, anime! bella non levia apparas:
Scelus occupandum est. Pigra, quem exspectas diem?
Pelopia Phrygiæ sceptra dum teneant nurus?
An te morantur virgines viduæ domi,
Patrique Orestes similis? horum te mala
Ventura moveant, turbo quîs rerum imminet.
Quid misera cessas? En, adest natis tuis
Furens noverca. Per tuum, si aliter nequit,
Latus exigatur ensis, et perimat duos.
Misce cruorem: perde pereundo virum.
Mors misera non est, commori cum quo velis.
Nut. Regina, frena temet, et siste impetum;
Et, quanta tentes, cogita. Victor venit
Asiæ ferocis, ultor Europæ: trahit
Captiva Pergama, et diu victos Phrygas:
Hunc fraude nunc conaris et furto aggredi?
Quem non Achilles ense violavit fero,
Quamvis procacem torvus armâsset manum;
Non melior Ajax, morte decretâ furens;
Non sola Danais Hector et bello mora;
Non tela Paridis certa; non Memnon niger;
Non Xanthus, armis corpora immixtis gerens,

Fluctusque Simois cæde purpureos agens;
Non nivea proles Cycnus æquorei Dei;
Non bellicoso Thressa cum Rheso phalanx;
Non picta pharetras, et securigerâ manu
Peltata Amazon; hunc domi reducem paras
Mactare, et aras cæde maculare impiâ?
Victrix inultum Græcia hoc facinus feret?
Equos et arma, classibusque horrens fretum,
Propone, et alto sanguine exundans solum,
Et tota captæ fata Dardaniæ domûs
Regesta Danais. Comprime affectus truces,
Mentemque tibimet ipsa pacifica tuam.

ÆGISTHUS. CLYTÆMNESTRA. NUTRIX.

Æg. Quod tempus animo semper ac mente horrui,
Adest profecto rebus extremum meis.
Quid terga vertis, anime? quid primo impetu
Deponis arma? crede perniciem tibi,
Et dira sævos fata moliri Deos.
Oppone cunctis vile suppliciis caput,
Ferrumque et ignes pectore adverso excipe.
Clyt. Ægisthe, non est pœna sic nato mori.
Æg. Tu nos, pericli socia, tu, Ledâ sata,
Comitare tantum: sanguinem reddet tibi
Ignavus iste ductor, ac fortis pater.
Sed quid trementes circuit pallor genas,
Jacensque vultus languido obtutu stupet?
Clyt. Amor jugalis vincit, ac flectit retro.
Referamur illuc, unde non decuit prius
Abire: vel nunc casta repetatur fides:
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, pæne est innocens.
Æg. Quo raperis amens? credis aut speras tibi
Agamemnonis fidele conjugium? ut nihil
Subesset animo, quod graves faceret metus;
Tamen superba et impotens flatu nimis

Fortuna magno spiritus tumidos daret.
Gravis ille sociis, stante adhuc Trojâ, fuit.
Quid rere ad animum suâpte naturâ trucem
Trojam addidisse? Rex Mycenarum fuit;
Veniet tyrannus. Prospera animos efferunt.
Effusa circa pellicum quanto venit
Turba apparatu! sola sed turbâ eminet,
Tenetque regem, famula veridici Dei.
Feresne thalami victa consortem tui?
At illa nolet. Ultimum est nuptæ malum
Palam mariti possidens pellex domum.
Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt.
Clyt. Ægisthe, quid me rursus in præceps rapis,
Iramque flammis jam residentem incitas?
Permisit aliquid victor in captas sibi:
Nec conjugem hoc respicere, nec dominam decet.
Lex alia solio est, alia privato in toro.
Quid, quod severas ferre me leges viro
Non patitur animus, turpis admissi memor?
Det ille veniam facile, cui veniâ est opus.
Æg. Ita est: pacisci mutuam veniam licet.
Ignota tibi sunt jura regnorum, aut nova?
Nobis maligni judices, æqui sibi,
Id esse regni maximum pignus putant,
Si, quidquid aliis non licet, solis licet.
Clyt. Ignovit Helenæ: juncta Menelao redit,
Quæ Europam et Asiam paribus afflixit malis.
Æg. Sed nulla Atriden Venere furtivâ abstulit,
Nec cepit animum conjugi obstrictum suæ.
Jam crimen ille quærit, et causas parat.
Nil esse crede turpe commissum tibi;
Quid honesta prodest vita, flagitio vacans,
Ubi dominus odit? fit nocens, non quæritur.
Spartamne repetes spreta, et Eurotan tuum,
Patriasque sedes, profuga? Non dant exitum
Repudia regum: spe metum falsâ levas.
Clyt. Delicta novit nemo, nisi fidus, mea.
Æg. Non intrat unquam regium limen fides.

Clyt. Opibus merebor, ut fidem pretio obligem.
Æg. Pretio parata, vincitur pretio fides.
Clyt. Surgit residuus pristinæ mentis pudor.
Quid obstrepis? quid voce blandiloquâ mala
Consilia dictas? Scilicet nubet tibi,
Regum relicto rege, generosa exsuli?
Æg. Et cur Atridâ videor inferior tibi,
Natus Thyestæ?
Clyt. Si parum est, adde "et nepos."
Æg. Auctore Phœbo gignor: haud generis pudet.
Clyt. Phœbum nefandæ stirpis auctorem vocas,
Quem, nocte subitâ frena revocantem sua,
Cœlo expulistis? quid Deos probro advocas?
Surripere doctus fraude geniales toros,
Quem Venere tantum scimus illicitâ virum.
Facesse propere, ac dedecus claræ domûs
Asporta ab oculis: hæc vacat regi ac viro.
Æg. Exsilia mihi sunt haud nova: assuevi malis.
Si tu imperas, regina, non tantum domo
Argisve cedo: nil moror jussu tuo
Aperire ferro pectus ærumnis grave.
Clyt. Siquidem hoc cruenta Tyndaris fieri sinam?
Quæ juncta peccat, debet et culpæ fidem.
Secede mecum potius, ut rerum statum
Dubium ac minacem juncta consilia explicent.

CHORUS ARGIVARUM.

Canite, o pubes inclyta, Phœbum:
Tibi festa caput turba coronat:
Tibi virgineas, laurum quatiens,
De more comas innuba fundit
Stirps Inachia. Tu quoque nostros,
[Thebais hospes,] comitare choros,
Quæque Erasini gelidos fontes,
Quæque Eurotan, quæque virenti
Tacitum ripâ bibis Ismenon,

Quam fatorum præscia Manto,
Sata Tiresiâ, Latonigenas
Monuit sacris celebrare Deos.
Arcus, victor pace relatâ,
Phœbe, relaxa,
Humeroque graves levibus telis
Pone pharetras; resonetque manu
Pulsa citatâ vocale chelys.
Nil acre, velim,
Magnumque, modis intonet altis:
Sed quale soles leviore lyrâ
Flectere carmen simplex; lusus
Cum docta tuos Musa recenset.
Licet et chordâ graviore sones,
Quale canebas, cum Titanas
Fulmine victos vidêre Dei;
Vel cum montes montibus altis
Superimpositi struxêre gradus
Trucibus monstris: stetit impositâ
Pelion Ossâ: pinifer ambos
Pressit Olympus.
Ades, o magni, soror et conjux,
Consors sceptri, regia Juno:
Tua te colimus turba Mycenæ:
Tu sollicitum supplexque tui
Numinis Argos sola tueris;
Tu bella manu pacemque regis:
Tu nunc lauros Agamemnonias
Accipe victrix.
Tibi multiforâ tibia buxo
Sollenne canit: tibi fila movent
Docta puellæ carmine molli.
Tibi votivam matres Graiæ
Lampada jactant: ad tua conjux
Candida tauri delubra cadit,
Nescia aratri, nullo collum
Signata jugo.
Tuque, o magni nata Tonantis,

Inclyta Pallas, quæ Dardanias
Sæpe petîsti cuspide turres;
Te permixto matrona minor
Majorque choro colit; et reserat,
Veniente Deâ, templa sacerdos:
Tibi nexilibus turba coronis
Redimita venit.
Tibi grandævi lassique senes,
Compote voto, reddunt grates,
Libantque manu vina trementi.
Et te Triviam notâ memores
Voce precamur. Tu maternam
Sistere Delon, Lucina, jubes,
Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis: nunc jam stabilis
Fixâ terras radice tenet;
Respuit auras; religatque rates,
Assueta sequi. Tu Tantalidos
Funera matris victrix numeras:
Stat nunc Sipyli vertice summo
Flebile saxum;
Et adhuc lacrymas marmora fundunt
Antiqua novas.
Colit impense femina virque
Numen geminum: tuque, ante omnes,
Pater ac rector, fulmine pollens,
Cujus nutu simul extremi
Tremuêre poli, generis nostri
Jupiter auctor, cape dona libens;
Abavusque tuam non degenerem
Respice prolem.

Sed, ecce, vasto concitus miles gradu
Manifesta properat signa lætitiæ ferens.
Namque hasta summo lauream ferro gerit.
Fidusque regi semper Eurybates adest.

ACTUS III.

EURYBATES. CLYTÆMNESTRA.

Euryb. Delubra et aras Cœlitum, et patrios Lares,
Post longa fessus spatia, vix credens mihi,
Supplex adoro. Vota Superis solvite:
Telluris altum remeat Argolicæ decus
Tandem ad penates victor Agamemnon suos.
Clyt. Felix ad aures nuntius venit meas.
Ubinam petitus per decem conjux mihi
Annos moratur? pelagus, an terras premit?
Euryb. Incolumis, auctus gloriâ, laude inclytus,
Reducem expetito litori impressit pedem.
Clyt. Sacris colamus prosperum tandem diem,
Et, si propitios, attamen lentos, Deos.
Tu pande, vivat conjugis frater mei;
Et pande, teneat quas soror sedes mea.
Euryb. Meliora votis posco, et obtestor Deos:
Nam certa fari sors maris dubii vetat.
Ut sparsa tumidum classis excepit mare,
Ratis videre socia non potuit ratem.
Quin ipse Atrides, æquore immenso vagus,
Graviora pelago damna, quam bello, tulit;
Remeatque victo similis, exiguas trahens
Lacerasque victor classe de tantâ rates.
Clyt. Effare, casus quis rates hausit meas?
Aut quæ maris fortuna dispulerit duces?
Euryb. Acerba fatu poscis: infaustum jubes
Miscere læto nuntium: refugit loqui
Mens ægra, tantis atque inhorrescit malis.
Clyt. Exprome. Clades scire qui refugit suas,
Gravat timorem: dubia plus torquent mala.
Euryb. Ut Pergamum omne Doricâ cecidit face,
Divisa præda est. Maria properantes petunt.
Jamque ense fessum miles exonerat latus;
Neglecta summas scuta per puppes jacent;

Ad militares remus aptatur manus;
Omnisque nimium longa properanti mora est.
Signum recursûs regiâ ut fulsit rate,
Et clara lentum remigem monuit tuba,
Aurata primas prora designat vias,
Aperitque cursus, mille quos puppes secent.
Hinc aura primo lenis impellit rates,
Allapsa velis. Unda vix actu levi,
Tranquilla, Zephyri mollis afflatu, tremit;
Splendetque classe pelagus, et pariter latet.
Juvat videre nuda Trojæ litora;
Juvat relicti sola Sigei loca.
Properat juventus omnis adductos simul
Lentare remos: adjuvat ventos manu,
Et valida nisu brachia alterno movet.
Sulcata vibrant æquora, et latera increpant;
Dirimuntque canæ cœrulum spumæ mare.
Ut aura plenos fortior tendit sinus,
Posuêre tonsas: credita est vento ratis:
Fususque transtris, miles aut terras procul,
Quantum recedunt vela, fugientes notat;
Aut bella narrat; Hectoris fortis minas,
Currusque, et emto redditum corpus rogo:
Sparsum cruore regis Herceum Jovem.
Tunc, qui jacente reciprocus ludit salo,
Tumidumque pando transilit dorso mare,
Tyrrhenus omni piscis exsultat freto,
Agitatque gyros, et comes lateri adnatat,
Anteire naves lætus, et rursus sequi.
Nunc prima tangens rostra, lascivit chorus;
Millesimam nunc ambit et lustrat ratem.
Jam litus omne tegitur, et campi latent;
Et dubia parent montis Idæi juga;
Et jam, quod unum pervicax acies videt,
Iliacus atrâ fumus apparet notâ.
Jam lassa Titan colla relevabat jugo;
In astra jam lux prona, jam præceps dies;
Exigua nubes, sordido crescens globo,

Nitidum cadentis inquinat Phœbi jubar.
Suspecta varius occidens fecit freta.
Nox prima cœlum sparserat stellis: jacent
Deserta vento vela: tum murmur grave,
Majora minitans, collibus summis cadit;
Tractuque longo litus ac petræ gemunt.
Agitata ventis unda venturis tumet;
Cum subito luna conditur, stellæ latent:
In astra pontus tollitur: cœlum perit.
Nec una nox est: densa tenebras obruit
Caligo, et, omni luce subductâ, fretum
Cœlumque miscet. Undique incumbunt simul,
Rapiuntque pelagus infimo eversum solo,
Adversus Euro Zephyrus, et Boreæ Notus.
Sua quisque [mittunt tela,] et infesti fretum
Emoliuntur. Turbo convolvit mare:
Strymonius altas Aquilo contorquet nives;
Libycusque arenas Auster ad Syrtes agit.
Nec manet in Austro; fit gravis nimbis Notus;
Imbre auget undas; Eurus Orientem movet,
Nabathæa quatiens regna, et Eoos sinus.
Quid rapidus ora Corus Oceano exserens?
Mundum revelli sedibus totum suis,
Ipsosque rupto crederes cœlo Deos
Decidere, et atrum rebus induci chaos.
Vento resistit æstus, et ventus retro
Æstum revolvit. Non capit sese mare;
Undasque miscent imber et fluctus suas.
Nec hoc levamen denique ærumnis datur,
Videre saltem, et nôsse, quo pereant malo.
Premunt tenebræ lumina, et diræ Stygis
Inferna nox est. Excidunt ignes tamen,
Et nube dirum fulmen elisâ micat:
Miserisque lucis tanta dulcedo est malæ;
Hoc lumen optant. Ipsa se classis premit;
Et prora proræ nocuit, et lateri latus.
Illam dehiscens pontus in præceps rapit,
Hauritque, et alto redditam revomit mare:

Hæc onere sidit: illa convulsum latus
Submittit undis: fluctus hanc decimus tegit.
Hæc, lacera, et omni decore populato levis,
Fluitat; nec illi vela nec tonsæ manent,
Nec rectus altas malus antennas ferens;
Sed trunca toto puppis Ionio natat.
Nil ratio et usus audet: ars cessit malis.
Tenet horror artus: omnis officio stupet
Navita relicto: remus effugit manus.
In vota miseros ultimus cogit timor;
Eademque Superos Troës et Danai rogant.
Quid fata possunt! invidet Pyrrhus patri,
Ajaci Ulysses, Hectori Atrides minor,
Agamemno Priamo. Quisquis ad Trojam jacet,
Felix vocatur, cadere qui meruit gradu;
Quem fama servat, victa quem tellus premit.
" Nil nobile ausos pontus atque undæ ferent?
Ignava fortes fata consument viros?
Perdenda mors est? Quisquis es nondum malis
Satiate tantis Cœlitum, tandem tuum
Numen serena. Cladibus nostris daret
Vel Troja lacrymas. Odia si durant tua,
Placetque mitti Doricum exitio genus;
Quid hos simul perire nobiscum juvat,
Quibus perimus? Sistite infestum mare.
Vehit ista Danaos classis? et Troas vehit."—
Nec plura possunt: occupat vocem mare.
Ecce alia clades! fulmine irati Jovis
Armata, Pallas, quidquid aut hastâ minax,
Aut ægide et furore Gorgoneo potest,
Aut igne patrio, tentat; et cœlo novæ
Spirant procellæ. Solus invictus malis,
Luctatur Ajax. Vela cogentem hunc sua
Tenso rudente flamma perstrinxit cadens.
Libratur aliud fulmen: hoc toto impetu
Certum reductâ Pallas excussit manu,
Imitata patrem. Transit Ajacem et ratem;
Ratisque partem secum et Ajacis tulit,

Nil ille motus, ardua ut cautes, salo
Ambustus exstat; dirimit insanum mare,
Fluctusque rumpit pectore; et navem manu
Complexus in se traxit; et cæco mari
Collucet Ajax: omne resplendet fretum.
Tandem occupatâ rupe, furibundum intonat,
Superâsse nunc se pelagus, atque ignes: juvat
Vicisse cœlum, Palladem, fulmen, mare:
" Non me fugavit bellici terror Dei:
Et Hectorem unâ solus et Martem tuli:
Phœbea nec me tela pepulerunt gradu.
Cum Phrygibus istos vicimus: tene horream?
Aliena inerti tela mittis dexterâ?
Quid si ipse mittat?"— Plura cum auderet furens,
Tridente rupem subruit pulsam pater
Neptunus, imis exserens undis caput,
Solvitque montem; quem cadens secum tulit:
Terrâque et igne victus et pelago jacet.
Nos alia major naufragos pestis vocat.
Est humilis unda, scrupeis mendax vadis,
Ubi saxa rapidis clusa vorticibus tegit
Fallax Caphareus: æstuat scopulis fretum,
Fervetque semper fluctus alternâ vice:
Arx imminet prærupta, quæ spectat mare
Utrimque geminum; Pelopis hinc oras tui,
Et Isthmon, arcto qui recurvatus solo
Ionia jungi maria Phrixeis vetat;
Hinc scelere Lemnon nobilem; hinc [et Chalcida;]
Tardamque ratibus Aulida. Hanc arcem occupat
Palamedis ille genitor, et clarum manu
Lumen nefandâ vertice e summo efferens,
In saxa duxit perfidâ classem face.
Hærent acutis rupibus fixæ rates:
Has inopis undæ brevia comminuunt vada:
Pars vehitur hujus prima, pars scopulo sedet.
Hanc alia retro spatia relegentem ferit,
Et fracta frangit. Jam timent terram rates,
Et maria malunt. Cecidit in lucem furor:

Postquam litatum est Ilio, Phœbus redît;
Et damna noctis tristis ostendit dies.
Clyt. Utrumne doleam, læter an reducem virum?
Remeâsse lætor: vulnus at regni grave
Lugere cogor. Redde jam Graiis, Pater
Altisona quatiens regna, placatos Deos.
Nunc omne lætâ fronde veletur caput:
Sacrifica dulces tibia effundat modos;
Et nivea magnas victima ante aras cadat.
Sed ecce turba tristis, incomtæ comas,
Iliades adsunt: quas super, celso gradu,
Effrena Phœbas entheas laurus quatit.

Chorus Iliadum. Cassandra.

Chor. Heu! quam dulce malum mortalibus additum,
Vitæ dirus amor; cum pateat malis
Effugium, et miseros libera mors vocet,
Portus æternâ placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella Fortunæ movet,
Aut iniqui flamma Tonantis.
Pax alta: nullos civium cœtus
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria asperis insana Coris;
Non acies feras,
Pulvereamque nubem,
Motam Barbaricis equitum catervis;
Hosticâ aut muros populante flammâ,
Urbe cum totâ populos cadentes;
Indomitumve bellum. Perrumpet omne
Servitium contemtor levium Deorum,
Qui vultus Acherontis atri,
Qui Styga tristem non tristis videt,
Audetque vitæ ponere finem.
Par ille regi, par Superis erit.

O! quam miserum est nescire mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funestâ,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
Non illa bello victa, nec armis,
Ut quondam Herculeâ cecidit pharetrâ:
Quam non Pelei Thetidisque natus,
Carusque Pelidæ nimium feroci
Vicit, acceptis cum fulsit armis,
Fuditque Troas falsus Achilles;
Aut cum ipse Pelides animos feroces
Sustulit luctu, celeremque saltu
Troades summis timuêre muris.
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci: restitit annis
Troja bis quinis,
Unius noctis peritura furto.
Vidimus simulata dona molis immensæ;
Danaûmque fatale munus duximus nostrâ
Creduli dextrâ; tremuitque sæpe
Limine in primo sonipes, cavernis
Conditos reges bellumque gestans:
Et licuit versare dolos, ut ipsi
Fraude suâ capti caderent Pelasgi.
Sæpe commotæ sonuêre parmæ,
Tacitumque murmur percussit aures;
Et fremuit male subdolo
Parens Pyrrhus Ulyssi.
Secura metûs, Troica pubes
Sacros gaudet tangere funes.
Hinc æquævi gregis Astyanax,
Hinc Æmonio desponsa rogo,
Ducunt turmas; hæc femineas,
Ille viriles.
Festæ matres votiva ferunt
Munera Divis: festi patres
Adeunt aras: unus totâ est
Vultus in urbe.
Et (quod nunquam post Hectoreos

Vidimus ignes) læta est Hecube.
Quid nunc primum, dolor infelix,
Quidve extremum, deflere paras?
Mœnia, Divûm fabricata manu,
Diruta nostrâ?
An templa Deos super usta suos?
Non vacat istis lacrymare malis.
Te, magne parens, flent Iliades.
Vidi, vidi, senis in jugulo,
Telum Pyrrhi vix exiguo
Sanguine tingi.
Cass. Cohibete lacrymas, omne quas tempus petit,
Troades, et ipsæ vestra lamentabili
Lugete gemitu funera: ærumnæ meæ
Socium recusant. Cladibus questus meis
Removete: nostris ipsa sufficiam malis.
Chor. Lacrymas lacrymis miscere juvat.
Magis exurunt, quos secretæ
Lacerant curæ. Juvat in medium
Deflere suos: nec enim, quamvis
Dura virago, patiensque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
Non, quæ verno nobile carmen
Ramo cantat tristis aëdon,
Ityn in varios modulata sonos;
Non, quæ tectis Bistonos ales
Residens summis, impia diri
Furta mariti garrula deflet;
Lugere tuam poterit digne
Conquesta domum; licet ipse velit,
Clarus niveos inter olores,
Istrum Cycnus Tanaimque colens,
Extrema loqui: licet alcyones
Ceyca suum fluctu leviter
Plangente sonent, cum tranquillo
Male confisæ credunt iterum
Pelago audaces, fetusque suos
Nido pavidæ titubante fovent;

Non, si, molles imitata viros,
Tristis laceret brachia tecum,
Quæ turritæ turba Parenti,
Pectora rauco concita buxo,
Furit, ut Phrygium lugeat Attin.
Non est lacrymis, Cassandra, modus;
Quia, quæ patimur, vicêre modum.
  Sed cur sacratas deripis capiti infulas?
Miseris colendos maxime Superos reor.
Cass. Vicêre nostra jam metus omnes mala.
Equidem nec ullâ Cœlites placo prece;
Nec, si velint sævire, quo noceant, habent.
Fortuna vires ipsa consumsit suas.
Quæ patria restat? quis pater? quæ jam soror?
Bibêre tumuli sanguinem atque aræ meum.
Quid illa felix turba fraterni gregis?
Exhausta nempe: regiâ miseri senes
Vacuâ relicti, totque per thalamos vident,
Præter Lacænam, cæteras viduas nurus.
Tot illa regum mater, et regimen Phrygum,
Fecunda in ignes Hecuba, fatorum novas
Experta leges, induit vultus feros.
Circa ruinas rabida latravit suas,
Trojæ superstes, Hectori, Priamo, sibi.
Chor. Silet repente Phœbas; et pallor genas,
Creberque totum possidet corpus tremor.
Stetêre vittæ: mollis horrescit coma.
Anhela corda murmure incluso fremunt.
Incerta mutant lumina, et, versi retro,
Torquentur oculi: rursus immites rigent.
Nunc levat in auras altior solito caput,
Graditurque celsa: nunc reluctantes parat
Reserare fauces; verba nunc cluso male
Custodit ore, mænas impatiens Dei.
Cass. Quid me, furoris incitam stimulis novi,
Quid mentis inopem, sacra Parnassi juga
Rapitis? Recede, Phœbe: jam non sum tua.
Exstingue flammas pectori infixas meo,

Cui nunc vagor vesana? cui bacchor furens?
Jam Troja cecidit: falsa quid vates ago?
Ubi sum? fugit lux alma, et obscurat genas
Nox alta; et æther abditus tenebris latet.
Sed, ecce, gemino sole præfulget dies;
Geminumque duplices Argos attollit domos.
Idæa cerno nemora: fatalis sedet
Inter potentes arbiter pastor Deas.
Timete, reges, (moneo) furtivum genus:
Agrestis ille alumnus evertet domum.
Quid ista vecors tela femineâ manu
Destricta præfert? quem petit dextrâ virum
Lacæna cultu ferrum Amazonio gerens?
Quæ versat oculos alia nunc facies meos?
Victor ferarum, collo vexatus, jacet
Ignobili sub dente Marmaricus leo,
Morsus cruentos passus audacis leæ.
Quid me vocatis sospitem solam e meis,
Umbræ meorum? Te sequor, totâ pater
Trojâ sepulte. Frater, auxilium Phrygum,
Terrorque Danaûm, non ego antiquum decus
Video, aut calentes ratibus exustis manus;
Sed lacera membra, et saucios vinclo gravi
Illos lacertos. Te sequor, nimium cito
Congresse Achilli Troile. Incertos geris,
Deiphobe, vultus, conjugis munus novæ.
Juvat per ipsos ingredi Stygios lacus;
Juvat videre Tartari sævum canem,
Avidique regna Ditis. Hæc hodie ratis
Phlegethontis atri regias animas vehet,
Victamque, victricemque. Vos, Umbræ, precor;
Jurata Superis unda, te pariter precor;
Reserate paulum terga nigrantis poli,
Levis ut Mycenas turba prospiciat Phrygum.
Spectate, miseri: fata se vertunt retro.
Instant Sorores squalidæ:
Sanguinea jactant verbera:
Fert læva semustas faces;

Turgentque pallentes genæ;
Et vestis atri funeris
Exesa cingit ilia;
Strepuntque nocturni metus;
Et ossa vasti corporis,
Corrupta longinquo situ,
Palude limosâ jacent.
Et ecce defessus senex
Ad ora ludentes aquas
Non captat, oblitus sitis,
Mœstus futuro funere.
Exsultat, et ponit gradus
Pater decoros Dardanus.
Chor. Jam pervagatus ipse se fregit furor,
Caditque; flexo qualis ante aras genu
Cervice taurus vulnus incisâ gerens.
Relevemus artus entheos. Tandem suos,
Victrice lauro cinctus, Agamemnon adît;
Et festa conjux obvios illi tulit
Gressus: reditque juncta concordi gradu.

ACTUS IV.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

Agam. Tandem revertor sospes ad patrios Lares.
O cara, salve, terra! Tibi tot Barbaræ
Dedêre gentes spolia: tibi, felix diu,
Potentis Asiæ Troja submisit manus.
Quid ista vates, corpus effusa, ac tremens,
Dubiâ labat cervice? famuli, attollite.
Refovete gelido latice. Jam recipit diem
Marcente visu. Suscita sensus tuos.
Optatus ille portus ærumnis adest.
Festus dies est.
Cass. Festus et Trojæ fuit.
Agam. Veneremur aras.

Cass. Cecidit ante aras pater.
Agam. Jovem precemur pariter.
Cass. Herceum Jovem?
Agam. Credis videre te Ilium?
Cass. Et Priamum simul.
Agam. Hîc Troja non est.
Cass. Ubi Helena est, Trojam puto.
Agam. Ne metue dominam famula.
Cass. Libertas adest.
Agam. Secura vive.
Cass. Mors mihi est securitas.
Agam. Nullum est periclum tibimet.
Cass. At magnum tibi est.
Agam. Victor timere quid potest?
Cass. Quod non timet.
Agam. Hanc fida, famuli, turba, dum excutiat Deum,
Retinete, ne quid impotens peccet furor.
At te, Pater, qui sæva torques fulmina,
Pellisque nubes, sidera et terras regis,
Ad quem triumphi spolia victores ferunt;
Et te, sororem cuncta pollentis viri,
Argolica Juno, pecore votivo, libens,
Arabumque donis, supplice et fibrâ, colam.

Chorus Argivarum.

Argos nobilibus nobile civibus,
Argos iratæ carum novercæ,
Semper ingentes educas alumnos;
Imparem æquâsti numerum Deorum:
Tuus ille bisseno meruit labore
Allegi cœlo magnus Alcides;
Cui lege mundi Jupiter ruptâ
Roscidæ noctis geminavit horas,
Jussitque Phœbum tardius celeres
Agitare currus, et tuas lente
Remeare bigas, pallida Phœbe:

Retulit pedem, nomen alternis
Stella quæ mutat, seque mirata est
Hesperum dici: Aurora movit
Ad solitas vices caput, et, relabens,
Imposuit senis humero mariti.
Sensit Ortus, sensit Occasus,
Herculem nasci: violentus ille
Nocte non unâ poterat creari.
Tibi concitatus substitit mundus,
O puer magnum subiture cœlum!
Te sensit Nemeeus, arcto
Pressus lacerto, fulmineus leo,
Cervaque Parrhasis.
Sensit Arcadii populator agri:
Gemuitque taurus, Dictæa linquens
Horridus arva.
Morte fecundum domuit draconem,
Vetuitque collo pereunte nasci:
Geminosque fratres, pectore ab uno
Tria monstra natos, stipite incusso
Fregit insultans; duxitque ad Ortus
Hesperium pecus,
Geryonæ spolium triformis.
Egit Threicium gregem,
Quem non Strymonii gramine fluminis,
Hebrive ripis, pavit tyrannus;
Hospitum dirus stabulis cruorem
Præbuit sævis; tinxitque crudos
Ultimus rictus sanguis aurigæ.
Vidit Hippolyte ferox
Pectore in medio rapi spolium: et sagittis
Nube percussa Stymphalis alto
Decidit cœlo:
Arborque pomis fertilis aureis
Extimuit manus, insueta carpi,
Fugitque in auras leviore ramo:
Audivit sonitum crepitante lamnâ
Frigidus custos nescius somni,

Linqueret cum jam nemus omne fulvo
Plenus Alcides vacuum metallo.
Tractus ad cœlum canis inferorum
Triplici catenâ, tacuit, nec ullo
Latravit ore, lucis ignotæ
Metuens colorem. Te duce, succidit
Mendax Dardaniæ domus,
Et sensit arcus iterum timendos:
Te duce, concidit totidem diebus
Troja, quot annis.

ACTUS V.

Cassandra.

Res agitur intus magna, par annis decem.
Eheu! quid hoc est? anime, consurge, et cape
Pretium furoris. Vicimus victi Phryges!
Bene est! resurgis, Troja: traxisti jacens
Pares Mycenas: terga dat victor tuus.
Tam clara nunquam providæ mentis furor
Ostendit oculis. Video, et intersum, et fruor.
Imago visus dubia non fallit meos:
Spectamus. Epulæ, regiâ instructæ domo,
(Quales fuerunt ultimæ Phrygibus dapes)
Celebrantur. Ostro lectus Iliaco nitet;
Merumque in auro veteris Assaraci trahunt;
Et ipse pictâ veste sublimis jacet,
Priami superbas corpore exuvias gerens.
Detrahere cultus uxor hostiles jubet,
Induere potius conjugis fidæ manu
Textos amictus. Horreo, atque animo tremo.
Regemne perimet exsul, et adulter virum?
Venêre fata: sanguinem extremæ dapes
Domini videbunt, et cruor Baccho incidet.
Mortifera vinctum perfidæ tradet neci
Induta vestis: exitum manibus negat;

Caputque laxi et invii cludunt sinus.
Haurit trementi semivir dextrâ latus,
Nec penitus adigit: vulnere in medio stupet.
At ille, ut altis hispidus silvis aper,
Cum, casse vinctus, tentat egressus tamen,
Arctatque motu vincla, et incassum furit;
Cupit fluentes undique et cæcos sinus
[Disjicere;] et hostem quærit implicitus suum.
Armat bipenni Tyndaris dextram furens:
Qualisque ad aras colla taurorum prius
Designat oculis, ante quam ferro petat;
Sic huc et illuc impiam librat manum.
Habet! peractum est! pendet exiguâ male
Caput amputatum parte; et hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu jacent.
Nondum recedunt: ille jam exanimem petit,
Laceratque corpus: illa fodientem adjuvat.
Uterque tanto scelere respondet suis.
Hic est Thyeste natus, hæc Helenæ soror.
Stat, ecce, Titan dubius, emerito die,
Suâne currat, an Thyesteâ viâ.

Electra. Strophius.
Orestes et Pylades, Mutæ Personæ.

Elec. Fuge, o paternæ mortis auxilium unicum!
Fuge, et scelestas hostium evita manus.
Eversa domus est funditus: regna occidunt.—
Hospes quis iste concitos currus agit?
Germane, vultus veste furabor tuos.
Quos, anime demens, refugis? externos fugis?
Domus timenda est. Pone jam trepidos metus,
Oresta: amici fida præsidia intuor.
Stro. Phocide relictâ, Strophius, Eleâ inclytus
Palmâ, revertor: causa veniendi fuit,
Gratari amico, cujus impulsum manu
Cecidit decenni Marte concussum Ilium.

Quænam ista lacrymis lugubrem vultum rigat,
Pavetque mœsta? Regium agnosco genus.
Electra, fletûs causa quæ lætâ in domo est?
Elec. Pater, peremtus scelere materno, jacet:
Comes paternæ quæritur natus neci:
Ægisthus arces Venere quæsitas tenet.
Stro. O nulla longi temporis felicitas!
Elec. Per te parentis memoriam obtestor mei,
Per sceptra terris nota, per dubios Deos,
Recipe hunc Oresten, ac pium furtum occule.
Stro. Etsi timendum cæsus Agamemnon docet,
Aggrediar; et te, Oresta, furabor libens.
Poscunt fidem secunda, at adversa exigunt.
Cape hoc decorum ludicri certaminis,
Insigne frontis: læva, victricem tenens
Frondem, virenti protegat ramo caput:
Et ista donum palma Pisæi Jovis
Velamen eadem præstet atque omen tibi.
Tuque, o, paternis assidens frenis comes,
Condisce, Pylade, patris exemplo fidem.
Vos, (Græciâ nunc teste, veloces) equi,
Infida cursu fugite præcipiti loca.
Elec. Excessit: abiit: currus effreno impetu
Effugit aciem. Tuta jam opperiar meos
Hostes, et ultro vulneri opponam caput.
Adest cruenta conjugis victrix sui,
Et signa cædis veste maculatâ gerit.
Manus recenti sanguine etiamnum madent;
Vultusque præ se scelera truculenti ferunt.
Concedam ad aras: patere me vittis tuis,
Cassandra, jungi, paria metuentem tibi.

CLYTÆMNESTRA. ELECTRA. ÆGISTHUS. CASSANDRA.

Clyt. Hostis parentis! impium atque audax caput!
Quo more cœtus publicos, virgo, petis?

Elec. Adulterorum virgo deserui domum.
Clyt. Quis esse credat virginem?
Elec. natam tuam.
Clyt. Modestius cum matre.
Elec. Pietatem doces!
Clyt. Animos viriles corde tumefacto geris:
Sed agere domita feminam disces malo.
Elec. Nisi forte fallor, feminas ferrum decet.
Clyt. Et esse, demens, te parem nobis putas?
Elec. Vobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?
Ut vidua loquere. Vir caret vitâ tuus.
Clyt. Indomita post hæc virginis verba impiæ
Regina frangam. Citius interea mihi
Edissere ubi sit natus, ubi frater tuus.
Elec. Exît Mycenas.
Clyt. Redde nunc natum mihi.
Elec. Et tu parentem redde.
Clyt. Quo latitat loco?
Elec. Tuto, quietus, regna non metuens nova.
Justæ parenti satis, at iratæ parum.
Clyt. Morieris hodie.
Elec. Dummodo hac moriar manu;
Recedo ab aris. Sive te jugulo juvat
Mersisse ferrum, præbeo jugulum volens;
Seu, more pecudum, colla resecari placet,
Intenta cervix vulnus exspectat tuum.
Scelus peractum est: cæde respersam viri,
Atque obsoletam, sanguine hoc dextram ablue.
Clyt. Consors pericli pariter ac regni mei,
Ægisthe, gradere. Nata genitricem impie
Probris lacessit: abditum fratrem occulit.
Æg. Furibunda virgo! vocis infandæ sonum,
Et aure verba indigna maternâ, opprime.
Elec. Etiam monebit sceleris infandi artifex,
Per scelera natus, nomen ambiguum suis,
Idem sororis natus, et patris nepos?
Clyt. Ægisthe, cessas impium ferro caput
Demetere? Fratrem reddat, aut animam statim.

Æg. Abstrusa cæco carcere et saxo exigat
Ævum, per omnes torta pœnarum modos.
Referre, quem nunc occulit, forsan volet
Inops, egens, inclusa, pædore obsita,
Vidua ante thalamos, exsul, invisa omnibus,
Æthere negato: sero succumbet malis.
Elec. Concede mortem.
Æg. Si recusares, darem.
Rudis est tyrannus, morte qui pœnam exigit.
Elec. Mortem aliquid ultra est?
Æg. Vita, si cupias mori.
Clyt. Abripite, famuli, monstrum; et avectam procul
Ultra Mycenas, ultimo in regni angulo,
Vincite septam nocte tenebrosi specûs,
Ut inquietam virginem carcer domet.
At ista pœnas capite persolvat suo,
Captiva conjux, regii pellex tori.
Trahite, ut sequatur conjugem ereptum mihi.
Cass. Ne trahite: vestros ipsa præcedam gradus:
Perferre prima nuntium Phrygibus meis
Propero; repletum ratibus eversis mare;
Captas Mycenas; mille ductorem ducum,
Ut paria fata Troicis lueret malis,
Perîsse dono feminæ, stupro, dolo.
Nihil moramur: rapite! Quin grates ago.
Tantum juvat vixisse; post Trojam, juvat.
Clyt. Furibunda, morere!
Cass. Veniet et vobis furor.

HERCULES FURENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

JUNO.
HERCULES.
LYCUS.
MEGARA.
AMPHITRYON.
THESEUS.
CHORUS THEBANORUM.

ACTUS I.

Juno, sola.

Soror Tonantis (hoc enim solum mihi
Nomen relictum est) semper alienum Jovem,
Ac templa summi vidua deserui ætheris;
Locumque, cœlo pulsa, pellicibus dedi.
Tellus colenda est: pellices cœlum tenent.
Hinc, Arctos, altâ parte glacialis poli,
Sublime classes sidus Argolicas agit;
Hinc, quâ tepenti vere laxatur dies,
Tyriæ per undas vector Europæ nitet;
Illinc, timendum ratibus ac ponto gregem
Passim vagantes exserunt Atlantides.
Ferro minaci hinc terret Orion Deos;
Suasque Perseus aureus stellas habet.
Hinc, clara gemini signa Tyndaridæ micant;
Quibusque natis mobilis tellus stetit.
Nec ipse tantum Bacchus, aut Bacchi parens,
Adiêre Superos; ne qua pars probro vacet,
Mundus puellæ serta Gnossiacæ gerit.
Sed vetera querimur: una me dira ac fera
Thebana nuribus sparsa tellus impiis
Quoties novercam fecit! Escendat, licet,
Meumque victrix teneat Alcmene locum;
Pariterque natus astra promissa occupet;
In cujus ortus mundus impendit diem,
Tardusque Eoo Phœbus effulsit mari,
Retinere mersum jussus Oceano jubar.
Non sic abibunt odia. Vivaces aget
Violentus iras animus; et sævus dolor
Æterna bella, pace sublatâ, geret.
Quæ bella? quidquid horridum tellus creat
Inimica; quidquid pontus aut aër tulit

Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum,
Fractum atque domitum est. Superat, et crescit malis;
Irâque nostrâ fruitur: in laudes suas
Mea vertit odia. Dum nimis sæva impero,
[Patrem probavi: inde, quâ lucem premit,
Aperitque Tethys, quâ ferens Titan diem,]
Binos propinquâ tingit Æthiopas face,
Indomita virtus colitur; et toto Deus
Narratur orbe. Monstra jam desunt mihi;
Minorque labor est Herculi jussa exsequi,
Quam mihi jubere: lætus imperia excipit.
Quæ fera tyranni jussa violento queant
Nocere juveni? nempe pro telis gerit,
Quæ timuit, et quæ fudit: armatus venit
Leone et hydrâ. Nec satis terræ patent:
Effregit, ecce, limen inferni Jovis,
Et opima victi regis ad superos refert.
Parum est reverti: fœdus Umbrarum perît.
Vidi ipsa, vidi, nocte discussâ inferûm,
Et Dite domito, spolia jactantem patri
Fraterna. Cur non victum et oppressum trahit
Ipsum catenis, paria sortitum Jovi?
Ereboque capto potitur, et retegit Styga?
Patefacta ab imis Manibus retro via est,
Et sacra diræ Mortis in aperto jacent.
At ille, rupto carcere Umbrarum, ferox
De me triumphat, et superbificâ manu
Atrum per urbes ducit Argolicas canem.
Viso labantem Cerbero vidi diem,
Pavidumque solem: me quoque invasit tremor;
Et, terna monstri colla devicti intuens,
Timui imperâsse. Levia sed nimium queror:
Cœlo timendum est; regna ne summa occupet,
Qui vicit ima. Sceptra præripiet patri:
Nec in astra lentâ veniet, ut Bacchus, viâ:
Iter ruinâ quæret, et vacuo volet
Regnare mundo. Robore experto tumet;
Et, posse cœlum viribus vinci suis,

Didicit ferendo: subdidit mundo caput;
Nec flexit humeros molis immensæ labor;
Mediusque collo sedit Herculeo polus.
Immota cervix sidera et cœlum tulit,
Et me prementem. Quærit ad Superos viam.
Perge, ira, perge! et magna meditantem opprime.
Congredere; manibus ipsa dilacera tuis.
Quid tanta mandas odia? discedant feræ:
Ipse, imperando fessus, Eurystheus vacet.
Titanas ausos rumpere imperium Jovis
Emitte: Siculi verticis laxa specum.
Tellus gigante Doris excusso tremens,
Supposita monstri colla terrifici levet.
Sublimis alias Luna concipiat feras.
Sed vicit ista. Quæris Alcidæ parem?
Nemo est, nisi ipse: bella jam secum gerat.
Adsint, ab imo Tartari fundo excitæ,
Eumenides: ignem flammeæ spargant comæ:
Viperea sævæ verbera incutiant manus.
I nunc, superbe! Cœlitum sedes pete;
Humana temne. Jam Styga et Manes, ferox,
Fugisse credis? hîc tibi ostendam inferos.
Revocabo, in altâ conditam caligine
Ultra nocentûm exsilia, discordem Deam,
Quam munit ingens montis oppositi specus.
Educam, et imo Ditis e regno extraham
Quidquid relictum est. Veniat invisum Scelus,
Suumque lambens sanguinem Impietas ferox,
Errorque, et in se semper armatus Furor.
Hoc, hoc ministro noster utatur dolor.
Incipite, famulæ Ditis; ardentem incitæ
Concutite pinum: et agmen horrendum anguibus
Megæra ducat; atque luctificâ manu
Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
Hoc agite: pœnas petite violatæ Stygis:
Concutite pectus: acrior mentem excoquat
Quam qui caminis ignis Ætnæis furit.
Ut possit animo captus Alcides agi,

Magno furore percitus, nobis prius
Insaniendum est. Juno, cur nondum furis?
Me, me, Sorores, mente dejectam meâ,
Versate primam, facere si quidquam apparo
Dignum novercâ. Jam odia mutentur mea.
Natos reversus videat incolumes, precor;
Manuque fortis redeat. Inveni diem,
Invisa quo nos Herculis virtus juvet;
Me pariter et se vincat; et cupiat mori
Ab inferis reversus. Hîc prosit mihi,
Jove esse genitum. Stabo, et, ut certo exeant
Emissa nervo tela, librabo manum:
Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem favebo. Scelere perfecto, licet,
Admittat illas genitor in cœlum manus.
Movenda jam sunt bella; clarescit dies,
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

Chorus Thebanorum.

Jam rara micant sidera prono
Languida mundo: nox victa vagos
Contrahit ignes: luce renatâ,
Cogit nitidum Phosphoros agmen:
Signum celsi glaciale poli,
Septem stellis Arcades ursæ
Lucem verso temone vocant:
Jam, cœruleis evectus aquis,
Titan summam prospicit Œtam:
Jam, Cadmeis inclyta Bacchis,
Adspersa die, dumeta rubent:
Phœbique fugit reditura soror.
Labor exoritur durus, et omnes
Agitat curas, aperitque domos.
Pastor gelidâ cana pruinâ,
Grege dimisso, pabula carpit.
Ludit prato liber aperto

Nondum ruptâ fronte juvencus.
Vacuæ reparant ubera matres:
Errat cursu levis incerto
Molli petulans hædus in herbâ.
Pendet summo stridula ramo,
Pennasque novo tradere soli
Gestit, querulos inter nidos,
Thracia pellex; turbaque circa
Confusa sonat, murmure mixto
Testata diem. Carbasa ventis
Credit dubius navita vitæ,
Laxos aurâ complente sinus.
Hic, exesis pendens scopulis,
Aut deceptos instruit hamos;
Aut suspensus spectat pressâ
Præmia dextrâ: sentit tremulum
Linea piscem.
Hæc, innocuæ quibus est vitæ
Tranquilla quies, et læta suo
Parvoque domus, spes et in agris.
Turbine magno spes sollicitæ
Urbibus errant, trepidique metus.
Ille superbos aditus regum,
Durasque fores, expers somni,
Colit: hic, nullo fine beatus,
Componit opes, gazis inhians;
Et congesto pauper in auro est.
Illum populi favor attonitum,
Fluctuque magis mobile vulgus,
Aurâ tumidum tollit inani:
Hic, clamosi rabiosa fori
Jurgia vendens, improbus, iras
Et verba locat. Novit paucos
Secura quies, qui, velocis
Memores ævi, tempora nunquam
Reditura tenent. Dum fata sinunt,
Vivite læti: properat cursu
Vita citato; volucrique die

Rota præcipitis vertitur anni.
Duræ peragunt pensa Sorores,
Nec sua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obvia fatis, incerta sui:
Stygias ultro quærimus undas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas mœstos visere Manes.
Certo veniunt ordine Parcæ.
Nulli jusso cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.
Recipit populos urna citatos.
  Alium multis gloria terris
Tradat, et omnes fama per urbes
Garrula laudet, cœloque parem
Tollat et astris: alius curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare secreto tutoque tegat.
Venit ad pigros cana senectus:
Humilique loco, sed certa, sedet
Sordida parvæ fortuna domûs:
Alte virtus animosa cadit.—
  Sed mœsta venit crine soluto
Megara, parvum comitata gregem;
Tardusque senio graditur Alcidæ parens.

ACTUS II.

MEGARA. AMPHITRYON.

Meg. O magne Olympi rector, et mundi arbiter!
Jam statue tandem gravibus ærumnis modum,
Finemque cladi. Nulla lux unquam mihi
Secura fulsit. Finis alterius mali
Gradus est futuri. Protenus reduci novus
Paratur hostis: antequam lætam domum
Contingat, aliud jussus ad bellum meat.

Nec ulla requies, tempus aut ullum datur,
Nisi dum jubetur: sequitur a primo statim
Infesta Juno. Numquid immunis fuit
Infantis ætas? monstra superavit prius,
Quam nôsse posset: gemina, cristati caput,
Angues ferebant ora, quos contra obvius
Reptavit infans; igneos serpentium
Oculos remisso lumine ac placido intuens,
Arctos serenis vultibus nodos tulit;
Et tumida tenerâ guttura elidens manu,
Prolusit hydræ. Mænali pernix fera,
Multo decorum præferens auro caput,
Deprensa cursu est. Maximus Nemeæ timor
Gemuit, lacertis pressus Herculeis, leo.
Quid stabula memorem dira Bistonii gregis,
Suisque regem pabulum armentis datum?
Solitumque densis hispidum Erymanthi jugis
Arcadia quatere nemora Mænalium suem?
Taurumque centum non levem populis metum?
Inter remotos gentis Hesperiæ greges,
Pastor triformis litoris Tartessii
Peremtus: acta est præda ab Occasu ultimo.
Notum Cithæron pavit Oceano pecus.
Penetrare jussus Solis æstivi plagas,
Et adusta medius regna quæ torret dies,
Utrimque montes solvit abrupto objice,
Et jam ruenti fecit Oceano viam.
Post hæc, adortus nemoris opulenti domos,
Aurifera vigilis spolia serpentis tulit.
Quid? sæva Lernæ monstra, numerosum malum,
Non igne demum vicit, et docuit mori?
Solitasque pennis condere obductis diem,
Petiit ab ipsis nubibus Stymphalidas?
Non vicit illum, cœlibis semper tori,
Regina gentis vidua Thermodontiæ;
Nec ad omne clarum facinus audaces manus
Stabuli fugavit turpis Augiæ labor.
Quid ista prosunt? Orbe defenso caret.

Sensêre terræ pacis auctorem suæ
Abesse terris: prosperum ac felix scelus
Virtus vocatur: sontibus parent boni.
Jus est in armis; opprimit leges timor.
Ante ora vidi nostra truculentâ manu
Natos paterni cadere regni vindices;
Ipsamque Cadmi nobilis stirpem ultimam
Occidere: vidi regium capitis decus
Cum capite raptum. Quis satis Thebas fleat?
Ferax Deorum terra, quem dominum tremis?
E cujus arvis, eque fecundo sinu,
Stricto juventus orta cum ferro stetit;
Cujusque muros natus Amphion Jove
Struxit, canoro saxa modulatu trahens;
In cujus urbem non semel Divûm parens,
Cœlo relicto, venit; hæc, quæ Cœlites
Recepit, et quæ fecit, et (fas sit loqui)
Fortasse faciet, sordido premitur jugo.
Cadmea proles, civitasque Amphionis,
Quo decidistis? tremitis ignavum exsulem,
Suis carentem finibus, nostris gravem?
Qui scelera terrâ quique persequitur mari,
Ac sæva justâ sceptra confringit manu,
Nunc servit absens, fertque, quæ ferri vetat;
Tenetque Thebas exsul Herculeas Lycus.
Sed non tenebit. Aderit, et pœnas petet,
Subitusque ad astra emerget: inveniet viam,
Aut faciet. Adsis sospes et remees, precor:
Tandemque venias victor ad victam domum.
Emerge, conjux, atque dispulsas manu
Abrumpe tenebras: nulla si retro via,
Iterque clausum est, orbe diducto redi;
Et, quidquid atrâ nocte possessum latet,
Emitte tecum. Dirutis qualis jugis,
Præceps citato flumini quærens iter,
Quondam stetisti; scissa cum vasto impetu
Patuêre Tempe; pectore impulsus tuo,
Huc mons et illuc cecidit; et, rupto aggere,

Novâ cucurrit Thessalus torrens viâ;
Talis, parentes, liberos, patriam petens,
Erumpe; rerum terminos tecum efferens:
Et, quidquid avida tot per annorum gradus
Abscondit ætas, redde; et oblitos sui,
Lucisque pavidos, ante te populos age.
Indigna te sunt spolia, si tantum refers,
Quantum imperatum est. Magna sed nimium loquor,
Ignara nostræ sortis. Unde illum mihi,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem;
Reditusque lentos, nec mei memores, querar?
Tibi, o Deorum ductor! indomiti ferent
Centena tauri colla: tibi, frugum potens!
Secreta reddam sacra: tibi mutâ fide
Longas Eleusin tacita jactabit faces.
Tum restitutas fratribus rebor meis
Animas, et ipsum regna moderantem sua
Florere patrem. Si qua te major tenet
Clausum potestas; sequimur: aut omnes tuos
Defende reditu sospes, aut omnes trahe.
Trahes, nec ullus eriget fractos Deus.
Amph. O socia nostri sanguinis, castâ fide
Servans torum natosque magnanimi Herculis,
Meliora mente concipe, atque animum excita.
Aderit profecto, qualis ex omni solet
Labore, major.
Meg. Quod nimis miseri volunt,
Hoc facile credunt.
Amph. Immo, quod metuunt nimis,
Nunquam amoveri posse, nec tolli, putant.
Prona est timori semper in pejus fides.
Meg. Demersus, ac defossus, et toto insuper
Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?
Amph. Quam tunc habebat, cum per arentem plagam,
Et fluctuantes more turbati maris
Abiit arenas; bisque discedens fretum,

Et bis recurrens: cumque, desertâ rate,
Deprensus hæsit Syrtium brevibus vadis,
Et, puppe fixâ, maria superavit pedes.
Meg. Iniqua raro maximis virtutibus
Fortuna parcit: nemo se tuto diu
Periculis offerre tam crebris potest:
Quem sæpe transît casus, aliquando invenit. —
Sed, ecce, sævus, ac minas vultu gerens,
Et qualis animo est, talis incessu venit,
Aliena dextrâ sceptra concutiens, Lycus.

LYCUS. MEGARA. AMPHITRYON.

Lyc. Urbis regens opulenta Thebanæ loca,
Et omne quidquid uberi cingit solo
Obliqua Phocis, quidquid Ismenos rigat,
Quidquid Cithæron vertice excelso videt,
Et bina findens Isthmos exilis freta,
Non vetera patriæ jura possideo domûs
Ignavus hæres: nobiles non sunt mihi
Avi, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara virtus. Qui genus jactat suum,
Aliena laudat. Rapta sed trepidâ manu
Sceptra obtinentur: omnis in ferro est salus.
Quod civibus tenere te invitis scias,
Strictus tuetur ensis. Alieno in loco
Haud stabile regnum est: una sed nostras potest
Fundare vires, juncta regali face
Thalamisque, Megara. Ducet e genere inclyto
Novitas colorem nostra. Non equidem reor
Fore ut recuset, ac meos spernat toros.
Quod si, impotenti pertinax animo, abnuet,
Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.
Invidia factum, ac sermo popularis, premet?
Ars prima regni, posse te invidiam pati.
Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.
Namque ipsa, tristi vestis obtentu caput

Velata, juxta præsides adstat Deos;
Laterique adhæret verus Alcidæ sator.
Meg. Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,
Novi parat? quid tentat?
Lyc. O clarum trahens
A stirpe nomen regiâ! facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.
Si æterna semper odia mortales agant,
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella: tum vastis ager
Squalebit arvis: subditâ tectis face,
Altus sepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit;
Victo necesse est. Particeps regno veni:
Sociemus animos: pignus hoc fidei cape:
Continge dextram. — Quid truci vultu siles?
Meg. Egone ut parentis sanguine adspersam manum,
Fratrumque geminâ cæde, contingam? Prius
Exstinguet Ortus, referet Occasus, diem:
Pax ante fida nivibus et flammis erit;
Et Scylla Siculum junget Ausonio latus;
Priusque multo, vicibus alternis fugax,
Euripus undâ stabit Euboicâ piger.
Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
Patriam: quid ultra est? una res superest mihi,
Fratre ac parente carior, regno ac lare,
Odium tui; quod esse cum populo mihi
Commune doleo: pars quota ex isto mea est?
Dominare tumidus; spiritus altos gere;
Sequitur superbos ultor a tergo Deus.
Thebana novi regna. Quid matres loquar
Passas et ausas scelera? quid geminum nefas,
Mixtumque nomen conjugis, nati, patris?
Quid bina fratrum castra? quid totidem rogos?
Riget superba Tantalis luctu parens,
Mœstusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
Quin ipse, torvum subrigens cristâ caput,

Illyrica Cadmus regna permensus fugâ,
Longas reliquit corporis tracti notas.
Hæc te manent exempla. Dominare, ut lubet,
Dum solita regni fata te nostri vocent.
Lyc. Agedum, efferatas rabida voces amove:
Et disce regum imperia ab Alcide pati.
Ego rapta quamvis sceptra victrici geram
Dextrâ, regamque cuncta sine legum metu,
Quas arma vincunt; pauca pro causâ loquar
Nostrâ. Cruento cecidit in bello pater?
Cecidêre fratres? arma non servant modum;
Nec temperari facile, nec reprimi, potest
Stricti ensis ira: bella delectat cruor.
Sed ille regno pro suo; nos improbâ
Cupidine acti? quæritur belli exitus,
Non causa. Sed nunc pereat omnis memoria.
Cum victor arma posuit, et victum decet
Deponere odia. Non, ut inflexo genu
Regnantem adores, petimus: hoc ipsum placet,
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege conjux digna: sociemus toros.
Meg. Gelidus per artus vadit exsangues tremor.
Quod facinus aures pepulit? haud equidem horrui,
Cum, pace ruptâ, bellicus muros fragor
Circumsonaret: pertuli intrepide omnia.
Thalamos tremisco; capta nunc videor mihi.
Gravent catenæ corpus, et longâ fame
Mors protrahatur lenta: non vincet fidem
Vis ulla nostram: moriar, Alcide, tua.
Lyc. Animosne mersus inferis conjux facit?
Meg. Inferna tetigit, posset ut supera assequi.
Lyc. Telluris illum pondus immensæ premit.
Meg. Nullo premetur onere, qui cœlum tulit.
Lyc. Cogêre.
        Meg. Cogi qui potest, nescit mori.
Lyc. Effare, thalamis quod novis potius parem
Regale munus?
        Meg. Aut tuam mortem, aut meam.

Lyc. Morière, demens?
Meg. Conjugi occurram meo.
Lyc. Sceptrone nostro potior est famulus tibi?
Meg. Quot iste famulus tradidit reges neci!
Lyc. Cur ergo regi servit, et patitur jugum?
Meg. Imperia dura tolle, quid virtus erit?
Lyc. Obici feris monstrisque, virtutem putas?
Meg. Virtutis est domare, quæ cuncti pavent.
Lyc. Tenebræ loquentem magna Tartareæ premunt.
Meg. Non est ad astra mollis e terris via.
Lyc. Quo patre genitus Cœlitum sperat domos?
Amph. Miseranda conjux Herculis magni, sile:
Partes meæ sunt, reddere Alcidæ patrem,
Genusque verum. Post tot ingentis viri
Memoranda facta, postque pacatum manu
Quodcumque Titan ortus et labens videt,
Post monstra tot perdomita, post Phlegram impio
Sparsam cruore, postque defensos Deos;
Nondum liquet de patre? Mentimur Jovem?
Junonis odio crede.
Lyc. Quid violas Jovem?
Mortale cœlo non potest jungi genus.
Amph. Communis ista pluribus causa est Deis.
Lyc. Famuline fuerant ante quam fierent Dei?
Amph. Pastor Pheræos Delius pavit greges.
Lyc. Sed non per omnes exsul erravit plagas.
Amph. Quem profuga terrâ mater errante edidit.
Lyc. Non monstra, sævas Phœbus aut timuit feras.
Amph. Primus sagittas imbuit Phœbi draco.
Lyc. Quam gravia parvus tulerit, ignoras, mala?
Amph. E matris utero fulmine ejectus puer,
Mox fulminanti proximus patri stetit.
Quid? qui gubernat astra, qui nubes quatit,
Non latuit infans rupis Idææ specu?
Sollicita tanti pretia natales habent;
Semperque magno constitit, nasci Deum.
Lyc. Quemcumque miserum videris, hominem scias.
Amph. Quemcumque fortem videris, miserum neges.

Lyc. Fortem vocemus, cujus ex humeris leo,
Donum puellæ factus, et clava excidit,
Fulsitque pictum veste Sidoniâ latus?
Fortem vocemus, cujus horrentes comæ
Maduêre nardo? laude qui notas manus
Ad non virilem tympani movit sonum,
Mitrâ ferocem barbarâ frontem premens?
Amph. Non erubescit Bacchus effusos tener
Sparsisse crines, nec manu molli levem
Vibrâsse thyrsum, cum, parum forti gradu,
Auro decorum syrma barbarico trahit.
Post multa virtus opera laxari solet.
Lyc. Teuthrantis hoc fatetur eversi domus,
Pecorumque ritu virginum oppressi greges.
Hoc nulla Juno, nullus Eurystheus jubet:
Ipsius hæc sunt opera.
Amph. Non nôsti omnia.
Ipsius opus est, cæstibus fractus suis
Eryx, et Eryci junctus Antæus Libys.
Et qui, hospitali cæde manantes, foci
Bibêre justum sanguinem Busiridis.
Ipsius opus est, vulneri et ferro obvius,
Mortem coactus, integer, Cycnus pati:
Nec unus unâ Geryon victus manu.
Eris inter istos; qui tamen nullo stupro
Læsêre thalamos.
Lyc. Quod Jovi, hoc regi licet:
Jovi dedisti conjugem; regi dabis.
Et, te magistro, non novum hoc discet nurus,
Etiam viro probante, meliorem sequi.
Sin copulari pertinax tædis negat,
Vel ex coactâ nobilem partum feram.
Meg. Umbræ Creontis! et penates Labdaci!
Et nuptiales impii Œdipodæ faces!
Nunc solita nostro fata conjugio date.
Nunc, nunc, cruentæ regis Ægypti nurus,
Adeste, multo sanguine infectæ manus:
Deest una numero Danais: explebo nefas.

Lyc. Conjugia quoniam pervicax nostra abnuis,
Regemque terres; sceptra quid possint, scies.
Complectere aras; nullus eripiet Deus
Te mihi: nec, orbe si remolito queat
Ad supera victor [numina] Alcides vehi.
Congerite silvas: templa supplicibus suis
Injecta flagrent: conjugem et totum gregem
Consumat unus igne subjecto rogus.
Amph. Hoc munus a te genitor Alcidæ peto,
Rogare quod me deceat, ut primus cadam.
Lyc. Qui morte cunctos luere supplicium jubet,
Nescit tyrannus esse. Diversa irroga:
Miserum veta perire; felicem jube.
Ego, dum cremandis trabibus accrescit rogus,
Sacro regentem maria votivo colam.
Amph. Pro, numinum vis summa! pro, cœlestium
Rector parensque! cujus excussis tremunt
Humana telis; impiam regis feri
Compesce dextram. — Quid Deos frustra precor?
Ubicumque es, audi, nate. — Cur subito labant
Agitata motu templa? cur mugit solum?
Infernus imo sonuit e fundo fragor.
Audimur! ~~en, en~~ sonitus Herculei gradûs!

Chorus Thebanorum.

O Fortuna viris invida fortibus!
Quam non æqua bonis præmia dividis!
Eurystheus facili regnet in otio:
Alcmenâ genitus, bella per omnia,
Monstris exagitet cœliferam manum:
Serpentis resecet colla feracia:
Deceptis referat mala sororibus,
Cum somno dederit pervigiles genas,
Pomis divitibus præpositus, draco.
Intravit Scythiæ multivagas domos,
Et gentes patriis sedibus hospitas;

Calcavitque freti terga rigentia,
Et mutis tacitum litoribus mare.
Illic dura carent æquora fluctibus;
Et, quâ plena rates carbasa tenderant,
Intonsis teritur semita Sarmatis.
Stat pontus vicibus mobilis annuis,
Navem nunc facilis, nunc equitem pati.
Illic, quæ viduis gentibus imperat,
Aurato religans ilia balteo,
Detraxit spolium nobile corpori,
Et peltam, et nivei vincula pectoris,
Victorem posito suspiciens genu.
Quâ spe præcipites actus ad inferos,
Audax ire vias irremeabiles,
Vidisti Siculæ regna Proserpinæ?
Illic nulla Noto, nulla Favonio
Consurgunt tumidis fluctibus æquora.
Non illic geminum, Tyndaridæ, genus,
Succurrunt timidis sidera navibus.
Stat nigro pelagus gurgite languidum;
Et, cum Mors avidis pallida dentibus
Gentes innumeras Manibus intulit,
Uno tot populi remige transeunt.
Evincas utinam jura feræ Stygis,
Parcarumque colos non revocabiles!
Hîc, qui rex populis pluribus imperat,
Bello cum peteres Nestoream Pylon,
Tecum conseruit pestiferas manus,
Telum tergeminâ cuspide præferens:
Effugit tenui vulnere saucius,
Et, mortis dominus, pertimuit mori.
Fatum rumpe manu; tristibus inferis
Prospectus pateat lucis, et invius
Limes det faciles ad superos vias.
Immites potuit flectere cantibus
Umbrarum dominos, et prece supplici,
Orpheus, Eurydicen dum repetit suam.
Quæ silvas, et aves, saxaque, traxerat

Ars, quæ præbuerat fluminibus moras;
Ad cujus sonitum constiterant feræ;
Mulcet non solitis vocibus inferos,
Et surdis resonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen Threiciæ nurus;
Deflent et lacrymis difficiles Dei:
Et, qui fronte nimis crimina tetricâ
Quærunt, ac veteres excutiunt reos,
Flentes Eurydicen juridici sedent.
Tandem mortis ait, "Vincimur," arbiter:
"Evade ad superos; lege tamen datâ:
Tu post terga tui perge viri comes;
Tu non ante tuam respice conjugem,
Quam cum clara Deos obtulerit dies,
Spartanique aderit janua Tænari."—
Odit verus amor, nec patitur, moras.
Munus, dum properat cernere, perdidit.
Quæ vinci potuit regia cantibus,
Hæc vinci poterit regia viribus.

ACTUS III.

Hercules.

O lucis alme rector, et cœli decus!
Qui, alterna curru spatia flammifero ambiens,
Illustre lætis exseris terris caput;
Da, Phœbe, veniam, si quid illicitum tui
Vidêre vultus. Jussus in lucem extuli
Arcana mundi. Tuque, Cœlestûm arbiter
Parensque, visus fulmine opposito tege;
Et tu, secundo maria qui sceptro regis,
Imas pete undas. Quisquis ex alto adspicit
Terrena, facie pollui metuens novâ,
Aciem reflectat, oraque in cœlum erigat,
Portenta fugiens. Hoc nefas cernant duo,
Qui advexit, et quæ jussit. In pœnas meas,

Atque in labores, non satis terræ patent:
Junonis odio vidi inaccessa omnibus,
Ignota Phœbo, quæque deterior polus
Obscura diro spatia concessit Jovi:
Et, si placerent tertiæ sortis loca,
Regnare potui. Noctis æternæ chaos,
Et nocte quiddam gravius, et tristes Deos,
Et fata, vici: morte contemtâ, redî.
Quid restat aliud? Vidi et ostendi inferos.
Da, si quid ultra est. Tam diu pateris manus
Cessare nostras, Juno? quid vinci jubes?—
Sed templa quare miles infestus tenet?
Limenque sacrum terror armorum obsidet?

MEGARA. AMPHITRYON. HERCULES. THESEUS.

Amph. Utrumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, et Graiûm decus,
Tristi silentem nubilo liquit domum?
Estne ille natus? Membra lætitiâ stupent.
O nate! certa et sera Thebarum salus!
Teneone in auras editum? an vanâ fruor
Deceptus umbrâ? Tune es? agnosco toros,
Humerosque, et alto nobilem trunco manum.
Herc. Unde iste, genitor, squalor, et lugubribus
Amicta conjux? unde tam fœdo obsiti
Pædore nati? quæ domum clades gravat?
Amph. Socer est peremtus: regna possedit Lycus;
Natos, parentem, conjugem, leto petit.
Herc. Ingrata tellus! nemo ad Herculeæ domûs
Auxilia venit? vidit hoc tantum nefas
Defensus orbis? Cur diem questu tero?
Mactetur hostis.
Thes. Hanc ferat virtus notam,
Fiatque summus hostis Alcidæ Lycus?
Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.

Herc. Theseu, resiste, nequa vis subita ingruat:
Me bella poscunt. Differ amplexus, parens,
Conjuxque, differ: nuntiet Diti Lycus
Me jam redîsse.
                    Thes. Flebilem ex oculis fuga,
Regina, vultum: tuque, nato sospite,
Lacrymas cadentes reprime. Si novi Herculem,
Lycus Creonti debitas pœnas dabit:
Lentum est "dabit;" dat: hoc quoque est lentum; dedit.
Amph. Votum secundet, qui potest, nostrum Deus,
Rebusque lapsis adsit. O magni comes
Magnanime nati! pande virtutum ordinem;
Quam longa mœstos ducat ad Manes via;
Ut vincla tulerit dura Tartareus canis.
Thes. Memorare cogis acta, securæ quoque
Horrenda menti: vix adhuc certa est fides
Vitalis auræ: torpet acies luminum;
Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
Amph. Pervince, Theseu, quidquid alto in pectore
Remanet pavoris; neve te fructu optimo
Frauda laborum. Quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est. Fare casus horridos.
Thes. Fas omne mundi, teque dominantem precor
Regno capaci; teque, quam totâ irrita
Quæsivit Ætnâ mater; ut jura abdita
Et operta terris, liceat impune eloqui.
  Spartana tellus nobile attollit jugum,
Densis ubi æquor Tænarus silvis premit:
Hîc ora solvit Ditis invisi domus,
Hiatque rupes alta, et immenso specu
Ingens vorago faucibus vastis patet,
Latumque pandit omnibus populis iter.
Non cæca tenebris incipit primo via:
Tenuis relictæ lucis a tergo nitor,
Fulgorque dubius solis afflicti cadit,
Et ludit aciem. Nocte sic mixtâ solet
Præbere lumen primus aut serus dies.

Hinc ampla vacuis spatia laxantur locis;
In quæ omne mersum pereat humanum genus.
Nec ire labor est; ipsa deducit via:
Ut sæpe puppes æstus invitas rapit;
Sic pronus aër urget, atque avidum chaos:
Gradumque retro flectere haud unquam sinunt
Umbræ tenaces. Intus immensi sinûs
Placido quieta labitur Lethe vado,
Demitque curas: neve remeandi amplius
Pateat facultas, flexibus multis gravem
Involvit amnem: qualis incertâ vagus
Mæander undâ ludit, et cedit sibi,
Instatque, dubius, litus an fontem petat:
Palus inertis fœda Cocyti jacet.
Hîc vultur, illic luctifer bubo, gemit;
Omenque triste resonat infaustæ strigis;
Horrent opacâ fronde nigrantes comæ,
Taxo imminente; quam tenent segnis Sopor,
Famesque mœsta tabido rictu jacens;
Pudorque serus conscios vultus tegit:
Metus, Pavorque, Funus, et frendens Dolor,
Aterque Luctus sequitur, et Morbus tremens,
Et cincta ferro Bella: in extremo abdita
Iners Senectus adjuvat baculo gradum.
Amph. Estne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?
Thes. Non prata viridi læta facie germinant;
Nec adulta leni fluctuat Zephyro seges;
Non ulla ramos silva pomiferos habet:
Sterilis profundi vastitas squalet soli,
Et fœda tellus torpet æterno situ;
Rerumque mœstus finis, et mundi ultima:
Immotus aër hæret; et pigro sedet
Nox atra mundo: cuncta mœrore horrida;
Ipsâque Morte pejor est Mortis locus.
Amph. Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,
Quâ sede positus temperat populos leves?
Thes. Est in recessu Tartari obscuro locus,

Quem gravibus umbris spissa caligo alligat.
A fonte discors manat hinc uno latex:
Alter quieto similis (hunc jurant Dei)
Tacente sacram devehens fluvio Styga:
At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
Et saxa fluctu volvit Acheron, invius
Renavigari. Cingitur duplici vado
Adversa Ditis regia; atque ingens domus
Umbrante luco tegitur: hîc vasto specu
Pendent tyranni limina: hoc umbris iter;
Hæc porta regni. Campus hanc circa jacet,
In quo superbo digerit vultu sedens
Animas recentes. Dira majestas Deo,
Frons torva; fratrum quæ tamen speciem gerat,
Gentisque tantæ: vultus est illi Jovis,
Sed fulminantis. Magna pars regni trucis
Est ipse dominus; cujus adspectum timet,
Quidquid timetur.
Amph. Verane est fama, inferis
Tam sera reddi jura, et, oblitos sui
Sceleris, nocentes debitas pœnas dare?
Quis iste veri rector, atque æqui arbiter?
Thes. Non unus altâ sede quæsitor sedens
Judicia trepidis sera sortitur reis.
Aditur illo Gnossius Minos foro;
Rhadamanthus illo; Thetidis hoc audit socer.
Quod quisque fecit, patitur: auctorem scelus
Repetit; suoque premitur exemplo nocens.
Vidi cruentos carcere includi duces,
Et impotentis terga plebeiâ manu
Scindi tyranni. Quisquis est placide potens,
Dominusque vitæ servat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,
Animæque parcit; longa permensus diu
Felicis ævi spatia, vel cœlum petit,
Vel læta felix nemoris Elysii loca,
Judex futurus. Sanguine humano abstine,

Quicumque regnas: scelera taxantur modo
Majore vestra.
Amph. Certus inclusos tenet
Locus nocentes? utque fert fama, impios
Supplicia vinclis sæva perpetuis domant?
Thes. Rapitur volucri tortus Ixion rotâ.
Cervice saxum grande Sisyphiâ sedet.
In amne medio faucibus siccis senex
Sectatur undas; abluit mentum latex;
Fidemque cum jam sæpe decepto dedit,
Perit unda in ore: poma destituunt famem.
Præbet volucri Tityos æternas dapes;
Urnasque frustra Danaides plenas gerunt.
Errant furentes impiæ Cadmeides;
Terretque mensas avida Phineas avis.
Amph. Nunc ede nati nobilem pugnam mei.
Patrui volentis munus, an spolium, refert?
Thes. Ferale tardis imminet saxum vadis,
Stupent ubi undæ; segne torpescit fretum:
Hunc servat amnem cultu et adspectu horridus,
Pavidosque Manes squalidus gestat senex.
Impexa pendet barba; deformem sinum
Nodus coërcet; concavæ lucent genæ:
Regit ipse conto portitor longo ratem.
Hic, onere vacuam litori puppim applicans,
Repetebat umbras; poscit Alcides viam:
Cedente turbâ, dirus exclamat Charon,
"Quo pergis audax? siste properantem gradum."—
Non passus ullas natus Alcmenâ moras,
Ipso coactum navitam conto domat,
Scanditque puppem. Cymba, populorum capax,
Succubuit uni: sedit, et gravior ratis
Utrimque Lethen latere titubanti bibit.
Tunc victa trepidant monstra, Centauri truces,
Lapithæque multo in bella succensi mero.
Stygiæ paludis ultimos quærens sinus,
Fecunda mergit capita Lernæus labos.
Post hæc avari Ditis apparet domus.

Hic sævus umbras territat Stygius canis,
Qui, trina vasto capita concutiens sono,
Regnum tuetur: sordidum tabo caput
Lambunt colubræ: viperis horrent jubæ;
Longusque tortâ sibilat caudâ draco:
Par ira formæ. Sensit ut motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas,
Missumque captat aure subrectâ sonum,
Sentire et umbras solitus. Ut propior stetit
Jove natus, antro sedit incertus canis,
Et uterque timuit. Ecce, latratu gravi
Loca muta terret: sibilat totos minax
Serpens per armos: vocis horrendæ fragor,
Per ora missus terna, felices quoque
Exterret umbras. Solvit a lævâ feros
Tunc ipse rictus, et Cleonæum caput
Opponit, ac se tegmine ingenti clepit:
Victrice magnum dexterâ robur gerens,
Huc nunc et illuc verbere assiduo rotat;
Ingeminat ictus. Domitus infregit minas,
Et cuncta lassus capita submisit canis,
Antroque toto cessit. Extimuit sedens
Uterque solio dominus; et duci jubet:
Me quoque petenti munus Alcidæ dedit.
Tunc, gravia monstri colla permulcens manu,
Adamante texto vincit. Oblitus sui,
Custos opaci pervigil regni canis
Componit aures timidus; et patiens trahi,
Herumque fassus, ore submisso obsequens,
Utrumque caudâ pulsat anguiferâ latus.
Postquam est ad oras Tænari ventum, et nitor
Percussit oculos lucis ignotæ, novos
Resumit animos vinctus, et vastas furens
Quassat catenas: pæne victorem abstulit,
Pronumque retro vexit, et movit gradu.
Tunc et meas respexit Alcides manus:
Geminis uterque viribus tractum canem
Irâ furentem, et bella tentantem irrita,

Intulimus orbi. Vidit ut clarum æthera,
Et pura nitidi spatia conspexit poli,
Oborta nox est: lumina in terram dedit;
Compressit oculos, et diem invisum expulit,
Aciemque retro flexit; atque omni petît
Cervice terram: tum sub Herculeâ caput
Abscondit umbrâ. — Densa sed læto venit
Clamore turba, frontibus laurum gerens;
Magnique meritas Herculis laudes canit.

Chorus Thebanorum.

Natus Eurystheus properante partu,
Jusserat mundi penetrare fundum:
Deerat hoc solum numero laborum,
Tertiæ regem spoliare sortis.
Ausus est cæcos aditus inire,
Ducit ad Manes via quâ remotos
Tristis, et silvâ metuenda nigrâ;
Sed frequens magnâ comitante turbâ:
Quantus incedit populus per urbes
Ad novi ludos avidus theatri;
Quantus Eleum ruit ad Tonantem,
Quinta cum sacrum revocavit æstas;
Quanta, cum longæ redit hora noctis,
Crescere et somnos cupiens quietos,
Libra Phœbeos tenet æqua currus,
Turba secretam Cererem frequentat,
Et citi tectis properant relictis
Attici noctem celebrare mystæ;
Tanta per campos agitur silentes
Turba: pars tardâ gradiens senectâ,
Tristis, et longâ satiata vitâ;
Pars adhuc currit melioris ævi;
Virgines nondum thalamis jugatæ,
Et comis nondum positis ephebi,
Matris et nomen modo doctus infans:

His datum solis, minus ut timerent,
Igne prælato relevare noctem.
Cæteri vadunt per opaca tristes;
Qualis est nobis animus, remotâ
Luce, cum mœstus sibi quisque sentit
Obrutum totâ caput esse terrâ.
Stat chaos densum, tenebræque turpes,
Et color noctis malus, ac silentis
Otium mundi, vacuæque nubes.
Sera nos illo referat senectus:
Nemo ad id sero venit, unde nunquam,
Cum semel venit, potuit reverti.
Quid juvat durum properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad Manes, facietque inerti
Vela Cocyto. Tibi crescit omne,
Et quod Occasus videt, et quod Ortus.
Parce venturis; tibi, Mors, paramur:
Sis licet segnis, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpit.
Thebis læta dies adest:
Aras tangite supplices;
Pingues cædite victimas:
Permixtæ maribus nurus
Sollennes agitent choros:
Cessent, deposito jugo,
Arvi fertilis incolæ.
Pax est, Herculeâ manu,
Auroram inter et Hesperum,
Et quâ Sol, medium tenens,
Umbras corporibus negat.
Quodcumque alluitur solum
Longo Tethyos ambitu,
Alcidæ domuit labor.
Transvectus vada Tartari,
Pacatis redit inferis.
Jam nullus superest timor:
Nil ultra jacet inferos.

Stantes sacrificus comas
Dilectâ tege populo.

ACTUS IV.

HERCULES. THESEUS. AMPHITRYON. MEGARA.

Herc. Ultrice dextrâ fusus, adverso Lycus
Terram cecidit ore: tum, quisquis comes
Fuerat tyranni, jacuit et pœnæ comes.
Nunc sacra patri victor et Superis feram;
Cæsisque meritas victimis aras colam.
Te, te, laborum socia et adjutrix, precor,
Belligera Pallas, cujus in lævâ ciet
Ægis feroces ore saxifico minas.
Adsit Lycurgi domitor et Rubri maris,
Tectam virenti cuspidem thyrso gerens:
Geminumque numen, Phœbus et Phœbi soror,
Soror sagittis aptior, Phœbus lyræ;
Fraterque quisquis incolit cœlum meus,
Non ex novercâ frater. — Huc appellite
Greges opimos. Quidquid Indorum seges,
Arabesque odoris quidquid arboribus legunt,
Conferte in aras; pinguis exundet vapor.
Populea nostras arbor exornet comas:
Te ramus oleæ fronde gentili tegat,
Theseu. Tonantem nostra adorabit manus:
Tu conditores urbis, et silvestria
Trucis antra Zethi, nobilis Dircen aquæ,
Laremque regis advenæ Tyrium coles.
Date thura flammis.
Amph. Nate, manantes prius
Manus cruentâ cæde et hostili expia.
Herc. Utinam cruorem capitis invisi Deis
Libare possem! gratior nullus liquor
Tinxisset aras: victima haud ulla amplior

Potest, magisque opima, mactari Jovi,
Quam rex iniquus.
Amph. Finiat genitor tuos,
Opta, labores: detur aliquando otium,
Quiesque fessis.
Herc. Ipse concipiam preces
Jove meque dignas. Stet suo cœlum loco,
Tellusque et æther: astra inoffensos agant
Æterna cursus: alta pax gentes alat:
Ferrum omne teneat ruris innocui labor;
Ensesque lateant: nulla tempestas fretum
Violenta turbet: nullus, irato Jove,
Exsiliat ignis: nullus, hibernâ nive
Nutritus, agros amnis eversos trahat:
Venena cessent: nulla nocituro gravis
Succo tumescat herba: non sævi ac truces
Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
Latura tellus, properet; et, si quod parat
Monstrum, meum sit.—Sed quid hoc? medium diem
Cinxêre tenebræ: Phœbus obscuro meat
Sine nube vultu. Quis diem retro fugat,
Agitque in Ortus? unde nox atrum caput
Ignota profert? unde tot stellæ polum
Implent diurnæ? Primus, en, noster labor,
Cœli refulget parte non minimâ Leo,
Irâque totus fervet, et morsus parat.
Jam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
Stat ore, et ignes efflat, et rutilâ jubam
Cervice jactat. Quidquid auctumnus gravis,
Hiemsque gelido frigida spatio, refert,
Uno impetu transiliet: et verni petet
Frangetque Tauri colla.
Amph. Quod subitum hoc malum est?
Quo, nate, vultus huc et huc acres refers?
Acieque falsum turbidâ cœlum vides?
Herc. Perdomita tellus; tumida cesserunt freta;
Inferna nostros regna sensêre impetus:
Immune cœlum est; dignus Alcidæ labor.

In alta mundi spatia sublimis ferar:
Petatur æther: astra promittit pater.
Quid si negaret? non capit terra Herculem,
Tandemque Superis reddit. En, ultro vocat
Omnis Deorum cœtus, et laxat fores,
Unâ vetante. Recipis, et reseras polum?
An contumacis januam mundi traho?
Dubitatur etiam? Vincla Saturno exuam;
Contraque patris impii regnum impotens
Avum resolvam. Bella Titanes parent,
Me duce, furentes: saxa cum silvis feram,
Rapiamque dextrâ plena Centauris juga.
Jam monte gemino limitem ad Superos agam.
Videat sub Ossâ Pelion Chiron suum:
In cœlum Olympus tertio positus gradu
Perveniet, aut mittetur.
Amph. Infandos procul
Averte sensus: pectoris sani parum,
Magni tamen, compesce dementem impetum.
Herc. Quid hoc? Gigantes arma pestiferi movent:
Profugit umbras Tityos, ac, lacerum gerens
Et inane pectus, quam prope a cœlo stetit!
Labat Cithæron; alta Pallene tremit,
Macetûmque Tempe. Rapuit hic Pindi juga:
Hic rapuit Œten. Sævit horrendum Mimas.
Flammifera Erinnys verbere excusso sonat,
Rogisque adustas propius ac propius sudes
In ora tendit. Sæva Tisiphone, caput
Serpentibus vallata, post raptum canem,
Portam vacantem clausit oppositâ face.
Sed, ecce, proles regis inimici latet,
Lyci nefandum semen. Inviso patri
Hæc dextra jam vos reddet. Excutiat leves
Nervus sagittas: tela sic mitti decet
Herculea.
Amph. Quo se cæcus impegit furor?
Vastum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramque solvit. Stridet emissa impetu

Arundo: medio spiculum collo fugit,
Vulnere relicto.
Herc. Cæteram prolem eruam,
Omnesque latebras. Quid moror? majus mihi
Bellum Mycenis restat: ut Cyclopea
Eversa manibus saxa nostris concidant;
Huc eat et illuc aula disjecto objice,
Rumpatque postes: columen impulsum labet.
Perlucet omnis regia: hîc video abditum
Natum scelesti patris.
Amph. En, blandas manus
Ad genua tendens, voce miserandâ rogat.
Scelus nefandum, triste, et adspectu horridum,
Dextrâ precantem rapuit, et circa furens
Bis ter rotatum misit: ast illi caput
Sonuit; cerebro tecta disperso madent.
At misera, parvum protegens natum sinu,
Megara, furenti similis, e latebris fugit.
Herc. Licet Tonantis profuga condaris sinu,
Petet undecumque temet hæc dextra, et feret.
Amph. Quo, misera, pergis? quam fugam, aut latebram petis?
Nullus salutis, Hercule infenso, est locus:
Amplectere ipsum potius, et blandâ prece
Lenire tenta.
Meg. Parce jam, conjux, precor.
Agnosce Megaram; natus hic vultus tuos,
Habitusque, reddit: cernis, ut tendat manus?
Herc. Teneo novercam! sequere! da pœnas mihi!
Jugoque pressum libera turpi Jovem.
Sed, ante matrem, parvulum hoc monstrum occidat.
Meg. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?
Amph. Pavefactus infans igneo vultu patris
Perit ante vulnus: spiritum eripuit timor.
In conjugem nunc clava libratur gravis.
Perfregit ossa: corpori trunco caput
Abest, nec usquam est. Cernere hoc audes, nimis
Vivax senectus? Si piget luctûs, habes

Mortem paratam: pectus in tela indue;
Vel stipitem istum, cæde monstrorum illitum,
Converte. Falsum, ac nomini turpem tuo,
Remove parentem, ne tuæ laudi obstrepat.
Thes. Quo te ipse, senior, obvium morti ingeris?
Quo pergis amens? profuge, et obtectus late;
Unumque manibus aufer Herculeis scelus.
Herc. Bene habet! pudendi regis excisa est domus.
Tibi hunc dicatum, maximi conjux Jovis,
Gregem cecidi: vota persolvi libens
Te digna: et Argos victimas alias dabit.
Amph. Nondum litâsti, nate: consumma sacrum.
Stat, ecce, ad aras hostia; exspectat manum
Cervice pronâ: præbeo, occurro, insequor:
Macta. Quid hoc est? Errat acies luminum,
Visusque mœror hebetat? an video Herculis
Manus trementes? Vultus in somnum cadit;
Et fessa cervix capite submisso labat;
Flexo genu jam totus ad terram ruit,
Ut cæsa silvis ornus, aut portus mari
Datura moles. Vivis? an leto dedit
Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?—
Sopor est, reciprocos spiritus motus agit.
Detur quieti tempus, ut somno gravi
Vis victa morbi pectus oppressum levet.
Removete, famuli, tela, ne repetat furens.

Chorus Thebanorum.

Lugeat æther, magnusque Parens
Ætheris alti, tellusque ferax,
Et vaga ponti mobilis unda.
Tuque, ante omnes, qui per terras,
Tractusque maris, fundis radios,
Noctemque fugas ore decoro,
Fervide Titan. Obitus pariter
Tecum Alcides vidit et Ortus,

Novitque tuas utrasque domos.
Solvite tantis animum monstris,
Solvite, Superi: rectam in melius
Flectite mentem. Tuque, o domitor
Somne malorum, requies animi,
Pars humanæ melior vitæ,
Volucer, matris genus Astrææ,
Frater duræ languide Mortis,
Veris miscens falsa, futuri
Certus, et idem pessimus, auctor;
Pater, o, rerum, portus vitæ,
Lucis requies, noctisque comes,
Qui par regi famuloque venis,
Placidus fessum lenisque fovens;
Pavidum leti genus humanum
Cogis longam discere mortem;
Preme devictum torpore gravi.
Sopor indomitos alliget artus;
Nec torva prius pectora linquat,
Quam mens repetat pristina cursum.
En, fusus humi sæva feroci
Corde volutat somnia. Nondum est
Tanti pestis superata mali:
Clavæque gravi lassum solitus
Mandare caput, quærit vacuâ
Pondera dextrâ, motu jactans
Brachia vano: nec adhuc omnes
Expulit æstus: sed, ut, ingenti
Vexata Noto, servat longos
Unda tumultus, et, jam vento
Cessante, tumet. Pelle insanos
Fluctus animi: redeat pietas,
Virtusque viro: vel sit potius
Mens vesano concita motu;
Error cæcus, quâ cœpit, eat.
Solus te jam præstare potest
Furor insontem. Proxima puris
Sors est manibus, nescire nefas.

Nunc Herculeis percussa sonent
Pectora palmis: mundum solitos
Ferre lacertos verbera pulsent
Victrice manu: gemitus vastos
Audiat æther, audiat atri
Regina poli, vastisque ferox
Qui colla gerit vincta catenis,
Imo latitans Cerberus antro.
Resonet mœsto clamore chaos,
Lateque patens unda profundi,
Et, qui melius tua tela tamen
Senserat, aër.
Pectora tantis obsessa malis
Non sunt ictu ferienda levi:
Uno planctu tria regna sonent.
Et tu, collo, decus ac telum,
Suspensa diu, fortis arundo,
Pharetræque graves, date sæva fero
Verbera tergo: cædant humeros
Robora fortes; stipesque potens
Duris oneret pectora nodis:
Plangant tantos arma dolores.
Non vos, patriæ laudis comites,
Ulti sævo vulnere reges;
Non Argivâ membra palæstrâ
Flectere docti, fortes cæstu,
Fortesque manu; jam tamen ausi
Telum Scythici leve coryti
Missum certâ librare manu,
Tutosque fugâ figere cervos,
Nondumque feræ terga jubatæ;
Ite ad Stygios umbræ portus,
Ite innocuæ, quas in primo
Limine vitæ scelus oppressit,
Patriusque furor: ite, infaustum
Genus, o pueri! noti per iter
Triste laboris: ite, iratos
Visite reges.

ACTUS V.

HERCULES. AMPHITRYON. THESEUS.

Herc. Quis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?
Ubi sum? sub ortu Solis, an sub cardine
Glacialis Ursæ? Numquid Hesperii maris
Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?
Certe redîmus. Unde, prostratâ domo,
Video cruenta corpora? an nondum exuit
Simulacra mens inferna? Post reditus quoque,
Oberrat oculos turba feralis meos.
Pudet fateri: paveo: nescio-quod mihi,
Nescio-quod animus grande præsagit malum.
Ubi est parens? ubi illa natorum grege
Animosa conjux? cur latus lævum vacat
Spolio leonis? quonam abît tegimen meum,
Idemque somno mollis Herculeo torus?
Ubi tela? ubi arcus? arma quis vivo mihi
Detrahere potuit? spolia quis tanta abstulit?
Ipsumque quis non Herculis somnum horruit?
Libet meum videre victorem, libet.
Exsurge, ~~victor,~~ quem novum cœlo pater
Genuit relicto: cujus in fetu stetit
Nox longior, quam nostra. Quod cerno nefas?
Nati cruentâ cæde confecti jacent!
Peremta conjux! quis Lycus regnum obtinet?
Quis tanta Thebis scelera moliri ausus est,
Hercule reverso? Quisquis Ismeni loca,
Actæa quisquis arva, qui gemino mari
Pulsata Pelopis regna Dardanii colis,
Succurre: sævæ cladis auctorem indica.
Ruat ira in omnes: hostis est, quisquis mihi
Non monstrat hostem. Victor Alcidæ, lates?
Procede: seu tu vindicas currus truces

Thracis cruenti, sive Geryonæ pecus,
Libyæve dominos; nulla pugnandi mora est.
En, nudus adsto: vel meis armis licet
Petas inermem. Cur meos Theseus fugit,
Paterque, vultus? ora cur condunt sua?
Differte fletus. Quis meos dederit neci
Omnes simul, profare. Quid, genitor, siles?
At tu ede, Theseu, sed tuâ, Theseu, fide.—
Uterque tacitus ora pudibunda obtegit;
Furtimque lacrymas fundit. In tantis malis
Quid est pudendum? numquid Argivæ impotens
Dominator urbis, numquid infestum Lyci
Pereuntis agmen, clade nos tantâ obruit?
Per, te, meorum facinorum laudem, precor,
Genitor, tuique nominis semper mihi
Numen secundum; fare, quis fudit domum?
Cui præda jacui?
Amph. Tacita sic abeant mala.
Herc. Ut inultus ego sim?
Amph. Sæpe vindicta obfuit.
Herc. Quisquamne segnis tanta toleravit mala?
Amph. Majora quisquis timuit.
Herc. His etiam, pater,
Quidquam timeri majus aut gravius potest?
Amph. Cladis tuæ pars ista, quam nôsti, quota est!
Herc. Miserere, genitor! supplices tendo manus.—
Quid hoc? manus refugit! Hîc errat scelus.
Unde hic cruor? quid illa puerili madens
Arundo leto, tincta Lernæâ nece?
Jam tela video nostra; non quæro manum.
Quis potuit arcum flectere? aut quæ dextera
Sinuare nervum vix recedentem mihi?
Ad vos revertor: genitor, hoc nostrum est scelus?
Tacuêre! nostrum est!
Amph. Luctus est istic tuus;
Crimen novercæ: casus hic culpâ caret.
Herc. Nunc, parte ab omni, genitor, iratus tona,

Oblitc nostri: vindica serâ manu
Saltem nepotes: stelliger mundus sonet:
Flammas et hic et ille jaculetur polus:
Rupes ligatum Caspiæ corpus trahant,
Atque ales avida. Cur Promethei vacant
Scopuli? paretur, vertice immenso feras
Volucresque pascens, Caucasi abruptum latus,
Nudumque silvis. Illa, quæ Pontum Scythen
Symplegas arctat, hinc et hinc vinctas manus
Distendat alto: cumque revocatâ vice
In se coibunt saxa, quæ in cœlum exprimunt
Actis utrimque rupibus medium mare,
Ego inquieta montium jaceam mora.
Quin structum acervans nemore congesto aggerem,
Cruore corpus impio sparsum cremo?
Sic, sic agendum est! inferis reddam Herculem.
Amph. Nondum tumultu pectus attonito caret.
Mutavit iras: quodque habet proprium furor,
In se ipse sævit.
Herc. Dira Furiarum loca,
Et inferorum carcer, et sonti plaga
Decreta turbæ, et si quod exsilium latet
Ulterius Erebo, Cerbero ignotum et mihi,
Huc me abde, tellus: Tartari ad finem ultimum
Mansurus ibo. Pectus o nimium ferum!
Quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
Deflere digne poterit? hic, durus malis,
Lacrymare vultus nescit. Huc ensem date;
Date huc sagittas; stipitem huc vastum date.
Tibi tela frangam nostra; tibi nostros, puer,
Rumpemus arcus; ac tuis stipes gravis
Ardebit umbris: ipsa Lernæis frequens
Pharetra telis in tuos ibit rogos.
Dent arma pœnas: vos quoque infaustas meis
Cremabo telis, o novercales manus!
Thes. Quis nomen unquam sceleris errori addidit?
Herc. Sæpe error ingens sceleris obtinuit locum.

Thes. Nunc Hercule opus est: perfer hanc molem mali.
Herc. Non sic furore cessit exstinctus pudor,
Populos ut omnes impio adspectu fugem.
Arma, arma, Theseu, flagito propere mihi
Subtracta reddi. Sana si mens est mihi,
Referte manibus tela: si remanet furor,
Pater, recede: mortis inveniam viam.
Amph. Per sancta generis sacra, per jus nominis
Utrumque nostri, sive me altorem vocas,
Seu tu parentem; perque venerandos piis
Canos, senectæ parce desertæ, precor,
Annisque fessis: unicum lapsæ domûs
Firmamen, unum lumen afflicto malis,
Temet reserva. Nullus ex te contigit
Fructus laborum: semper aut dubium mare,
Aut monstra, timui. Quisquis in toto furit
Rex sævus orbe, manibus aut aris nocens,
A me timetur: semper absentis pater
Fructum tui, tactumque et adspectum, peto.
Herc. Cur animam in istâ luce detineam amplius,
Morerque, nihil est: cuncta jam amisi bona;
Mentem, arma, famam, conjugem, natos, manus;
Etiam furorem. Nemo polluto queat
Animo mederi: morte sanandum est scelus.
Amph. Perimes parentem?
Herc. Facere ne possim, occidam.
Amph. Genitore coram?
Herc. Cernere hunc docui nefas.
Amph. Memoranda potius omnibus facta intuens,
Unius a te criminis veniam pete.
Herc. Veniam dabit sibi ipse, qui nulli dedit?
Laudanda feci jussus: hoc unum meum est.
Succurre, genitor, sive te pietas movet,
Seu triste fatum, sive violatæ decus
Virtutis: effer arma; vincatur meâ
Fortuna dextrâ.

Thes. Sunt quidem patriæ preces
Satis efficaces: sed tamen nostro quoque
Movere fletu. Surge, et adversa impetu
Perfringe solito: nunc tuum nulli imparem
Animum malo resume: nunc magnâ tibi
Virtute agendum est; Herculem irasci veta.
Herc. Si vivo, feci scelera; si morior, tuli.
Purgare terras propero: jamdudum mihi
Monstrum impium, sævumque, et immite, ac ferum,
Oberrat. Agedum, dextra! conare aggredi
Ingens opus, labore bisseno amplius.
Ignave, cessas, fortis in pueros modo,
Pavidasque matres? Arma nisi dantur mihi,
Aut omne Pindi Thracis exscindam nemus;
Bacchique lucos, et Cithæronis juga
Mecum cremabo: tota cum domibus suis
Dominisque tecta, cum Deis templa omnibus
Thebana, supra corpus excipiam meum;
Atque urbe versâ condar: et, si fortibus
Leve pondus humeris mœnia immissa incident,
Septemque opertus non satis portis premar,
Onus omne, mediâ parte quod mundi sedet,
Dirimitque Superos, in meum vertam caput.
Amph. Reddo arma.
Herc. Vox est digna genitore Herculis.
Hoc, en, peremtus spiculo cecidit puer.
Amph. Hoc, Juno, telum manibus emisit tuis.
Herc. Hoc nunc ego utar.
Amph. Ecce, quam miserum metu
Cor palpitat, corpusque sollicitum ferit!
Herc. Aptata arundo est.
Amph. Ecce, jam facies scelus
Volens, sciensque. Pande, quid fieri jubes?
Nihil rogamus; noster in tuto est dolor.
Natum potes servare tu solus mihi,
Eripere nec tu. Maximum evasi metum.
Miserum haud potes me facere, felicem potes.

Sic statue quidquid statuis, ut causam tuam
Famamque in arcto stare et ancipiti scias.
Aut vivis, aut occidis. Hanc animam levem,
Fessamque senio, nec minus quassam malis,
In ore primo teneo. Tam tarde patri
Vitam dat aliquis? Non feram ulterius moram:
Letale ferro pectus impresso induam:
Hîc, hîc jacebit Herculis sani scelus.
Herc. Jam parce, genitor, parce; jam revoca manum.
Succumbe, virtus; perfer imperium patris.
Eat ad labores hic quoque Herculeos labor;
Vivamus. Artus alleva afflictos solo,
Theseu, parentis: dextra contactus pios
Scelerata refugit.
Amph. Hanc manum amplector libens:
Hac nixus ibo: pectori hanc ægro admovens,
Pellam dolores.
Herc. Quem locum profugus petam?
Ubi me recondam? quâve tellure obruam?
Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Persicâ
Violentus undâ Tigris, aut Rhenus ferox,
Tagusve Iberâ turbidus gazâ fluens,
Abluere dextram poterit? Arctoum licet
Mæotis in me gelida transfundat mare,
Et tota Tethys per meas currat manus,
Hærebit altum facinus. In quas impius
Terras recedes? Ortum an Occasum petes?
Ubique notus, perdidi exsilio locum.
Me refugit orbis. Astra transversos agunt
Obliqua cursus; ipse Titan Cerberum
Meliore vultu vidit. O fidum caput,
Theseu! latebram quære longinquam, abditam.
Quoniamque, semper sceleris alieni arbiter,
Amas nocentes, gratiam meritis refer
Vicemque nostris: redde me infernis (precor)
Umbris reductum; meque subjectum tuis

Restitue vinclis: ille me abscondet locus.
Sed et ille novit.
Thes. Nostra te tellus manet.
Illic solutam cæde Gradivus manum
Restituet armis. Illa te, Alcide, vocat,
Facere innocentes terra quæ Superos solet.

HERCULES ŒTÆUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

HERCULES.
HYLLUS.
ALCMENA.
CHORUS ÆTOLARUM MULIERUM.
NUTRIX.
DEIANIRA.
IOLE.
PHILOCTETES.
CHORUS ŒCHALIARUM VIRGINUM.
LICHAS, Muta Persona.

Iole et Chorus Œchalidum
sunt προτατικα προσωπα.

ACTUS I.

HERCULES.

Sator Deorum, cujus excussum manu
Utræque Phœbi sentiunt fulmen domus,
Secure regna: protuli pacem tibi,
Quâcumque Nereus porrigi terras vetat.
Non est tonandum: perfidi reges jacent,
Sævi tyranni. Fregimus, quidquid fuit
Tibi fulminandum. Sed mihi cœlum, parens,
Adhuc negatur! Parui, certe Jove
Ubique dignus: teque testata est meum
Patrem noverca. Quid tamen nectis moras?
Numquid timemur? numquid impositum sibi
Non poterit Atlas ferre cum cœlo Herculem?
Quid astra, genitor, quid negas? mors me tibi
Certe remisit. Omne concessit malum,
Quod terra genuit, pontus, aër, inferi.
Nullus per urbes errat Arcadias leo:
Stymphalis icta est: Mænali nulla est fera:
Sparsit peremtus aureum serpens nemus:
Et hydra vires posuit; et, notos Hebro,
Cruore pingues hospitum fudi greges;
Hostisque traxi spolia Thermodontiæ.
Vidi silentûm fata: nec tantum redî;
Sed trepidus atrum Cerberum vidit dies,
Et ille solem. Nullus Antæus Libys
Animam resumit: cecidit ante aras suas
Busiris: unâ est Geryon sparsus manu;
Taurusque, populis horridus centum pavor.
Quodcumque tellus genuit infesta, occidit,
Meâque fusum est dexterâ. Iratis Deis
Non licuit esse. Si negat mundus feras,
Animum noverca, redde nunc nato patrem,
Vel astra forti. Nec peto ut monstres iter:

Permitte tantum, genitor; inveniam viam.
Vel, si times, ne terra concipiat feras;
Properet malum quodcumque, dum terra Herculem
Habet, videtque. Nam quis invadet mala?
Aut quis per urbes rursus Argolicas erit
Junonis odio dignus? In tutum meas
Laudes recepi: nulla me tellus silet.
Me sensit Ursæ frigidum Scythicæ genus,
Indusque Phœbo subditus, Cancro Libys.
Te, clare Titan, testor: occurri tibi
Quâcumque fulges: nec meos lux prosequi
Potuit triumphos. Solis excessi vices;
Intraque nostras substitit metas dies.
Natura cessit: terra defecit gradum.
Laxata per me nox: et extremum chaos
In me cucurrit: inde ad hunc orbem redî,
Unde retro nemo. Tulimus Oceani minas;
Nec ulla valuit quatere tempestas ratem,
Quamcumque pressi. Pars quota est, quam prosequor?
Jam vacuus æther non potest odio tuæ
Sufficere nuptæ; quasque devincam feras,
Tellus timet concipere, nec monstra invenit.
Feræ negantur. Hercules monstri loco
Jam cœpit esse. Quanta nunc fregi mala,
Quot scelera nudus! Quidquid immane obstitit,
Solæ manus stravêre: nec juvenis feras
Timui, nec infans. Quidquid est jussum, leve est:
Nec ulla nobis segnis illuxit dies.
O! quanta fudi monstra, quæ nullus mihi
Rex imperavit! Institit virtus mihi
Junone pejor. Sed quid impavidum genus
Fecisse prodest? Non habent pacem Dei:
Purgata tellus omnis in cœlo videt
Quodcumque timuit: transtulit Juno feras.
Ambit peremtus Cancer ardentem plagam,
Libyæque sidus fertur, et messes alit.
Annum fugatæ tradit Astrææ Leo.

At ille, jactans fervidam cœlo jubam,
Austrum madentem siccat, et nimbos trahit.
Invasit omnis, ecce, jam cœlum fera,
Meque antecessit. Victor e terris meos
Specto labores. Astra portentis prius
Ferisque Juno tribuit, ut cœlum mihi
Faceret timendum. Sparserit mundum licet,
Cœlumque terris pejus, ac pejus Styge,
Irata faciat; dabitur Alcidæ locus.
Si, post feras, post bella, post Stygium canem,
Nondum astra merui, Siculus Hesperium latus
Tangat Pelorus; una jam tellus erit:
Illinc fugabo maria, si jungi jubes;
Committat undas Isthmus; et, juncto salo,
Novâ ferantur Atticæ puppes viâ.
Mutetur orbis: vallibus currat novis
Ister, novasque Tanais accipiat vias:
Da, da tuendos, Jupiter, saltem Deos.
Illâ licebit fulmen a parte auferas,
Ego quam tuebor. Sive glacialem polum,
Seu me tueri fervidam partem jubes,
Hac esse Superos parte securos puta.
Cirrhæa Pæan templa, et ætheream domum,
Serpente cæso, meruit: at quoties jacet
Python in hydrâ? Bacchus et Perseus Deis
Jam se intulêre: sed quota est mundi plaga
Oriens subactus? aut quota est Gorgon fera?
Quis astra natus laudibus meruit suis
Ex te et novercâ? quem tuli, mundum peto.
  Sed tu, comes laboris Herculei, Licha,
Præfer triumphos, Euryti victos lares,
Stratumque regnum: vos pecus rapite ocyus,
Quâ, templa tollens, ara Cenæi Jovis
Austro timendum spectat Euboicum mare.

CHORUS ŒCHALIARUM VIRGINUM. IOLE.

Chor. Par ille est Superis, cui pariter dies
Et fortuna fuit. Mortis habet vices,
Lente cum trahitur vita gementibus.
Quisquis sub pedibus fata rapacia,
Et puppem posuit fluminis ultimi,
Non captiva dabit brachia vinculis,
Nec pompæ veniet nobile ferculum.
Nunquam est ille miser, cui facile est mori.
Illum si medio decipiat ratis
Ponto, cum Borean expulit Africus,
Aut Eurus Zephyrum, cum mare dividunt,
Non puppis laceræ fragmina colligit,
Ut litus medio speret in æquore.
Vitam qui poterit reddere protinus,
Solus naufragium non poterit pati.
Nos turpis macies et lacrymæ tenent,
Et crinis patrio pulvere sordidus.
Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
Felices sequeris, Mors miseros fugis.
[Stamus; nec patria est: messibus (heu!) locus
Et silvis dabitur;] lapsaque sordidæ
Fient templa casæ. Jam gelidus Dolops
Hac ducet pecudes, quâ tepet obrutus,
Stratæ qui superest Œchaliæ, cinis.
Illo Thessalicus pastor in oppido
Indoctâ referens carmina fistulâ,
Cantu nostra canet tempora flebili.
Et, dum pauca Deus sæcula contrahit,
Quæretur, patriæ quis fuerit locus.
Felix incolui non steriles focos,
Nec jejuna soli jugera Thessali.
Ad Trachina vocor, saxa rigentia,
Et dumeta jugis horrida torridis,
Vix gratum pecori montivago nemus.
At, si quas melior sors famulas vocat,

Illas aut volucer transferet Inachus;
Aut Dircæa colent mœnia, quâ fluit
Ismenos tenui flumine languidus.
Hîc mater tumidi nupserat Herculis.
Quæ cautes Scythiæ, quis genuit lapis?
Num Titana ferum te Rhodope tulit,
Te præruptus Athos, te fera Caspia,
Quæ virgata tibi præbuit ubera?
Falsa est de geminis fabula noctibus,
Æther cum tenuit sidera longius,
Commisitque vices Lucifer Hespero,
Et solem vetuit Delia tardior.
Nullis vulneribus pervia membra sunt.
Ferrum sentit hebes; lentior est chalybs:
In nudo gladius corpore frangitur,
Et saxum resilit; fataque negligit,
Et mortem indomito corpore provocat.
Non illum poterant figere cuspides,
Non arcus Scythicâ tensus arundine,
Non quæ tela gerit Sarmata frigidus;
Aut qui, soliferæ suppositus plagæ,
Vicino Nabathæ vulnera dirigit
Parthus, Gnossiacis certior ictibus.
Muros Œchaliæ corpore propulit.
Nil obstare valet: vincere quod parat,
Jam victum est. Quota pars vulnere concidit?
Pro fato [potuit] vultus iniquior;
Et vidisse sat est Herculeas minas.
Quis vastus Briareus, quis tumidus Gyges,
Supra Thessalicos cum stetit aggeres,
Ut cœlo insereret vipereas manus,
Hoc vultu riguit? Commoda cladibus
Magnis magna patent. Nil superest mali:
Iratum miseræ vidimus Herculem.
Iole. At ego infelix, non templa suis
Collapsa Deis, sparsosve focos,
Natis mixtos arsisse patres,
Hominique Deos, templa sepulcris;

Nullum querimur commune malum.
Alio nostras Fortuna vocat
Lacrymas: alias flere ruinas
Mea fata jubent. Quæ prima querar?
Quæ summa gemam? pariter cuncta
Deflere juvat: nec plura dedit
Pectora tellus, ut digna sonent
Verbera fatis. Me vel Sipyli
Flebile saxum fingite, Superi,
Vel in Eridani ponite ripis,
Ubi mœsta sonat Phaëthontiadum
Silva sororum. Me vel Siculis
Addite saxis, ubi fata gemit
Thessala Siren; vel in Edonas
Tollite silvas. Qualis natum
Daulias ales solet Ismariâ
Flere sub umbrâ; formam lacrymis
Aptate meis; resonetque malis
Aspera Trachin. Cypria lacrymas
Myrrha tuetur: raptum conjux
Ceyca gemit: sibi Tantalis est
Facta superstes: fugit vultus
Philomela suos; natumque sonat
Flebilis Atthis: cur mea nondum
Capiunt volucres brachia plumas?
Felix, felix, cum silva domus
Nostra feretur, patrioque sedens
Ales in agro referam querulo
Murmure casus: volucremque Iolen
Fama loquetur. Vidi, vidi
Miseranda mei fata parentis,
Cum, letifero stipite pulsus,
Totâ jacuit sparsus in aulâ.
Pro! si tumulum fata dedissent,
Quoties genitor quærendus eras!
Potuine tuam spectare necem,
Nondum teneras vestite genas,
Necdum forti sanguine, Toxeu?

Quid vestra querar fata, parentes,
Quos in tutum mors æqua tulit?
Mea me lacrymas fortuna rogat.
Jam jam dominæ captiva colos
Fusosque legam. Pro! sæve decor,
Formaque mortem paritura mihi:
Tibi cuncta domus concidit uni,
Dum me genitor negat Alcidæ,
Atque Herculeus socer esse timet.
Sed jam dominæ tecta petantur.
Chor. Quid regna tui clara parentis,
Proavosque tuos, respicis amens?
Fugiat vultus fortuna prior.
Felix, quisquis novit famulum
Regemque pati, vultusque suos
Variare potest. Vires pepulit
Pondusque mali, casus animo
Qui tulit æquo.

ACTUS II.

NUTRIX. DEIANIRA. LICHAS, muta persona.

Nutr. O! quam cruentus feminas stimulat dolor,
Cum patuit una pellici et nuptæ domus!
Scylla, et Charybdis, Sicula contorquens freta,
Minus est timenda: nulla non melior fera est.
Namque, ut reluxit pellicis captæ decus,
Et fulsit Iole, qualis innubis dies,
Purumve claris noctibus sidus micat;
Stetit furenti similis, ac torvum intuens,
Herculea conjux: feta ut, Armeniâ jacens
Sub rupe, tigris, hoste conspecto, exsilit;
Aut jussa thyrsum quatere, conceptum ferens
Mænas Lyæum; dubia quo gressus agat,
Hæsit parumper: tum per Herculeos lares
Lymphata rapitur; tota vix satis est domus.

Incurrit, errat, sistit: in vultus dolor
Processit omnis: pectori pæne intimo
Nihil est relictum. Fletus insequitur minas:
Nec unus habitus durat, aut uno furit
Contenta vultu: nunc inardescunt genæ;
Pallor ruborem pellit; et formas dolor
Errat per omnes: queritur, implorat, gemit.
  Sonuêre postes: ecce, præcipiti gradu
Secreta mentis ore confuso exserit.
Deian. Quamcumque partem sedis æthereæ premis,
Conjux Tonantis, mitte in Alciden feram,
Quæ mihi satis sit: siqua fecundum caput
Palude totâ vastior serpens movet,
Ignara vinci; si quid excessit feras,
Immane, dirum, horribile, quo viso Hercules
Avertat oculos; hoc sinu immenso exeat.
Vel, si feræ negantur, hanc animam (precor)
Converte in aliquid: quodlibet possum malum
Hac mente fieri. Commoda effigiem mihi
Parem dolori: non capit pectus minas.
Quid excutis telluris extremæ sinus,
Orbemque versas? quid rogas Ditem mala?
Omnes in isto pectore invenies feras,
Quas timuit. Odiis accipe hoc telum tuis.
Ego sum noverca: perdere Alciden potes.
Profer manus quocumque. Quid cessas, Dea?
Utere furente. Quod jubes fieri nefas?
Reperi. Quid hæres? ipsa jam cesses licet,
Hæc ira satis est.
                Nutr. Pectoris sani parum,
Alumna, questus comprime, et flammas doma.
Frena dolorem: conjugem ostende Herculis.
Deian. Iole meis captiva germanos dabit
Natis? Jovisque fiet, e famulâ, nurus?
Num flamma cursus pariter et torrens ferent?
Et Ursa pontum sicca cœruleum bibet?
Non ibo inulta. Gesseris cœlum licet,
Totusque pacem debeat mundus tibi,

Est aliquid hydrâ potius; iratæ dolor
Nuptæ. Quis ignis tantus in cœlum furit
Ardentis Ætnæ? Quidquid est victum tibi,
Hic vincet animus. Capta præripiet toros?
Adhuc timebam monstra: jam nullum est malum:
Cessêre pestes: in locum venit feræ
Invisa pellex. Summe, pro, rector Deûm,
Et clare Titan! Herculis tantum fui
Conjux timentis. Vota, quæ Superis tuli,
Cessêre captæ: pellici felix fui.
Illi meas audîstis, O Superi! preces:
Incolumis illi remeat. O nullâ dolor
Contente pœnâ, quære supplicia horrida,
Incogitata, infanda. Junonem doce,
Quid odia valeant: nescit irasci satis.
Pro me gerebas bella: propter me vagas
Achelous undas sanguine infecit suo,
Cum lenta serpens fieret; in taurum trucem
Nunc flecteret, serpente depositâ, minas:
Et mille in hoste vinceres uno feras.
Jam displicemus: capta prælata est mihi.
Non præferetur. Qui dies thalami ultimus
Nostri est futurus, hic erit vitæ tuæ.
Quid hoc? recedit animus, et ponit minas:
Jam cessit ira. Quid, miser, langues, dolor?
Perdis furorem? Conjugis tacitæ fidem
Mihi reddis iterum. Quid vetas flammas ali?
Quid frangis ignes? hunc mihi serva impetum.
Pares eramus: non erit votis opus:
Aderit noverca, quæ manus nostras regat,
Nec invocata.
Nutr. Quod paras demens scelus?
Perimes maritum, cujus extremus dies
Primusque laudes novit, et cœlo tenus
Erecta terras fama suppositas habet?
Rogos in istos terra consurget parens;
Domusque soceri prima, et Ætolum genus
Sternetur omne; saxa jamdudum et faces

In te ferentur: vindicem tellus suum
Defendet omnis. Una quot pœnas dabis!
Effugere terras crede, et humanum genus,
Te posse; fulmen genitor Alcidæ gerit.
Jam jam minaces ire per cœlum faces
Specta, et tonantem fulmine excusso diem.
Mortem quoque ipsam, quam putas tutam, time.
Dominatur illic patruus Alcidæ tui.
Quocumque perges, misera, cognatos Deos
Illic videbis.
Deian. Maximum fleri scelus
Et ipsa fateor; sed dolor fieri jubet.
Nutr. Moriêre.
Deian. Moriar Herculis nempe inclyti
Conjux: nec ullus, nocte discussâ, dies
Viduam notabit; nec meos pellex toros
Captiva capiet. Ante ab Occasu dies
Nascetur: Indos ante glacialis polus,
Scythasve tepidâ Phœbus inficiet rotâ;
Quam me relictam Thessalæ adspiciant nurus.
Meo jugales sanguine exstinguam faces.
Aut pereat, aut me perimat; elisis feris
Et conjugem addat. Inter Herculeos licet
Me quoque labores numeret. Alcidæ toros
Moritura certe corpore amplectar meo.
Ire, ire ad umbras Herculis nuptam libet;
Sed non inultam. Si quid e nostro Hercule
Concepit Iole, manibus evellam meis
Ante, et per ipsas pellicem invadam faces.
Me nuptiali victimam feriat die
Infestus, Iolen dum supra exanimem ruam.
Felix jacet, quicumque, quos odit, premit.
Nutr. Quid ipsa flammas pascis? et vastum foves
Ultro dolorem misera? quid cassum times?
Dilexit Iolen; nempe dum starent lares,
Regisque natam peteret. In famulæ locum
Regina cecidit: perdidit vires amor;
Multumque ab illo traxit infelix status.

Illicita amantur: excidit, quidquid licet.
Deian. Fortuna amorem pejor inflammat magis.
Amat vel ipsum, quod caret patrio lare,
Quod nudus auro crinis et gemmâ jacet:
Ipsas misericors forsan ærumnas amat.
Nutr. Hoc usitatum est Herculi; captas amat.
Dilecta Priami nempe Dardanii soror
Concessa famulo est. Adice, quot nuptas prius,
Quot virgines, dilexit. Erravit vagus.
Arcadia nempe virgo, Palladios choros
Dum nectit Auge, vim stupri passa, excidit,
Nullamque amoris retinet Herculei notam.
Referam quid alias? nempe Thespiades vacant,
Brevique in illas arsit Alcides face.
Hospes Timoli Lydiam fovit nurum;
Et, amore captus, ad leves sedit colos,
Udum feroci stamen intorquens manu.
Nempe illa cervix spolia deposuit feræ,
Crinemque mitrâ pressit, et famulus stetit,
Hirtam Sabæâ marcidus myrrhâ comam.
Ubique caluit; sed levi caluit face.
Hærere amantes post vagos ignes solent.
Famulamne et hostis præferet natam tibi?
Deian. Ut alta silvas forma vernantes alit,
Quas nemore nudo primus investit tepor;
At, cum solutos expulit Boreas Notos,
Et sæva totas bruma decussit comas,
Deforme solis adspicis truncis nemus;
Sic nostra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid semper, et fulget minus;
Nec illa Venus est. Quidquid in nobis fuit
Olim petitum, cecidit, et partu labat;
Materque multum rapuit ex illo mihi.
Ætas citato senior eripuit gradu.
Vides ut altum famula non perdat decus?
Cessêre vultus penitus, et pædor sedet;
Tamen per ipsas fulget ærumnas decor;
Nihilque ab illâ casus et fatum grave,

Nisi regna, traxit. Hic meum pectus timor,
Altrix, lacessit; hic rapit somnos pavor.
Præclara totis gentibus conjux eram;
Thalamosque nostros invido voto nurus
Optabat omnis: [quo nimis quisquis Deos
Orabat ullos.] Nuribus Argolicis fui
Mensura voti. Quem Jovi socerum parem,
Altrix, habebo? quis sub hoc mundo mihi
Dabitur maritus? Ipse, qui Alcidæ imperat,
Facibus suis me jungat Eurystheus licet,
Minus est. Toro caruisse regnantis leve est:
Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
Nutr. Conciliat animos conjugum partus fere.
Deian. Sic ipse forsan dividet partus toros.
Nutr. Famula illa trahitur interim donum tibi.
Deian. Hunc, quem per urbes ire præclarum vides,
Et viva tergo spolia gestantem feræ,
Qui regna miseris donat, et celsis rapit,
Vastâ gravatus horridam clavâ manum,
Cujus triumphos ultimi Seres canunt,
Et quisquis alius orbe consepto jacet;
Levis est, nec illum gloriæ stimulat decor.
Errat per orbem, non ut æquetur Jovi,
Nec ut per urbes magnus Argolicas eat.
Quod amet, requirit: virginum thalamos petit.
Siqua est negata, rapitur: in populos furit;
Nuptas ruinis quærit; et vitium impotens
Virtus vocatur. Cecidit Œchalia inclyta;
Unusque Titan vidit atque unus dies
Stantem et cadentem: causa bellandi est amor.
Toties timebit, Herculi natam parens
Quoties negabit: hostis est, quoties socer
Fieri recusat: si gener non est, furit.
Post hæc, quid istas innocens servo manus,
Donec furentem simulet, ac sævâ manu
Intendat arcus, meque natumque opprimat?
Sic conjuges expellit Alcides suas:
Hæc sunt repudia! Nec potest fieri nocens:

Terris videri sceleribus causam suis
Fecit novercam. Quid stupes, segnis furor?
Scelus occupandum est: perge, dum fervet manus.
Nutr. Perimes maritum?
Deian. Pellicis certe meæ.
Nutr. At Jove creatum.
Deian. Nempe et Alcmenâ satum.
Nutr. Ferrone?
Deian. Ferro.
Nutr. Si nequis?
Deian. Perimam dolo.
Nutr. Quis iste furor est?
Deian. Quem meus conjux docet.
Nutr. Quem nec noverca potuit, hunc perimes virum?
Deian. Cœlestis ira quos premit, miseros facit,
Humana nullos.
Nutr. Parce, miseranda, et time.
Deian. Contemsit omnes ille, qui mortem prius.
Libet ire in enses.
Nutr. Major admisso tuus,
Alumna, dolor est: culpa par odium exigit.
Cur sæva modicis statuis? ut læsa es, dole.
Deian. Leve esse credis pellicis nuptæ malum?
Quidquid dolorem pascit, hoc nimium puta.
Nutr. Amorne clari fugit Alcidæ tibi?
Deian. Non fugit, altrix: remanet, et penitus sedet
Fixus medullis; crede: sed magnus dolor
Iratus amor est.
Nutr. Artibus magicis fere
Conjugia nuptæ precibus admixtis ligant.
Vernare jussi frigore in medio nemus:
Missumque fulmen stare: concussi fretum
Cessante vento: turbidum explicui mare:
Et sicca tellus fontibus patuit novis.
Habuêre motum saxa: discussi fores:
Umbræ, stetistis: et, meâ jussi prece,
Manes loquuntur: sonuit infernus canis.

Mare, terra, cœlum, et Tartarus servit mihi.
Nox media solem vidit, et noctem dies.
Nihilque leges, ad meos cantus, tenent.
Flectemus illum: carmina invenient iter.
Deian. Quas Pontus herbas generat, aut quas Thessalâ
Sub rupe Pindus? aut ubi inveniam malum,
Cui cedet ille? Carmine in terras mago
Descendat astris Luna desertis licet,
Et bruma messes videat, et cantu fugax
Stet deprehensum fulmen; et, versâ vice,
Medius coactis ferveat stellis dies:
Non flectet unum.
Nutr. Vicit et Superos amor.
Deian. Vincetur uni forsan, et spolium dabit;
Amorque summus fiet Alcidæ labor.
Sed te, per omne Cœlitum numen, precor,
Per hunc timorem; quidquid arcani apparo,
Penitus recondas, et fide tacitâ premas.
Nutr. Quid istud est, quod esse secretum jubes?
Deian. Non tela sunt, non arma, non ignis minax.
Nutr. Præstare fateor posse me tacitam fidem,
Si scelere careat. Interim scelus est fides.
Deian. Circumspice, agedum, nequis arcana aucupet;
Partemque in omnem vultus inquirens eat.
Nutr. En, locus ab omni tutus arbitrio vacat.
Deian. Est in remoto regiæ sedis loco,
Arcana tacitus nostra defendens, specus.
Non ille primos accipit soles locus,
Non ille seros, cum ferens Titan diem
Lassam rubenti mergit Oceano rotam.
Illic amoris pignus Herculei latet.
Altrix, fatebor, Nessus est auctor mali,
Quem gravida Nephele Thessalo genuit duci,
Quâ celsus astris inserit Pindus caput.
Ultraque nubes Othrys eductus riget.
Namque, ut, subactus Herculis clavâ horridi,

Achelous, omnes facilis in species dari,
Tandem peractis omnibus patuit feris,
Unoque turpe subdidit cornu caput;
Me conjugem dum victor Alcides habet,
Repetebat Argos. Forte per campos vagus,
Euenos, altum gurgitem in pontum ferens,
Jam pæne summis turbidus ripis erat.
Transire Nessus verticem solitus vadis
Pretium poposcit: meque jam dorso ferens,
Quâ jungit hominem spina deficiens equo,
Frangebat ipsas fluminis tumidi minas.
Jam totus undis Nessus exierat ferox;
Medioque adhuc errabat Alcides vado,
Vasto rapacem verticem scindens gradu.
Ast ille, ut esse vidit Alciden procul,
"Tu præda nobis," inquit, "et conjux eris.
Prohibetur undis;"—meque complexus ferens,
Gressum citabat. Non tenent undæ Herculem:
"Infide vector," inquit, "immixti licet
Ganges et Ister vallibus junctis eant,
Vincemus ambos: consequar telo fugam."—
Præcessit arcus verba: tum longum ferens
Arundo vulnus, tenuit hærentem fugam;
Mortemque fixit. Ille, jam quærens diem,
Tabum fluentem vulneris dextrâ excipit,
Traditque nobis ungulæ insertum suæ,
Quam forte sævâ sciderat avulsam manu.
Tum verba moriens addit: "Hoc," inquit, "magæ
Dixêre amorem posse defigi malo.
Hoc docta Mycale Thessalas docuit nurus,
Unam inter omnes Luna quam sequitur magam,
Astris relictis. Illitas vestes dabis
Hac," inquit, "ipsâ tabe, si pellex tuos
Invisa thalamos tulerit, et conjux levis
Aliam parenti dederit altisono nurum.
Hoc nulla lux adspiciat; hoc tenebræ tegant
Tantum remotæ. Sic potens vires suas
Sanguis tenebit."—Verba deprendit quies;

Mortemque lassis intulit membris sopor.
Tu, quam meis admittit arcanis fides,
Perge, ut nitentem virus in vestem datum,
Mentem per artus adeat, et tactu intimas
Intret medullas.
Nutr. Ocyus jussa exsequar,
Alumna. Precibus tu Deum invictum advoca,
Qui certa tenerâ tela dimittit manu.
Deian. Te, te precor, quem mundus et Superi timent,
Et æquor, et qui fulmen Ætnæum quatit,
Timende matri teliger sævæ puer;
Intende certâ spiculum velox manu,
Non e sagittis levibus. [Ex humero,] precor,
Graviore profer, quod tuæ nondum manus
Misêre in aliquem. Non levi telo est opus,
Ut amare possit Hercules. Rigidas manus
Intende, et arcum cornibus junctis para.
Nunc, nunc sagittam prome, quâ quondam horridus
Jovem petîsti; fulmine abjecto Deus
Cum fronte subitâ tumuit, et rapidum mare
Taurus puellæ vector Assyriæ scidit.
Immitte amorem. Vincat exempla omnia:
Amare discat conjugem. Si quas decor
Ioles inussit pectori Herculeo faces,
Exstingue totas: perbibat flammas mei.
Tu fulminantem sæpe domuisti Jovem;
Tu furva nigri sceptra gestantem poli,
Turbæ ducem majoris, et dominum Stygis.
Tu, qui novercâ es gravior iratâ Deus,
Cape hunc triumphum: solus evince Herculem.
Nutr. Prolata vis est, quæque Palladiâ colu
Lassavit omnem texta famularem manum.
Nunc congeratur virus, ut vestis bibat
Herculea pestem: precibus augebo malum.
In tempore ipso navus occurrit Lichas.
Celanda vis est dira, ne pateat, doli.

Deian. O (quod superbæ non habent unquam domus)
Fidele semper regibus nomen, Licha,
Cape hos amictus, nostra quos nevit manus,
Dum vagus in orbem fertur, et victus mero
Tenet feroci Lydiam gremio nurum;
Nunc poscit Iolen. Sed jecur fors horridum
Flectam merendo: merita vicerunt malos.
Non ante vestes induat conjux, jube,
Quam thure flammas pascat, et placet Deos
Canâ rigentem populo vinctus comam.
Ipsa in penates regios gressus feram,
Precibusque Amoris horridi matrem colam.
Vos, quas paternis extuli comites focis,
Calydoniæ, deflete lugendas vices.

Chorus Ætolarum Mulierum.

Flemus casus, Œnei, tuos,
Comitum primos turba per annos:
Flemus dubios, veneranda, toros.
Nos Acheloi tecum solitæ
Pulsare vadum, cum jam tumidas
Vere peracto poneret undas,
Gracilisque gradu serperet æquo,
Nec præcipitem volveret amnem
Flavus rupto fonte Lycormas.
Nos Palladias ire per aras,
Et virgineos celebrare choros;
Nos Cadmeis orgia ferre
Tecum solitæ condita cistis,
Cum, jam pulso sidere brumæ,
Tertia soles evocat æstas,
Et, spiciferæ concessa Deæ,
Attica mystas claudit Eleusin.
Nunc quoque, casum quemcumque times,

Fidas comites accipe fatis:
Nam rara fides, ubi jam melior
Fortuna ruit.
Tu quicumque es, qui sceptra tenes,
Licet omne tuâ vulgus in aulâ
Centum pariter limina pulset;
Cum tot populis stipatus eas,
In tot populis vix una fides.
Tenet auratum limen Erinnys;
Et, cum magnæ patuêre fores,
Intrant fraudes, cautique doli,
Ferrumque latens: cumque in populos
Prodire parant, comes invidia est.
Noctem quoties submovet Eos,
Regem toties credite nasci.
Pauci reges, non regna, colunt:
Plures fulgor concitat aulæ.
Cupit hic, regi proximus ipsi,
Clarus latas ire per urbes:
Urit miserum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Istri; nec tota sitim
Lydia vincit; nec quæ, Zephyro
Subdita, tellus stupet aurato
Flumine clarum radiare Tagum;
Nec, si totus serviat Hebrus;
Ruraque dives cingat Hydaspes;
Intraque suos currere fines
Spectet toto flumine Gangem.
Avidis, avidis, natura parum est.
Colit hic regem, regumque lares,
Non ut, presso vomere semper,
Nunquam cesset curvus arator,
Vel mille secent arva coloni:
Solas optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, calcet ut omnes,
Perdatque aliquos, nullumque levet.

Tantum ut noceat, cupit esse potens.
Quota pars moritur tempore fati!
Quos felices Cynthia vidit,
Vidit miseros enata dies.
Rarum est, felix idemque senex.
Cæspes, Tyrio mollior ostro,
Solet impavidos ducere somnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesque trahit purpura noctes.
O, si pateant pectora ditûm,
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus! Brutia, Coro
Pulsante fretum, mitior unda est.
Pectora pauper secura gerit.
Tenet e patulâ pocula fago;
Sed non trepidâ tenet illa manu.
Carpit faciles vilesque cibos;
Sed non strictos respicit enses.
Aurea miscet pocula sanguis.
Conjux, modico nupta marito,
Non, disposito clara monili,
Gestat pelagi dona Rubentis;
Nec gemmiferas detrahit aures
Lapis Eoâ lectus in undâ;
Nec Sidonio mollis aëno
Repetita bibit lana rubores;
Nec Mæoniâ distinguit acu,
Quæ, Phœbeis subditus Euris,
Legit Eois Ser arboribus.
Quælibet herbæ tinxêre colos,
Quas indoctæ nevêre Manus:
Sed non dubios fovet illa toros.
Sequitur dirâ lampade Erinnys,
Quarum populi coluêre diem.
Nec sibi felix pauper habetur,
Nisi felices cecidisse videt.
Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.

Dum petit unum præbere diem,
Patrioque puer constitit axe,
Nec per solitum decurrit iter,
Sed Phœbeis ignota secat
Sidera flammis errante rotâ,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cœli dum sulcat iter,
Tenuit placitas Dædalus oras,
Nullique dedit nomina ponto:
Sed, dum volucres vincere veras
Icarus audet, patriasque puer
Despicit alas, Phœboque volat
Proximus ipsi; dedit ignoto
Nomina ponto.
Male pensantur magna ruinis.
Felix alius, magnusque sonet;
Me nulla vocet turba potentem.
Stringat tenuis litora puppis;
Nec magna meas aura phaselos
Jubeat medium scindere pontum.
Transit tutos Fortuna sinus,
Medioque rates quærit in alto,
Quarum feriunt suppara nubes.
  Sed quid, pavido territa vultu,
(Qualis Baccho saucia Mænas)
Fertur rapido regina gradu?
Quæ te rursus Fortuna rotat,
Miseranda, refer. Licet ipsa neges,
Vultus loquitur, quodcumque tegis.

ACTUS III.

Deianira. Chorus.

Deian. Vagus per artus errat excussos tremor:
Erectus horret crinis. Impulsis adhuc
Stat terror animis, et cor attonitum salit,

Pavidumque trepidis palpitat venis jecur.
Ut fractus Austro pontus etiamnum tumet,
Quamvis quiescat languidis ventis dies;
Ita mens adhuc vexatur excusso metu.
Semel profecto premere felices Deus
Cum cœpit, urget: hos habent magna exitus.
Chor. Quis tam impotens, o misera! te casus rotat?
Deian. Ut missa palla est, tabe Nesseâ illita,
Thalamisque mœrens intuli gressum meis,
Nescio-quid animus timuit, et fraudem strui.
Libet experiri. Solibus virus ferum
Flammisque Nessus sanguinem ostendi arcuit.
Hìc ipse fraudes esse præmonuit Deus.
Et forte, nullâ nube respersus jubar,
Laxabat ardens fervidum Titan diem.
(Vix ora solvi patitur etiam nunc timor)
Medios in ignes solis, et claram facem,
Quo tincta fuerat palla, vestisque illita,
Abjectus horret sanguis, et Phœbi comâ
Tepefactus ardet. Vix queo monstrum eloqui.
Nives ut Eurus solvit, aut tepidus Notus,
Quas vere primo lubricus perdit Mimas;
Utque involutos frangit Ionio salo
Opposita fluctus Leucas, et lassus tumor
In litore ipso spumat; aut cœlestibus
Adspersa tepidis thura laxantur focis;
Sic languet omne vellus, et perdit comam.
Dumque ipsa miror, causa mirandi perit.
Quin ipsa tellus spumeos motus agit;
Et, quidquid illâ tabe contactum est, labat.
[* Tumensque tacita sequitur, et quassat caput.*]
Natum paventem cerno, et ardenti pede
Gressus ferentem.—Prome, quid portes novi.

HYLLUS. DEIANIRA. NUTRIX.

Hyl. I! profuge! quære, si quid ulterius patet
Terris, freto, sideribus, Oceano, inferis.
Ultra labores, mater, Alcidæ fuge.
Deian. Nescio-quod animus grande præsagit malum.
Hyl. Regna, triumpha, templa Junonis pete:
Hæc tibi patent: delubra præclusa omnia.
Deian. Effare, qui me casus insontem premat.
Hyl. Decus illud orbis, atque præsidium unicum,
Quem fata terris in locum dederant Jovis,
O mater, abiit. Membra, et Herculeos toros
Urit lues nescio-qua. Qui domuit feras,
Ille, ille victor, vincitur, mœret, dolet.
Quid quæris ultra?
Deian. Miserias properant suas
Audire miseri. Fare, quo posita in statu
Jam nostra domus est. O lares! miseri lares!
Nunc vidua, nunc expulsa, nunc feror obruta!
Hyl. Non sola mœres. Hercules toto jacet
Mundo gemendus: fata ne, mater, tua
Privata credas: jam genus totum obstrepit.
[Hunc, ejulatu] quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum:
Luctum occupâsti prima: non sola Herculem,
Miseranda, mœres.
Deian. Quam prope a leto tamen,
Ede, ede, (quæso) jaceat Alcides meus.
Hyl. Mors refugit illum, victa quæ in regno suo
Semel est: nec audent fata tam vastum nefas
Admittere. Ipsa forsitan trepidâ colos
Clotho manu projecit, et fatum Herculis
Timet peragere. Pro diem! infandum diem!
Hocne ille summo magnus Alcides eat
Ad fata et umbras, atque pejorem polum?
Deian. Præcedere illum dicis? an possum prior
Mortem occupare? Fare, si nondum occidit.

Hyl. Euboica tellus, vertice immenso tumens,
Pulsatur omni latere: Phrixeum mare
Scindit Caphareus: servit hoc Austro latus.
At, quâ nivosi patitur Aquilonis minas,
Euripus undas flectit instabilis vagas,
Septemque cursus volvit, et totidem refert,
Dum lassa Titan mergat Oceano juga.
Hîc rupe celsâ, nulla quam nubes ferit,
Annosa fulgent templa Censæi Jovis.
Ut stetit ad aras omne votivum pecus,
Totumque tauris gemuit auratis nemus;
Spolium leonis sordidum tabo exuit,
Posuitque clavæ pondus, et pharetrâ graves
Laxavit humeros. Veste tunc fulgens tuâ,
Canâ revinctus populo horrentem comam,
Succendit aras. "Accipe has," inquit, "focis
Non false messes genitor; et largo sacer
Splendescat ignis thure, quod, Phœbum colens,
Dives Sabæis colligit truncis Arabs.
Pacata tellus," inquit, "et cœlum, et freta;
Feris subactis omnibus, victor redî.
Depone fulmen.''—Gemitus in medias preces,
Stupente et ipso, cecidit. Hinc cœlum horrido
Clamore complet. Qualis impressâ fugax
Taurus bipenni vulnus et telum ferens,
Delubra vasto trepida mugitu replet;
Aut quale mundo fulmen emissum tonat;
Sic ille gemitus sidera et pontùm ferit:
Et vasta Chalcis sonuit; et voces Cyclas
Excepit omnis: hinc petræ Capharides;
Hinc omne voces reddit Herculeas nemus.
Flentem videmus: vulgus antiquam putat
Rabiem redîsse. Tunc fugam famuli petunt.
At ille, vultus igneâ torquens face,
Unum inter omnes quærit et sequitur Lichan.
Complexus aras ille tremebundâ manu,
Mortem metu consumsit, et parum sui
Pœnæ reliquit: dumque tremebundum manu

Tenuit cadaver, "Hac manu, hac," inquit, "ferar
(O fata!) victus? Herculem perimit Lichas!
Ecce alia clades; Hercules perimit Lichan.
Facta inquinentur: fiat hic summus labor."—
In astra missus fertur, et nubes vago
Spargit cruore. Talis in cœlum exsilit
Arundo, Geticâ visa dimitti manu;
Aut quam Cydon excussit: inferius tamen
Et tela fugient. Truncus in pontum cadit;
In saxa cervix. Funus ambobus jacet.
"Resistite," inquit: "non furor mentem abstulit.
Furore gravius istud atque irâ malum est.
In me juvat sævire." Vix pestem indicat,
Et sævit. Artus ipse dilacerat suos,
Et membra vastâ carpit avellens manu.
Exuere amictus quærit. Hoc solum Herculem
Non posse vidi. Trahere conatus tamen,
Et membra traxit. Corporis palla horridi
Pars est; et ipsam vestis immiscet cutem.
Nec causa diræ cladis in medio patet:
Sed causa tamen est, vixque sufficiens malo.
Nunc ore terram languidus prono ferit;
Nunc poscit undas: unda non vincit malum.
Fluctisona quærit litora, et pontum occupat.
Famularis illum retinet errantem manus.
O sortem acerbam! fuimus Alcidæ pares.
Nunc puppis illum litore Euboico refert,
Austerque lenis pondus Herculeum rapit.
Deian. Destituit animus membra: nox oculos premit.
Quid, anime, cessas? quid stupes factum scelus?
Natum reposcit Jupiter, Juno æmulum.
Reddendus orbi est. Quod potest reddi, exhibe.
Eat per artus ensis exactus meos.
Sic, sic agendum est. Tam levis pœnas manus
Tantas reposcit? Tolle fulminibus, socer,
Nurum scelestam: nec levi telo manus
Armetur: illud fulmen exsiliat polo,

Quo, ni fuisset genitus Alcides tibi,
Hydram cremâsses. Pestem ut insolitam feri,
Et ut novercâ pejus iratâ malum.
Emitte telum, quale in errantem prius
Phaëthonta missum est. Perdidi, erepto Hercule,
Et ipsa populos. Quid rogas telum Deos?
Jam parce socero. Conjugem Alcidæ necem
Optare pudeat. Hæc erit voto manus:
A me petatur. Occupa ferrum ocyus.
Cur deinde ferrum? quidquid in mortem trahit,
Telum est abunde. Rupe ab æthereâ ferar.
Hæc, hæc, renatum prima quæ poscit diem,
Œta eligatur: corpus hinc mitti placet.
Abrupta cautes scindat, et partem mei
Ferat omne saxum: pendeant laceræ manus;
Totumque rubeat asperi montis latus.
Levis una mors est: levis; at extendi potest.
Eligere nescis, anime, cui telo incubes.
Utinam esset, utinam fixus in thalamis meis
Herculeus ensis! huic decet ferro immori.
Unâ perire dexterâ nobis sat est?
Coite, gentes: saxa et incensas faces
Jaculetur orbis: nulla nunc cesset manus.
Corripite tela: vindicem vestrum abstuli.
Impune sævi sceptra jam reges gerent.
Impune jam nascetur indomitum malum:
Reddentur aræ, cernere assuetæ hostiam
Similem colenti: sceleribus feci viam.
Ego vos tyrannis, regibus, monstris, feris,
Sævisque, rapto vindice, opposui Deis.
Cessas, Tonantis socia? non spargis facem,
Imitata fratrem, et mittis ereptam Jovi;
Meque ipsa perdis? Laus tibi erepta inclyta est,
Ingens triumphus: æmuli, Juno, tui
Mortem occupavi.
Nutr. Quid domum impulsam trahis?
Erroris est hoc omne, quodcumque est, nefas.
Haud est nocens, quicumque non sponte est nocens.

Deian. Quicumque fato ignoscit, et parcit sibi,
Errare meruit: morte damnari placet.
Nutr. Nocens videri, qui mori quærit, cupit.
Deian. Mors innocentes sola deceptos facit.
Nutr. Titana fugies?
Deian. Ipse me Titan fugit.
Nutr. Vitam relinques, misera?
Deian. At Alciden sequar.
Nutr. Superest, et auras ille cœlestes trahit.
Deian. Vinci Hercules cum potuit, hinc cœpit mori.
Nutr. Natum relinques, fataque abrumpes tua?
Deian. Quamcumque natus sepelit, hæc vixit diu.
Nutr. Virum sequêris?
Deian. Prægredi castæ solent.
Nutr. Si te ipsa damnas, scelere te, misera, arguis.
Deian. [Nemo nocens sibi ipse pœnas abrogat.]
Nutr. Multis remissa est vita, quorum error nocens,
Non dextra, fuerat. Fata quis damnat sua?
Deian. Quicumque, fata iniqua sortitus, fugit.
Nutr. Hic ipse Megaren nempe confixam suis
Stravit sagittis, atque natorum indolem,
Lernæa figens tela furibundâ manu.
Ter parricida factus, ignovit tamen
Sibi: nam furoris, fonte Cinyphio, scelus
Sub axe Libyco tersit, et dextram abluit.
Quo misera pergis? quid tuas damnas manus?
Deian. Damnat meas devictus Alcides manus.
Placet scelus punire.
Nutr. Si novi Herculem,
Aderit cruenti forsitan victor mali;
Dolorque fractus cedet Alcidæ tuo.
Deian. Exedit artus virus, ut fama est, hydræ.
Immensa pestis conjugis membra abstulit.
Nutr. Serpentis illi virus enectæ autumas
Haud posse vinci, qui malum et vivum tulit?
Elisit hydram, dente cum infixo stetit
Mediâ palude victor, effuso obrutus
Artus veneno. Sanguis hunc Nessi opprimet,

Qui vicit ipsas horridas Nessi manus?
Deian. Frustra tenetur ille, qui statuit mori.
Proinde lucem fugere decretum est mihi.
Vixit satis, quicumque cum Alcide occidit.
Nutr. Per has aniles, ecce, te supplex comas,
Atque ubera ista pæne materna, obsecro,
Depone tumidas pectoris læsi minas,
Mortisque diræ expelle decretum horridum.
Deian. Quicumque misero forte dissuadet mori,
Crudelis ille est. Interim pœna est mori;
Sed sæpe donum: pluribus veniæ fuit.
Nutr. Defende saltem dexteram, infelix, tuam;
Fraudisque facinus esse, non nuptæ, sciant.
Deian. Defendar illic: inferi absolvent ream.
A me ipsa damnor: purget has Pluton manus.
Stabo ante ripas, immemor Lethe, tuas,
Et umbra tristis conjugem excipiam meum.
Sed tu, nigrantis regna qui torques poli,
Para laborem. Scelera, quæ quisque ausus est,
Hic vicit error. Juno non ausa Herculem est
Eripere terris. Horridam pœnam para.
Sisyphia cervix cesset, et nostros lapis
Impellat humeros: me vagus fugiat latex,
Meamque fallax unda deludat sitim.
Merui manus præbere turbinibus tuis,
Quæcumque regem Thessalum torques, rota.
Effodiat avidus hinc et hinc vultur fibras.
Vacat una Danais; has ego explebo vices.
Laxate Manes: recipe me comitem tibi,
Phasiaca conjux: pejor hæc, pejor tuo
Utroque dextra est scelere, seu mater nocens,
Seu dira soror es. Adde me comitem tuis,
Threicia conjux, sceleribus: natam tuam,
Althæa mater, recipe: nunc veram tuam
Agnosce prolem. Quid tamen tantum manus
Vestræ abstulerunt? Claudite Elysium mihi,
Quæcumque fidæ conjuges nemoris sacri
Lucos tenetis. Siqua respersit manus

Viri cruore, nec memor castæ facis,
Stricto cruenta Belias ferro stetit,
In me suas agnoscat et laudet manus.
In hanc abire conjugum turbam libet.
Sed et illa fugiet turba tam diras manus.
Invicte conjux, innocens animus mihi,
Scelesta manus est. Pro nimis mens credula!
Pro, Nesse fallax! atque semiferi doli!
Auferre cupiens pellici, eripui mihi.
Recede, Titan; tuque, quæ blandâ tenes
In luce miseros, vita: carituræ Hercule
Lux vilis ista est. Exigam pœnas tibi;
Reddamque vitam. Fata an extendo mea,
Mortemque, conjux, ad tuas servo manus?
Virtusne superest aliqua, et armatæ manus
Intendere arcum tela missurum valent?
An arma cessant, teque, languenti manu,
Non audit arcus? Si potest letum dare,
Animose conjux, dexteram exspecto tuam.
Mors differatur: frange, ut insontem Lichan;
Alias in urbes sparge; et ignotum tibi
Emitte in orbem. Perde, ut Arcadiæ nefas,
Et quidquid aliud restitit. Ab illis tamen,
Conjux, redîsti.
Hyl. Parce jam, mater, precor:
Ignosce fatis: error a culpâ vacat.
Deian. Si vera pietas, Hylle, quærenda est tibi,
Jam perime matrem. Pavida quid tremuit manus?
Quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
Ignave, dubitas? Herculem eripui tibi.
Hæc, hæc peremit dextra, cui debes patri
Avum Tonantem. Majus eripui decus,
Quam in luce tribui. Si tibi ignotum est nefas,
A matre disce. Seu tibi jugulo placet
Mersisse ferrum, sive maternum libet
Invadere uterum, mater intrepidum tibi
Præbebit animum: non erit totum scelus
A te peractum: dexterâ sternar tuâ,

Sed mente nostrâ. Natus Alcidæ, times?
Ita nulla peragas jussa, nec frangens mala
Erres per orbem; siqua nascetur fera;
Referas parentem: dexteram intrepidam para.
Patet, ecce, plenum pectus ærumnis: feri.
Scelus remitto: dexteræ parcent tuæ
Eumenides ipsæ. Verberum crepuit sonus.
Quænam ista, torquens angue vipereo comam,
Temporibus atras squalidis pinnas quatit?
Quid, dira, me flagrante persequeris face,
Megæra? Pœnas poscit Alcides? dabo.
Jamne inferorum, Diva, sedêre arbitri?
Sed, ecce, diras carceris video fores.
Quis iste saxum immane detritis gerit
Jam senior humeris? ecce, jam vectus lapis
Quærit relabi. Membra quis præbet rotæ?
Hîc, ecce, pallens dira Tisiphone stetit;
Causam poposcit. Parce verberibus, precor,
Megæra, parce; sustine Stygias faces.
Scelus est amoris. Sed quid hoc? tellus labat,
Et aula tectis crepuit excussis! Minax
Unde iste cœtus? totus in vultus meos
Decurrit orbis: hinc et hinc populi fremunt;
Totusque poscit vindicem mundus suum.
Jam parcite, urbes: quo fugam præceps agam?
Mors sola portus dabitur ærumnis meis.
Testor nitentis flammeam Phœbi rotam,
Superosque testor: Herculem terris adhuc
Moritura linquo.
Hyl. Fugit attonita! hei mihi!
Peracta jam pars matris est: statuit mori.
Nunc nostra superest, mortis auferre impetum.
O misera pietas! si mori matrem vetas,
Patri es scelestus: si mori pateris tamen,
In matre peccas: surgit hinc illinc nefas.
Inhibenda tamen est: pergam, et eripiam scelus.

CHORUS.

Verum est, quod cecinit sacer
Thressæ sub Rhodopes jugis,
Aptans Pieriam chelyn,
Orpheus, Calliopæ genus,
Æternum fieri nihil.
Illius stetit ad modos
Torrentis rapidi fragor;
Oblitusque sequi fugam,
Amisit liquor impetum:
Et, dum fluminibus mora est,
Defecisse putant Geten
Hebrum Bistones ultimi.
Advexit volucrem nemus;
Et silva residens venit;
Aut si quæ aëra pervolat,
Auditis vaga cantibus
Ales deficiens cadit.
Abrupit scopulos Athos,
Centauros obiter ferens;
Et juxta Rhodopen stetit,
Laxatâ nive cantibus.
Et, quercum fugiens suam,
Ad vatem properat Dryas.
Ad cantus veniunt suis
Ipsæ cum latebris feræ.
Juxtaque impavidum pecus
Sedit Marmaricus leo;
Nec damæ trepidant lupos.
Et serpens latebras fugit,
Tunc oblita veneni.
Quin per Tænarias fores
Manes cum tacitos adît,
Mœrentem feriens chelyn,
Cantu Tartara flebili
Et tristes Erebi Deos

Movit: nec timuit Stygis
Juratos Superis lacus.
Hæsit non stabilis rota,
Victo languida turbine.
Increvit Tityi jecur,
Dum cantus volucres tenet.
Audito quoque navitâ,
Inferni ratis æquoris
Nullo remigio venit.
Tunc primum Phrygius senex,
Undis stantibus, immemor,
Excussit rabidam sitim,
Nec pomis adhibet manus:
Sed, cum linqueret inferos
Orpheus, carmina fundens;
Et vinci lapis improbus,
Et vatem potuit sequi.
Consumtas iterum Deæ
Supplent Eurydices colos;
Sed, dum respicit immemor,
Nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
Cantûs præmia perdidit.
Quæ nata est iterum, perît.
Tunc, solamina cantibus
Quærens, flebilibus modis
Hæc Orpheus cecinit Getis:
Leges in Superos datas,
[Et qui tempora digerens]
Quatuor præcipitis Deus
Anni disposuit vices]
Nulli non avidas colo
Parcas stamina nectere.
Quod natum est, poterit mori.
Vati credere Thracio
Devictus jubet Hercules.
Jam jam, legibus obrutis,
Mundo cum veniet dies,

Australis polus obruet
Quidquid per Libyam jacet,
Et sparsus Garamas tenet.
Arctous polus obruet
Quidquid subjacet axibus,
Et siccus Boreas ferit.
Amissum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cœli regia concidens
Ortus atque obitus trahet.
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua, et chaos.
Et mors fata novissima
In se constituet sibi.
Quis mundum capiet locus?
Discedet via Tartari,
Stratis ut pateat polis?
An, quod dividit æthera
A terris spatium, sat est,
Et mundi nimium malis?
Quis tantum capiet nefas
Fati, quis, Superi, locus
Pontum, sidera, Tartara,
Regna unus capiet tria?
Sed quis non modicus fragor
Aures attonitas movet?
Est, est Herculeus sonus.

ACTUS IV.

Hercules. Chorus.

Herc. Converte, Titan clare, anhelantes equos;
Emitte noctem. Pereat hic mundo dies,
Quo moriar: atrâ nube inhorrescat polus.
Obsta novercæ. Nunc, pater, cæcum chaos

Reddi decebat: hinc et hinc compagibus
Ruptis, uterque debuit frangi polus.
Quid parcis astris? Herculem amittis, pater.
Nunc partem in omnem, Jupiter, specta poli,
Ne quis gigas Thessalica jaculetur juga,
Et fiat Othrys pondus Encelado leve.
Laxabit atri carceris jam jam fores
Pluton superbus: vincula excutiet patri,
Cœlumque reddet. Ille, qui, pro fulmine
Tuisque facibus, natus in terris eram,
Ad Styga revertor. Surget Enceladus ferox,
Mittetque, quo nunc premitur, in Superos onus.
Regnum omne, genitor, ætheris dubium tibi
Mors nostra faciet. Antequam spolium tui
Cœlum omne fiat, conde me totâ, pater,
Mundi ruinâ: frange, quem perdis, polum.
Chor. Non vana times, nate Tonantis.
Jam Thessalicam Pelion Ossam
Premet; et Pindo congestus Athos
Nemus æthereis inseret astris.
Vincet scopulos inde Typhöeus,
Et Tyrrhenam feret Inarimen.
Feret Ætnæos inde caminos,
Scindetque latus montis aperti,
Nondum Enceladus fulmine victus.
Jam te cœli signa sequentur.
Herc. Ego, qui, relictâ morte, contemtâ Styge,
Per media Lethes stagna cum spolio redî,
Cum pæne trepidis excidit Titan equis;
Ego, quem Deorum regna senserunt tria,
Morior: nec ullus per meum stridet latus
Transmissus ensis: haud meæ telum necis
Saxum est, nec instar montis abrupti latus,
Aut totus Othrys; non truci rictu Gyges
Pindo cadaver obruit toto meum:
Sine hoste vincor: quodque me torquet magis,
(O misera virtus!) summus Alcidæ dies
Nullum malum prosternit. Impendo (hei mihi!)

In nulla vitam facta. Pro, mundi arbiter,
Superique, quondam dexteræ testes meæ!
Pro, cuncta tellus! Herculis vestri placet
Mortem perire? Dirus, o, nobis pudor!
O turpe fatum! femina Herculeæ necis
Auctor feretur: auctor Alcides quibus?
Invicta si me cadere femineâ manu
Voluêre Fata, perque tam turpes colos
Mea mors cucurrit, cadere potuissem (hei mihi!)
Junonis odio: feminæ caderem minis,
Sed cœlum habentis. Si nimis, Superi, fuit,
Scythico sub axe genita domuisset meas
Vires Amazon. Feminæ cujus manu
Junonis hostis vincor? Hinc gravior tui,
Noverca, pudor est. Quid diem hunc lætum vocas?
Quid tale tellus genuit iratæ tibi?
Mortalis odia femina excessit tua.
Adhuc ferebas esse te Alcidæ imparem.
Victa es duobus: pudeat irarum Deos.
Utinam meo cruore satiâsset suos
Nemeea rictus pestis! aut, centum anguibus
Vallatus, hydram tabe pavissem meâ!
Utinam fuissem præda Centauris datus!
Aut, inter umbras victus, æterno miser
Saxo sederem, spolia cum traxi ultima,
Fato stupente. Nunc ab infernâ Styge
Lucem recepi; Ditis evici moras.
Ubique me mors fugit, ut leto inclyto
Fortis carerem. O feræ victæ! O feræ!
Non me triformis, sole conspecto, canis
Ad Styga reduxit: non sub Hesperio polo
Ibera vicit turba pastoris feri:
Non gemina serpens. Perdidi mortem (hei mihi!)
Toties honestam. Titulus extremus quis est?
Chor. Vide'n' ut laudis conscia virtus
Non Lethæos horreat amnes?
Pudet auctoris; non morte dolet.
Cupit extremum finire diem

Vastâ pressus mole gigantûm,
Et montiferum Titana pati,
Rabidæque necem debere feræ.
[Si tua causa est miseranda necis,
Quod nulla fera est, nullusque gigas;
Jam quis dignus necis Herculeæ
Superest auctor, nisi dextra tui?]
Herc. Heu! qualis intus scorpios, quis, fervidâ
Plagâ revulsus, cancer infixus meas
Urit medullas? Sanguinis quondam capax
Tumidi jecur pulmonis arentes fibras
Distendit: ardet, felle siccato, jecur;
Totumque lentus sanguinem avexit vapor.
Primam cutem consumsit; hinc aditus nefas
In membra fecit; abstulit costis latus;
Exedit artus penitus, et totas malum
Hausit medullas: ossibus vacuis sedet.
Nec ossa durant ipsa, sed compagibus
Discussa ruptis mole collapsâ fluunt.
Defecit ingens corpus; et pesti satis
Herculea non sunt membra. Pro! quantum est malum,
Quod esse vastum fateor? O dirum nefas!
En, cernite, urbes, cernite, ex illo Hercule
Quid jam supersit. Herculem agnoscis, pater?
Hisne ego lacertis colla Nemeei mali
Elisa pressi? tensus hac arcus manu
Astris ab ipsis detulit Stymphalidas?
His ego citatam gressibus vici feram,
Radiante clarum fronte gestantem caput?
His fracta Calpe manibus emisit fretum?
His tot feræ, tot scelera, tot reges jacent?
His mundus humeris sedit? hæc moles mea est?
Hæcne illa cervix? has ego opposui manus
Cœlo ruenti? Cujus, o! custos manu
Trahetur ultra Stygius? O vires prius
In me sepultæ! Quid patrem appello Jovem?
Quid per Tonantem vindico cœlum mihi?

Jam jam meus credetur Amphitryon pater.
Quæcumque pestis viscere in nostro lates,
Procede: quid me vulnere occulto petis?
Quis te sub axe frigido Pontus Scythes,
Quæ pigra Tethys, genuit, aut Maurum premens
Ibera Calpe litus! O dirum malum!
Utrumne serpens squalidum cristâ caput
Vibrans? an aliquod est mihi ignotum malum?
Numquid cruore es genita Lernææ feræ?
An te reliquit Stygius in terris canis?
Omne es malum, nullumque. Quis vultus tibi est?
Concede saltem scire, quo peream malo.
Quæcumque pestis, sive quæcumque es fera,
Palam timeres. Quis tibi in medias locum
Fecit medullas? Ecce, diruptâ cute,
Viscera manus detexit: ulterior tamen
Inventa latebra est. O malum simile Herculi!
Unde iste fletus? unde in has lacrymæ genas?
Invictus olim vultus, et nunquam malis
Lacrymas suis præbere consuetus, (pudet!)
Jam flere didicit. Quis dies fletum Herculis,
Quæ terra, vidit? siccus ærumnas tuli.
Tibi illa virtus, quæ tot elisit mala,
Tibi cessit uni: [primo, et ante omnes] mihi
Fletum abstulisti. Durior saxo horrido
Et chalybe vultus, et vagâ Symplegade,
[Rictus meos infregit, et lacrymam extulit.]
Flentem, gementem, summe (pro!) rector poli,
Me terra vidit: quodque me torquet magis,
Noverca vidit. Urit, ecce, iterum fibras,
Incaluit ardor. Unde nunc fulmen mihi?
Chor. Quid non possit superare dolor?
Quondam Getico durior Hæmo,
Nec Parrhasio lentior axe,
Sævo cessit membra dolori;
Fessumque movens per colla caput,
Latus alterno pondere flectit.
Fletum virtus sæpe resorbet.

Sic Arctoas laxare nives,
Quamvis tepido sidere, Titan
Non tamen audet; vincitque faces
Solis adusti glaciale jubar.

HERCULES. ALCMENA.

Herc. Converte vultus ad meas clades, pater.
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus.
Non, cum per artus hydra fecundum meos
Caput explicaret. Intèr infernos lacus,
Possessus atrâ nocte, cum Fato steti;
Nec invocavi. Tot feras vici horridas,
Reges, tyrannos; non tamen vultus meos
In astra torsi: semper hæc nobis manus
Votum spopondit: nulla, propter me, sacro
Micuêre cœlo fulmina. Hic aliquid dies
Optare jussit: primus audierit preces,
Idemque summus. Unicum fulmen peto:
Giganta crede: non minus cœlum mihi
Asserere potui: dum patrem verum puto,
Cœlo peperci. Sive crudelis pater,
Sive es misericors, commoda nato manum.
Propera ante mortem, et occupa hanc laudem tibi.
Vel, si piget, manusque detrectat nefas,
Emitte Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me, qui manu Pindum ferant,
Aut te, Ossa; qui me monte projecto opprimant.
Abrumpat Erebi claustra; me stricto petat
Bellona ferro. Mitte Gradivum trucem;
Armetur in me dirus; est frater quidem,
Sed ex novercâ. Tu quoque, Alcidæ soror
Tantum ex parente, cuspidem in fratrem tuum
Jaculare, Pallas. Supplices tendo manus
Ad te, noverca: sparge tu saltem (precor)
Telum: perire feminæ possum manu.
Jam fracta, jam satiata, quid pascis minas?

Quid quæris ultra? supplicem Alciden vides:
Et nulla tellus, nulla me vidit fera
Te deprecantem. Nunc mihi iratâ quidem
Opus est novercâ. Nunc tuus cessat dolor?
Nunc odia ponis? parcis, ubi votum est mori?
O terræ et urbes! non facem quisquam Herculi,
Non arma, tradet? Tela subtrahitis mihi?
Ita nulla sævas terra concipiat feras
Post me sepultum; nec meas unquam manus
Imploret orbis: siqua nascetur fera,
Nascatur alius; undique infelix caput
Mactate saxis; vincite ærumnas meas.
Ingrate, cessas, orbis? excidimus tibi?
Adhuc malis ferisque suppositus fores,
Ni me tulisses. Vindicem vestrum malis
Eripite, populi: tempus hoc vobis datur.
Pensate merita: mors erit pretium omnium.
Alcm. Quas misera terras mater Alcidæ petam?
Ubi natus, ubinam est? certa si visus notat,
Reclinis, ecce, corde anhelanti æstuat:
Gemit: peractum est! Membra complecti ultima,
O nate, liceat: spiritus fugiens meo
Legatur ore: brachia in amplexus cape:
Ubi membra sunt? ubi illa, quæ mundum tulit,
Stelligera cervix? quis tibi exiguam tui
Partem reliquit?
Herc. Herculem spectas quidem,
Mater: sed umbræ simile nescio-quid mei
Agnosce, mater. Ora quid flectis retro,
Vultumque, mœrens? Herculem dici tuum
Partum erubescis?
Alcm. Quis feram mundus novam,
Quæ terra genuit? quodve tam dirum nefas
De te triumphat? Herculis victor quis est?
Herc. Nuptæ jacentem cernis Alciden dolis.
Alcm. Quis tantus est, qui vincat Alciden, dolus?
Herc. Quicumque, mater, feminæ iratæ sat est.
Alcm. At unde in artus pestis aut ossa incidit?

Herc. Aditum venenis palla femineis dedit.
Alcm. Ubinam ipsa palla est? membra nudata intuor.
Herc. Consumta mecum est.
Alcm. Tantane inventa est lues?
Herc. O mater, hydram, et mille cum Lernâ feras,
Errare mediis crede visceribus meis.
Quæ tanta nubes flamma Sicanias [secat?]
Quæ Lemnos ardens? quæ plaga igniferi poli,
Vetans flagranti currere in zonâ diem?
In ipsa me jactate, pro, comites, freta,
Medioeque in amnes. Qui sat est Ister mihi?
Non ipse, terris major, Oceanus meos
Frangat vapores: omnis in nostris malis
Deficiet humor; omnis arescet latex.
Quid, rector Erebi, me remittebas Jovi?
Decuit tenere. Redde me tenebris tuis:
Talem subactis Herculem ostende inferis:
Nil inde ducam. Quid times iterum Herculem?
Invade, Mors, non trepida: jam possum mori.
Alcm. Compesce lacrymas saltem, et ærumnas doma,
Malisque tantis Herculem indomitum refer;
Mortemque vince: quod soles, vince inferos.
Herc. Si me catenis horridus vinctum suis
Præberet avidæ Caucasus volucri dapem,
Scythiâ gemente, flebilis gemitus mihi
Non excidisset. Si vagæ Symplegades
Utrâque premerent rupe, redeuntis minas
Ferrem ruinæ. Pindus incumbat mihi,
Atque Hæmus, et qui Thracios fluctus Athos
Frangit, Jovisque fulmen excipiens Mimas.
Non, ipse si in me, mater, hic mundus ruat,
Superque nostros flagret incensus rogos
Phœbeus axis, degener mentem Herculis
Clamor domaret. Mille decurrant feræ,
Pariterque lacerent: hinc feris clangoribus
Ætherea me Stymphalis, hinc taurus minax
Cervice totâ pulset: et quidquid fuit,

Solum quoque, ingens, surgat hinc illinc fremens;
Artusque nostros dirus immittat Sinis:
Sparsus silebo. Non feræ excutient mihi,
Non arma, gemitus; nil, quod impelli potest.
Alcm. Non virus artus, nate, femineum coquit;
Sed dura series operis; et longus tibi
Pavit cruentos forsitan morbos labor.
[*Herc.* Ubi Mors? ubi illa? Testis est aliquis mali?
Intendat arcus. Nuda sufficiet manus.
In orbe mecum veniat huc aliquis mihi.
Procedat, agedum, huc.]
Alcm. Hei mihi! sensum quoque
Excussit ille nimius impulsum dolor.
Removete (quæso) tela, et infestas (precor)
Rapite hinc sagittas. Igne suffusæ genæ
Scelus minantur. Quas petam latebras anus?
Dolor iste furor est. Herculem solus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu.
Vel scelere pereat, ante quam letum mihi
Ignavus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. — Ecce, lassatus malis,
Sopore fessas alligat venas dolor,
Gravique anhelum pectus impulsu quatit.
Favete, Superi! Si mihi natum inclytum
Miseræ negatis; vindicem saltem (precor)
Servate terris. Abeat excussus dolor;
Corpusque vires reparet Herculeum suas.

HYLLUS. ALCMENA. HERCULES. PHILOCTETES, muta persona.

Hyl. Pro lux acerba! pro capax scelerum dies!
Nurus Tonantis occidit: natus jacet:
Nepos supersum. Scelere materno hic perît;
Fraude illa capta est. Quis, per annorum vices,
Totoque in ævo, poterit ærumnas senex

Referre tantas? Unus eripiet dies
Parentem utrumque. Cætera ut sileam mala,
Parcamque Fatis, Herculem amitto patrem.
Alcm. Compesce voces, inclytum Alcidæ genus,
Miseræque fato similis Alcmenæ nepos.
Longus dolorem forsitan vincet sopor.
Sed, ecce, lassam deserit mentem quies,
Redditque morbo corpus, et luctus mihi.
Herc. Quid hoc? rigenti cernitur Trachin jugo.
Et, inter astra positus, evasi genus
Mortale tandem. Quis mihi cœlum parat?
Te, te, pater, jam video: placatam quoque
Specto novercam. Qui sonus nostras ferit
Cœlestis aures? Juno me generum vocat.
Video nitentem regiam clari ætheris,
Phœbique tritam flammeâ zonam rotâ.
Cubile video noctis: hinc tenebras vocat.
Quid hoc? quis axem cludit, et ab ipsis, pater,
Deducit astris? Ora Phœbeus modo
Afflabat axis: tam prope a cœlo fui.
Trachina video: quis mihi terras dedit?
Modo nempe me infra steterat, ac totus mihi
Suppositus orbis. Tam bene excideras, dolor.
Cogis fateri. Parce, et hanc vocem occupa.
Hæc, Hylle, dona matris: hoc munus parat.
Utinam liceret stipite ingesto impiam
Effringere animam, quale Amazonium malum
Circa nivalis Caucasi domui latus.
O clara Megara! tune, cum furerem, mihi
Conjux fuisti? Stipitem atque arcus date.
Dextra inquinetur: laudibus maculam imprimam.
Summus legatur femina Herculeus labor.
Hyl. Compesce diras, genitor, irarum minas.
Habet: peractum est! quas petis pœnas, dedit.
Suâ peremta dexterâ mater jacet.
Herc. [Cæci dolores.] Manibus irati Herculis
Occidere meruit: perdidit comitem Lichas.
Sævire in ipsum corpus exanime impetus,

Atque ira cogit. Cur minis nostris caret?
Ipsum cadaver pabulum accipiant feræ.
Hyl. Plus misera læso doluit: hinc aliquid quoque
Detrahere velles. Occidit dextrâ suâ,
Tuo dolore: plura, quam poscis, tulit.
Sed non cruentæ sceleribus nuptæ jaces,
Nec fraude matris. Nessus hos struxit dolos;
Ictus sagittis qui tuis vitam exspuit.
Cruore tincta est palla semiferi, pater;
Nessusque nunc has exigit pœnas sibi.
Herc. Habet: peractum est! fata se nostra explicant.
Lux ista summa est. Quercus hanc sortem mihi
Fatidica quondam dederat, et Parnassio
Cirrhæa quatiens templa mugitu nemus:
"Dextrâ peremti, victor Alcide, viri
Olim jacebis. Hic tibi, emenso freta,
Terrasque, et umbras, finis extremus datur."—
Nil querimur ultra. Decuit hunc finem dari,
Ne quis superstes Herculis victor foret.
Nunc mors legatur clara, memoranda, inclyta,
Me digna prorsus. Nobilem hunc faciam diem.
Cædatur omnis silva, et Œtæum nemus
Suscipiat ignis. Herculem accipiat rogus,
Sed ante mortem. Tu, genus Pœantium,
Hoc triste nobis, juvenis, officium appara.
Herculea totum flamma succendat diem.—
Ad te preces nunc, Hylle, supremas fero.
Est clara captas inter, in vultu genus
Regnumque referens, Euryto virgo edita,
Iöle: tuis hanc facibus et thalamis para.
Victor cruentus abstuli patriam, lares;
Nihilque miseræ præter Alciden dedi;
Et iste rapitur. Penset ærumnas suas:
Jovis nepotem foveat, et natum Herculis.
Tibi illa pariat quidquid ex nobis habet.—
Tuque ipsa planctus pone funereos, (precor)
O clara genitrix: vivit Alcides tuus.

Virtute nostrâ pellicem feci tuam
Credi novercam: sive nascente Hercule
Nox illa certa est, sive mortalis meus
Pater est: licet sit falsa progenies mihi;
Materna culpa cesset, et crimen Jovis;
Merui parentem; contuli cœlo decus.
Natura me concepit in laudes Jovis.
Quin ipse quamquam Jupiter credi meus
Pater esse gaudet. Parce jam lacrymis, parens.
Superba matres inter Argolicas eris.
Quid tale Juno genuit, æthereum gerens
Sceptrum, et Tonanti nupta? mortali tamen
Cœlum tenens invidit: Alciden suum
Dici esse voluit. Perage nunc, Titan, vices
Solus relictus. Ille, qui vester comes
Ubique fueram, Tartara et Manes peto.
Hanc tamen ad imos perferam laudem inclytam,
Quod nulla pestis vicit Alciden palam,
Omnemque pestem vicit Alcides palam.

Chorus.

O decus mundi, radiate Titan!
Cujus ad primos Hecate vapores
Lassa nocturnæ levat ora bigæ,
Dic sub Aurorâ positis Sabæis,
Dic sub Occasu positis Iberis,
Quique [ferventem patiuntur axem,]
Quique sub plaustro patiuntur Ursæ;
Dic, ad æternos properare Manes
Herculem, et regnum canis inquieti,
Unde non unquam remeavit ullus.
Sume, quos nubes radios sequantur:
Pallidus mœstas speculare terras;
Et caput turpes nebulæ pererrent.
Quando, pro, Titan, ubi, quo sub axe
Herculem in terris alium sequêris?

Quas manus, orbis miser, invocabis,
Siqua sub Lernâ numerosa pestis
Sparget in centum rabiem dracones?
Arcadum siquis, populi vetusti,
Fecerit silvas aper inquietas?
Thraciæ siquis Rhodopes alumnus,
Durior terris Helices nivosæ,
Sparget humano stabulum cruore?
Quis dabit pacem populo timenti,
Siquid irati Superi per urbes
Jusserint nasci? Jacet omnibus par,
Quem parem tellus genuit Tonanti.
Planctus immensas resonet per urbes,
Et, comas nullo cohibente nodo,
Femina exsertos feriat lacertos;
Solaque, obductis foribus Deorum,
Templa securæ pateant novercæ.
Vadis ad Lethen Stygiumque litus,
Unde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad Manes miserandus, unde,
Morte devictâ, tuleras triumphum.
Umbra nudatis venies lacertis,
Languido vultu, tenuique collo:
Teque non solum feret illa puppis.
Non tamen viles eris inter umbras;
Æaconque inter geminosque Cretas,
Facta discernes: feries tyrannos.
Parcite, o dites! inhibete dextras.
Laudis est, purum tenuisse ferrum;
Dumque regnabas, minimum cruentis
In tuas urbes licuisse fatis.
Sed locum virtus habet inter astra.
Sedis Arctoæ spatium tenebis?
An, gravis Titan ubi promit æstus?
An sub Occasu tepido nitebis,
Unde commisso resonare ponto
Audies Calpen? loca quæ sereni
Deprimes cœli? quis erit recepto

Tutus Alcidâ locus inter astra?
Horrido tantum procul a Leone
Det pater sedes, calidoque Cancro;
Ne, tuo vultu tremefacta, leges
Astra conturbent, trepidetque Titan.
Vere dum flores venient tepenti,
Et comam silvis hiemes recident,
Vel comam silvis revocabit æstas;
Pomaque auctumno fugiente cedent,
Nulla te terris rapiet vetustas.
Tu comes Phœbo, comes ibis astris.
Ante nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit undâ;
Ante descendet glacialis Ursæ
Sidus, et ponto vetito fruetur,
Quam tuas laudes populi quiescant.
Te, Pater rerum, miseri precamur,
Nulla nascatur fera, nulla pestis.
Non duces sævos miseranda tellus
Horreat: nullâ dominetur aulâ,
Qui putet solum decus esse regni,
Semper impensum tenuisse ferrum.
Siquid in terris iterum timetur,
Vindicem terræ petimus relictæ. —
  Hem! quid hoc? mundus tonat: ecce, mœret,
Mœret Alcidæ pater. An Deorum
Clamor, an vox est timidæ novercæ?
Hercule an viso fugit astra Juno?
Lassus an pondus titubavit Atlas?
An magis diri tremuêre Manes
Herculem? et visum canis inferorum
Fugit abruptis trepidus catenis?
Fallimur: læto venit, ecce, vultu,
Quem tulit Pœas; humerisque tela
Gestat, et notas populis pharetras,
Herculis hæres.

ACTUS V.

Nutrix. Philoctetes.

Nutr. Effare casus, juvenis, Herculeos, precor;
Vultuque quonam tulerit Alcides necem.
Phil. Quo nemo vitam.
Nutr. Lætus adeone ultimos
Invasit ignes?
Phil. Esse jam flammas nihil
Ostendit ille, qui sub hoc mundo Hercules
Immane nil reliquit: en domita omnia.
Nutr. Inter vapores quis fuit forti locus?
Phil. Quod unum in orbe vicerat nondum malum,
Et flamma victa est: hæc quoque accessit feris:
Inter labores ignis Herculeos abît.
Nutr. Edissere, agedum, flamma quo victa est modo?
Phil. Ut omnis Œten mœsta corripuit manus,
Huic fagus umbras perdit, et toto jacet
Succisa trunco: flectit hic pinum ferox
Astris minantem, et nube de mediâ vocat;
Ruitura cautes movit, et silvam trahit
Secum minorem. Chaonis, quondam loquax,
Stat vasta late quercus, et Phœbum vetat;
Ultraque totos porrigit ramos nemus.
Gemit illa multo vulnere impresso minax,
Frangitque cuneos. Resilit excussus chalybs;
Vulnusque ferrum patitur, et truncum fugit.
Commota tandem est: tunc cadens latam sui
Duxit ruinam. Protinus radios locus
Admisit omnes. Sedibus pulsæ suis,
Volucres pererrant nemore succiso diem,
Quæruntque lassis garrulæ pinnis domos.
Jamque omnis arbor sonuit, et sacræ quoque
Sensêre quercus horridam ferro manum;
Nullique priscum profuit ligno nemus.
Aggeritur omnis silva, et alternæ trabes

In astra tollunt Herculi angustum rogum.
Rapit alta flammas pinus, et robur tenax,
Et brevior ilex silva. Contexit pyram
Populea silva, frondis Herculeæ nemus.
At ille, ut ingens, nemore sub Nasamonio,
Æger reclini pectore immugit leo,
Fertur. Quis illum credat ad flammas rapi?
Vultus petentis astra, non ignes, erat.
Ut pressit Œten, ac suis oculis rogum
Lustravit omnem, fregit impositus trabes,
Arcumque poscit: "Accipe hæc," inquit, "sate
Pœante, dona; munus Alcidæ cape.
Has hydra sensit; his jacent Stymphalides,
Et quidquid aliud eminus vici malum.
Virtute felix juvenis, has nunquam irritas
Mittes in hostem: sive de mediâ voles
Auferre volucres nube, descendent aves,
Et certa prædæ tela de cœlo fluent.
Nec fallet unquam dexteram hic arcus tuam:
Librare telum didicit, et certam dare
Fugam sagittis: ipsa non fallunt iter
Emissa nervo tela. Tu tantum (precor)
Accommoda ignes et facem extremam mihi.
Hic nodus," inquit, "nulla quem capiet manus,
Mecum per ignem flagret; hoc telum Herculem
Tantum sequatur. Hoc quoque acciperes," ait,
"Si ferre posses. Adjuvet domini rogum."—
Tum rigida secum spolia Nemeei mali
Arsura poscit: latuit in spolio rogus.
Ingemuit omnis turba; nec lacrymas dolor
Cuiquam remisit. Mater, in luctum furens,
Diduxit avidum pectus, atque, utero tenus,
Exserta vastos ubera in planctus ferit:
Superosque et ipsum vocibus pulsans Jovem,
Implevit omnem voce femineâ locum.—
"Deforme letum, mater, Herculeum facis:
Compesce lacrymas," inquit: "introrsus dolor
Femineus abeat. Juno cur lætum diem,

Te flente, ducat? Pellicis gaudet suæ
Spectare lacrymas. Contine infirmum jecur,
Mater: nefas est ubera atque uterum tibi
Laniare, qui me genuit." — Et, dirum fremens,
Qualis per urbes duxit Argolicas canem,
Cum, victor Erebi, Dite contemto, redît,
Tremente Fato; talis incubuit rogo.
Quis sic triumphans lætus in curru stetit
Victor? quis illo gentibus vultu dedit
Leges tyrannus? quanta pax obitûs [fuit!]
Hæsêre lacrymæ: cecidit impulsus dolor
Nobis quoque ipsis. Nemo morituro ingemit:
Jam flere pudor est. Ipsa, quam sexus jubet
Mœrere, siccis hæsit Alcmene genis;
Stetitque nato pæne jam similis parens.
Nutr. Nullasne in astra misit ad Superos preces
Arsurus, aut in vota respexit Jovem?
Phil. Jacuit sui securus; et, cœlum intuens,
Quæsivit oculis, arce an ex aliquâ pater
Despiceret illum: tum, manus tendens, ait:
"Quâcumque parte prospicis natum, pater,
Te, te, pater, quem, nocte commissâ, dies
Quæsivit unus, si meas laudes canit
Utrumque Phœbi litus, et Scythiæ genus,
Et omnis, ardens, ora, quam torret dies;
Si pace tellus plena, si nullæ gemunt
Urbes, nec aras impius quisquam inquinat;
Si scelera desunt, spiritum admitte hunc (precor)
In astra. Nec me Mortis infernæ locus,
Nec mœsta nigri regna conterrent Jovis:
Sed ire ad illos umbra, quos vici, Deos,
Pater, erubesco. Nube discussâ, diem
Pande, ut Deorum vultus ardentem Herculem
Spectet: licet tu sidera et mundum neges,
Ultro, pater, cogêre. Si voces dolor
Abstulerit ullas, pande tum Stygios lacus,
Et redde Fatis: approba natum prius.
Ut dignus astris videar, hic faciet dies.

Leve est, quod actum est. Herculem hic, genitor, dies
Inveniet, aut damnabit." Hoc postque addidit:
"Noverca cernat, quo feram flammas modo."
Flammas poposcit. — "Hoc age, Alcidæ comes;
Non segnis," inquit, "corripe Œtæam facem.
Quid dextra tremuit? num manus pavida impium
Scelus refugit? Redde jam pharetras mihi,
Ignave, iners, inermis! en, nostros manus
Quæ tendat arcus! Quis sedet pallor genis?
Animo faces invade: quo Alciden vides
Vultu jacere, respice arsurum, miser.
Vocat, ecce, jam me genitor, et pandit polos.
Venio, pater." — Vultusque non idem fuit.
Tremente pinum dexterâ ardentem impuli.
Refugit ignis, et reluctantur faces,
Et membra vitant: sed recedentem Hercules
Insequitur ignem. Caucasum, aut Pindum, aut Athon,
Ardere credas. Nullus erumpit sonus.
Tantum ingemiscit ignis. O durum jecur!
Typhon in illo positus immanis rogo
Gemuisset ipse, quique convulsam solo
Imposuit humeris Ossan, Enceladus ferox.
At ille, medias inter exsurgens faces,
Semiustus ac laniatus, intrepidus, rubens;
"Nunc, o parens Herculea, sic stare ad rogum,
Te, mater," inquit; "sic decet fleri Herculem." —
Inter vapores positus et flammæ minas,
Immotus, inconcussus, in neutrum latus
Correpta flectens membra, adhortatur, monet.
Gerit aliquid ardens: omnibus fortem addidit
Animum ministris: urere ardentem putes.
Stupet omne vulgus; vix habent flammæ fidem:
Tam placida frons est, tanta majestas viro.
Nec properat uri: cumque jam forti datum
Leto satis pensavit, igniferas trabes
Hinc inde traxit: minima quas flamma occupat,

Totas in ignem vertit; et, quâ plurimus
Exundat ignis, recipit intrepidus, ferox.
Nunc ora flammis implet: ast illi graves
Luxêre barbæ: cumque jam vultum minax
Appeteret ignis, lamberent flammæ caput,
Non pressit oculos.—Sed quid hanc mœstam intuor
Sinu gerentem?—Rcliquias magni Herculis
Cineremque jactans, squalida Alcmene gemit.

ALCMENA. PHILOCTETES.

Alcm. Timete, Superi, fata. Tam parvus cinis
Herculeus est: huc ille decrevit gigas.
O! quanta, Titan, in nihil moles abît!
Anilis (heu me!) cepit Alciden sinus.
Hic tumulus illi est. Ecce, vix totam Hercules
Complevit urnam. Quam leve est pondus mihi,
Cui totus æther pondus incubuit leve!
Ad Tartara olim regnaque, o nate, ultima,
Rediturus ibas: quando ab infernâ Styge
Remeabis iterum? Non ut et spolium trahas,
Rursumque Theseus debeat lucem tibi;
Sed quando solus? Mundus impositus tuas
Compescet umbras; teque Tartareus canis
Inhibere poterit, quando Tænareas fores
Pulsabis? Ah! quas mater ad fauces agar?
Quâ mors aditur? Vadis ad Manes, iter
Habiturus unum. Quid diem questu tero?
Quid, misera, duras, vita? quid lucem hanc tenes?
Quem parere rursus Herculem possum Jovi?
Quis me parentem natus Alcmenam suam
Tantus vocabit? O nimis felix, nimis,
Thebane conjux! Tartari intrâsti loca
Florente nato; teque venientem inferi
Timuêre forsan, quod pater tantum Herculis
Vel falsus aderas. Quas petam terras anus,

Invisa sævis regibus? siquis tamen
Rex est relictus sævus. Hei miseræ mihi!
Quicumque cæsos ingemunt nati patres,
A me petent supplicia: me cuncti obruent.
Siquis minor Busiris, aut siquis minor
Antæus urbes fervidæ terret plagæ,
Ego præda ducar. Siquis Ismarios greges
Thracis cruenti vindicat, carpent greges
Mea membra diri. Forsitan pœnas petet
Irata Juno: [totus uretur dolor.]
Secura victo tandem ab Alcide vacat.
Pellex supersum, supplicia de quâ exigat.
Ne parere possem, fecit hic natus mihi
Uterum timendum. Quæ petam Alcmene loca?
Quis me locus, quæ regio, quæ mundi plaga,
Defendet? aut quas mater in latebras agar,
Ubique per te nota? Si patriam petam,
Laresque miseros, Argos Eurystheus tenet.
Orbata Thebas regnum et Ismenum petam,
Thalamosque nostros, in quibus quondam Jovem
Dilecta vidi? pro, nimis felix, nimis,
Si fulminantem et ipsa sensissem Jovem!
Utinam meis visceribus Alcides foret
Exsectus infans! Nunc datum est miseræ, datum,
Videre natum laude certantem Jovi;
Ut hoc daretur scire, quid fatum mihi
Eripere posset. Quis memor vivet tui,
O nate, populus? Omne jam ingratum est genus.
Petam Cleonas? Arcadum an populos petam?
Meritisque terram nobilem quæram tuis?
Hîc dira serpens cecidit, hîc ales fera,
Hîc rex cruentus; hîc tuâ fractus manu,
Qui, te sepulto, possidet cœlum, leo.
Si grata terra est, populus Alcmenam tuam
Defendat omnis. Thracias gentes petam,
Hebrique populos? hæc quoque est meritis tuis
Defensa tellus: stabula cum regno jacent.

Hic pax, cruento rege prostrato, data est.
Ubi enim negata est? Quod tibi infelix anus
Quæram sepulcrum? De tuis totus rogis
Contendat orbis. Reliquias magni Herculis
Quis populus, aut quæ templa, quæ gentes colent?
Quis jam petet, quis poscet, Alcmenes onus?
Quæ tibi sepulcra, nate, quis tumulus sat est?
Hic totus orbis. Fama erit titulus tibi.
Quid, anime, trepidas? Herculis cineres tenes.
Complectere ossa; reliquiæ auxilium dabunt;
Erunt satis præsidia: terrebunt tuæ
Reges vel umbræ.
Phil. Debitos nato quidem
Compesce fletus, mater Alcidæ inclyti.
Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute quisquis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fleri vetat.
Fortes vetat mœrere; degeneres jubet.
Alcm. Sedabo questus? vindicem amisi parens
Terræ atque pelagi; quâque purpureus dies
Utrumque clarâ spectat Oceanum rotâ.
Quot misera in uno condidi natos parens!
Regno carebam; regna sed poteram dare.
Una inter omnes terra quas matres gerit,
Votis peperci. Nil ego a Superis petî,
Incolume nato. Quid dare Herculeus mihi
Non poterat ardor? Quis Deus quidquam mihi
Negare poterat? Vota in hac fuerant manu.
Quidquid negaret Jupiter, daret Hercules.
Quid tale genitrix ulla mortalis tulit?
Deflevit aliqua mater, et toto stetit
Succisa fetu, bisque septenos greges
Deplanxit una? gregibus æquari meus
Quot ille poterat! Matribus miseris adhuc
Exemplar ingens deerat. Alcmene dabo.
Cessate, matres, pertinax siquas dolor
Adhuc jubet lugere, quas luctus gravis

In saxa vertit: cedite his cunctæ malis.
Agedum, senile pectus, o miseræ manus,
Pulsate: et una funeri tanto sat est
Grandæva anus defecta, quod totus brevi
Jam quæret orbis? Expedi in planctus tamen
Defessa quamquam brachia: invidiam ut Deis
Lugendo facias, advoca in planctum genus.

ALCMENA.

Flete Alcmenen, magnique Jovis
Plangite natum, cui concepto
Lux una perît, noctesque duas
Contulit Eos: ipsâ quiddam
Plus luce perît. Totæ pariter
Plangite gentes, quarum sævos
Ille tyrannos jussit Stygias
Penetrare domos, populisque madens
Ponere ferrum. Fletum meritis
Reddite tantis. Totus, totus
Personet orbis. Fleat Alciden
Cœrula Crete, magno tellus
Clara Tonante: centum populi
Brachia pulsent.
Nunc Curetes, nunc Corybantes,
Arma Idæâ quassate manu:
Armis illum lugere decet.
Nunc nunc funus plangite verum:
Jacet Alcides, non minor ipso,
Creta, Tonante.
Flete Herculeos, Arcades, obitus,
Nondum Phœbo nascente genus.
Juga Parthenii Nemeæque sonent,
Feriantque graves Mænala planctus.
Poscite magno Alciden gemitu:
Stratus vestris setiger oris;

Alesque sequi jussa sagittas,
[Totum pennis velata diem.]
Flete, Argolicæ, flete, Cleonæ;
Hîc terrentem mœnia quondam
Vestra leonem fregit nostri
Dextera nati. Date Sithoniæ
Verbera matres; gelidusque sonet
Planctibus Hebrus: flete Alciden,
Quod non stabulis nascitur infans,
Nec vestra greges viscera carpunt.
Fleat Antæo libera tellus,
Et rapta fero plaga Geryonæ.
Mecum miseræ plangite gentes.
Audiat ictus utraque Tethys.
Vos quoque mundi turba citati
Flete Herculeos, numina, casus.
Vestrum Alcides cervice meus
Mundum, Superi, cœlumque, tulit,
Cum stelligeri vector Olympi,
Pondere liber, spiravit Atlas.
Ubi nunc vestræ, Jupiter, arces?
Ubi promissi regia mundi?
Nempe Alcides mortalis obît,
Nempe sepultus. Quoties telis
Facibusque tuis ille pepercit!
Quoties ignis spargendus erat!
In me saltem jaculare facem,
Semelenque puta. Jamne Elysias,
O nate, domus, jam litus habes,
Ad quod populos Natura vocat?
An post raptum Styx atra canem
Præclusit iter;
Teque in primo limine Ditis
Fata morantur? Quis nunc Umbras,
Nate, tumultus, Manesque, tenet?
Fugit abductâ navita cymbâ?
Et Centauris Thessala motis

Ferit attonitos ungula Manes?
Anguesque suos hydra sub undis
Territa mersit? teque labores,
O nate, timent?
Fallor, fallor, vesana parens;
Nec te Manes Umbræque timent.
Non, Argolico rapta leoni,
Fulvâ pellis contecta jubâ
Lævos operit dura lacertos;
Vallantque feri tempora dentes.
Donum pharetræ cessêre tuæ;
Telaque mittet jam dextra minor.
Vadis inermis, nate, per umbras,
Ad quas semper mansurus eris.

Alcmena. Hercules.

Herc. Quid me, tenentem regna siderei poli,
Cœloque tandem redditum, planctu jubes
Sentire fatum? parce: nam virtus mihi
In astra, et ipsos fecit ad Superos iter.
Alcm. Unde sonus trepidas aures ferit?
Unde meas inhibet lacrymas fragor?
Agnosco, agnosco: victum est Chaos.
A Styge, nate, redis iterum mihi;
Fractaque non semel est Mors horrida.
Vicisti rursus Noctis loca,
Puppis et infernæ vada tristia.
Pervius est Acheron jam languidus,
Et remeare licet soli tibi.
Nec te Fata tenent post funera.
An tibi præclusit Pluton iter,
Et, pavidus regni, metuit sibi?
Certe ego te vidi flagrantibus
Impositum silvis, cum plurimus

In cœlum fureret flammæ metus.
Arsisti certe; verum ultima
Non tenuêre tuas umbras loca.
Quid timuêre tui Manes, precor?
Umbra quoque est Diti nimis horrida.
Herc. Non me gementis stagna Cocyti tenent;
Non puppis umbras furva transvexit meas.
Jam parce, mater, questibus. Manes semel
Umbrasque vidi: quidquid in nobis tui
Mortale fuerat, ignis evictus tulit.
Paterna cœlo pars data est, flammis tua.
Proinde planctus pone, quos nato paret
Genitrix inerti. Luctus in turpes eat.
Virtus in astra tendit, in mortem timor.
Præsens ab astris, mater, Alcides cano;
Pœnas cruentus jam tibi Eurystheus dabit.
Curru superbum vecta transcendes caput.
Me jam decet subire cœlestem plagam.
Inferna vici rursus Alcides loca.
Alcm. Mane parumper. — Cessit; ex oculis abît;
In astra fertur. Fallor? an vultus putat
Vidisse natum? Misera mens incredula est.
Es numen, et te mundus æternus tenet.
Credo triumphis: regna Thebarum petam,
Novumque templis additum numen canam.

CHORUS.

Nunquam Stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus. Vivite, fortes.
Vos Lethæos sæva per amnes
Nec Fata trahent: sed, cum summas
Exiget horas consumta dies,
Iter ad Superos gloria pandet.
Sed tu, domitor magne ferarum,

Orbisque simul pacator, ades.
Nunc quoque nostras respice terras;
Et, siqua novo bellua vultu
Quatiet populos terrore gravi,
Tu fulminibus frange trisulcis.
Fortius ipso genitore tuo
Fulmina mittes.

HIPPOLYTUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Hippolytus.
Phædra.
Theseus.
Chorus Civium Atheniensium.
Nuntius.
Nutrix.
Famuli.

ACTUS I.

HIPPOLYTUS.

Ite, umbrosas cingite silvas;
Summaque montis juga Cecropii
Celeri plantâ lustrate vagi;
Quæ saxoso loca Parnethi
Subjecta jacent; et quæ, Thriasiis
Vallibus, amnis rapidâ currens
Verberat undâ: scandite colles
Semper canos nive Rhipæâ.
Hac, hac alii, quâ nemus altâ
Texitur alno; quâ prata jacent,
Quæ roriferâ mulcens aurâ,
Zephyrus vernas evocat herbas:
[Ubi per glacies lenis Ilissus,
Ubi Mæander super æquales]
Labitur agros piger, et steriles
Amne maligno radit arenas.
Vos, quâ Marathon tramite lævo
Saltus aperit; quâ, comitatæ
Gregibus parvis, nocturna petunt
Pabula fetæ. Vos, quâ, tepidis
Subditus Austris, frigora mollit
Durus Acharnan. Alius rupem
Dulcis Hymetti, parvas alius
Calcet Aphidnas. Pars illa diu
Vacat immunis, quâ curvati
Litora ponti Sunion urget.
Siquem tangit gloria silvæ,
Vocat hunc Phlyeus: hîc versatur
Metus agricolis, vulnere multo
Jam notus aper. At vos laxas
Canibus tacitis mittite habenas:
Teneant acres lora Molossos.

Et pugnaces tendant Cressæ
Fortia trito vincula collo.
At Spartanos (genus est audax,
Avidumque feræ) nodo cautus
Propiore liga: veniet tempus,
Cum latratu cava saxa sonent:
Nunc demissi nare sagaci
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro, dum lux dubia est;
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet. Alius raras
Cervice gravi portare plagas,
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti linea pennâ
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur missile telum.
Tu grave dextrâ lævâque simul
Robur lato dirige ferro.
Tu præcipites clamore feras
Subsessor ages: tu, jam victor,
Curvo solves viscera cultro.
Ades en comiti, Diva virago,
Cujus regno pars terrarum
Secreta vacat; cujus certis
Petitur telis fera, quæ gelidum
Potat Araxen, et quæ stanti
Ludit in Istro: tua Gætulos
Dextra leones, tua Cretæas
Sequitur cervas: nunc veloces
Figis damas leviore manu.
Tibi dant variæ pectora tigres,
Tibi villosi terga bisontes,
Latisque feri cornibus uri.
Quidquid solis pascitur arvis,
(Sive illud inops novit Garamas,
Sive illud Arabs divite silvâ,
Sive ferocis juga Pyrenes,
Sive Hyrcani celant saltus,

Vacuisque vagus Sarmata campis) 71
Arcus metuit, Diana, tuos.
Tua si gratus numina cultor
Tulit in saltus, retia vinctas
Tenuêre feras; nulli laqueum
Rupêre pedes; fertur plaustro
Præda gementi. Tum rostra canes
Sanguine multo rubicunda gerunt;
Repetitque casas rustica longo
Turba triumpho.
En, Diva favet! Signum arguti
Misêre canes: vocor in silvas.
Hac, hac pergam, quâ via longum
Compensat iter.

PHÆDRA. NUTRIX.

Phæd. O magna vasti Creta dominatrix freti,
Cujus per omne litus innumeræ rates
Tenuêre pontum, quidquid, Assyriâ tenus
Tellure, Nereus pervium rostris secat;
Cur me, in penates obsidem invisos datam,
Hostique nuptam, degere ætatem in malis
Lacrymisque cogis? profugus en conjux abest;
Præstatque nuptæ, quam solet, Theseus fidem.
Fortis per altas invii retro lacûs
Vadit tenebras miles audacis proci:
Solio ut revulsam regis inferni abstrahat,
Pergit, furoris socius. Haud illum timor,
Pudorque tenuit: stupra et illicitos toros
Acheronte in imo quærit Hippolyti pater.
Sed major alius incubat mœstæ dolor.
Non me quies nocturna, non altus sopor,
Solvêre curis: alitur et crescit malum,
Et ardet intus; qualis Ætnæo vapor
Exundat antro. Palladis telæ vacant;
Et inter ipsas pensa labuntur manus.

Non colere donis templa votivis libet;
Non, inter aras, Atthidum mixtam choris,
Jactare tacitis conscias sacris faces;
Nec adire castis precibus aut ritu pio
Adjudicatæ præsidem terræ Deam.
Juvat excitatas consequi cursu feras,
Et rigida molli gæsa jaculari manu.
Quo tendis, anime? quid furens saltus amas?
Fatale miseræ matris agnosco malum.
Peccare noster novit in silvis amor.
Genitrix, tui me miseret; infando malo
Correpta, pecoris efferi sævum ducem
Audax amâsti. Torvus, impatiens jugi,
Adulter ille, ductor indomiti gregis.
Sed amabat aliquid: quis meas miseræ Deus,
Aut quis juvare Dædalus flammas queat?
Non, si ille remeet arte Mopsopiâ potens,
Qui nostra cæcâ monstra conclusit domo,
Promittat ullam casibus nostris opem.
Stirpem perosa Solis invisi, Venus
Per nos catenas vindicat Martis sui,
Suasque: probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. Nulla Minois levi
Defuncta amore est: jungitur semper nefas.
Nutr. Thesea conjux, clara progenies Jovis,
Nefanda casto pectore exturba ocyus:
Exstingue flammas: neve te diræ spei
Præbe obsequentem. Quisquis in primo obstitit,
Pepulitque amorem, tutus ac victor fuit.
Qui blandiendo dulce nutrivit malum,
Sero recusat ferre, quod subiit, jugum.
Nec me fugit, quam durus et veri insolens
Ad recta flecti regius nolit tumor.
Quemcumque dederit exitum casus, feram.
Fortem facit vicina libertas senem.
Obstare primum est velle, nec labi viâ:
Pudor est secundus, nôsse peccandi modum.
Quo, misera, pergis? quid domum infamem aggravas,

Superasque matrem? Majus est monstro nefas;
Nam monstra fato, moribus scelera imputes.
Si, quod maritus supera non cernit loca,
Tutum esse facinus credis, et vacuum metu;
Erras. Teneri crede Lethæo abditum
Thesea profundo et ferre perpetuam Styga;
Quid ille, lato maria qui regno premit,
Populisque reddit jura centenis, pater?
Latere tantum facinus occultum sinet?
Sagax parentûm est cura. Credamus tamen
Astu doloque tegere nos tantum nefas;
Quid ille, rebus lumen infundens suum,
Matris parens? quid ille, qui mundum quatit,
Vibrans coruscâ fulmen Ætnæum manu,
Sator Deorum? Credis hoc posse effici,
Inter videntes omnia, ut lateas, avos?
Sed, ut secundus numinum abscondat favor
Coitus nefandos, utque contingat stupro,
Negata magnis sceleribus semper, fides;
Quid pœna præsens, consciæ mentis pavor,
Animusque culpâ plenus, et semet timens?
Scelus aliqua tutum, nulla securum tulit.
Compesce amoris impii flammas, (precor)
Nefasque, quod non ulla tellus barbara
Commisit unquam, non vagus campis Geta,
Nec inhospitalis Taurus, aut sparsus Scythes.
Expelle facinus mente castificâ horridum;
Memorque matris, metue concubitus novos.
Miscere thalamos patris et nati apparas,
Uteroque prolem capere confusam impio?
Perge, et nefandis verte naturam ignibus.
Cur monstra cessant? aula cur fratris vacat?
Prodigia toties orbis insueta audiet,
Natura toties legibus cedet suis,
Quoties amabit Cressa?
Phæd. Quæ memoras, scio
Vera esse, nutrix: sed furor cogit sequi
Pejora. Vadit animus in præceps sciens,

Remeatque, frustra sana consilia appetens.
Sic, cum gravatam navita adversâ ratem
Propellit undâ, cedit in vanum labor,
Et victa prono puppis aufertur vado.
Quod ratio poscit, vicit, ac regnat, furor;
Potensque totâ mente dominatur Deus.
Hic Volucer omni regnat in terrâ potens;
Ipsumque flammis torret indomitis Jovem.
Gradivus istas belliger sensit faces;
Opifex trisulci fulminis sensit Deus;
Et, qui furentes semper Ætnæis jugis
Versat caminos, igne tam parvo calet:
Ipsumque Phœbum, tela qui nervo regit,
Figit sagittâ certior missâ puer:
Volitatque cœlo pariter et terræ gravis.
Nutr. Deum esse Amorem, turpis et vitio favens
Finxit libido: quo-que liberior foret,
Titulum furori numinis falsi addidit.
Natum per omnes scilicet terras vagum
Erycina mittit! ille, per cœlum volans,
Proterva tenerâ tela molitur manu;
Regnumque tantum minimus e Superis habet!
Vana ista demens animus adscivit sibi;
Venerisque numen finxit, atque arcus Dei.
Quisquis secundis rebus exsultat nimis,
Fluitque luxu, semper insolita appetit.
Tunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit, libido: non placent suetæ dapes,
Non tecta sani moris, aut vilis [cibus.]
Cur in penates rarius tenues subit
Hæc delicatas eligens pestis domos?
Cur sancta parvis habitat in tectis Venus,
Mediumque sanos vulgus affectus tenet,
Et se coërcent modica? contra, divites,
Regnoque fulti, plura, quam fas est, petunt?
Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.
Quid deceat alto præditam solio, vide.
Metue ac verere sceptra remeantis viri.

Phæd. Amoris in me maximum regnum fero;
Reditusque nullos metuo. Non unquam amplius
Convexa tetigit supera, qui, mersus semel,
Adiit silentem nocte perpetuâ domum.
Nutr. Ne crede Diti. Cluserit regnum licet,
Canisque diras Stygius observet fores;
Solus negatas invenit Theseus vias.
Phæd. Veniam ille amori forsitan nostro dabit.
Nutr. Immitis etiam conjugi castæ fuit.
Experta sævam est barbara Antiope manum.
Sed posse flecti conjugem iratum puta:
Quis hujus animum flectet intractabilem?
Exosus omne feminæ nomen fugit:
Immitis annos cœlibi vitæ dicat:
Connubia vitat: genus Amazonium scias.
Phæd. Hunc, in nivosi collis hærentem jugis,
Et aspera agili saxa calcantem pede,
Sequi per alta nemora, per montes, placet.
Nutr. Resistet ille, seque mulcendum dabit,
Castosque ritus Venere non castâ exuet?
Tibi ponet odium, cujus odio forsitan
Persequitur omnes?
Phæd. Precibus haud vinci potest?
Nutr. Ferus est.
Phæd. Amore didicimus vinci feros.
Nutr. Fugiet.
Phæd. Per ipsa maria, si fugiat, sequar.
Nutr. Patris memento.
Phæd. Meminimus matris simul.
Nutr. Genus omne profugit.
Phæd. Pellicis careo metu.
Nutr. Aderit maritus.
Phæd. Nempe Pirithoi comes.
Nutr. Aderitque genitor.
Phæd. Mitis Ariadnæ pater.
Nutr. Per has senectæ splendidas supplex comas,
Fessumque curis pectus, et cara ubera,
Precor, furorem siste, teque ipsa adjuva.

Pars sanitatis, velle sanari, fuit.
Phæd. Non omnis animo cessit ingenuo pudor.
Paremus, altrix. Qui regi non vult, amor
Vincatur. Haud te, fama, maculari sinam.
Hæc sola ratio est, unicum effugium mali.
Virum sequamur: morte prævertam nefas.
Nutr. Moderare, alumna, mentis effrenæ impetus:
Animos coërce. Dignam ob hoc vitâ reor,
Quod esse temet autumas dignam nece.
Phæd. Decreta mors est: quæritur fati genus;
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem,
An missa præceps arce Palladiâ cadam.
Pro! castitatis vindicem armemus manum.
Nutr. Sic te senectus nostra præcipiti sinat
Perire leto? siste furibundum impetum.
Phæd. [Haud facile quisquam ad vitam revocari potest.]
Prohibere ratio nulla periturum potest,
Ubi, qui mori constituit, et debet mori.
Nutr. Solamen annis unicum fessis, hera,
Si tam protervus incubat menti furor,
Contemne famam: fama vix vero favet,
Pejus merenti melior, et pejor bono.
Tentemus animum tristem et intractabilem.
Meus iste labor est, aggredi juvenem ferum,
Mentemque sævam flectere immitis viri.

Chorus.

Diva, non miti generata ponto,
Quam vocat matrem geminus Cupido,
Impotens flammis simul et sagittis,
Iste lascivus puer ac renidens
Tela quam certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtivo populante venas.
Non habet latam data plaga frontem;

Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax isti puero: per orbem
Spargit effusas agilis sagittas.
Quæque nascentem videt ora Solem,
Quæque ad Hesperias jacet ora metas,
Siqua ferventi subïecta Cancro est,
Siqua Parrhasiæ glacialis Ursæ
Semper errantes patitur colonos,
Novit hos æstus. Juvenum feroces
Concitat flammas; senibusque fessis
Rursus exstinctos revocat calores:
Virginum ignoto ferit igne pectus;
Et jubet cœlo Superos relicto
Vultibus falsis habitare terras.
Thessali Phœbus pecoris magister
Egit armentum, positoque plectro
Impari tauros calamo vocavit.
Induit formas quoties minores,
Ipse qui cœlum nebulasque ducit!
Candidas ales modo movit alas,
Dulcior vocem moriente cycno:
Fronte nunc torvâ petulans juvencus,
Virginum stravit sua terga ludo,
Perque fraternos, nova regna, fluctus,
Ungulâ lentos imitante remos,
Pectore adverso domuit profundum,
Pro suâ vector timidus rapinâ.
Arsit obscuri Dea clara mundi,
Nocte desertâ; nitidosque fratri
Tradidit currus aliter regendos.
Ille nocturnas agitare bigas
Discit, et gyro breviore flecti.
Nec suum tempus tenuêre noctes,
Et dies tardo remeavit ortu,
Dum tremunt axes graviore curru.
Natus Alcmenâ posuit pharetram,
Et minax vasti spolium leonis:
Passus aptari digitis smaragdos,

Et dari legem rudibus capillis,
Crura distincto religavit auro,
Luteo plantas cohibente socco;
Et manu, clavam modo quâ gerebat,
Fila deduxit properante fuso.
Vidit Persis, ditisque ferax
Lydia regni, dejecta feri
Terga leonis, humerisque, quibus
Sederat alti regia cœli,
Tenuem Tyrio stamine pallam.
Sacer est ignis, (credite læsis)
Nimiumque potens. Quâ terra salo
Cingitur alto, quâque æthereo
Candida mundo sidera currunt;
Hæc regna tenet puer immitis;
Spicula cujus sentit in imis
Cœrulus undis grex Nereidum,
Flammamque nequit relevare mari.
Ignes sentit genus aligerum.
Venere instincti, quam magna gerunt,
Grege pro toto, bella juvenci!
Si conjugio timuêre suo,
Poscunt timidi prœlia cervi;
Et mugitu dant concepti
Signa furoris. Tunc virgatas
India tigres decolor horret.
Tunc vulnificos acuit dentes
Aper, et toto est spumeus ore.
Pœni quatiunt colla leones,
Cum movit amor: tum silva gemit
Murmure sævo.
Amat insani bellua ponti,
Lucæque boves. Vindicat omnes
Natura sibi: nihil immune est:
Odiumque perit, cum jussit amor:
Veteres cedunt ignibus iræ.
Quid plura canam? vincit sævas
Cura novercas.

ACTUS II.

Chorus. Nutrix. Phædra.

Chor. Altrix, profare, quid feras? quonam in loco est
Regina? sævis ecquis est flammis modus?
Nutr. Spes nulla tantum posse leniri malum;
Finisque flammis nullus insanis erit.
Torretur æstu tacito; et, inclusus quoque,
Quamvis tegatur, proditur vultu furor.
Erumpit oculis ignis; et lapsæ genæ
Lucem recusant. Nil idem dubiæ placet;
Artusque varie jactat incertus dolor.
Nunc ut soluto labitur moriens gradu,
Et vix labante sustinet collo caput:
Nunc se quieti reddit; et, somni immemor,
Noctem querelis ducit; attolli jubet,
Iterumque poni corpus; et solvi comas,
Rursusque fingi. Semper impatiens sui
Mutatur habitûs. Nulla jam Cereris subit
Cura, aut salutis. Vadit incerto pede,
Jam viribus defecta: non idem vigor;
Non ora tingens nitida purpureus rubor.
Populatur artus cura. Jam gressus tremunt;
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Et, qui ferebant signa Phœbeæ facis,
Oculi nihil gentile nec patrium micant.
Lacrymæ cadunt per ora, et assiduo genæ
Rore irrigantur; qualiter Tauri jugis
Tepido madescunt imbre percussæ nives.
Sed, en, patescunt regiæ fastigia:
Reclinis ipsa sedis auratæ toro,
Solitos amictus mente non sanâ abnuit.
Phæd. Removete, famulæ, purpurâ atque auro illitas
Vestes: procul sit muricis Tyrii rubor,
Quæ fila ramis ultimi Seres legunt:

Brevis expeditos zona constringat sinus.
Cervix monili vacua; nec niveus lapis
Deducat aures, Indici donum maris.
Odore crinis sparsus Assyrio vacet:
Sic temere jactæ colla perfundant comæ
Humerosque summos; cursibus motæ citis,
Ventos sequantur. Læva se pharetræ dabit;
Hastile vibret dextra Thessalicum manus.
Talis severi mater Hippolyti fuit.
Qualis, relictis frigidi Ponti plagis,
Egit catervas, Atticum pulsans solum,
Tanaitis, aut Mæotis, et nodo comas
Coëgit emisitque, lunatâ latus
Protecta peltâ; talis in silvas ferar.
Nutr. Sepone questus: non levat miseros dolor.
Agreste placa virginis numen Deæ.
Regina nemorum, sola quæ montes colis,
Et una solis montibus coleris Dea,
Converte tristes ominum in melius minas.
O magna silvas inter et lucos Dea,
Clarumque cœli sidus, et noctis decus,
Cujus relucet mundus alternâ face,
Hecate triformis! en, ades cœptis favens.
Animum rigentem tristis Hippolyti doma.
Amare discat; mutuos ignes ferat;
Det facilis aures. Mitiga pectus ferum:
Innecte mentem: torvus, aversus, ferox,
In jura Veneris redeat. Huc vires tuas
Intende: sic te lucidi vultus ferant,
Et, nube ruptâ, cornibus puris eas.
Sic te, regentem frena nocturni ætheris,
Detrahere nunquam Thessali cantus queant;
Nullusque de te gloriam pastor ferat.
Ades invocata! jam faves votis, Dea.
Ipsum intuor sollenne venerantem sacrum,
Nullo latus comitante. Quid dubitas? dedit
Tempus locumque casus. Utendum artibus.
Trepidamus? haud est facile mandatum scelus

Audere: verum justa, qui reges timet,
Deponat: omne pellat ex animo decus.
Malus est minister regii imperii pudor.

HIPPOLYTUS. NUTRIX.

Hipp. Quid huc seniles fessa moliris gradus,
O fida nutrix, turbidam frontem gerens,
Et mœsta vultus? Sospes est certe parens,
Sospesque Phædra, stirpis et geminæ jugum.
Nutr. Metus remitte: prospero regnum in statu est;
Domusque florens sorte felici viget.
Sed tu beatis mitior rebus veni:
Namque anxiam me cura sollicitat tui,
Quod te ipse pœnis gravibus infestus domas.
Quem fata cogunt, ille cum veniâ est miser:
At, siquis ultro se malis offert volens,
Seque ipse torquet, perdere est dignus bona,
Quîs nescit uti. Potius, annorum memor,
Mentem relaxa: noctibus festis facem
Attolle: curas Bacchus exoneret graves.
Ætate fruere: mobili cursu fugit.
Nunc facile pectus; grata nunc juveni Venus.
Exsultet animus. Cur toro viduo jaces?
Tristem juventam solve: nunc luxus rape:
Effunde habenas: optimos vitæ dies
Effluere prohibe. Propria descripsit Deus
Officia; et ævum per suos ducit gradus.
Lætitia juvenem, frons decet tristis senem.
Quid te coërces, et necas rectam indolem?
Seges illa magnum fœnus agricolæ dabit,
Quæcumque lætis tenera luxuriat satis.
Arborque celso vertice evincet nemus,
Quam non maligna cædit aut resecat manus.
Ingenia melius recta se in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.
Truculentus, et silvester, et vitæ inscius,

Tristem juventam, Venere desertâ, colis.
Hoc esse munus credis indictum viris,
Ut dura tolerent? cursibus domitent equos,
Et sæva bella Marte sanguineo gerant?
Providit ille maximus mundi Parens,
Cum tam rapaces cerneret Fati manus,
Ut damna semper sobole repararet novâ.
Excedat, agedum, rebus humanis Venus,
Quæ supplet ac restituit exhaustum genus;
Orbis jacebit squalido turpis situ;
Vacuum sine ullis classibus stabit mare;
Alesque cœlo deerit, et silvis fera;
Solis et aër pervius ventis erit.
Quam varia leti genera mortalem trahunt
Carpuntque turbam; pontus, et ferrum, et doli!
Sed fata credas deesse; sic atram Styga
Jam petimus ultro. Cœlibem vitam probet
Sterilis juventus; hoc erit, quidquid vides,
Unius ævi turba, et in semet ruet.
Proinde vitæ sequere naturam ducem:
Urbem frequenta; civium cœtus cole.
Hipp. Non alia magis est libera, et vitio carens,
Ritusque melius vita quæ priscos colat,
Quam quæ, relictis mœnibus, silvas amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis;
Non aura populi, et vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor.
Non ille regno servit; aut, regno imminens,
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;
Spei metûsque liber. Haud illum niger
Edaxque livor dente degeneri petit:
Nec scelera populos inter atque urbes sita
Novit; nec omnes conscius strepitus pavet:
Haud verba fingit. Mille non quærit tegi
Dives columnis; nec trabes multo insolens
Suffigit auro. Non cruor largus pias
Inundat aras; fruge nec sparsi sacrâ

Centena nivei colla submittunt boves:
Sed rure vacuo potitur, et aperto æthere
Innocuus errat. Callidas tantum feris
Struxisse fraudes novit; et, fessus gravi
Labore, niveo corpus Ilisso fovet.
Nunc ille ripam celeris Alphei legit;
Nunç nemoris alti densa metatur loca,
Ubi Lerna puro gelida pellucet vado;
Sedemque mutat. Hîc aves querulæ fremunt;
Ramique ventis lene percussi tremunt,
Veteresque fagi. Juvit aut amnis vagi
Pressisse ripas, cæspite aut nudo leves
Duxisse somnos, sive fons largus citas
Defundit undas; sive per flores novos,
Fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
Excussa silvis poma compescunt famem;
Et fraga, parvis vulsa dumetis, cibos
Faciles ministrant. Regios luxus procul
Est impetus fugisse. Sollicito bibant
Auro superbi: quam juvat nudâ manu
Captâsse fontem! Certior somnus premit
Secura duro membra versantem toro.
Non in recessu furta et obscuro improbus
Quærit cubili; seque multiplici, timens,
Domo recondit: æthera ac lucem petit,
Et teste cœlo vivit. Hoc equidem reor
Vixisse ritu, prima quos mixtos Deis
Profudit ætas. Nullus his auri fuit
Cæcus cupido: nullus in campo sacer
Divisit agros arbiter populis lapis.
Nondum secabant credulæ pontum rates:
Sua quisque nôrat maria. Non vasto aggere
Crebrâque turre cinxerant urbes latus.
Non arma sævâ miles aptabat manu:
Nec torta clusas fregerat saxo gravi
Ballista portas: jussa nec dominum pati,
Juncto ferebat terra servitium bove:
Sed arva, per se feta, poscentes nihil

Pavêre gentes. Silva nativas opes,
Et opaca dederant antra nativas domos.
Rupêre fœdus impius lucri furor,
Et ira præceps, quæque succensas agit
Libido mentes. Venit imperii sitis
Cruenta: factus præda majori minor:
Pro jure vires esse. Tum primum manu
Bellare nudâ: saxaque et ramos rudes
Vertêre in arma. Non erat gracili levis
Armata ferro cornus, aut longo latus
Mucrone cingens ensis, aut cristâ procul
Galeæ comantes: tela faciebat dolor.
Invenit artes bellicus Mavors novas,
Et mille formas mortis. Hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, et rubuit mare.
Tum scelera, demto fine, per cunctas domos
Iêre: nullum caruit exemplo nefas.
A fratre frater, dexterâ nati parens,
Cecidit; maritus conjugis ferro jacet;
Perimuntque fetus impiæ matres suos.
Taceo novercas: mitius nil est feris.
Sed dux malorum femina: hæc scelerum artifex
Obsedit animos, cujus incestæ stupris
Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ: sola conjux Ægei,
Medea, reddit feminas dirum genus.
Nutr. Cur omnium fit culpa paucarum scelus?
Hipp. Detestor omnes, horreo, fugio, exsecror.
Sit ratio, sit natura, sit dirus furor;
Odisse placuit. Ignibus junges aquas;
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta Syrtis; ante ab extremo sinu
Hesperia Tethys lucidum attollet diem;
Et ora damis blanda præbebunt lupi;
Quam victus animum feminæ mitem geram.
Nutr. Sæpe obstinatis induit frenos amor,
Et odia mutat. Regna materna adspice.

Illæ feroces sentiunt Veneris jugum.
Testaris istud unicus gentis puer.
Hipp. Solamen unum matris amissæ fero,
Odisse quod jam feminas omnes licet.
Nutr. Ut dura cautes undique intractabilis
Resistit undis, et lacessentes aquas
Longe remittit, verba sic spernit mea.
Sed Phædra præceps graditur, impatiens moræ.
Quo se dabit fortuna? quo verget furor?
Terræ repente corpus exanimum accidit;
Et ora morti similis obduxit color.
Attolle vultus, dimove vocis moras:
Tuus, en, alumna, temet Hippolytus tenet.

PHÆDRA. HIPPOLYTUS. NUTRIX. FAMULI.

Phæd. Quis me dolori reddit, atque æstus graves
Reponit animo? quam bene excideram mihi!
Cur dulce munus redditæ lucis fugis?
Aude, anime; tenta; perage mandatum tuum.
Intrepida constent verba. Qui timide rogat,
Docet negare. Magna pars sceleris mei
Olim peracta est: serus est nobis pudor.
Amavimus nefanda: si cœpta exsequor,
Forsan jugali crimen abscondam face.
Honesta quædam scelera successus facit.
En, incipe, anime. Commodes paulum (precor)
Secretus aures. Si quis est, abeat, comes.
Hipp. En, locus ab omni liber arbitrio vacat.
Phæd. Sed ora cœptis transitum verbis negant.
Vis magna vocem emittit; at major tenet.
Vos testor, omnes Cœlites, hoc, quod volo,
Me nolle.
Hipp. Animusne, cupiens aliquid, effari nequit?
Phæd. Curæ leves loquuntur, ingentes stupent.
Hipp. Committe curas auribus, mater, meis.

Phæd. Matris superbum est nomen, et nimium potens.
Nostros humilius nomen affectus decet.
Me vel sororem, Hippolyte, vel famulam voca;
Famulamque potius. Omne servitium feram.
Non me, per altas ire si jubeas nives,
Pigeat gelatis ingredi Pindi jugis:
Non, si per ignes ire et infesta agmina,
Cuncter paratis ensibus pectus dare.
Mandata recipe sceptra: me famulam accipe.
Te imperia regere, me decet jussa exsequi.
Muliebre non est regna tutari urbium:
Tu, qui juventæ flore primævo viges,
Cives paterno fortis imperio rege.
Sinu receptam, supplicem ac servam tege.
Miserere viduæ.
Hipp. Summus hoc omen Deus
Avertat! Aderit sospes actutum parens.
Phæd. Regni tenacis dominus et tacitæ Stygis,
Nullam relictos fecit ad superos viam.
Thalami remittet ille raptorem sui?
Nisi forte amori placidus et Pluton sedet.
Hipp. Illum quidem æqui Cœlites reducem dabunt.
Sed, dum tenebit vota in incerto Deus,
Pietate caros debitâ fratres colam,
Et te merebor; esse ne viduam putes:
Ac tibi parentis ipse supplebo locum.
Phæd. O spes amantûm credula! O fallax amor!
Satisne dixit? Precibus admotis agam.
Miserere: tacitæ mentis exaudi preces.
Libet loqui, pigetque.
Hipp. Quodnam istud malum est?
Phæd. Quod in novercam cadere vix credas malum.
Hipp. Ambigua voce verba perplexâ jacis;
Effare aperte.
Phæd. Pectus insanum vapor
Amorque torret: intimas sævus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat,

Visceribus ignis mersus, et venis latens,
Ut agilis altas flamma percurrit trabes.
Hipp. Amore nempe Thesei casto furis.
Phæd. Hippolyte, sic est: Thesei vultus amo
Illos priores, quos tulit quondam puer;
Cum prima puras barba signaret genas,
Monstrique cæcam Gnossii vidit domum,
Et longa curvâ fila collegit viâ.
Quis tum ille fulsit! presserant vittæ comam,
Et ora flavus tenera tingebat pudor.
Inerant lacertis mollibus fortes tori;
Tuæque Phœbes vultus, aut Phœbi mei;
Tuusque potius: talis, en, talis fuit,
Cum placuit hosti: sic tulit celsum caput.
In te magis refulget incomtus decor,
Et genitor in te totus: et torvæ tamen
Pars aliqua matris miscet ex æquo decus.
In ore Graio Scythicus apparet rigor.
Si, cum parente, Creticum intrâsses fretum,
Tibi fila potius nostra nevisset soror.
Te, te, soror, quâcumque siderei poli
In parte fulges, invoco ad causam parem.
Domus sorores una corripuit duas;
Te genitor, at me natus. En, supplex jacet
Allapsa genibus regiæ proles domûs.
Respersa labe nullâ, et intacta, innocens,
Tibi mutor uni. Certa descendi ad preces:
Finem hic dolori faciet, aut vitæ, dies.
Miserere amantis.
Hipp. Magne regnator Deûm!
Tam lentus audis scelera? tam lentus vides?
Ecquandò sævâ fulmen emittes manu,
Si nunc serenum est? Omnis impulsus ruat
Æther, et atris nubibus condat diem;
Ac versa retro sidera obliquos agant
Retorta cursus. Tuque, sidereum caput
Radiate, (tantum ne nefas stirpis tuæ
Speculere) lucem merge, et in tenebras fuge.

Cur dextra, Divûm rector atque hominum, vacat
Tua, nec trisulcâ mundus ardescit face?
In me tona: me fige: me velox cremet
Transactus ignis. Sum nocens: merui mori:
Placui novercæ: dignus, en, stupris ego
Sceleréque tanto visus? ego solus tibi
Materia facilis? hoc meus meruit rigor?
O scelere vincens omne femineum genus!
O majus ausa matre monstriferâ malum,
Genitrice pejor! Illa se tantum stupro
Contaminavit, et tamen tacitum diu
Crimen biformi partus exhibuit notâ,
Scelusque matris arguit vultu truci
Ambiguus infans: ille te venter tulit.
O ter quaterque prospero fato dati,
Quos hausit, et peremit, et leto dedit
Odium dolusque! Genitor, invideo tibi.
Colchide novercâ majus hoc, majus malum est.
Phæd. Et ipsa nostræ fata cognosco domûs:
Fugienda petimus: sed mei non sum potens.
Te vel per ignes, per mare insanum, sequar,
Rupesque, et amnes, unda quos torrens rapit.
Quâcumque gressus tuleris, hac amens agar.
Iterum, superbe, genibus advolvor tuis.
Hipp. Procul impudicos corpore a casto amove
Tactus. — Quid hoc est? etiam in amplexus ruit?
Stringatur ensis: merita supplicia exigat.
En, impudicum crine contorto caput
Lævâ reflexi. Justior nunquam focis
Datus tuis est sanguis, arcitenens Dea.
Phæd. Hippolyte, nunc me compotem voti facis:
Sanas furentem. Majus hoc voto meo est,
Salvo ut pudore manibus immoriar tuis.
Hipp. Abscede; vive; ne quid exores; et hic
Contactus ensis deserat castum latus.
Quis eluet me Tanais? aut quæ barbaris
Mæotis undis Pontico incumbens mari?
Non ipse toto magnus Oceano pater

Tantum expiârit sceleris. O silvæ! O feræ!
Nutr. Deprensa culpa est. Anime, quid segnis stupes?
Regeramus ipsi crimen, atque ultro impiam
Venerem arguamus. Scelere velandum est scelus.
Tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.
Ausæ priores simus, an passæ nefas,
Secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
Adeste, Athenæ! fida famulorum manus,
Fer opem! nefandi raptor Hippolytus stupri
Instat, premitque: mortis intentat metum:
Ferro pudicam terret. En, præceps abît,
Ensemque trepidâ liquit attonitus fugâ.
Pignus tenemus sceleris. Hanc mœstam prius
Recreate. Crinis tractus, et laceræ comæ,
Ut sunt, remaneant, facinoris tanti notæ.
Referte in urbem. Recipe jam sensus, hera.
Quid, te ipsa lacerans, omnium adspectum fugis?
Mens impudicam facere, non casus, solet.

CHORUS.

Fugit insanæ similis procellæ,
Ocyor nubes glomerante Coro,
Ocyor cursum rapiente flammâ,
Stella cum ventis agitata longos
Porrigit ignes.
Conferat tecum decus omne priscum
Fama, miratrix senioris ævi:
Pulchrior tanto tua forma lucet,
Clarior quanto micat orbe pleno,
Cum suos ignes coëunte cornu
Junxit, et curru properante pernox
Exserit vultus rubicunda Phœbe;
Nec tenent stellæ faciem minores:
Qualis est, primas referens tenebras,
Nuntius noctis, modo lotus undis

Hesperus, pulsis iterum tenebris
Lucifer idem.
Et tu, thyrsigerâ Liber ab Indiâ,
Intonsâ juvenis perpetuum comâ,
Tigres pampineâ cuspide territans,
Ac mitrâ cohibens cornigerum caput,
Non vinces rigidas Hippolyti comas;
Nec vultus nimium suspicias tuos.
Omnes per populos fabula distulit,
Phædræ quem Bromio prætulerit soror.
Anceps, forma, bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non sic prata novo vere decentia
Æstatis calidæ despoliat vapor,
Sævit solstitio cum medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis,
Languescunt folio lilia pallido,
Et gratæ capiti deficiunt rosæ;
Ut fulgor, teneris qui radiat genis,
Momento rapitur; nullaque non dies
Formosi spolium corporis abstulit.
Res est forma fugax. Quis sapiens bono
Confidat fragili? Dum licet, utere.
Tempus te tacitum subruet; horaque
Semper præteritâ deterior subit.
Quid deserta petis? tutior aviis
Non est forma locis. Te nemore abdito,
Cum Titan medium constituit diem,
Cinget turba licens, Naides improbæ,
Formosos solitæ claudere fontibus;
Et somnis facient insidias tuis
Lascivæ nemorum Deæ,
Montivagique Panes:
Aut, te stellifero despiciens polo,
Sidus, post veteres Arcadas editum,
Currus non poterit flectere candidos.
Et nuper rubuit; nullaque lucidis

Nubes sordidior vultibus obstitit.
At nos, sollicit lumine turbido,
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus. Tu fueras labor,
Et tu causa moræ. Te Dea noctium
Dum spectat, celeres sustinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius;
Hæc solem facies rarius appetat;
Lucebit Pario marmore clarius.
Quam grata est facies torva viriliter,
Et pondus veteris triste supercilî!
Phœbo colla licet splendida compares:
Illum cæsaries, nescia colligi,
Perfundens humeros, ornat et integit:
Te frons hirta decet, te brevior coma
Nullâ lege jacens. [Tu licet asperos
Pugnacesque Deos viribus arceas
Et vasti spatio vincere corporis.]
Æquas Herculeos jam juvenis toros,
Martis belligeri pectore latior.
Si dorso libeat cornipedis vehi,
Frenis, Castoreâ mobilior manu,
Spartanum poteris flectere Cyllaron.
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis jaculum dirige viribus;
Tam longe, dociles spicula figere,
Non mittent gracilem Cretes arundinem.
Aut si tela modo spargere Parthico
In cœlum placeat, nulla sine alite
Descendent, tepido viscere condita:
Prædam de mediis nubibus afferes.
Raris forma viris (sæcula prospice)
Impunita fuit: te melior Deus
Tutum prætereat, formaque nobilis
Deformis senii [limina transeat.]
  Quid sinat inausum feminæ præceps furor?
Nefanda juveni crimina insonti parat.
En scelera! quærit crine lacerato fidem:

Decus omne turbat capitis: humectat genas.
Instruitur omni fraude femineâ dolus.
Sed iste quisnam est, regium in vultu decus
Gerens, et alto vertice attollens caput?
Ut ora juveni paria Pirithoo gerit!
Ni languido candore pallerent genæ,
Staretque rectâ squalor incultus comâ.
En, ipse Theseus redditus terris adest.

ACTUS III.

Theseus. Nutrix.

Thes. Tandem profugi noctis æternæ plagam,
Vastoque Manes carcere umbrantem polum.
Ut vix cupitum sufferunt oculi diem!
Jam quarta Eleusin dona Triptolemi secat,
Paremque toties Libra composuit diem,
Ambiguus ut me sortis ignotæ labor
Detinuit inter mortis et vitæ mala.
Pars una vitæ mansit exstincto mihi,
Sensus malorum: finis Alcides fuit,
Qui, cum revulsum Tartaro extraheret canem,
Me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
Sed fessa virtus robore antiquo caret;
Trepidantque gressus. Heu! labor quantus fuit
Phlegethonte ab imo petere longinquum æthera,
Pariterque mortem fugere, et Alciden sequi!
Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
Expromat aliquis. Luctus, et lacrymæ, et dolor,
In limine ipso mœsta lamentatio,
Hospitia digna prorsus inferno hospite.
Nutr. Tenet obstinatum Phædra consilium necis,
Fletusque nostros spernit, ac morti imminet.
Thes. Quæ causa leti? reduce cur moritur viro?
Nutr. Hæc ipsa letum causa maturum attulit.
Thes. Perplexa magnum verba nescio-quid tegunt.

Effare aperte, quis gravet mentem dolor.
Nutr. Haud pandit ulli: mœsta secretum occulit,
Statuitque secum ferre, quo moritur, malum.
Jam perge, quæso, perge: properato est opus.
Thes. Reserate clusos regii postes laris.

Theseus. Phædra. Famuli.

Thes. O socia thalami! siccine adventum viri,
Et expetiti conjugis vultum excipis?
Quin ense viduas dexteram? atque animum mihi
Restituis? et, te quidquid e vitâ fugat,
Expromis?
Phæd. Eheu! per tui sceptrum imperî,
Magnanime Theseu, perque natorum indolem,
Tuosque reditus, perque jam cineres meos,
Permitte mortem.
Thes. Causa quæ cogit mori?
Phæd. Si causa leti dicitur, fructus perit.
Thes. Nemo istud alius, me quidem excepto, audiet.
Phæd. Aures pudica conjugis solas timet.
Thes. Effare: fido pectore arcana occulam.
Phæd. Alium silere quod voles, primus sile.
Thes. Leti facultas nulla continget tibi.
Phæd. Mori volenti deesse mors nunquam potest.
Thes. Quod sit luendum morte delictum, indica.
Phæd. Quod vivo.
Thes. Lacrymæ nonne te nostræ movent?
Phæd. Mors optima est perire lacrymandum suis.
Thes. Silere pergit. Verbere ac vinclis anus
Altrixque prodet, quidquid hæc fari abnuit.
Vincite ferro: verberum vis extrahat
Secreta mentis.
Phæd. Ipsa jam fabor; mane.
Thes. Quidnam ora mœsta avertis, et lacrymas genis
Subito coortas veste prætentâ obtegis?
Phæd. Te, te, creator Cœlitum, testem invoco,

Et te, coruscum lucis ætheræ jubar,
Ex cujus ortu nostra dependet domus,
Tentata precibus restiti: ferro ac minis
Non cessit animus: vim tamen corpus tulit.
Labem hanc pudoris eluet noster cruor.
Thes. Quis, ede, nostri decoris eversor fuit?
Phæd. Quem rere minime.
Thes. Quis sit, audire expeto.
Phæd. Hic dicet ensis, quem, tumultu territus,
Liquit stuprator, civium accursum timens.
Thes. Quod facinus (heu me!) cerno? quod monstrum intuor?
Regale parvis asperum signis ebur,
Capulo refulget gentis Actææ decus.
Sed ipse quonam evasit?
Phæd. Hi trepidum fugâ
Vidêre famuli concitum celeri pede.

Theseus.

Pro, sancta Pietas! pro, Gubernator poli,
Et qui secundum fluctibus regnum moves!
Unde ista venit generis infandi lues?
Hunc Graia tellus aluit, an Taurus Scythes,
Colchusve Phasis? redit ad auctores genus;
Stirpemque primam degener sanguis refert.
Est prorsus iste gentis armiferæ furor,
Odisse Veneris fœdera, et castum diu
Vulgare populis corpus. O tetrum genus,
Nullâque victum lege melioris soli!
Feræ quoque ipsæ Veneris evitant nefas,
Generisque leges inscius servat pudor.
Ubi vultus ille, et ficta majestas viri,
Atque habitus horrens, prisca et antiqua appetens,
Morumque senium triste, et adspectu grave?
O vita fallax! abditos sensus geris;

Animisque pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum; vera fallaces probant;
Simulantque molles dura. Silvarum incola
Ille efferatus, castus, intactus, rudis,
Mihi te reservas? A meo primum toro,
Et scelere tanto, placuit ordiri virum?
Jam jam superno numini grates ago,
Quod icta nostrâ cecidit Antiope manu;
Quod non ad antra Stygia descendens tibi
Matrem reliqui. Profugus ignotas procul
Percurre gentes. Te licet terra ultimo
Submota mundo dirimat Oceani plagis,
Orbemque nostris pedibus obversum colas;
Licet, in recessu penitus extremo abditus,
Horrifera celsi regna transieris poli;
Hiemesque supra positus et canas nives,
Gelidi frementes liqueris Boreæ minas
Post te furentes, sceleribus pœnas dabis.
Profugum per omnes pertinax latebras premam.
Longinqua, clausa, abstrusa, diversa, invia,
Emetiemur: nullus obstabit locus.
Scis, unde redeam. Tela quo mitti haud queunt,
Huc vota mittam. Genitor æquoreus dedit,
Ut vota prono trina concipiam Deo;
Et invocatâ munus hoc sanxit Styge.
En, perage donum triste, regnator freti.
Non cernat ultra lucidum Hippolytus diem;
Adeatque Manes juvenis iratos patri.
Fer abominandam nunc opem nato parens.
Nunquam supremum numinis munus tui
Consumeremus, magna ni premerent mala.
Inter profunda Tartara, et Ditem horridum,
Et imminentes regis inferni minas,
Voto peperci. Redde nunc pactam fidem,
Genitor. Moraris? cur adhuc undæ silent?
Nunc atra ventis nubila impellentibus

Subtexe noctem; sidera et cœlum eripe.
Effunde pontum: vulgus æquoreum cie,
Fluctusque ab ipso tumidus Oceano voca.

CHORUS.

O magna parens Natura Deûm,
Tuque igniferi rector Olympi,
Qui sparsa cito sidera mundo
Cursusque vagos rapis astrorum,
Celerique polos cardine versas;
Cur tibi tanta est cura perennes
Agitare vias ætheris alti?
Ut nunc canæ frigora brumæ
Nudent silvas; nunc arbustis
Redeant umbræ; nunc æstivi
Colla Leonis Cererem magno
Fervore coquant; viresque suas
Temperet annus? Sed cur idem,
Qui tanta regis, sub quo vasti
Pondera mundi librata suos
Ducunt orbes, hominum nimium
Securus, abes, non sollicitus
Prodesse bonis, nocuisse malis?
Res humanas ordine nullo
Fortuna regit, spargitque manu
Munera cæcâ, pejora fovens.
Vincit sanctos dira libido:
Fraus sublimi regnat in aulâ:.
Tradere turpi fasces populus
Gaudet; eosdem colit, atque odit.
Tristis virtus perversa tulit
Præmia recti: castos sequitur
Mala paupertas; vitioque potens
Regnat adulter.
O vane pudor, falsumque decus!—

Sed quid citato nuntius portat gradu,
Rigatque mœstis lugubrem vultum genis?

ACTUS IV.

Nuntius. Theseus.

Nunt. O sors acerba et dura famulatûs gravis,
Cur me ad nefandos nuntium casus vocas?
Thes. Ne metue clades fortiter fari asperas:
Non imparatum pectus ærumnis gero.
Nunt. Vocem dolori lingua luctificam negat.
Thes. Proloquere, quæ sors aggravet quassam domum.
Nunt. Hippolytus (heu me!) flebili leto occubat.
Thes. Natum parens obiisse jampridem scio:
Nunc raptor obiit: mortis effare ordinem.
Nunt. Ut profugus urbem liquit infesto gradu,
Celerem citatis passibus cursum explicans,
Celsos sonipedes ocyus subigit jugo,
Et ora frenis domita substrictis ligat.
Tum multa secum effatus, et patrium solum
Abominatus, sæpe genitorem ciet,
Acerque habenis lora permissis quatit;
Cum subito vastum tumuit ex alto mare,
Crevitque in astra. Nullus inspirat salo
Ventus: quieti nulla pars cœli strepit;
Placidumque pelagus propria tempestas agit.
Non tantus Auster Sicula disturbat freta,
Nec tam furenti pontus exsurgit sinu
Regnante Coro. Saxa cum fluctu tremunt;
Et cana summum spuma Leucaten ferit.
Consurgit ingens pontus in vastum aggerem;
Tumidumque monstro pelagus in terram ruit.
Nec ista ratibus tanta construitur lues:
Terris minatur. Fluctus haud cursu levi

Provolvitur. Nescio-quid onerato sinu
Gravis unda portat: quæ novum tellus caput
Ostendit astris; Cyclas exoritur nova.
Latuêre rupes, numen Epidaurî Dei,
Et scelere petræ nobiles Scironides,
Et quæ duobus terra comprimitur fretis.
Hæc dum stupentes querimur, en, totum mare
Immugit: omnes undique scopuli adstrepunt.
Summum cacumen rorat expulso sale:
Spumat, vomitque vicibus alternis aquas;
Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Fluctus refundens ore, physeter capax.
Inhorruit concussus undarum globus;
Solvitque sese, et litori invexit malum
Majus timore. Pontus in terras ruit,
Suumque monstrum sequitur: os quassat tremor.
Thes. Quis habitus ille corporis vasti fuit?
Nunt. Cœrulea taurus colla sublimis gerens
Erexit altam fronte viridanti jubam.
Stant hispidæ aures, cornibus varius color,
Et quem feri dominator habuisset gregis,
Et quem sub undis natus. Hinc flammam vomit;
Oculi hinc relucent: cœrulâ insignis notâ
Opima cervix arduos tollit toros:
Naresque hiulcis haustibus patulæ fremunt:
Musco tenaci pectus ac palear viret:
Longum rubenti spargitur fuco latus.
Tum pone tergus ultima in monstrum coit
Facies, et ingens bellua immensam trahit
Squamosa partem. Talis extremo mari
Pistrix citatas sorbet aut reddit rates.
Tremuêre terræ: fugit attonitum pecus
Passim per agros; nec suos pastor sequi
Meminit juvencos: omnis e saltu fera
Diffugit: omnis, frigido exsanguis metu,
Venator horret. Solus immunis metu,
Hippolytus arctis continet frenis equos,
Pavidosque notæ vocis hortatu ciet.

Est alta ad Argos collibus ruptis via,
Vicina tangens spatia suppositi maris:
Hîc se illa moles acuit, atque iras parat.
Ut cepit animos, seque prætentans, satis
Prolusit iræ, præpeti cursu evolat,
Summam citato vix gradu tangens humum;
Et torva currus ante trepidantes stetit.
Contra feroci natus insurgens minax
Vultu, nec ora mutat, et magnum intonat;
"Haud frangit animum vanus hic terror meum;
Nam mihi paternus vincere est tauros labor."—
Inobsequentes protinus frenis equi
Rapuêre currum: jamque deerrantes viâ,
Quâcumque pavidos rapidus evexit furor,
Hac ire pergunt, seque per scopulos agunt.
At ille, qualis turbido rector mari
Ratem retentat, ne det obliquum latus,
Et arte fluctus fallit; haud aliter citos
Currus gubernat: ora nunc pressis trahit
Constricta frenis, terga nunc torto frequens
Verbere coërcet. Sequitur assiduus comes,
Nunc æqua carpens spatia; nunc contra obvius
Oberrat, omni parte terrorem movens.
Non licuit ultra fugere: nam torvo obvius
Incurrit ore corniger ponti horridus.
Tum vero pavidâ sonipedes mente exciti
Imperia solvunt, seque luctantur jugo
Eripere; rectique in pedes jactant onus.
Præceps in ora fusus, implicuit cadens
Laqueo tenaci corpus: et quanto magis
Pugnat, sequaces hoc magis nodos ligat.
Sensêre pecudes facinus; et, curru levi,
Dominante nullo, quâ timor jussit, ruunt.
Talis per auras, non suum agnoscens onus,
Solique falso creditum indignans diem,
Phaëthonta currus devio excussit polo.
Late cruentat arva, et illisum caput
Scopulis resultat. Auferunt dumi comas;

Et ora durus pulchra populatur lapis;
Peritque multo vulnere infelix decor.
Moribunda celeres membra provolvunt rotæ.
Tandemque raptum truncus ambustâ sude
Medium per inguen stipite erecto tenet;
Paulumque domino currus affixo stetit.
Hæsêre bijuges vulnere, et pariter moram
Dominumque rumpunt. Inde semianimem secant
Virgulta: acutis asperi vepres rubis,
Omnisque truncus corporis partem tulit.
Errant per agros, funebris, famuli, manus,
Per illa, quâ distractus Hippolytus, loca
Longum cruentâ tramitem signat notâ:
Mœstæque domini membra vestigant canes.
Necdum dolentûm sedulus potuit labor
Explere corpus. Hoccine est formæ decus?
Qui modo, paterni clarus imperii comes,
Et certus hæres, siderum fulsit modo,
Passim ad supremos ille colligitur rogos,
Et funeri confertur!

Thes. O nimium potens,
Quanto parentes sanguinis vinclo tenes
Natura! quam te colimus inviti quoque!
Occidere volui noxium: amissum fleo.
Nunt. Haud quisquam honeste flere, quod voluit, potest.
Thes. Equidem malorum maximum hunc cumulum reor,
Si abominanda casus optata efficit.
Nunt. Et, si odia servas, cur madent fletu genæ?
Thes. Quod interemi, non quod amisi, fleo.

Chorus.

Quanti casus humana rotant!
Minus in parvis Fortuna furit;
Leviusque ferit leviora Deus.

Servat placidos obscura quies,
Præbetque senes casa securos.
Admota æthereis culmina sedibus
Euros excipiunt, excipiunt Notos,
Insani Boreæ minas,
Imbriferumque Corum.
Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus. Tremuit telo
Jovis altisoni Caucasus ingens,
Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens cœlo Jupiter alto
Vicina petit. Non capit unquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus.
Circa regna tonat.
Volat ambiguis
Mobilis alis hora: nec ulli
Præstat velox Fortuna fidem.
Qui clara videt sidera mundi,
Nitidumque diem nocte relictâ,
Luget mœstos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriæ videt hospitium.
Pallas Actææ veneranda genti,
Quod tuus cœlum superosque Theseus
Spectat, et fugit Stygias paludes,
Casta nil debes patruo rapaci:
Constat inferno numerus tyranno.—
Quæ vox ab altis flebilis tectis sonat?
Strictoque vecors Phædra quid ferro parat?

ACTUS V.

THESEUS. PHÆDRA.

Thes. Quis te dolore percitam instigat furor?
Quid ensis iste, quidve vociferatio,

Planctusque supra corpus invisum, volunt?
Phæd. Me, me, profundi sæve dominator freti,
Invade, et in me monstra cœrulei maris
Emitte; quidquid intimo Tethys sinu
Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis
Complexus undis ultimo fluctu tegit.
O dire Theseu semper! o nunquam ad tuos
Tuto reverse! natus et genitor nece
Reditus tuos luêre. Pervertis domum,
Amore semper conjugum aut odio nocens.
Hippolyte, tales intuor vultus tuos?
Talesque feci? membra quis sævus Sinis,
Aut quis Procrustes sparsit? aut quis Cressius
Dædalea vasto claustra mugitu replens,
Taurus biformis, ore cornigero ferox,
Divulsit? Heu me! quo tuus fugit decor,
Oculique, nostrum sidus? exanimis jaces?
Ades parumper, verbaque exaudi mea.
Nil turpe loquimur. Hac manu pœnas tibi
Solvam, et nefando pectori ferrum inseram;
Animâque Phædram pariter ac scelere exuam;
Et te, per undas, perque Tartareos lacus,
Per Styga, per amnes igneos, amens sequar.
Placemus umbras: capitis exuvias cape,
Laceræque frontis accipe abscissam comam.
Non licuit animos jungere: at certe licet
Junxisse fata. — Morere, si casta es, viro;
Si incesta, amori. Conjugis thalamos petam
Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas,
Ut vindicato sancta fruereris toro?
O Mors, amoris una sedamen mali!
O Mors, pudoris maximum læsi decus!
Confugimus ad te: pande placatos sinus.
Audite, Athenæ; tuque, funestâ pater
Pejor novercâ. Falsa memoravi; et nefas,
Quod ipsa demens pectore insano hauseram,
Mentita finxi. Vana punîsti pater;
Juvenisque castus crimine incestæ jacet,

Pudicus, insons. Recipe jam mores tuos;
Mucrone pectus impium justo patet;
Cruorque sancto solvet inferias viro.
Quid facere rapto debeas nato parens,
Disce ex novercâ: condere Acherontis plagis.

Theseus. Chorus.

Thes. Pallidi fauces Averni, vosque Tænarei specus,
Unda miseris grata Lethes, vosque torpentes lacus,
Impium rapite, atque mersum premite perpetuis malis.
Nunc adeste, sæva ponti monstra, nunc vastum mare,
Ultimo quodcumque Proteus æquorum abscondit sinu,
Meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.
Tuque semper, genitor, iræ facilis assensor meæ,
Morte facili dignus haud sum, qui novâ natum nece
Segregem sparsi per agros; quique, dum falsum nefas
Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.
Sidera et Manes, et undas scelere complevi meo.
Amplius sors nulla restat; regna me nôrunt tria.
In hoc redîmus? patuit ad cœlum via,
Bina ut viderem funera, et geminam necem?
Cœlebs et orbus, funebres unâ face
Ut concremarem prolis ac thalami rogos?
Donator atræ lucis, Alcide, tuum
Diti remitte munus: ereptos mihi
Restitue Manes. Impius frustra invoco
Mortem relictam. Crudus, et leti artifex,
Exitia machinatus insolita, effera,
Nunc tibimet ipse justa supplicia irroga.
Pinus, coacto vertice attingens humum,
Cœlo remissum findat in geminas trabes;
Mittarve præceps saxa per Scironia.

Graviora vidi, quæ pati clusos jubet
Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.
Quæ pœna maneat memet et sedes, scio.
Umbræ nocentes, cedite; et cervicibus
His, his repositum degravet fessas manus
Saxum, seni perennis Æolio labor:
Me ludat amnis ora vicina alluens:
Vultur relicto transvolet Tityo ferus;
Meumque pœnæ semper accrescat jecur.
Et tu mei requiesce Pirithoi pater:
Hæc incitatis membra turbinibus ferat
Nunquam resistens orbe revoluto rota.
Dehisce, tellus; recipe me, dirum chaos,
Recipe: hæc ad umbras justior nobis via est.
Natum sequor: ne metue, qui Manes regis;
Casti venimus. Recipe me æternâ domo
Non exiturum. — Non movent Divos preces:
At, si rogarem scelera, quam proni forent!
Chor. Theseu, querelis tempus æternum manet.
Nunc justa nato solve, et absconde ocyus
Dispersa fœde membra laniatu effero.
Thes. Huc, huc reliquias vehite cari corporis,
Pondusque, et artus temere congestos date.
Hippolytus hic est? Crimen agnosco meum.
Ego te peremi: neu nocens tantum semel
Solusve fierem, facinus ausurus parens,
Patrem advocavi. Munere, en, patrio fruor.
O triste fractis orbitas annis malum!
Complectere artus, quodque de nato est super,
Miserande, mœsto pectore incumbens, fove.
Disjecta genitor membra laceri corporis
In ordinem dispone, et errantes loco
Restitue partes. Fortis hic dextræ locus;
Hîc læva frenis docta moderandis manus
Ponenda: lævi lateris agnosco notas.
Quam magna lacrymis pars adhuc nostris abest?
Durate trepidæ lugubri officio manus;
Fletusque largos sistite, arentes genæ,

Dum membra nato genitor annumerat suo,
Corpusque fingit. Hoc quid est, formâ carens,
Et turpe multo vulnere abruptum undique?
Quæ pars tui sit, dubito; sed pars est tui.
Hîc, hîc repone, non suo, at vacuo loco.
Hæcne illa facies igne sidereo nitens,
Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?
O dira fata! numinum o sævus favor!
Sic ad parentem natus ex voto redît?
En, hæc suprema dona genitoris cape,
Sæpe efferendus. Interim hæc ignes ferant.
Patefacite acerbâ cæde funestam domum;
Mopsopia claris tota lamentis sonet.
Vos apparate regii flammam rogi:
At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite. Istam terra defossam premat;
Gravisque tellus impio capiti incubet.

MEDEA.

DRAMATIS PERSONÆ.

Medea.
Iason.
Creon.
Nutrix.
Chorus Corinthiorum
Nuntius.

ACTUS I.

Medea.

Dî conjugales! tuque, genialis tori
Lucina custos! quæque domitorem freti
Tiphyn novam frenare docuisti ratem!
Et tu, profundi sæve dominator maris!
Clarumque Titan dividens orbi diem!
Tacitisque præbens conscium sacris jubar
Hecate triformis! quosque juravit mihi
Deos Iason! quosque Medeæ magis
Fas est precari, Noctis æternæ Chaos,
Aversa Superis regna, Manesque impios,
Dominumque regni tristis, et dominam fide
Meliore raptam! voce non faustâ precor:
Adeste, adeste, sceleris ultrices Deæ!
Crinem solutis squalidæ serpentibus,
Atram cruentis manibus amplexæ facem,
Adeste: thalamis horridæ quondam meis
Quales stetistis. Conjugi letum novæ,
Letumque socero et regiæ stirpi date.
[Mihi pejus aliquid, quod precer sponso malum:]
Vivat: per urbes erret ignotas egens,
Exsul, pavens, invisus, incerti laris.
Me conjugem optet; limen alienum expetat,
Jam notus hospes: quo-que non aliud queam
Pejus precari, liberos similes patri,
Similesque matri. Parta jam, parta ultio est:
Peperi. Querelas, verbaque incassum sero.
Non ibo in hostes? manibus excutiam faces,
Cœloque lucem? Spectat hoc nostri sator
Sol generis! et spectatur; et curru insidens
Per solita puri spatia decurrit poli!
Non redit in ortus, et remetitur diem!
Da, da per auras curribus patriis vehi;

Committe habenas, genitor, et flagrantibus
Ignifera loris tribue moderari juga:
Gemino Corinthos litori opponens moras,
Cremata flammis maria committet duo.
Hoc restat unum, pronubam thalamo feram
Ut ipsa pinum; postque sacrificas preces
Cædam dicatis victimas altaribus.
Per viscera ipsa quære supplicio viam,
Si vivis, anime: si quid antiqui tibi
Remanet vigoris, pelle femineos metus,
Et inhospitalem Caucasum mente indue.
Quodcumque vidit Phasis aut Pontus nefas,
Videbit Isthmos. Effera, ignota, horrida,
Tremenda cœlo pariter ac terris mala,
Mens intus agitat; vulnera, et cædem, et vagum
Funus per artus. Levia memoravi nimis:
Hæc virgo feci: gravior exsurgat dolor.
Majora jam me scelera post partus decent.
Accingere irâ, teque in exitium para
Furore toto: paria narrentur tua
Repudia thalamis. Quo virum linquis modo?
Hoc, quo secuta es. Rumpe jam segnes moras:
Quæ scelere parta est, scelere linquenda est domus.

Chorus.

Ad regum thalamos numine prospero,
Qui cœlum Superi, quique regunt fretum,
Adsint, cum populis rite faventibus.
Primus sceptriferis colla Tonantibus
Taurus celsa ferat, tergore candido.
Lucinam nivei femina corporis,
Intentata jugo, placet: et, asperi
Martis sanguineas quæ cohibet manus,
Quæ dat belligeris fœdera gentibus,
Et cornu retinet divite copiam,
Donetur tenerâ mitior hostiâ.

Et tu, qui facibus legitimis ades,
Noctem discutiens auspice dexterâ,
Huc incede gradu marcidus ebrio,
Præcingens roseo tempora vinculo.
Et tu, quæ gemini prævia temporis
Tarde stella redis semper amantibus:
Te matres avidæ, te cupiunt nurus,
Quamprimum radios spargere lucidos.
Vincit virgineus decor
Longe Cecropias nurus:
Et quas Täygeti jugis
Exercet juvenum modo,
Muris quod caret, oppidum;
Et quas Aonius latex,
Alpheosque sacer lavat.
Si formâ velit adspici,
Cedent Æsonio duci,
Proles fulminis improbi,
Aptat qui juga tigribus;
Necnon qui tripodas movet,
Frater virginis asperæ.
Cedet, Castore cum suo,
Pollux, cæstibus aptior.
Sic, sic, Cœlicolæ, (precor)
Vincat femina conjuges,
Vir longe superet viros.
Hæc cum femineo constitit in choro,
Unius facies prænitet omnibus.
Sic cum Sole perit sidereus decor;
Et densi latitant Pleiadum greges,
Cum Phœbe solidum lumine non suo
Orbem circuitis cornibus alligat.
Ostro sic niveus Puniceo color
Perfusus rubuit: sic nitidum jubar
Pastor luce novâ roscidus adspicit.
Ereptus thalamis Phasidos horridis,
Effrenæ solitus pectora conjugis
Invitâ trepidus prendere dexterâ,

Felix Æoliam corripe virginem,
Nunc primum soceris, sponse, volentibus.
Concesso, juvenes, ludite jurgio.
Hinc illinc, juvenes, mittite carmina.
Rara est in dominos justa licentia.
  Candida thyrsigeri proles generosa Lyæi,
Multifidam jam tempus erat succendere pinum:
Excute sollennem digitis marcentibus ignem.
Festa dicax fundat convicia Fescenninus:
Solvat turba jocos. Tacitis eat illa tenebris,
Siqua peregrino nubit fugitiva marito.

ACTUS II.

Medea. Nutrix.

Med. Occidimus! aures pepulit Hymenæus meas!
Vix ipsa tantum, vix adhuc, credo malum.
Hæc facere Iason potuit? erepto patre,
Patriâ atque regno, sedibus solam exteris
Deserere? Durus merita contemsit mea,
Qui scelere flammas viderat vinci, et mare?
Adeone credit omne consumtum nefas?
Incerta, vecors, mente vesanâ feror
Partes in omnes, unde me ulcisci queam.
Utinam esset illi frater! Est conjux: in hanc
Ferrum exigatur. Hoc meis satis est malis?
Si quod Pelasgæ, si quod urbes Barbaræ
Novêre facinus, quod tuæ ignorant manus,
Nunc est parandum: scelera te hortentur tua;
Et cuncta redeant. Inclytum regni decus
Raptum; et nefandæ virginis parvus comes
Divisus ense, funus ingestum patri;
Sparsumque ponto corpus; et Peliæ senis
Decocta aheno membra. Funestum impie
Quam sæpe fudi sanguinem! at nullum scelus
Irata feci: sævit infelix amor.

Quid tamen Iason potuit, alieni arbitrî
Jurisque factus? Debuit ferro obvium
Offerre pectus. Melius, ah! melius, dolor
Furiose, loquere. Si potest, vivat meus,
Ut fuit, Iason; sin minus, vivat tamen;
Memorque nostri, muneri parcat meo.
Culpa est Creontis tota, qui sceptro impotens
Conjugia solvit; quique genitricem abstrahit
Natis; et arcto pignore adstrictam fidem
Dirimit. Petatur solus hic; pœnas luat,
Quas debet. Alto cinere cumulabo domum:
Videbit atrum vorticem flammis agi
Malea, longas navibus flectens moras.
Nutr. Sile, obsecro; questusque secreto abditos
Manda dolori. Gravia quisquis vulnera
Patiente et æquo mutus animo pertulit,
Referre potuit. Ira, quæ tegitur, nocet:
Professa perdunt odia vindictæ locum.
Med. Levis est dolor, qui capere consilium potest,
Et clepere sese: magna non latitant mala.
Libet ire contra.
Nutr. Siste furialem impetum,
Alumna! Vix te tacita defendit quies.
Med. Fortuna fortes metuit, ignavos premit.
Nutr. Tunc est probanda, si locum virtus habet.
Med. Nunquam potest non esse virtuti locus.
Nutr. Spes nulla monstrat rebus afflictis viam.
Med. Qui nil potest sperare, desperet nihil.
Nutr. Abiêre Colchi: conjugis nulla est fides;
Nihilque superest opibus e tantis tibi.
Med. Medea superest: hîc mare et terras vides,
Ferrumque et ignes et Deos et fulmina.
Nutr. Rex est timendus.
Med. Rex meus fuerat pater.
Nutr. Non metuis arma?
Med. Sint licet terrâ edita.
Nutr. Moriêre.
Med. Cupio.

Nutr. Profuge.
Med. Pœnituit fugæ.
Medea fugiam?
Nutr. Mater es.
Med. Cui sim, vides.
Nutr. Profugere dubitas?
Med. Fugiam: at ulciscar prius.
Nutr. Vindex sequetur.
Med. Forsan inveniam moras.
Nutr. Compesce verba; parce jam demens minis,
Animosque minue. Tempori aptari decet.
Med. Fortuna opes auferre, non animum, potest.—
Sed cujus ictu regius cardo strepit?
Ipse est, Pelasgo tumidus imperio, Creon.

Creon. Medea.

Creon. Medea, Colchi noxium Æetæ genus,
Nondum meis exportat e regnis pedem?
Molitur aliquid: nota fraus, nota est manus.
Cui parcit illa? quemve securum sinit?
Abolere propere pessimam ferro luem
Equidem parabam: precibus evicit gener;
Concessa vita est. Liberet fines metu;
Abeatque tuta. —Fert gradum contra ferox,
Minaxque nostros propius affatus petit.
Arcete, famuli, tactu et accessu procul.
Jubete, sileat. Regium imperium pati
Aliquando discat. —Vade veloci viâ;
Monstrumque sævum, horribile, jamdudum avehe.
Med. Quod crimen, aut quæ culpa, multatur fugâ?
Creon. Quæ causa pellat, innocens mulier rogat.
Med. Si judicas, cognosce: si regnas, jube.
Creon. Æquum atque iniquum regis imperium feras.
Med. Iniqua nunquam regna perpetuo manent.
Creon. I, querere Colchis.
Med. Redeo: qui advexit, ferat.

Creon. Vox constituto sera decreto venit.
Med. Qui statuit aliquid parte inauditâ alterâ,
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.
Creon. Auditus a te Pelia supplicium tulit.
Sed fare: causæ detur egregiæ locus.
Med. Difficile quam sit animum ab irâ flectere
Jam concitatum; quamque regale hoc putet,
Sceptris superbas quisquis admovit manus,
Quâ cepit, ire, regiâ didici meâ.
Quamvis enim sim clade miserandâ obruta,
Expulsa, supplex, sola, deserta, undique
Afflicta; quondam nobili fulsi patre,
Avoque clarum Sole deduxi genus.
Quodcumque placidis flexibus Phasis rigat,
Pontusque quidquid Scythicus a tergo videt,
Palustribus quâ maria dulcescunt aquis,
Armata peltis quidquid exterret cohors
Inclusa ripis vidua Thermodontiis,
Hoc omne noster genitor imperio regit.
Generosa, felix, decore regali potens,
Fulsi. Petebant tunc meos thalamos proci,
Qui nunc petuntur. Rapida Fortuna ac levis,
Præcepsque, regno eripuit, exsilio dedit.
Confide regnis, cum levis magnas opes
Huc* ferat et illuc casus. Hoc reges habent
Magnificum et ingens, nulla quod rapiat dies,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere. Solum hoc Colchico regno extuli;
Decus illud ingens, Græciæ florem inclytum,
Præsidia Achivæ gentis, et prolem Deûm,
Servâsse memet. Munus est Orpheus meum,
Qui saxa cantu mulcet, et silvas trahit;
Geminumque munus Castor et Pollux meum est;
Satique Boreâ; quique trans Pontum quoque
Submota Lynceus lumine immisso videt;
Omnesque Minyæ: nam ducum taceo ducem,
Pro quo nihil debetur. Hunc nulli imputo.
Vobis revexi cæteros, unum mihi.

Incesse nunc, et cuncta flagitia ingere;
Fatebor: obici crimen hoc solum potest,
Argo reversa. — Virgini placeat pudor,
Paterque placeat; tota cum ducibus ruet
Pelasga tellus. Hic tuus primum gener
Tauri ferocis ore flammanti occidet.
Fortuna causam, quâ volet, nostram premat;
Non pœnitet servâsse tot regum decus.
Quodcumque culpâ præmium ex omni tuli,
Hoc est penes te. Si placet, damna ream:
Sed redde crimen. Sum nocens, fateor, Creo.
Talem sciebas esse, cum genua attigi,
Fidemque supplex præsidis dextræ petî.
Terrâ hac miseriis angulum et sedem rogo,
Latebrasque viles. Urbe si pelli placet,
Detur remotus aliquis in regnis locus.
Creon. Non esse me, qui sceptra violenter geram,
Nec qui superbo miserias calcem pede,
Testatus equidem videor haud clare parum,
Generum exsulem legendo, et afflictum, et gravi
Terrore pavidum. Quippe te pœnæ expetit
Letoque Acastus, regna Thessalica obtinens.
Senio trementem debili atque ævo gravem
Patrem peremtum queritur, et cæsi senis
Discissa membra; cum, dolo captæ tuo,
Piæ sorores impium auderent nefas.
Potest Iason, si tuam causam amoves,
Suam tueri. Nullus innocuum cruor
Contaminavit: abfuit ferro manus;
Proculque vestro purus a cœtu stetit.
Tu, tu malorum machinatrix facinorum,
(Cui feminea nequitia, ad audendum omnia
Virile robur, nulla famæ memoria est)
Egredere; purga regna; letales simul
Tecum aufer herbas. Libera cives metu:
Aliâ sedens tellure, sollicita Deos.
Med. Profugere cogis? redde fugienti ratem,
Vel redde comitem. Fugere cur solam jubes?

Non sola veni. Bella si metuis pati,
Utrumque regnô pelle. Cur sontes duos
Distinguis? illi Pelia, non nobis, jacet.
Fugam rapinasque adice; desertum patrem,
Lacerumque fratrem. Quidquid etiamnum novas
Docet maritus conjuges, non est meum.
Toties nocens sum facta, sed nunquam mihi.
Creon. Jam exîsse decuit: quid seris fando moras?
Med. Supplex recedens illud extremum precor,
Ne culpa natos matris insontes trahat.
Creon. Vade: hos paterno, ut genitor, excipiam sinu.
Med. Per ego auspicatos regii thalami toros,
Per spes futuras, perque regnorum status,
(Fortuna variâ dubia quos agitat vice)
Precor, brevem largire fugienti moram,
Dum extrema natis mater infigo oscula,
Fortasse moriens.
Creon. Fraudibus tempus petis.
Med. Quæ fraus timeri tempore exiguo potest?
Creon. Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.
Med. Parumne miseræ temporis lacrymis negas?
Creon. Etsi repugnat precibus infixus timor,
Unus parando dabitur exsilio dies.
Med. Nimis est; recidas aliquid ex isto licet.
Et ipsa propero.
Creon. Capite supplicium lues,
Clarus priusquam Phœbus attollat diem,
Nisi cedis Isthmo. — Sacra me thalami vocant;
Vocat precari festus Hymenæo dies.

Chorus.

Audax nimium, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit;
Terrasque suas post terga videns,
Animam levibus credidit auris;

Dubioque secans æquora cursu,
Potuit tenui fidere ligno,
Inter vitæ mortisque vias
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quisquam sidera nôrat;
Stellisque, quibus pingitur æther,
Non erat usus: nondum pluvias
Hyadas poterant vitare rates,
Non Oleniæ sidera capræ,
Non quæ sequitur flectitque senex
Arctica tardus plaustra Bootes:
Nondum Boreas, nondum Zephyrus,
Nomen habebant.
Ausus Tiphys pandere vasto
Carbasa ponto, legesque novas
Scribere ventis; nunc lina sinu
Tendere toto; nunc, prolato
Pede, transversos captare Notos;
Nunc antennas medio tutas
Ponere malo; nunc in summo
Religare loco, cum jam totos
Avidus nimium navita flatus
Optat, et alto rubicunda tremunt
Suppara velo.
Candida nostri sæcula patres
Vidêre, procul fraude remotâ.
Sua quisque piger litora tangens,
Patrioque senex factus in arvo,
Parvo dives, nisi quas tulerat
Natale solum, non nôrat opes.
Bene dissepti fœdera mundi
Traxit in unum Thessala pinus;
Jussitque pati verbera pontum;
Partemque metûs fieri nostri
Mare sepositum. Dedit illa graves
Improba pœnas, per tam longos
Ducta timores; cum duo montes,
Claustra profundi, hinc atque illinc

Subito impulsu, velut æthereo
Gemerent sonitu; spargeret astra
Nubesque ipsas mare deprensum.
Palluit audax Tiphys, et omnes
Labente manu misit habenas:
Orpheus tacuit torpente lyrâ;
Ipsaque vocem perdidit Argo.
Quid? cum Siculi virgo Pelori,
Rabidos utero succincta canes,
Omnes pariter solvit hiatus,
Quis non totos horruit artus,
Toties uno latrante malo?
Quid? cum Ausonium diræ pestes
Voce canorâ mare mulcerent;
Cum, Pieriâ resonans citharâ,
Thracius Orpheus solitam cantu
Retinere rates pæne coëgit
Sirena sequi? quod fuit hujus
Pretium cursûs? aurea pellis;
Majusque mari Medea malum,
Merces primâ digna carinâ.
Nunc jam cessit pontus, et omnes
Patitur leges. Non Palladiâ
Compacta manu, regum referens
Inclyta remos, quæritur Argo.
Quælibet altum cymba pererrat:
Terminus omnis motus, et urbes
Muros terrâ posuêre novâ.
Nil, quâ fuerat sede, reliquit
Pervius orbis.
Indus gelidum potat Araxen:
Albim Persæ, Rhenumque, bibunt.
Venient annis sæcula seris,
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, et ingens pateat tellus,
Tethysque novos detegat orbes;
Nec sit terris ultima Thule.

ACTUS III.

NUTRIX. MEDEA.

Nutr. Alumna, celerem quo rapis tectis pedem?
Resiste, et iras comprime, ac retine impetum.
Incerta qualis entheos cursus tulit,
Cum jam recepto Mænas insanit Deo,
Pindi nivalis vertice, aut Nysæ jugis;
Talis recursat huc et huc motu effero,
Furoris ore signa lymphati gerens.
Flammata facies spiritum ex alto citat.
Proclamat: oculos uberi fletu rigat:
Renidet: omnis specimen affectûs capit;
Hæret, minatur, æstuat, queritur, gemit.
Quo pondus animi verget? ubi ponet minas?
Ubi se iste fluctus franget? Exundat furor.
Non facile secum versat aut medium scelus.
Se vincet: iræ novimus veteres notas.
Magnum aliquid instat, efferum, immane, impium.
Vultum furoris cerno. Dî fallant metum!
Med. Si quæris, odio, misera, quem statuas modum,
Imitare amorem. Regias egon' ut faces
Inulta patiar? segnis hic ibit dies,
Tanto petitus ambitu, tanto datus?
Dum terra cœlum media libratum feret,
Nitidusque certas mundus evolvet vices,
Numerusque arenis deerit, et solem dies,
Noctem sequentur astra; dum siccas polus
Versabit Arctos; flumina in pontum cadent;
Nunquam meus cessabit in pœnas furor;
Crescetque semper. Quæ ferarum immanitas,
Quæ Scylla, quæ Charybdis, Ausonium mare
Siculumque sorbens, quæque, anhelantem premens
Titana, tantis Ætna fervescit minis?
Non rapidus amnis, non procellosum mare,
Pontusque Coro sævus, aut vis ignium
Adjuta flatu, possit inhibere impetum,

Irasque nostras. Sternam et evertam omnia.
Timuit Creontem, ac bella Thessalici ducis?
Amor timere neminem verus potest.
Sed cesserit coactus, et dederit manus;
Adire certe, et conjugem extremo alloqui
Sermone, potuit: hoc quoque extimuit ferox?
Laxare certe tempus immitis fugæ
Genero licebat. Liberis unus dies
Datus duobus! Non queror tempus breve:
Multum patebit. Faciet, hic faciet dies,
Quod nullus unquam taceat. Invadam Deos,
Et cuncta quatiam.
Nutr. Recipe turbatum malis,
Hera, pectus: animum mitiga.
Med. Sola est quies,
Mecum ruinâ cuncta si video obruta.
Mecum omnia abeant. Trahere, cum pereas, libet.
Nutr. Quam multa sint timenda, si perstas, vide.
Nemo potentes aggredi tutus potest.

IASON. MEDEA.

Ias. O dura fata semper, et sortem asperam,
Cum sævit et cum parcit, ex æquo malam!
Remedia quoties invenit nobis Deus
Periculis pejora? Si vellem fidem
Præstare meritis conjugis, leto fuit
Caput offerendum: si mori nolim, fide
Misero carendum est. Non timor vicit virum,
Sed trepida pietas: quippe sequeretur necem
Proles parentûm. O sancta, si cœlum incolis,
Justitia, numen invoco ac testor tuum.
Nati patrem vicêre. Quin ipsam quoque,
Etsi ferox est corde, nec patiens jugi,
Consulere natis malle, quam thalamis, reor.
Constituit animus precibus iratam aggredi.
Atque, ecce, viso memet, exsiluit, furit:

Fert odia præ se; totus in vultu est dolor.
Med. Fugimus, Iason, fugimus. Hoc non est novum,
Mutare sedes: causa fugiendi nova est.
Pro te solebam fugere: discedo, exeo.
Penatibus profugere quam cogis tuis,
Ad quos remittis? Phasin et Colchos petam,
Patriumque regnum, quæque fraternus cruor
Perfudit arva? quas peti terras jubes?
Quæ maria monstras? Pontici fauces freti?
Per quas revexi nobiles regum manus,
Adulterum secuta per Symplegadas?
Parvamne Iolcon, Thessala an Tempe, petam?
Quascumque aperui tibi vias, clusi mihi.
Quo me remittis? exsuli exsilium imperas,
Nec das. Eatur: regius jussit gener:
Nihil recuso. Dira supplicia ingere;
Merui. Cruentis pellicem pœnis premat
Regalis ira; vinculis oneret manus,
Clusamque saxo noctis æternæ obruat;
Minora meritis patiar.—Ingratum caput!
Revolvat animus igneos tauri halitus,
Interque sævos gentis indomitæ metus,
Armifero in arvo flammeum Æetæ pecus,
Hostisque subiti tela; cum, jussu meo,
Terrigena miles mutuâ cæde occidit.
Adice expetita spolia Phrixei arietis,
Somnoque jussum lumina ignoto dare
Insomne mônstrum; traditum fratrem neci;
Et scelere in uno non semel factum scelus;
Jussasque natas, fraude deceptas meâ,
Secare membra non revicturi senis.
Aliena quærens regna, deserui mea.
Per spes tuorum liberûm, et certum larem,
Per victa monstra, per manus, pro te quibus
Nunquam peperci, perque præteritos metus,
Per cœlum, et undas, conjugî testes mei,
Miserere: redde supplici felix vicem.
Ex opibus illis, quas procul raptas Scythæ

Usque a perustis Indiæ populis petunt,
(Quas quia referta vix domus gazas capit,
Ornamus auro nemora) nil exsul tuli,
Nisi fratris artus. Hos quoque impendi tibi.
Tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor.
Hac dote nupsi: redde fugienti sua.
Ias. Perimere cum te vellet infestus Creo,
Lacrymis meis evictus, exsilium dedit.
Med. Pœnam putabam; munus, ut video, est fuga.
Ias. Dum licet abire, profuge, teque hinc eripe.
Gravis ira regum est semper.
Med. Hoc suades mihi,
Præstas Crëusæ: pellicem invisam amoves.
Ias. Medea amores obicit?
Med. Et cædem, et dolos.
Ias. Objicere crimen quod potes tandem mihi?
Med. Quodcumque feci.
Ias. Restat hoc unum insuper,
Tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.
Med. Tua illa, tua sunt illa. Cui prodest scelus,
Is fecit. Omnes conjugem infamem arguant;
Solus tuere, solus insontem voca.
Tibi innocens sit, quisquis est pro te nocens.
Ias. Ingrata vita est, cujus acceptæ pudet.
Med. Retinenda non est, cujus acceptæ pudet.
Ias. Quin potius irâ concitum pectus doma.
Placare natis.
Med. Abdico, ejuro, abnuo.
Meis Crëusa liberis fratres dabit?
Ias. Regina natis exsulum, afflictis potens.
Med. Non veniat unquam tam malus miseris dies,
Qui prole fœdâ misceat prolem inclytam,
Phœbi nepotes, Sisyphi nepotibus.
Ias. Quid, misera, meque teque in exitium trahis?
Abscede, quæso.
Med. Supplicem audivit Creo.
Ias. Quid facere possim, eloquere.
Med. Pro me? vel scelus.

Ias. Hinc rex, et illinc.
Med. Est et his major metus,
Medea. Nos confligere certemus, sine;
Sit pretium Iason.
Ias. Cedo defessus malis.
Et ipsa casus sæpe jam expertos time.
Med. Fortuna semper omnis intra me stetit.
Ias. Acastus instat; propior est hostis Creo.
Med. Utrumque profuge. Nolo ut in socerum manus
Armes; nec, ut te cæde cognatâ inquines,
Medea cogit: innocens mecum fuge.
Ias. Et quis resistet, gemina si bella ingruant,
Creo atque Acastus arma si jungant sua?
Med. His adice Colchos, adjice Æeten ducem;
Scythas Pelasgis junge; demersos dabo.
Ias. Alta extimesco sceptra.
Med. Ne cupias, vide.
Ias. Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.
Med. Nunc summe toto Jupiter cœlo tona;
Intende dextram; vindices flammas para;
Omnemque ruptis nubibus mundum quate.
Nec diligenti tela librentur manu:
Vel me, vel istum: quisquis e nobis cadet,
Nocens peribit: non potest in nos tuum
Errare fulmen.
Ias. Sana meditari incipe,
Et placida fare. Siquid ex soceri domo
Potest fugam levare, solamen pete.
Med. Contemnere animus regias, ut scis, opes
Potest, soletque: liberos tantum fugæ
Habere comites liceat, in quorum sinu
Lacrymas profundam. Te novi nati manent.
Ias. Parere precibus cupere me fateor tuis;
Pietas vetat: namque, istud ut possim pati,
Non ipse memet cogat et rex et socer.
Hæc causa vitæ est: hoc perusti pectoris
Curis levamen. Spiritu citius queam
Carere, membris, luce.

Med. Sic natos amat?
Bene est: tenetur. Vulneri patuit locus.
Suprema certe liceat abeuntem loqui
Mandata: liceat ultimum amplexum dare.
Gratum est et illud. Voce jam extremâ peto,
Ne, siqua noster dubius effudit dolor,
Maneant in animo verba; sed melior tibi
Memoria nostri subeat: hæc, iræ data,
Obliterentur.
Ias. Omnia ex animo expuli.
Precorque, et ipsa fervidam ut mentem regas,
Placideque tractes. Miserias lenit quies.
Med. Discessit! Itan' est? vadis oblitus mei,
Et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
Nunquam excidemus. Hoc age; omnes advoca
Vires et artes. Fructus est scelerum tibi,
Nullum scelus putare. Vix fraudi est locus;
Timemur; hac aggredere, quâ nemo potest
Quidquam timere: perge: nunc aude, incipe,
Quidquid potes, Medea, quidquid non potes.
Tu, fida nutrix, socia mœroris mei,
Variique casûs, misera consilia adjuva.
Est palla nobis, munus ætherea domûs,
Decusque regni, pignus Æetæ datum
A Sole generis. Est et auro textili
Monile fulgens; quodque gemmarum nitor
Distinguit aurum, quo solent cingi comæ.
Hæc nostra nati dona nubenti ferant,
Sed ante diris illita ac tincta artibus.
Vocetur Hecate: sacra luctifica appara.
Statuantur aræ: flamma jam tectis sonet.

CHORUS.

Nulla vis flammæ, tumidique venti,
Tanta, nec teli metuenda torti,
Quanta, cum conjux, viduata tædis,

Ardet et odit.
Non, ubi hibernos nebulosus imbres
Auster advexit, properatque torrens
Ister, et junctos vetat esse pontes,
Ac vagus errat.
Non, ubi impellit Rhodanus profundum;
Aut ubi in rivos nivibus solutis
Sole jam forti, medioque vere,
Tabuit Hæmus.
Cæcus est ignis stimulatus irâ;
Nec regi curat, patiturve frenos.
Haud timet mortem: cupit ire in ipsos
Obvius enses.
Parcite, o Divi! veniam precamur,
Vivat ut tutus, mare qui subegit.
Sed furit vinci dominus profundi
Regna secunda.
Ausus æternos agitare currus,
Immemor metæ juvenis paternæ,
Quos polo sparsit furiosus ignes,
Ipse recepit.
Constitit nulli via nota magno.
Vade, quâ tutum populo priori:
Rumpe nec sacro, violente, sancta
Fœdera mundi.
Quisquis audacis tetigit carinæ
Nobiles remos, nemorisque sacri
Pelion densâ spoliavit umbrâ;
Quisquis intravit scopulos vagantes,
Et, tot emensus pelagi labores,
Barbarâ funem religavit orâ,
Raptor externi rediturus auri;
Exitu diro temerata ponti
Jura piavit.
Exigit pœnas mare provocatum.
Tiphys in primis, domitor profundi,
Liquit indocto regimen magistro,
Litore externo procul a paternis

Occidens regnis; tumuloque vili
Tectus, ignotas jacet inter umbras.
Aulis, amissi memor inde regis,
Portubus lentis retinet carinas
Stare querentes.
Ille, vocali genitus Camœnâ,
Cujus ad chordas modulante plectro
Restitit torrens, siluêre venti;
Cui suo cantu volucris relicto
Adfuit totâ comitante silvâ,
Thracios sparsus jacuit per agros.
At caput tristi fluitavit Hebro.
Contigit notam Styga, Tartarumque,
Non rediturus.
Stravit Alcides Aquilone natos:
Patre Neptuno genitum necavit,
Sumere innumeras solitum figuras.
Ipse, post terræ pelagique pacem,
Post feri Ditis patefacta regna,
Vivus ardenti recubans in Œtâ,
Præbuit sævis sua membra flammis,
Tabe consumtus gemini cruoris
Munere nuptæ.
Stravit Ancæum violentus ictu
Setiger. Fratres, Meleagre, matris
Impius mactas; morerisque dextrâ
Matris iratæ. Meruêre cuncti.
Morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno puer irrepertus,
Raptus (heu!) tutas puer inter undas?
Ite nunc, fortes; perarate pontum,
Fonte timendo.
Idmonem, quamvis bene fata nôsset,
[Condidit serpens.] Libycis arenis,
Omnibus verax, sibi falsus uni,
Concidit Mopsus, caruitque Thebis.
Ille si vere cecinit futura,
Exsul errabit Thetidis maritus:

Igne fallaci nociturus Argis,
Nauplius præceps cadet in profundum:
Patrioque pendet crimine pœnas
Fulmine et ponto moriens Oileus.
Conjugis fatum redimens Pheræi,
Uxor, impendes animam marito.
Ipse, qui prædam spoliumque jussit
Aureum primâ revehi carinâ,
Ustus accenso Pelias aheno
Arsit angustas vagus inter undas.
Jam satis, Divi, mare vindicâstis:
Parcite jusso.

ACTUS IV.

Nutrix.

Pavet animus, horret: magna pernicies adest.
Immane quantum augescit, et semet dolor
Accendit ipse, vimque præteritam integrat.
Vidi furentem, sæpe et, aggressam Deos,
Cœlum trahentem: majus his, majus parat
Medea monstrum: namque, ut attonito gradu
Evasit, et penetrale funestum attigit,
Totas opes effudit; et quidquid diu
Etiam ipsa timuit, promit; atque omnem explicat
Turbam malorum; arcana, secreta, abdita.
Et triste lævâ [complicans] sacrum manu,
Pestes vocat, quascumque ferventis creat
Arena Libyæ, quasque perpetuâ nive
Taurus coërcet frigore Arctoo rigens;
Et omne monstrum. Tracta magicis cantibus
Squamifera latebris turba desertis adest.
Hîc [sera] serpens corpus immensum trahit,
Trifidamque linguam exsertat; et, quærens quibus
Mortifera veniat, carmine audito stupet,
Tumidumque nodis corpus aggestis plicat,

Cogitque in orbes. "Parva sunt," inquit, "mala,
Et vile telum est, ima quod tellus creat:
Cœlo petam venena. Jam nunc tempus est
Aliquid movere fraude vulgari altius.
Huc ille, vasti more torrentis jacens,
Descendat anguis; cujus immensos duæ
Major minorque sentiunt nodos feræ;
Major Pelasgis apta, Sidoniis minor.
Pressasque tandem solvat Ophiuchus manus,
Virusque fundat. Adsit ad cantus meos
Lacessere ausus gemina Python numina:
Et hydra, et omnis redeat Herculeâ manu
Succisa serpens, cæde se reparans suâ.
Tu quoque relictis pervigil Colchis ades,
Sopite primum cantibus serpens meis."—
Postquam evocavit omne serpentûm genus,
Congerit in unum frugis infaustæ mala:
Quæcumque generat invius saxis Eryx;
Quæ fert opertis hieme perpetuâ jugis
Sparsus cruore Caucasus Promethei;
Pharetrâque pugnax Medus, aut Parthus levis;
Et quîs sagittas divites Arabes linunt;
Aut quos sub axe frigido succos legunt
Lucis Suëvi nobiles Hercyniis:
Quodcumque tellus vere nidifico creat;
Aut rigida cum jam bruma decussit decus
Nemorum, et nivali cuncta constrinxit gelu;
Quodcumque gramen flore mortifero viret,
Dirusve tortis succus in radicibus
Causas nocendi gignit, attrectat manu.
Hæmonius illas contulit pestes Athos;
Has Pindus ingens: illa Pangæi jugis
Teneram cruentâ falce deposuit comam;
Has aluit altum gurgitem Tigris premens;
Danubius illas; has per arentes plagas
Tepidis Hydaspes gemmifer currens aquis,
Nomenque terris qui dedit Bætis suis,
Hesperia pulsans maria languenti vado:

Hæc passa ferrum est, dum parat Phœbus diem;
Illius altâ nocte succisus frutex:
At hujus ungue secta cantato seges:
Mortifera carpit gramina, ac serpentium
Saniem exprimit; miscetque et obscœnas aves,
Mœstique cor bubonis, et raucæ strigis
Exsecta vivæ viscera. Hæc scelerum artifex
Discreta ponit: his rapax vis ignium;
His gelida pigri frigoris glacies inest.
Addit venenis verba, non istis minus
Metuenda. — Sonuit, ecce, vesano gradu,
Canitque: mundus vocibus primis tremit.

Medea.

Comprecor vulgus silentûm, vosque ferales Deos,
Et Chaos cæcum, atque opacam Ditis umbrosi domum,
Tartari ripis ligatos squalidæ Mortis specus,
Suppliciis, animæ, remissis, currite ad thalamos novos.
Rota resistat membra torquens; tangat Ixion humum.
Tantalus securus undas hauriat Pirenidas.
[Gravior Tityi pœna] sedeat conjugis socero mei:
Lubricus per saxa retro Sisyphum volvat lapis.
Vos quoque, urnis quas foratis irritus ludit labor,
Danaides, coite; vestras hic dies quærit manus.
Nunc, meis vocata sacris, noctium sidus veni,
Pessimos induta vultus, fronte non unâ minax.
Tibi more gentis vinculo solvens comam,
Secreta nudo nemora lustravi pede.
Et evocavi nubibus siccis aquas;
Egique ad imum maria, et Oceanus graves
Interius undas, æstibus victis, dedit:
Pariterque mundus lege confusâ ætheris
Et solem et astra vidit; et vetitum mare

Tetigistis, Ursæ. Temporum flexi vices:
Æstiva tellus floruit cantu meo;
Messem coacta vidit hibernam Ceres.
Violenta Phasis vertit in fontem vada;
Et Ister, in tot ora divisus, truces
Compressit undas, omnibus ripis piger.
Sonuêre fluctus: tumuit insanum mare,
Tacente vento. Nemoris antiqui domus
Amisit umbram vocis imperio meæ:
Die relicto, Phœbus in medio stetit;
Hyadesque, nostris cantibus motæ, labant.
Adesse sacris tempus est, Phœbe, tuis.
Tibi hæc cruentâ serta texuntur manu,
  Novena quæ serpens ligat:
Tibi hæc, Typhöeus membra quæ discors tulit,
  Quí regna concussit Jovis.
Vectoris istic perfidi sanguis inest,
  Quem Nessus exspirans dedit.
Œtæus isto cinere defecit rogus,
  Qui virus Herculeum bibit.
Piæ sororis, impiæ matris facem,
  Ultricis Althææ vides.
Reliquit istas invio plumas specu
  Harpyia, dum Zeten fugit.
His adice pennas sauciæ Stymphalidos,
  Lernæa passæ spicula.
Sonuistis Aı, Aı: tripodas agnosco meos,
  Favente commotos Deâ.
Video Triviæ currus agiles,
Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; sed quos facie
Lurida mœstâ, cum, Thessalicis
Vexata minis, cœlum freno
Propiore legit. Sic face tristem
Pallida lucem funde per auras;
Horrore novo terre populos;
Inque auxilium, Dictynna, tuum,
Pretiosa sonent æra Corinthi.

Tibi sanguineo cæspite sacrum
Sollenne damus: tibi, de medio
Rapta sepulcro, fax nocturnos
Sustulit ignes: tibi, mota caput,
Flexâ voces cervice dedi:
Tibi, funereo de more jacens,
Passos cingit vitta capillos:
Tibi jactatur tristis Stygiâ
Ramus ab undâ: tibi, nudato
Pectore, Mænas sacro feriam
Brachia cultro.
Manet noster sanguis ad aras.
Assuesce, manus, stringere ferrum,
Carosque pati posse cruores.
Sacrum laticem percussa dedi.
Quod si nimium sæpe vocari
Quereris, votis ignosce, precor.
Causa vocandi, Persei, tuos
Sæpius arcus, una atque eadem
Semper, Iason. Tu nunc vestes
Tinge Crëusæ, quas cum primum
Sumserit, imas urat serpens
Flamma medullas. Ignis, fulvo
Clusus in auro, latet obscurus;
Quem mihi, cœli qui furta luit
Viscere feto, dedit, et docuit
Condere vires arte, Prometheus.
Dedit et tenui sulfure tectos
Mulciber ignes: et vivacis
Fulgura flammæ de cognato
Phaëthonte tuli. Habeo mediæ
Dona Chimæræ.
Habeo flammas usto tauri
Gutture raptas; quas, permixto
Felle Medusæ, tacitum jussi
Servare malum.
Adde venenis stimulos, Hecate;
Donisque meis semina flammæ

Condita serva. Fallant visus,
Tactusque ferant. Meet in pectus
Venasque calor: stillent artus,
Ossaque fument; vincatque suas
Flagrante comâ nova nupta faces.
Vota tenentur; ter latratus
Audax Hecate dedit, et sacros
Edidit ignes face luciferâ.
Peracta vis est omnis: huc natos voca,
Pretiosa per quos dona nubenti feras. —
Ite, ite, nati, matris infaustæ genus:
Placate vobis munere et multâ prece
Dominam et novercam. Vadite, et celeres domum
Referte gressus, ultimo amplexu ut fruar.

CHORUS.

Quonam cruenta Mænas,
Præceps amore sævo,
Rapitur? quod impotenti
Facinus parat furore?
Vultus citatus irâ
Riget; et, caput feroci
Quatiens superba motu,
Regi minatur ultro.
Quis credat exsulantem?
Flagrant genæ rubentes;
Pallor fugat ruborem:
Nullum, vagante formâ,
Servat diu colorem.
Huc fert pedes et illuc,
Ut tigris orba natis
Cursu furente lustrat
Gangeticum nemus; sic
Frenare nescit iras
Medea, non amores.
Nunc ira amorque causam

Junxêre: quid sequetur?
Quando efferet Pelasgis
Nefanda Colchis arvis
Gressum; metuque solvet
Regnum, simulque reges?
Nunc Phœbe, mitte currus,
Nullo morante loro.
Nox condat alma lucem:
Mergat diem timendum
Dux noctis Hesperugo.

ACTUS V.

NUNTIUS. CHORUS. NUTRIX. MEDEA. IASON.

Nunt. Periêre cuncta: concidit regni status.
Nata atque genitor cinere permixto jacent.
Chor. Quâ fraude capti?
Nutr. Quâ solent reges capi;
Donis.
Chor. In illis esse quis potuit dolus?
Nunt. Et ipse miror; vixque, jam facto malo,
Potuisse fieri credo,
Chor. Quis cladis modus?
Nunt. Avidus per omnem regiæ partem furit,
Ut jussus, ignis: jam domus tota occidit;
Urbi timetur.
Chor. Unda flammas opprimat.
Nunt. Et hoc in istâ clade mirandum accidit;
Alit unda flammas; quo-que prohibetur magis,
Magis ardet ignis. Ipsa præsidia occupat.
Nutr. Effer citatum sede Pelopeâ gradum,
Medea: præceps, quaslibet terras pete.
Med. Egon' ut recedam? Si profugissem prius,
Ad hoc redirem. Nuptias specto novas.
Quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.

Pars ultionis ista, quâ gaudes, quota est!
Amas adhuc, furiosa, si satis est tibi
Cœlebs Iason. Quære pœnarum genus
Haud usitatum: jamque sic temet para.
Fas omne cedat: abeat expulsus pudor.
Vindicta levis est, quam ferunt puræ manus.
Incumbe in iras, teque languentem excita;
Penitusque veteres pectore ex imo impetus
Violentus hauri. Quidquid admissum est adhuc,
Pietas vocetur. Hoc age: et faxo, sciant,
Quam levia fuerint, quamque vulgaris notæ,
Quæ commodavi scelera. Prolusit dolor
Per ista noster: quid manus poterant rudes
Audere magnum? quid puellaris furor?
Medea nunc sum: crevit ingenium malis.
Juvat, juvat rapuisse fraternum caput;
Artus juvat secuisse, et arcano patrem
Spoliâsse sacro. Juvat, in exitium senis,
Armâsse natas. Quære materiam, dolor:
Ad omne facinus non rudem dextram afferes.
Quo te igitur, ira, mittis? aut quæ perfido
Intendis hosti tela? Nescio-quid ferox
Decrevit animus intus, et nondum sibi
Audet fateri. Stulta properavi nimis.
Ex pellice utinam liberos hostis meus
Aliquos haberet! Quidquid ex illo tuum est,
Crëusa peperit: placuit hoc pœnæ genus,
Meritoque placuit. Ultimum magno scelus
Animo patrandum est. Liberi quondam mei,
Vos, pro paternis sceleribus, pœnas date.
Cor pepulit horror: membra torpescunt gelu,
Pectusque tremuit. Ira discessit loco:
Materque tota, conjuge expulsâ, redît.
Egon' ut meorum liberûm ac prolis meæ
Fundam cruorem? melius, ah demens furor!
Incognitum istud facinus, ac dirum nefas,
A me quoque absit. Quod scelus miseri luent?
Scelus est Iason genitor, et majus scelus

Medea mater. Occidant: non sunt mei.
Pereant? mei sunt: crimine et culpâ carent.
Sunt innocentes: fateor: et frater fuit.
Quid, anime, titubas? ora quid lacrymæ rigant?
Variamque nunc huc ira, nunc illuc amor,
Diducit? Anceps æstus incertam rapit.
Ut sæva rapidi bella cum venti gerunt,
Utrimque fluctus maria discordes agunt,
Dubiumque pelagus fervet; haud aliter meum
Cor fluctuatur: ira pietatem fugat,
Iramque pietas. Cede pietati, dolor.
Huc, cara proles, unicum afflictæ domûs
Solamen, huc vos ferte, et infusos mihi
Conjungite artus. Habeat incolumes pater,
Dum et mater habeat. Urget exsilium, ac fuga.
Jam jam meo rapientur avulsi e sinu,
Flentes, gementes: o scelus!—Pereant patri;
Periêre matri. Rursus increscit dolor,
Et fervet odium: repetit invitam manum
Antiqua Erinnys. Ira, quâ ducis, sequor.
Utinam superbæ turba Tantalidos meo
Exîsset utero, bisque septenos parens
Natos tulissem! sterilis in pœnas fui.
Fratri patrique quod sat est, peperi duos.—
Quonam ista tendit turba Furiarum impotens?
Quem quærit? aut quo flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas agmen infernum faces
Intentat? Ingens anguis excusso sonat
Tortus flagello. Quem trabe infestâ petit
Megæra? cujus umbra dispersis venit
Incerta membris? Frater est! pœnas petit!
Dabimus. Sed omnes fige luminibus faces:
Lania, perure: pectus en furiis patet.
Discedere a me, frater, ultrices Deas,
Manesque ad imos ire securas, jube:
Mihi me relinque, et utere hac, frater, manu,
Quæ strinxit ensem: victimâ Manes tuos
Placemus istâ. — Quid repens affert sonus?

Parantur arma, meque in exitium petunt.
Excelsa nostræ tecta conscendam domûs,
Cæde inchoatâ. Perge tu mecum comes.
Tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.
Nunc hoc age, anime. Non in occulto tibi est
Perdenda virtus: approba populo manum.
Ias. Quicumque regum cladibus fidus doles,
Concurre, ut ipsam sceleris auctorem horridi
Capiamus. Huc, huc, fortis, armigeri, cohors,
Conferte tela: vertite ex imo domum.
Med. Jam jam recepi sceptra, germanum, patrem;
Spoliumque Colchi pecudis auratæ tenent.
Rediêre regna: rapta virginitas redît.
O placida tandem numina! O festum diem!
O nuptialem! Vade. Perfectum est scelus;
Vindicta nondum: perage, dum faciunt manus.
Quid nunc moraris, anime? quid dubitas? potes.
Jam cecidit ira: pœnitet: facti pudet.
Quid, misera, feci? Misera, pœniteat licet,
Feci. Voluptas magna me invitam subit:
Et ecce crescit. Deerat hoc unûm mihi,
Spectator ipse. Nil adhuc factum reor:
Quidquid sine isto fecimus sceleris, perît.
Ias. En ipsa tecti parte præcipiti imminet.
Huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
Suis perusta.
Med. Congere extremum tuis
Natis, Iason, funus, ac tumulum strue.
Conjux socerque justa jam functis habent,
A me sepulti. Natus hic fatum tulit;
Hic, te vidente, dabitur exitio pari.
Ias. Per numen omne, perque communes fugas,
Torosque, quos non nostra violavit fides,
Jam parce nato. Si quod est crimen, meum est:
Me dede morti; noxium macta caput.
Med. Hac, quâ recusas, quâ doles, ferrum exigam.
I nunc, superbe! virginum thalamos pete;
Relinque matres.

Ias. Unus est pœnæ satis.
Med. Si posset unâ cæde satiari manus,
Nullam petîsset. Ut duos perimam tamen,
Nimium est dolori numerus angustus meo.
In matre siquod pignus etiamnum latet,
Scrutabor ense viscera, et ferro extraham.
Ias. Jam perage cœptum facinus, (haud ultra precor)
Moramque saltem suppliciis dona meis.
Med. Perfruere lento scelere; ne propera, dolor.
Meus dies est: tempore accepto utimur.
Ias. Infesta memet perime.
Med. Misereri jubes.
Bene est; peractum est. Plura non habui, dolor,
Quæ tibi litarem. Lumina huc tumida alleva,
Ingrate Iason. Conjugem agnoscis tuam?
Sic fugere soleo. Patuit in cœlum via.
Squamosa gemini colla serpentes jugo
Submissa præbent. Recipe jam natos parens.
Ego inter auras aliti curru vehar.
Ias. Per alta vade spatia sublimi ætheris:
Testare nullos esse, quâ veheris, Deos.

OCTAVIA.

DRAMATIS PERSONÆ.

OCTAVIA.
NUTRIX OCTAVIÆ.
CHORUS ROMANORUM.
SENECA.
PRÆFECTUS.
POPPÆA.
NUTRIX POPPÆÆ.
AGRIPPINÆ UMBRA.
NERO.
NUNTIUS.

ACTUS I.

Octavia.

Jam vaga cœlo sidera fulgens
Aurora fugat: surgit Titan
Radiante comâ, mundoque diem
Reddit clarum.
Age, tot tantis onerata malis,
Repete assuetos jam tibi questus,
Atque æquoreas vince Alcyonas;
Vince et volucres Pandionias:
Gravior namque his fortuna tua est.
Semper genitrix deflenda mihi,
Prima meorum causa malorum,
Tristes questus
Natæ exaudi, siquis remanet
Sensus in umbris. Utinam ante manu
Grandæva suâ mea rupisset
Stamina Clotho, tua quam mœrens
Vulnera vidi,
Oraque fœdo sparsa cruore!
O lux semper funesta mihi!
Tempore ab illo lux est tenebris
Invisa magis.
Tulimus sævæ jussa novercæ,
Hostilem animum, vultusque truces.
Illa illa meis tristis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes:
Teque exstinxit, miserande pater,
Modo cui totus paruit orbis
Ultra Oceanum, cuique Britanni
Terga dedêre,
Ducibus nostris ante ignoti,
Jurisque sui.
Conjugis (heu me!) pater insidiis

Oppresse jaces; servitque domus,
Cum prole tuâ, capta tyranno!

NUTRIX OCTAVIÆ.

Fulgore primo captus, et fragili bono
Fallacis aulæ quisquis attonitus stupet,
Subito labantis, ecce, Fortunæ impetu,
Modo præpotentem, cernat eversam domum,
Stirpemque Claudî, cujus imperio fuit
Subjectus orbis; paruit liber diu
Oceanus, et recepit invitus rates.
En! qui Britannis primus imposuit jugum,
Ignota et ante classibus texit freta,
Interque gentes barbaras tutus fuit,
Et sæva maria, conjugis scelere occidit;
Mox illa nati: cujus exstinctus jacet
Frater venenis: mœret infelix soror,
Eademque conjux: nec graves luctus valet
Irâ coacta tegere. Crudelis viri
Secreta refugit semper, atque odio pari
Ardens mariti, mutuâ flagrat face.
Animum dolentis nostra solatur fides,
Pietasque frustra. Mutat immitis dolor
Consilia nostra: nec regi mentis potest
Generosus ardor; sed malis vires capit.
Heu! quam nefandum prospicit noster timor
Scelus! quod utinam numen avertat Deûm!

OCTAVIA. NUTRIX.

Oct. O mea nullis æquanda malis
Fortuna! licet repetam luctus
Electra tuos. Tibi mœrenti
Cæsum licuit flere parentem;
Scelus ulcisci vindice fratre,

Tua quem pietas hosti rapuit,
Texitque fides: me crudeli
Sorte parentes raptos prohibet
Lugere timor; fratrisque necem
Deflere vetat, in quo fuerat
Spes una mihi,
Totque malorum breve solamen.
Nunc, in luctus servata meos,
Magni resto nominis umbra.
Nutr. Vox (heu!) nostras perculit aures
Tristis alumnæ.
Cessas thalamis inferre gradus
Tarda senectus?
Oct. Excipe nostras
Lacrymas, nutrix, testis nostri
Fida doloris.
Nutr. Quis te tantis
Solvet curis, miseranda, dies?
Oct. Qui me Stygias mittet ad umbras.
Nutr. Omina (quæso) sint ista procul.
Oct. Non vota meos tua nunc casus,
Sed fata, regunt.
Nutr. Dabit afflictæ
Meliora Deus tempora mitis.
Tu modo blando vince obsequio
Placata virum.
Oct. Vincam sævos
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam sævi corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro;
Spernit Superos hominesque simul;
Nec fortunam capit ipse suam,
Quam dedit illi per scelus ingens
Infanda parens. Licet ingratum
Diræ pudeat munere matris
Hoc imperium cepisse; licet
Tantum munus morte rependat;
Feret hunc titulum post fata tamen

Femina longo semper in ævo.
Nutr. Animi retine verba furentis:
Temere emissam comprime vocem.
Oct. Toleranda quamvis patiar, haud unquam queant,
Nisi morte tristi, nostra finiri mala.
Genitrice cæsâ, per scelus rapto patre,
Orbata fratre, miseriis, luctu obruta,
Mœrore pressa, conjugi invisa, ac meæ
Subjecta famulæ, luce non gratâ fruor;
Trepidante semper corde, non mortis metu,
Sed sceleris. Absit crimen a fatis meis;
Mori juvabit: pœna nam gravior nece est
Videre tumidos et truces miseræ mihi
Vultus tyranni, jungere atque hosti oscula,
Timere nutus; cujus obsequium meus
Haud ferre posset, fata post fratris, dolor,
Scelere interemti; cujus imperium tenet,
Et morte gaudet auctor infandæ necis.
Quam sæpe tristis umbra germani meis
Offertur oculis, membra cum solvit quies,
Et fessa fletu lumina oppressit sopor!
Modo facibus atris armat infirmas manus;
Oculosque et ora fratris infestus petit:
Modo trepidus idem refugit in thalamos meos:
Persequitur hostis; atque inhærenti mihi
Violentus ensem per latus nostrum rapit.
Tunc tremor, et ingens excutit somnos pavor,
Renovatque luctus et metus miseræ mihi.
Adice his superbam pellicem, nostræ domûs
Spoliis nitentem; cujus in munus suam
Stygiæ parentem natus imposuit rati;
Quam, dira post naufragia, superato mari,
Ferro interemit, sævior pelagi fretis.
Quæ spes salutis, post nefas tantum, mihi?
Inimica victrix imminet thalamis meis;
Odioque nostri flagrat; et pretium stupri
Justæ maritum conjugis [poscit] caput.
Emerge [ab umbris,] et fer auxilium tuæ

Natæ invocanti, genitor; aut Stygios sinus,
Tellure ruptâ, pande, quo præceps ferar.
Nutr. Frustra parentis invocas Manes tui,
Miseranda, frustra: nulla cui prolis suæ
Manet inter umbras cura; qui nato suo
Præferre potuit sanguine alieno satum;
Genitamque [fratre conjugem incestus] sibi
Toris nefandis flebili junxit face.
Hinc orta series facinorum, cædes, doli,
Regni cupido, sanguinis diri sitis:
Mactata soceri concidit thalamis gener
Victima, tuis ne fieret hymenæis potens.
Pro facinus ingens! feminæ est munus datus
Silanus; et cruore fœdavit suo
Patrios penates, criminis ficti reus.
Intravit hostis (hei mihi!) captam domum
Dolis novercæ, Principis factus gener,
Idemque natus, juvenis infandi ingenî,
Capaxque scelerum, dira cui genitrix facem
Accendit, et te junxit invitam metu.
Tantoque victrix facta successu ferox,
Ausa imminere est orbis imperio sacri.
Quis tot referre facinorum formas potest,
Et spes nefandas feminæ, et blandos dolos,
Regnum petentis per gradum scelerum omnium?
Tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus,
Vacuamque Erinnys sæva funesto pede
Intravit aulam; polluit Stygiâ face
Sacros penates: jura Naturæ, furens,
Fasque omne, rupit; miscuit conjux viro
Venena sæva; cecidit atque eadem sui
Mox scelere nati. Tu quoque exstinctus jaces,
Deflende nobis semper, infelix puer,
Modo sidus orbis, columen Augustæ domûs,
Britannice, (heu me!) nunc levis tantum cinis,
Et tristis umbra; sæva cui lacrymas dedit
Etiam noverca, cum rogis artus tuos
Dedit cremandos, membraque et vultus, Deo

Similes volanti, flamma fervens abstulit.
Oct. Exstinguat et me, ne manu nostrâ cadat.
Nutr. Natura vires non dedit tantas tibi.
Oct. Dolor, ira, mœror, miseriæ, luctus, dabunt.
Nutr. Vince obsequendo potius immitem virum.
Oct. Ut fratrem ademtum scelere restituat mihi?
Nutr. Incolumis ut sis ipsa, labentem ut domum
Genitoris olim sobole restituas tuâ.
Oct. Exspectat aliam Principis sobolem domus:
Me dira miseri fata germani trahunt.
Nutr. Confirmet animum civium tantus favor.
Oct. Solatur iste nostra, non relevat, mala.
Nutr. Vis magna populi est.
Oct. Principis major tamen.
Nutr. Respiciet ipse conjugem.
Oct. Pellex vetat.
Nutr. Invisa cunctis nempe.
Oct. Sed cara est viro.
Nutr. Nondum uxor est.
Oct. Jam fiet, et genitrix simul.
Nutr. Juvenilis ardor impetu primo furit;
Languescit idem facile, nec durat diu
In Venere turpi, ceu levis flammæ vapos.
Amor perennis conjugis castæ manet.
Violare prima quæ toros ausa est tuos,
Animumque domini famula possedit diu,
Jam metuet eadem, nempe prælatam sibi,
Subjecta et humilis: atque monimenta exstruit,
Quibus timorem fassa testatur suum.
Et hanc levis fallaxque destituet Deus,
Volucer Cupido. Sit licet formâ eminens,
Opibus superba; gaudium capiet breve.
Passa est similes ipsa dolores
Regina Deûm, cum se formas
Vertit in omnes dominus cœli,
Divûmque pater;
Et modo pennas sumsit oloris;
Modo Sidonii cornua tauri;

Aureus idem
Fluxit in imbri. Fulgent cœlo
Sidera Ledæ: patrio residet
Bacchus Olympo: Deus Alcides
Possidet Heben; nec Junonis
Jam timet iras; cujus gener est,
Qui fuit hostis. Vicit sapiens
Tamen obsequium conjugis altæ,
Pressusque dolor. Sola Tonantem
Tenet æthereo secura toro
Maxima Juno; nec, mortali
Captus formâ, deserit altam
Jupiter aulam. Tu quoque, terris
Altera Juno, soror Augusti,
Conjuxque, graves vince dolores.
Oct. Jungentur ante sæva sideribus freta,
Et ignis undæ, Tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies,
Quam cum scelesti conjugis mente impiâ
Mens nostra, semper fratris exstincti memor.
Utinam nefandi Principis dirum caput
Obruere flammis Cœlitum rector paret,
Qui sæpe terras fulmine infesto quatit,
Mentesque nostras ignibus terret sacris,
Novisque monstris! Vidimus cœlo jubar
Ardens, cometam pandere infestam facem,
Quâ plaustra tardus noctis æternâ vice
Regit Bootes, frigido Arctoo rigens.
En, ipse diro spiritu sævi ducis
Polluitur æther: gentibus clades novas
Minantur astra, quas regit dux impius.
Non tam ferum Typhona, neglecto Jove,
Irata Tellus edidit quondam parens.
Hæc gravior illo pestis: hic, hostis Deûm
Hominumque, templis expulit Superos suis,
Civesque patriâ: spiritum fratri abstulit;
Hausit cruorem matris: et lucem videt?
Fruiturque vitâ, noxiamque animam trahit?

Pro, summe Genitor! tela cur frustra jacis
Invicta toties temere regali manu?
In tam nocentem dextra cur cessat tua?
Utinam suorum facinorum pœnas luat
Nero, [ipse Divo Domitio genitus patre,]
Orbis tyrannus, quem premit turpi jugo;
Morumque vitiis nomen Augustum inquinat.
Nutr. Indignus ille (fateor) est thalamis tuis;
Sed cede fatis atque fortunæ tuæ,
Alumna, quæso; neve violenti move
Iram mariti. Forsitan vindex Deus
Exsistet aliquis; lætus et veniet dies.
Oct. Gravi Deorum nostra jampridem domus
Urgetur irâ: prima quam pressit Venus
Furore miseræ dira genitricis meæ:
Quæ, nupta, demens nupsit incestâ face,
Oblita nostri, conjugis, legum immemor.
Illo, soluta crine, succincta anguibus,
Ultrix Erinnys venit ad Stygios toros,
Raptasque thalamis sanguine exstinxit faces:
Incendit irâ Principis pectus truci
Cædem in nefandam. Cecidit infelix parens
(Heu!) nostra ferro, meque perpetuo obruit
Exstincta luctu. Conjugem traxit suum,
Natumque, ad umbras: prodidit lapsam domum.
Nutr. Renovare luctus parce cum fletu pios;
Manes parentis neve sollicita tuæ,
Graves furoris quæ sui pœnas dedit.

CHORUS.

Quæ fama modo venit ad aures,
Utinam, falso credita, perdat,
Frustra toties jactata, fidem!
Nec nova nostri conjux thalamos
Principis intret: teneatque suos
Nupta penates Claudia proles:

Edat partu pignora pacis,
Quâ tranquillus gaudeat orbis,
Servetque decus Roma æternum.
Fratris thalamos sortita tenet
Maxima Juno: soror Augusti
Sociata toris, cur a patriâ
Pellitur aulâ? sancta quid illi
Prodest pietas, Divusque pater?
Quid virginitas, castusque pudor?
Nos quoque nostri sumus immemores
Post fata ducis, cujus prodimus
Stirpem, sævo suadente metu.
Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
Martis in illis sanguisque viris.
Illi reges hac expulerunt
Urbe superbos; ultique tuos
Sunt bene Manes, virgo, dextrâ
Cæsa parentis, ne servitium
Paterere grave, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quoque bellum triste secutum est,
Mactata tuâ miseranda manu,
Nata Lucretî, stuprum sævi
Passa tyranni. Dedit infandi
Sceleris pœnas cum Tarquinio
Tullia conjux; quæ per cæsi
Membra parentis sævos egit
Impia currus, laceroque seni
Violenta rogos nata negavit.
Hoc quoque nostra vidêre nefas
Sæcula; magnum cum Tyrrhenum
Rate ferali Princeps captam
Fraude parentem misit in æquor.
Properant placidos linquere portus
Jussi nautæ:
Resonant remis pulsata freta;
Fertur in altum provecta ratis,

Quæ, resoluto robore labens,
Pressa dehiscit, sorbetque mare.
Tollitur ingens
Clamor ad astra, cum femineo
Mixtus planctu. Mors ante oculos
Dira vagatur: quærit leti
Sibi quisque fugam:
Alii laceræ puppis tabulis
Hærent nudi, fluctusque secant:
Repetunt alii litora nantes:
Multos mergunt fata profundo.
Scindit vestes Augusta suas,
Laceratque comas, rigat et mœstis
Fletibus ora.
Postquam spes est nulla salutis,
Ardens irâ, jam victa malis,
"Hæc," exclamat, "mihi, pro tanto
Munere, reddis præmia, nate?
Hac sum (fateor) digna carinâ,
Quæ te genui, quæ tibi lucem
Atque imperium nomenque dedi
Cæsaris amens. Exsere vultus
Acheronte tuos, pœnisque meis
Pascere, conjux: ego causa tuæ,
Miserande, necis; natoque tuo
Funeris auctor.
En, ut merui, ferar ad Manes
Inhumata tuos,
Obruta sævis æquoris undis."—
Feriunt fluctus ora loquentis:
Ruit in pelagus, rursumque salo
Pressa resurgit: pellit palmis,
Cogente metu, fata, et cedit
Fessa labori. Mansit tacitis
In pectoribus, spretâ tristi
Jam morte, fides. Multi dominæ
Ferre auxilium pelago fractis
Viribus audent: brachia quamvis

Lenta trahentem, voce hortantur,
Manibusque levant. Quid tibi sævi
Fugisse maris profuit undas?
Ferro es nati moritura tui;
Cujus facinus vix posteritas,
Tarde semper credula, credet.
Furit, ereptam pelagoque dolet
Vivere matrem
Impius, ingens geminatque nefas.
Ruit in miseræ fata parentis,
Patiturque moram sceleris nullam:
Missus peragit jussa satelles;
Reserat dominæ pectora ferro.
Cædis moriens illa ministrum
Rogat infelix, utero dirum
Condat ut ensem:
"Hic est, hic est fodiendus," ait,
"Ferro, monstrum qui tale tulit."
Post hanc vocem cum supremo
Mixtam gemitu,
Animam tandem per fera tristem
Vulnera reddit.

ACTUS II.

SENECA.

Quid me, potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, sorte contentum meâ,
Alte extulisti, gravius ut ruerem, editâ
Receptus arce, totque prospicerem metus?
Melius latebam procul ab invidiæ malis
Remotus inter Corsici rupes maris;
Ubi liber animus, et sui juris, mihi
Semper vacabat, studia recolenti mea.
O! quam juvabat (quo nihil majus parens
Natura genuit, operis immensi artifex)

Cœlum intueri, Solis et cursus sacros,
Mundique motus, Solis alternas vices,
Orbemque Phœbes, astra quem cingunt vaga,
Lateque fulgens ætheris magni decus!
Qui si senescit, tantus in cæcum chaos
Casurus iterum, nunc adest mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Cœli ruinâ; rursus ut stirpem novam
Generet, renascens melior; ut quondam tulit
Juvenis, tenente regna Saturno poli.
Tunc illa virgo, numinis magni Dea,
Justitia, cœlo missa, cum sanctâ Fide,
Terras regebat mitis. Humanum genus
Non bella nôrat, non tubæ fremitus truces,
Non arma; gentes cingere assuêrant suas
Muris nec urbes: pervium cunctis iter.
Communis usus omnium rerum fuit:
Et ipsa tellus læta fecundos sinus
Pandebat ultro, tam piis felix parens
Et tuta alumnis. Alia sed soboles minus
Conspecta mitis. Tertium sollers genus
Novas ad artes exstitit; sanctum tamen:
Mox inquietum, quod sequi cursu feras
Auderet acres; fluctibus tectos gravi
Extrahere pisces rete; vel calamo levi
Decipere volucres; premere subjectos jugo
Tauros feroces; vulnere immunem prius
Sulcare terram, læsa quæ fruges suas
Interius alte condidit sacro sinu.
Sed in parentis viscera intravit suæ
Deterior ætas: eruit ferrum grave,
Aurumque; sævas mox et armavit manus;
Partita fines, regna constituit; novas
Exstruxit urbes; tecta defendit sua,
Aliena telis aut petît, prædæ imminens.
Neglecta terras fugit, et mores feros,
Hominum cruentâ cæde pollutas manus,
Astræa virgo, siderum magnum decus.

Cupido belli crevit, atque auri fames.
Totum per orbem maximum exortum est malum,
Luxuria, pestis blanda; cui vires dedit
Roburque longum tempus, atque error gravis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant. Sæculo premimur gravi,
Quo scelera regnant: sævit impietas furens:
Turpi libido Venere dominatur potens.
Luxuria victrix orbis immensas opes
Jampridem avaris manibus, ut perdat, rapit.—
Sed, ecce, gressu fertur attonito Nero,
Trucique vultu. Quid ferat, mente horreo.

NERO. PRÆFECTUS. SENECA.

Ner. Perage imperata: mitte, qui Plauti mihi
Sullæque cæsi referat abscisum caput.
Præf. Jussa haud morabor: castra confestim petam.
Sen. Nihil in propinquos temere constitui decet.
Ner. Justo esse facile est, cui vacat pectus metu.
Sen. Magnum timoris remedium clementia est.
Ner. Exstinguere hostem maxima est virtus ducis.
Sen. Servare cives major est patriæ patri.
Ner. Præcipere mitem convenit pueris senem.
Sen. Regenda magis est fervida adolescentia.
Ner. Ætate in hac satis esse consilii reor.
Sen. Ut facta Superi comprobent semper tua.
Ner. Stulte verebor, ipse cum faciam, Deos.
Sen. Hoc plus verere, quod licet tantum tibi.
Ner. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.
Sen. Crede obsequenti parcius: levis est Dea.
Ner. Inertis est, nescire quid liceat sibi.
Sen. Id facere, laus est, quod decet, non quod licet.
Ner. Calcat jacentem vulgus.
Sen. Invisum opprimet.
Ner. Ferrum tuetur Principem.
Sen. Melius fides.

Ner. Decet timeri Cæsarem.
Sen. At plus diligi.
Ner. Metuant necesse est.
Sen. Quidquid exprimitur, grave est.
Ner. Jussisque nostris pareant.
Sen. Justa impera.
Ner. Statuam ipse.
Sen. Quæ consensus efficiat rata.
Ner. [Detectus] ensis faciet.
Sen. Hoc absit nefas.
Ner. An patiar ultra sanguinem nostrum peti,
[Inultus] et contemtus ut subito opprimar?
Exsilia non fregêre submotos procul
Plautum atque Sullam; pertinax quorum furor
Armat ministros sceleris in cædem meam.
Absentium cum maneat etiam ingens favor
In urbe nostrâ, qui fovet spes exsulum;
Tollantur hostes ense suspecti mihi.
Invisa conjux pereat, et carum sibi
Fratrem sequatur. Quidquid excelsum est, cadat.
Sen. Pulchrum eminere est inter illustres viros;
Consulere patriæ; parcere afflictis; ferâ
Cæde abstinere; tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, sæculo pacem suo.
Hæc summa virtus: petitur hac cœlum viâ.
Sic ille patriæ primus Augustus parens
Complexus astra est; colitur et templis Deus.
Illum tamen Fortuna jactavit diu
Terrâ marique per graves belli vices,
Hostes parentis donec oppressit sui.
Tibi numen incruenta submittit suum;
Et dedit habenas imperî facili manu;
Nutûque terras, maria, subjecit tuo.
Invidia tristis, victa consensu pio,
Cessit: [senatûs equitis accensus favor
Plebisque votis, atque judicium patrum est.]
Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus: orbem tu sacrâ specie regis

Patriæ parens; quod nomen ut serves, petit,
Suosque cives Roma commendat tibi.
Ner. Munus Deorum est, ipsa quod servit mihi
Roma, et senatus; quodque ab invitis preces,
Humilesque voces, exprimit nostri metus.
Servare cives Principi et patriæ graves,
Claro tumentes genere, quæ dementia est,
Cum liceat unâ voce suspectos sibi
Mori jubere? Brutus in cædem ducis,
A quo salutem tulerat, armavit manus.
Invictus acie, gentium domitor, Jovi
Æquatus altos sæpe per honorum gradus,
Cæsar nefando civium scelere occidit.
Quantum cruoris Roma tunc vidit sui,
Lacerata toties! Ille, qui meruit piâ
Virtute cœlum, Divus Augustus, viros
Quot interemit nobiles, juvenes, senes,
Sparsos per orbem, cum suos mortis metu
Fugerent penates, et trium ferrum ducum,
Tabulâ notante deditos tristi neci?
Exposita Rostris capita cæsorum patres
Vidêre mœsti: flere nec licuit suos,
Non gemere, dirâ tabe polluto foro,
Stillante sanie per putres vultus gravi.
Nec finis hîc cruoris aut cædis stetit.
Pavêre volucres et feras sævas diu
Tristes Philippi: hausit et Siculum mare
Classes, virosque [sæpe cedentes. Suis
Concussus orbis viribus. Magnus ducum,]
Superatus acie, puppibus Nilum petît
Fugæ paratis, ipse periturus brevi.
Hausit cruorem incesta Romani ducis
Ægyptus iterum; nunc leves umbras tegit.
Illic sepultum est impie gestum diu
Civile bellum. Condidit tandem suos
Jam fessus enses victor, hebetatos feris
Vulneribus, et continuit imperium metu.
Armis, fideque militis, tutus fuit;

Pietate nati factus eximiâ Deus,
Post fata consecratus, et templis datus.
Nos quoque manebunt astra, si sævo prior
Ense occupâro quidquid infestum est mihi,
Dignâque nostram sobole fundâro domum.
Sen. Implebit aulam stirpe cœlesti tuam
Generata Divo, Claudiæ gentis decus,
Sortita fratris, more Junonis, toros.
Ner. Incesta genitrix detrahit generi fidem,
Animusque nunquam conjugis junctus mihi.
Sen. Teneris in annis haud satis clara est fides,
Pudore victus cum tegit flammas amor.
Ner. Hoc equidem et ipse credidi frustra diu;
Manifesta quamvis pectore insociabili,
Vultuque signa proderent odium mei;
Tandem quod ardens statuit ulcisci dolor:
Dignamque thalamis conjugem inveni meis
Genere atque formâ, victa cui cedat Venus,
Jovisque conjux, et ferox armis Dea.
Sen. Probitas, fidesque conjugis, mores, pudor,
Placeant marito: sola perpetuo manent,
Subjecta nulli, mentis atque animi bona.
Florem decoris singuli carpunt dies.
Ner. Omnes in unam contulit laudes Deus;
Talemque nasci Fata voluerunt mihi.
Sen. Recedat a te, temere ne credas, Amor.
Ner. Quem submovere fulminis dominus nequit,
Cœli tyrannum, sæva qui penetrat freta,
Ditisque regna, detrahit Superos polo.
Sen. Volucrem esse Amorem fingit immitem Deum
Mortalis error; armat et telis manus;
Arcusque sacros miscuit sævâ face;
Genitumque credit Venere, Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor
Amor est; juventâ gignitur; luxu, otio,
Nutritur inter læta Fortunæ bona.
Quem si fovere atque alere desistas, cadit,
Brevique vires perdit exstinctus suas.

Ner. Hanc esse vitæ maximam causam reor,
Per quam voluptas oritur. Interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, qui truces mulcet feras.
Hic mihi jugales præferat tædas Deus,
Jugetque nostris igne Poppæam toris.
Sen. Vix sustinere posset hos thalamos dolor
Videre populi: sancta nec pietas sinat!
Ner. Prohibebor unus facere, quod cunctis licet?
Sen. Majora populus semper a summo exigit.
Ner. Libet experiri, viribus fractus meis
An cedat animis temere conceptus favor.
Sen. Obsequere potius civibus placidus tuis.
Ner. Male imperatur, cum regit vulgus duces.
Sen. Nihil impetrare cum valet, juste dolet.
Ner. Exprimere jus est, ferre quod nequeunt preces.
Sen. Negare durum est.
Ner. Principem cogi nefas.
Sen. Remittat ipse.
Ner. Fama sed victum feret.
Sen. Levis atque vana.
Ner. Sit, licet, multos notat.
Sen. Excelsa metuit.
Ner. Non minus carpit tamen.
Sen. Facile opprimetur. Merita te Divi patris,
Ætasque frangat conjugis, probitas, pudor.
Ner. Desiste tandem, jam gravis nimium mihi,
Instare: liceat facere quod Seneca improbat.
Et ipse populi vota jampridem moror,
Cum portet utero pignus, et partem mei.
Quin destinamus proximam thalamis diem?

ACTUS III.

Agrippinæ Umbra.

Tellure ruptâ, Tartaro gressum extuli,
Stygiam cruentâ præferens dextrâ facem
Thalamis scelestis. Nubat his flammis meo
Poppæa nato juncta, quas vindex manus
Dolorque matris vertet ad tristes rogos.
Manet inter umbras impiæ cædis mihi
Semper memoria, Manibus nostris gravis
Adhuc inultis, reddita et meritis meis
Funesta merces puppis, et pretium imperî
Nox illa, quâ naufragia deflevi mea.
Comitum necem, natique crudelis nefas
Deflere, votum fuerat: haud tempus datum est
Lacrymis: sed ingens scelere geminavit nefas.
Peremta ferro, fœda vulneribus, sacros
Intra penates, spiritum effudi gravem,
Erepta pelago: sanguine exstinxi meo
Nec odia nati: sævit in nomen ferus
Matris tyrannus: obrui meritum cupit.
Simulacra, titulos, destruit, mortis metu,
Totum per orbem, quem dedit, pœnam in meam,
Puero regendum noster infelix amor.
Exstinctus umbras agitat infestus meas,
Flammisque vultus noxios conjux petit;
Instat, minatur; imputat fatum mihi
Tumulumque nati: poscit auctorem necis.
Jam, parce, dabitur: tempus haud longum peto.
Ultrix Erinnys impio dignum parat
Letum tyranno; verbera, et turpem fugam,
Pœnasque, quîs et Tantali vincat sitim,
Dirum laborem Sisyphi, Tityi alitem,
Ixionisque membra rapientem rotam.
Licet exstruat marmoribus, atque auro tegat
Superbus aulam; limen armatæ ducis

Servent cohortes; mittat immensas opes
Exhaustus orbis; supplices dextram petant
Parthi cruentam; regna, divitias, ferant:
Veniet dies tempusque, quo reddat suis
Animam nocentem sceleribus, jugulum hostibus,
Desertus, et destructus, et cunctis egens.
Heu! quo labor, quo vota ceciderunt mea!
Quo te furor provexit attonitum tuus,
Et fata, nate? cedat ut tantis malis
Genitricis ira, quæ tuo scelere occidit!
Utinam, antequam te parvulum in lucem edidi,
Aluique, sævæ nostra lacerâssent feræ
Viscera! sine ullo scelere, sine sensu, innocens,
Meus occidisses: junctus atque hærens mihi,
Semper quietam cerneres sedem Inferûm,
Proavos, patremque, nominis magni viros;
Quos nunc pudor luctusque perpetuus manet.
Ex te, nefande, meque, quæ talem tuli.
Quid tegere cesso Tartaro vultus meos,
Noverca, conjux, mater, infelix meis?

OCTAVIA. CHORUS.

Oct. Parcite lacrymis urbis festo
Lætoque die; ne tantus amor,
Nostrique favor Principis acres
Suscitet iras, vobisque ego sim
Causa malorum. Non hoc primum
Pectora vulnus mea senserunt:
Graviora tuli. Dabit hic nostris
Finem curis vel morte dies.
Non ego sævi cernere cogar
Conjugis ora.
Non invisos intrare mihi
Thalamos famulæ. Soror Augusti,
Non uxor, ero.
Absint tantum tristes pœnæ,

Letique metus. Scelerum diri,
Miseranda, viri, potes hæc demens
Sperare, memor? Hos ad thalamos
Servata diu, victima tandem
Funesta cades. Sed quid patrios
Sæpe penates respicis udis
Confusa genis? Propera tectis
Efferre gradus: linque cruentam
Principis aulam.
Chor. En, illuxit, suspecta diu,
Famâ toties jactata, dies!
Cessit thalamis Claudia diri
Pulsa Neronis,
Quos jam victrix Poppæa tenet,
Cessat pietas dum nostra, gravi
Compressa metu, segnisque dolor.
Ubi Romani vis est populi?
Fregit claros quæ sæpe duces;
Dedit invictæ leges patriæ,
Fasces dignis civibus olim;
Jussit bellum, pacemque; feras
Gentes domuit; captos reges
Carcere clusit? gravis, en, oculis
Undique nostris jam Poppææ
Fulget imago juncta Neroni.
Affligat humo violenta manus
Similes nimium vultus dominæ;
Ipsamque toris detrahat altis:
Petat infelix mox et flammis
Telisque feri Principis aulam.

ACTUS IV.

NUTRIX. POPPÆA.

Nutr. Quo trepida gressum conjugis thalamis
Effers, alumna? quodve secretum petis,

Turbata vultu? cur genæ fletu madent?
Certe petitus precibus et votis dies
Nostris refulsit. Cæsari juncta es tuo
Tædâ jugali. Quem tuus cepit decor,
Et culpa [Senecæ,] tradidit vinctum tibi
Genitrix amoris, maximum numen, Venus.
O! qualis altos quanta pressisti toros
Residens in aulâ! Vidit attonitus tuam
Formam senatus, thura cum Superis dares,
Sacrasque grato spargeres aras mero,
Velata summum flammeo tenui caput;
Et ipse, lateri junctus atque hærens tuo,
Sublimis inter civium læta omina
Incessit, habitu atque ore lætitiam gerens
Princeps superbo. Talis emersam freto
Spumante Peleus conjugem accepit Thetin:
Quorum toros celebrâsse Cœlestes ferunt,
Pelagique numen omne consensu pari.—
Quæ subita vultus causâ mutavit tuos?
Quid pallor iste, quid ferant lacrymæ, doce.
Pop. Confusa tristi proximæ noctis metu
Visuque, nutrix, mente turbatâ feror,
Defecta sensu. Læta nam postquam dies
Sideribus atris cessit, et nocti polus,
Inter Neronis juncta complexus mei
Somno resolvor; nec diu placidâ frui
Quiete licuit: visa nam thalamos meos
Celebrare turba est mœsta; resolutis comis
Matres Latinæ flebiles planctus dabant;
Inter tubarum sæpe terribilem sonum,
Sparsam cruore conjugis genitrix mei,
Vultu minaci sæva, quatiebat facem:
Quam dum sequor, coacta præsenti metu,
Diducta subito patuit ingenti mihi
Tellus hiatu: lata quo præceps, toros
Cerno jugales pariter et miror meos,
In quîs resedi fessa. Venientem intuor,
Comitante turbâ, conjugem quondam meum,

Natumque. Properat petere complexus meos
Crispinus, intermissa libare oscula;
Irrumpit intra tecta cum trepidus mea,
Ensemque jugulo condidit sævum Nero.
Tandem quietem magnus excussit timor:
Quatit ora et artus horridus nostros tremor,
Pulsatque pectus: continet vocem timor,
Quam nunc fides pietasque produxit tua.
Heu! quid minantur Inferûm Manes mihi?
Aut quem cruorem conjugis vidi mei?
Nutr. Quæcumque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer et arcanus refert
Veloxque sensus. Conjugem, thalamos, rogos,
Vidisse te miraris, amplexu novi
Hærens mariti? Sed movent læto die
Pulsata palmis pectora, et fusæ comæ.
Octaviæ discidia planxerunt sacros
Intra penates fratris et patrium larem.
Fax illa, quam secuta es, Augustæ manu
Prælata, clarum nomen invidiâ tibi
Partum ominatur. Inferûm sedes toros
Stabiles futuros spondet æternæ domûs.
Jugulo quod ensem condidit Princeps tuus;
Bella haud movebit, pace sed ferrum teget.
Recollige animum; recipe lætitiam (precor),
Timore pulso: redde te thalamis tuis.
Pop. Delubra et aras petere constitui sacras,
Cæsis litare victimis numen Deûm,
Ut expientur noctis et somni minæ,
Terrorque in hostes redeat attonitus meos.
Et vota pro me suscipe, et precibus piis
Superos adora, manet ut præsens metus.

CHORUS.

Si vera loquax Fama Tonantis
Furta et gratos narrat amores;

Quem modo Ledæ pressisse sinum
Tectum plumis pennisque ferunt;
Modo per fluctus raptam Europen
Taurum tergo portâsse trucem;
Quæ regit, et nunc deseret astra;
Petet amplexus, Poppæa, tuos;
Quos et Ledæ præferre potest,
Et tibi, quondam cui miranti
Fulvo, Danaë, fluxit in auro.
Formam Sparte jactet alumnæ,
Licet, et Phrygius præmia pastor;
Vincet vultus hæc Tyndaridos,
Qui moverunt horrida bella,
Phrygiæque solo regna dedêre.—
  Sed quis gressu ruit attonito?
Aut quid pectore portat anhelo?

NUNTIUS. CHORUS.

Nunt. Quicumque tectis miles exsultat ducis,
Defendat aulam, cui furor populi imminet.
Trepidi cohortes, ecce, præfecti trahunt
Præsidia ad urbis; victa nec cedit metu
Concepta rabies temere; sed vires capit.
Chor. Quis iste mentes agitat attonitus furor?
Nunt. Octaviæ furore perculsa agmina,
Et efferata, per nefas ingens ruunt.
Chor. Quid ausa facere, quove consilio, doce.
Nunt. Reddere penates Claudiæ Divi parant,
Torosque fratris, debitam partem imperî.
Chor. Quos jam tenet Poppæa concordi fide?
Nunt. Hic urit animos pertinax nimium favor,
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcumque claro marmore effigies stetit,
Aut ære fulgens, ora Poppææ gerens,
Afflicta vulgi manibus, et sævo jacet
Eversa ferro. Membra per partes trahunt

Deducta laqueis: obruunt turpi diu
Calcata cœno. Verba conveniunt feris
Immixta factis, quæ timor recipit meus.
Sepire flammis Principis sedem parant,
Populi nisi iræ conjugem [dedat] novam,
Reddat penates Claudiæ victus suos.
Ut noscat ipse civium motus meâ
Voce, haud morabor jussa Præfecti exsequi.
Chor. Quid fera frustra bella movetis?
Invicta gerit tela Cupido:
Flammis vestros obruet ignes;
Quîs exstinxit fulmina sæpe,
Captumque Jovem cœlo traxit.
Læsi tristes dabitis pœnas
Sanguine vestro. Non est patiens
Fervidus iræ, facilisque regi.
Ille ferocem jussit Achillem
Pulsare lyram; fregit Danaos;
Fregit Atriden; regna evertit
Priami; claras diruit urbes.
Et nunc animus, quid ferat, horret,
Vis immitis violenta Dei.

ACTUS V.

Nero. Præfectus.

Ner. O lenta nimium militis nostri manus,
Et ira patiens post nefas tantum mea!
Quod non cruor civilis accensas faces
Exstinguit in nos; cæde nec populi madet
Funerea Roma, quæ viros tales tulit!
Admissa sed jam morte puniri parum est:
Graviora meruit impium plebis scelus.
Et illa, cui me civium subicit furor,
Suspecta conjux et soror semper mihi,
Tandem dolori spiritum reddat meo;

Iramque nostram sanguine exstinguat suo.
Mox tecta flammis concidant urbis meis.
Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
Turpisque egestas, sæva cum luctu fames.
Exsultat ingens sæculi nostri bonis
Corrupta turba: nec capit clementiam
Ingrata nostram; ferre nec pacem potest;
Sed inquieta rapitur. Hinc audaciâ,
Hinc temeritate fertur in præceps suâ.
Malis domanda est, et gravi semper jugo
Premenda, nequid simile tentare audeat,
Contraque sanctos conjugis vultus meæ
Attollere oculos. Fracta per pœnas, metu
Parere discet Principis nutû sui.—
Sed adesse cerno, rara quem pietas virum
Fidesque castris nota præposuit meis.
Præf. Populi furorem cæde paucorum, diu
Qui restiterunt temere, compressum affero.
Ner. Et hoc sat est? sic miles audîsti ducem?
Compescis? hæc vindicta debetur mihi?
Præf. Cecidêre motûs impii ferro duces.
Ner. Quid! illa turba, petere quæ flammis meos
Ausa est penates, Principi legem dare,
Abstrahere nostris conjugem caram toris,
Violare, quantum licuit, incestâ manu
Et voce dirâ, debitâ pœnâ vacat!
Præf. Pœnam dolor constituet in cives tuos?
Ner. Constituet, ætas nulla quam famæ eximat.
Præf. Quam temperet non ira, non noster timor?
Ner. Iram expiabit, prima quæ meruit, meam.
Præf. Quam poscat, ede; nostra ne parcat manus.
Ner. Cædem sororis poscit, et dirum caput.
Præf. Horrore victum trepidus adstrinxit rigor.
Ner. Parere dubitas?
Præf. Cur meam damnas fidem?
Ner. Quod parcis hosti.
Præf. Femina hoc nomen capit?
Ner. Si scelera cepit.

Præf. Estne, qui sontem arguat?
Ner. Populi furor.
Præf. Quis regere dementes valet?
Ner. Qui concitare potuit.
Præf. Haud quemquam reor.
Ner. Mulier; dedit natura cui pronum malo
Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;
Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis
Esset, sed ægras frangeret vires timor,
Vel pœna; quæ tam sera damnatam premit,
Diu nocentem. Tolle consilium, ac preces;
Et imperata perage: devectam rate
Procul in remotum litus interimi jube,
Tandem ut residat pectoris nostri tumor.

CHORUS. OCTAVIA.

Chor. O funestus multis populi
Dirusque favor! qui, cum flatu
Vela secundo ratis implevit,
Vexitque procul; languidus idem
Deserit alto sævoque mari.
Flevit Gracchos miseranda parens,
Perdidit ingens quos plebis amor,
Nimiusque favor, genere illustres,
Pietate, fide, linguâ claros,
Pectore fortes, legibus acres.
Te quoque, Livi, simili leto
Fortuna dedit; quem neque fasces
Texêre sui, nec tecta domûs.
Plura referre prohibet præsens
Exempla dolor. Modo cui patriam
Reddere cives, aulam, et fratris
Voluêre toros; nunc ad pœnam
Letumque trahi, flentem, miseram
Cernere possunt. Bene paupertas
Humili tecto contenta latet.

Quatiunt altas sæpe procellæ,
Aut evertit Fortuna, domos.
Oct. Quo me trahitis? quodve tyrannus
Aut exsilium regina jubet?
Si mihi vitam fracta remittit,
Tot jam nostris evicta malis;
Si cæde meâ cumulare parat
Luctus nostros; invidet etiam
Cur in patriâ mihi sæva mori?
Sed jam spes est nulla salutis:
Fratris cerno miseranda ratem.
Hæc est, cujus vecta carinâ
Quondam genitrix, nunc et, thalamis
Expulsa, soror miseranda vehar.
Nullum Pietas nunc numen habet;
Nec sunt Superi: regnat mundo
Tristis Erinnys.
Quis mea digne deflere potest
Mala? quæ lacrymis nostris questus
Reddet Aëdon? cujus pennas
Utinam miseræ mihi Fata darent!
Fugerem luctus ablata meos
Pennâ volucri, procul et cœtus
Hominum tristes, cædemque feram.
Sola in vacuo nemore, et tenui
Ramo pendens, querulo possem
Gutture mœstum fundere murmur.
Chor. Regitur fatis mortale genus;
Nec sibi quidquam spondere potest
Firmum et stabile:
Per quæ casus volvit varios
Semper nobis metuenda dies.
Animum firment exempla tuum
Jam multa, domus
Quæ vestra tulit. Quid sævior est
Fortuna tibi? Tu mihi primum
Tot natorum memoranda parens,
Nata Agrippæ, nurus Augusti,

Cæsaris uxor, cujus nomen
Clarum toto fulsit in orbe;
Utero toties enixa gravi
Pignora pacis: mox exsilium,
Verbera, sævas passa catenas,
Funera, luctus, tandem letum,
Cruciata diu. Felix thalamis
Livia Drusi, natisque, ferum
Ruit in facinus, pœnamque suam.
Julia matris fata secuta est:
Post longa tamen tempora ferro
Cæsa est, quamvis crimine nullo.
Quid non potuit quondam genitrix
Tua, quæ rexit Principis aulam,
Cara marito, partuque potens?
Eadem, famulo subjecta suo,
Cecidit diri militis ense.
Quid, cui licuit regnum in cœlum
Sperare, parens tanta Neronis?
Non, funestâ violata manu
Remigis ante,
Mox et ferro lacerata diu,
Sævi jacuit victima nati?
Oct. Me quoque tristes mittet ad Umbras
Ferus et Manes, ecce, tyrannus.
Quid jam frustra miseranda moror?
Rapite ad letum, quîs jus in nos
Fortuna dedit. Testor Superos ......
Quid agis, demens? parce precari,
Quîs invisa es, numina Divûm.
Tartara testor, Erebique Deas
Scelerum ultrices, et te, genitor,
Dignum tali morte et pœnâ:
Non invisa est mors ista mihi.
Armate ratem; date vela fretis;
Ventisque petat puppis rector
Pandatariæ litora terræ.
Chor. Lenes auræ, Zephyrique leves,

Tectam quondam nube ætherea
Qui vexistis raptam sævæ
Virginis aris Iphigeniam,
Hanc quoque tristi procul a pœnâ
Portate (precor) templa ad Triviæ.
Urbe est nostrâ mitior Aulis,
Et Taurorum barbara tellus.
Hospitis illic cæde litatur
Numen Superûm: civis gaudet
Roma cruore.

ŒDIPUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

ŒDIPUS.
IOCASTA.
CREON.
CHORUS THEBANORUM.
TIRESIAS.
MANTO.
SENEX.
PHORBAS.
NUNTIUS.

ACTUS I.

Œdipus. Iocasta.

Œd. Jam nocte Titan dubius expulsâ redit,
Et nube mœstum squalidâ exoritur jubar,
Lumenque flammâ triste luctificâ gerens,
Prospiciet avidâ peste solatas domos;
Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.
Quisquamne regno gaudet? O fallax bonum!
Quantum malorum fronte quam blandâ tegis!
Ut alta ventos semper excipiunt juga;
Rupemque saxis vasta dirimentem freta,
Quamvis quieti, verberant fluctus maris;
Imperia sic excelsa Fortunæ objacent.
Quam bene parentis sceptra Polybi fugeram,
Curis solutus, exsul, intrepidus, vagans!
Cœlum Deosque testor, in regnum incidi.
Infanda timeo; ne meâ genitor manu
Perimatur. Hoc me Delphicæ laurus monent;
Aliudque nobis majus indicunt scelus.
Est majus aliquod patre mactato nefas?
Pro, misera pietas! eloqui fatum pudet.
Thalamos parentis Phœbus et diros toros
Nato minatur, impiâ incestos face.
Hic me paternis expulit regnis timor.
Non ego penates profugus excessi meos.
Parum ipse fidens mihimet, in tuto tua,
Natura, posui jura. Cum magna horreas,
Quæ posse fieri non putes, metuas tamen.
Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
Jamjam aliquid in nos Fata moliri parant.
Nam quid rear, quod ista Cadmeæ lues
Infesta genti, strage tam late editâ,
Mihi parcit uni? Cui reservamur malo?
Inter ruinas urbis, et semper novis

Deflenda lacrymis funera, ac populi struem,
Incolumis adsto. Scilicet, Phœbi reus,
Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus cœlum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu fovet
Anhela flammis corda; non Zephyri leves
Spirant; sed ignes auget æstiferi Canis
Titan, Leonis terga Nemeei premens.
Deseruit amnes humor, atque herbas color;
Aretque Dirce, tenuis Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix undâ vada.
Obscura cœlo labitur Phœbi soror;
Tristisque mundus nubilo pallet novo.
Nullum serenis noctibus sidus micat:
Sed gravis et ater incubat terris vapor.
Obtexit arces Cœlitum ac summas domos
Inferna facies. Denegat fructum Ceres
Adulta; et, altis flava cum spicis tremat,
Arente culmo sterilis emoritur seges.
Nec ulla pars immunis exitio vacat:
Sed omnis ætas pariter et sexus ruit;
Juvenesque senibus jungit, et natis patres,
Funesta pestis: una fax thalamos cremat;
Fletuque acerbo funera et questu carent.
Quin ipsa tanti pervicax clades mali
Siccavit oculos: quodque in extremis solet,
Periêre lacrymæ. Portat hunc æger parens
Supremum ad ignem: mater hunc amens gerit;
Properatque, ut alium repetat in eumdem rogum.
Quin, luctu in ipso, luctus exoritur novus;
Suæque circa funus exsequiæ cadunt.
Tum propria flammis corpora alienis cremant.
Diripitur ignis: nullus est miseris pudor.
Non ossa tumuli sancta discreti tegunt:
Arsisse satis est: pars quota in cineres abit?
Deest terra tumulis: jam rogos silvæ negant.
Non vota, non ars ulla, correptos levant:
Cadunt medentes; morbus auxilium trahit.

Affusus aris, supplices tendo manus,
Matura poscens fata, præcurram ut prior
Patriam ruentem; neve post omnes cadam,
Fiamque regni funus extremum mei.
O sæva nimium numina! O fatum grave!
Negatur uni nempe in hoc populo mihi
Mors tam parata? Sperne letali manu
Contacta regna: linque lacrymas, funera,
Tabifica cœli vitia; quæ tecum invehis
Infaustus hospes: profuge jamdudum ocyus
Vel ad parentes.
Ioc. Quid juvat, conjux, mala
Gravare questu? regium hoc ipsum reor,
Adversa capere; quo-que sit dubius magis
Status, et cadentis imperî moles labat,
Hoc stare certo pressius fortem gradu.
Haud est virile, terga Fortunæ dare.
Œd. Abest pavoris crimen ac probrum procul;
Virtusque nostra nescit ignavos metus.
Si tela contra stricta, si vis horrida
Mavortis in me rueret; adversus feros
Audax gigantes obvias ferrem manus.
Nec Sphinga cæcis verba nectentem modis
Fugi: cruentos vatis infandæ tuli
Rictus, et albens ossibus sparsis solum.
Cumque e supernâ rupe, jam prædæ imminens,
Aptaret alas verbere, et, caudam movens,
Sævi leonis more, conciperet minas,
Carmen poposci. Sonuit horrendum: insuper
Crepuêre malæ: saxaque, impatiens moræ,
Revulsit unguis, viscera exspectans mea.
Nodosa sortis verba, et implexos dolos,
Ac triste carmen alitis solvi feræ.
Ioc. Quid sera mortis vota nunc demens facis?
Licuit perire. Laudis hoc pretium tibi
Sceptrum, et peremtæ Sphingis hæc merces datur.
Œd. Ille, ille dirus callidi monstri cinis
In nos rebellat: illa nunc Thebas lues

Peremta perdit. Una jam superest salus,
Siquam salutis Phœbus ostendit viam.

CHORUS.

Occidis, Cadmi generosa proles,
Urbe cum totâ. Viduas colonis
Respicis terras, miseranda Thebe.
Carpitur leto tuus ille, Bacche,
Miles, extremos comes usque ad Indos,
Ausus Eois equitare campis,
Figere et mundo tua signa primo.
Cinnami silvis Arabas beatos
Vidit, et versas equitis sagittas,
Terga fallacis metuenda Parthi.
Litus intravit pelagi Rubentis.
Promit hîc ortus, aperitque lucem
Phœbus, et flammâ propiore nudos
Inficit Indos.
Stirpis invictæ genus interimus;
Labimur sævo rapiente fato;
Ducitur semper nova pompa Morti.
Longus ad Manes properatur ordo
Agminis mœsti; seriesque tristis
Hæret; et turbæ tumulos petenti
Non satis septem patuêre portæ.
Stat gravis strages, premiturque juncto
Funere funus.
Prima vis tardas tetigit bidentes;
Laniger pingues male carpsit herbas.
Colla tacturus steterat sacerdos;
Dum manus certum parat alta vulnus,
Aureo taurus rutilante cornu
Labitur segnis. Patuit sub ictu
Ponderis vasti resoluta cervix?
Non cruor ferrum maculavit: atrâ
Turpis e plagâ sanies profusa est.

Segnior cursu, sonipes in ipso
Concidit gyro, dominumque prono
Prodidit armo.
Incubant pratis pecudes relictæ:
Taurus, armento pereunte, marcet.
Deficit pastor, grege deminuto,
Tabidos inter moriens juvencos.
Non lupos cervi metuunt rapaces:
Cessat irati fremitus leonis:
Nulla villosis feritas in ursis:
Perdidit pestem latebrosa serpens;
Aret, et sicco moritur veneno.
Non silva suâ decorata comâ
Fundit opacis montibus umbras:
Non rura virent ubere glebæ:
Non plena suo vitis Iaccho
Brachia curvat.
Omnia nostrum sensêre malum.
Rupêre Erebi claustra profundi
Turba Sororum face Tartareâ:
Phlegethonque suâ motam ripâ
Miscuit undis Styga Sidoniis.
Mors alta avidos oris hiatus
Pandit, et omnes explicat alas.
Quique capaci turbida cymbâ
Flumina servat durus senio
Navita crudo, vix assiduo
Brachia conto lassata refert,
Fessus turbam vectare novam.
Quin Tænarei vincula ferri
Rupisse canem fama, et nostris
Errâsse locis; mugîsse solum;
Vaga per lucos simulacra virûm
Majora viris; bis Cadmeum,
Nive discussâ, tremuisse nemus,
Bis turbatam sanguine Dircen;
Nocte silenti
Amphionios ululâsse canes.

O dira novi facies leti,
Gravior leto! Piger ignavos
Alligat artus languor; et ægro
Rubor in vultu, maculæque caput
Sparsêre leves: tum vapor ipsam
Corporis arcem flammeus urit;
Multoque genas sanguine tendit;
Oculique rigent; et sacer ignis
Pascitur artus. Resonant aures;
Stillatque niger naris aduncæ
Cruor, et venas rumpit hiantes.
Intima creber viscera quassat
Gemitus stridens. Tunc amplexu
Frigida presso saxa fatigant:
Quos liberior domus, elato
Custode, sinit, petitis fontes;
Aliturque sitis latice ingesto.
Prostrata jacet turba per aras,
Oratque mori. Solum hoc faciles
Tribuêre Dei. Delubra petunt,
Haud ut voto numina placent;
Sed juvat ipsos satiare Deos.—
Quisnam ille propero regiam gressu petit?
Adestne clarus sanguine ac factis Creo?
An æger animus falsa pro veris videt?
Adest petitus omnibus votis Creo.

ACTUS II.

Œdipus. Creon.

Œd. Horrore quatior, fata quo vergant, timens;
Trepidumque gemino pectus eventu labat.
Ubi læta, duris mixta, in ambiguo jacent,
Incertus animus, scire cum cupiat, timet.
Germane nostræ conjugis, fessis opem
Siquam reportas, voce properatâ edoce.

Creon. Responsa dubia sorte perplexâ latent.
Œd. Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.
Creon. Ambage nexâ Delphico mos est Deo
Arcana tegere.
Œd. Fare, sit dubium licet:
Ambigua soli noscere Œdipodæ datur.
Creon. Cædem expiari regiam exsilio Deus,
Et interemtum Laïum ulcisci jubet.
Non ante cœlo lucidus curret dies,
Haustusque tutos ætheris puri dabit.
Œd. Ecquis peremtor inclyti regis fuit?
Quem memoret, ede, Phœbus, ut pœnas luat.
Creon. Sit (precor) dixisse tutum visu et auditu horrida.
Torpor insedit per artus; frigidus sanguis coit.
Ut sacrata templa Phœbi supplici intravi pede,
Et pias, numen precatus, rite submisi manus,
Gemina Parnassi nivalis arx trucem sonitum dedit;
Imminens Phœbea laurus tremuit, et movit domum;
Ac repente sancta fontis lympha Castalii stetit.
Incipit [Lethæa] vates spargere horrentes comas,
Et pati commota Phœbum. Contigit nondum specum;
Emicat, vasto fragore, major humano sonus:
" Mitia Cadmeis remeabunt sidera Thebis,
" Si profugus Dircen Ismenida liqueris hospes,
" Regis cæde nocens, Phœbo jam notus et infans.
" Nec tibi longa manent sceleratæ gaudia cædis.
" Tecum bella geres; natis quoque bella relinques,
" Turpis maternos iterum revolutus in ortus."
Œd. Quod facere, monitu Cœlitum jussus, paro,
Functi cineribus regis hoc decuit dari,
Ne sancta quisquam sceptra violaret dolo.
Regi tuenda maxime regum est salus.
Queritur peremtum nemo, quem incolumem timet.
Creon. Curam peremti major excussit timor.
Œd. Pium prohibuit ullus officium metus?
Creon. Sphinx, et nefandi carminis tristes minæ.

Œd. Nunc expietur numinum imperio scelus.
Quisquis Deorum regna placatus vides;
Tu, tu, penes quem jura præcipitis poli;
Tuque, o sereni maximum mundi decus,
Bis sena cursu signa qui vario regis,
Qui tarda celeri sæcula evolvis rotâ;
Sororque fratri semper occurrens tuo,
Noctivaga Phœbe; quique, ventorum potens,
Æquor per altum cœruleos currus agis;
Et qui carentes luce disponis domos,
Adeste. Cujus Laïus dextrâ occidit,
Hunc non quieta tecta, non fidi lares,
Non hospitalis exsulem tellus ferat.
Thalamis pudendis doleat, et prole impiâ.
Hic et parentem dexterâ perimat suâ;
Faciatque (numquid gravius optari potest?)
Quidquid ego fugi. Non erit veniæ locus:
Per regna juro, quæque nunc hospes gero,
Et quæ reliqui; perque Penetrales Deos;
Per te, pater Neptune, qui fluctu brevi
Utrimque nostro geminus alludis solo.
Et ipse nostris vocibus testis veni,
Fatidica vatis ora Cirrhææ movens.
Ita molle senium ducat, et summum diem
Securus alto reddat in solio parens,
Solasque Merope noverit Polybi faces,
Ut nulla sontem gratia eripiet mihi.
Sed, quo nefandum facinus admissum loco est,
Memorato. Aperto Marte, an insidiis, jacet?
Creon. Frondifera sanctæ nemora Castaliæ petens,
Calcavit arctis obsitum dumis iter,
Trigemina quâ se spargit in campos via.
Secat una gratum Phocidos Baccho solum,
Unde altus ima deserit, cœlum petens,
Clementer acto colle, Parnassos biceps.
At una bimares Sisyphi terras adit,
Olenia in arva: tertius trames, cavâ
Convalle serpens, tangit errantes aquas,

Gelidumque dirimit amnis Elei vadum.
Hic pace fretum subita prædonum manus
Aggressa ferro facinus occultum tulit.—
In tempore ipso, sorte Phœbeâ excitus,
Tiresia tremulo tardus accelerat genu,
Comesque Manto luce viduatum trahens.

ŒDIPUS. TIRESIAS. MANTO.

Œd. Sacrate Divis, proximum Phœbo caput,
Responsa solve: fare, quem pœnæ petant.
Tires. Quod tarda fatu est lingua, quod quærit moras,
Haud te quidem, magnanime, mirari addecet:
Visu carenti magna pars veri latet.
Sed, quo vocat me patria, quo Phœbus, sequar.
Fata eruantur. Si foret viridis mihi
Calidusque sanguis, pectore exciperem Deum.
Appellite aris candidum tergo bovem,
Curvoque nunquam colla depressum jugo.
Tu, lucis inopem, nata, genitorem regens,
Manifesta sacri signa fatidici refer.
Mant. Opima sanctas victima ante aras stetit.
Tires. In vota Superos voce sollenni voca,
Arasque dono thuris Eoi exstrue.
Mant. Jam thura sacris Cœlitum ingessi focis.
Tires. Quid flamma? largas jamne comprendit dapes?
Mant. Subito refulsit lumine, et subito occidit.
Tires. Utrumne clarus ignis et nitidus stetit,
Rectusque purum verticem cœlo tulit,
Et summam in auras fusus explicuit comam?
An latera circa serpit incertus viæ,
Et fluctuante turbidus fumo labat?
Mant. Non una facies mobilis flammæ fuit:
Imbrifera qualis implicat varios sibi
Iris colores, parte quæ magnâ poli

Curvata, picto nuntiat nimbos sinu.
Quis desit illi, quisve sit, dubites, color.
Cœrulea fulvis mixta oberravit notis,
Sanguinea rursus; ultima in tenebras abît.
Sed, ecce, pugnax ignis in partes duas—
Discedit; et se scindit unius sacri
Discors favilla. Genitor, horresco intuens:
Libata Bacchi dona permutat cruor;
Ambitque densus regium fumus caput:
Ipsosque circa spissior vultus sedet,
Et nube densâ sordidam lucem abdidit.
Quid sit, parens, effare.
Tires. Quid fari queam
Inter tumultus mentis attonitæ vagos?
Quidnam loquar? Sunt dira, sed in alto, mala.
Solet ira certis numinum ostendi notis.
Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
Iterumque nolunt, et truces iras tegunt?
Pudet Deos nescio-quid. Huc propere admove,
Et sparge salsâ colla taurorum molâ.—
Placidone vultu sacra et admotas manus
Patiuntur?
Mant. Altum taurus attollens caput,
Primos ad ortus positus, expavit diem;
Trepidusque vultum solis et radios fugit.
Tires. Unone terram vulnere afflicti petunt?
Mant. Juvenca ferro semet [opposito] induit,
Et vulnere uno cecidit: at taurus, duos
Perpessus ictus, huc et huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.
Tires. Utrum citatus vulnere angusto micat,
An lentus altas irrigat plagas, cruor?
Mant. Hujus per ipsam, quâ patet pectus, viam
Effusus amnis: hujus exiguo graves
Maculantur ictus imbre: sed, versus retro,
Per ora multus sanguis atque oculos redit.
Tires. Infausta magnos sacra terrores cient.
Sed ede certas viscerum nobis notas.

Mant. Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut solent,
Agitata trepidant exta; sed totas manus
Quatiunt: novusque prosilit venis cruor.
Cor marcet ægrum penitus, ac mersum latet;
Liventque venæ: magna pars fibris abest;
Et felle nigro tabidum spumat jecur.
Ac, (semper omen unico imperio grave)
En, capita paribus bina consurgunt toris;
Sed utrumque cæsum tenuis abscondit caput
Membrana, latebram rebus occultis negans.
Hostile valido robore insurgit latus,
Septemque venas tendit: has omnes, retro
Prohibens reverti, limes obliquus secat.
Mutatus ordo est: sede nil propriâ jacet;
Sed acta retro cuncta. Non animæ capax,
In parte dextrâ pulmo sanguineus jacet:
Non læva cordis regio: non molli ambitu
Omenta pingues visceri obtendunt sinus.
Natura versa est: nulla lex utero manet.
Scrutemur unde tantus hîc extis rigor.
Quod hoc nefas? conceptus innuptæ bovis,
Nec more solito positus, alieno in loco
Implet parentem. Membra cum gemitu movet:
Tremulo rigore debiles artus micant:
Infecit atras lividus fibras cruor;
Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
Et inane surgit corpus; ac sacros petit
Cornu ministros. Viscera effugiunt manum:
Neque ipsa, quæ te pepulit, armenti gravis
Vox est; nec usquam territi resonant greges:
Immugit aris ignis, et trepidant foci.
Œd. Quid ista sacri signa terrifici ferant,
Exprome: voces aure non timidâ hauriam.
Solent suprema facere securos mala.
Tires. His invidebis, quibus opem quæris, malis.
Œd. Memora, quod unum scire Cœlicolæ volunt,
Contaminârit rege quis cæso manus.

Tires. Nec alta cœli quæ levi pennâ secant,
Nec fibra vivis rapta pectoribus potest
Ciere nomen: alia tentanda est via.
Ipse evocandus noctis æternæ plagis,
Emissus Erebo, ut cædis auctorem indicet.
Reseranda tellus: Ditis implacabile
Numen precandum: populus infernæ Stygis
Huc extrahendus. Ede, cui mandes sacrum.
Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas
Invisere umbras.
Œd. Te, Creo, hic poscit labor,
Ad quem secundum regna respiciunt mea.
Tires. Dum nos profundæ claustra laxamus Stygis,
Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

Chorus.

Effusam redimite comam nutante corymbo,
Lucidum cœli decus, huc ades votis,
Mollia Nisæis armatæ brachia thyrsis,
Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.
Huc adverte favens virgineum caput:
Vultu sidereo discute nubila,
Et tristes Erebi minas,
Avidumque fatum.
Te decet vernis comam floribus cingi,
Te caput Tyriâ cohibere mitrâ;
Hederâve mollem bacciferâ
Religare frontem;
Spargere effusos sine lege crines,
Rursus adducto revocare nodo;
Qualis, iratam metuens novercam,
Creveras, falsos imitatus artus,
Crine flaventi simulata virgo,
Luteam vestem retinente zonâ.
Inde tam molles placuêre cultus,

Et sinus laxi, fluidumque syrma.
Vidit aurato residere curru,
Veste cum longâ tegeres leones,
Omnis Eoæ plaga vasta terræ,
Qui bibit Gangen, niveumque quisquis
Frangit Araxen.
Te senior turpi sequitur Silenus asello,
Turgida pampineis redimitus tempora sertis.
Condita lascivi deducunt orgia mystæ.
Te Bassaridum comitata cohors,
Nunc Edoni pede pulsavit
Sola Pangæi; nunc Threicio
Vertice Pindi, nunc Cadmeas
Inter matres, impia Mænas
Comes Ogygio venit Iaccho,
Nebride sacrâ præcincta latus.
Tibi commotæ pectora matres
Fudêre comam: thyrsumque levem
Vibrante manu, jam post laceros
Pentheos artus, Thyades, œstro
Membra remissæ, velut ignotum
Vidêre nefas.
Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi;
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino.
Jus habet in fluctus magni puer advena ponti,
Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæmon.
Te Tyrrhena, puer, rapuit manus,
Et tumidum Nereus posuit mare,
Cœrula cum pratis mutat freta.
Hinc verno platanus folio viret,
Et Phœbo laurus carum nemus:
Garrula per ramos avis obstrepit:
Vivaces hederas remus tenet:
Summa ligat vitis carchesia:
Idæus prorâ fremuit leo:
Tigris puppe sedet Gangetica.
Tum pirata freto pavidus natat;
Et nova demersos facies habet.

Brachia prima cadunt prædonibus;
Illisumque utero pectus coit:
Parvula dependet lateri manus,
Et dorso fluctum curvo subit:
Lunatâ scindit caudâ mare,
  Et sequitur curvus fugientia carbasa delphin.
Divite Pactolos vexit te Lydius undâ,
Aurea torrenti deducens flumina ripâ.
Laxavit victos arcus Geticasque sagittas
Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet.
Regna securigeri Bacchum sensêre Lycurgi.
  Sensêre terræ te Dacûm feroces;
  Et quos vicinus Boreas ferit
  Arva mutantes; quasque Mæotis
Alluit gentes frigida fluctu:
Quasque despectat vertice summo
  Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.
  Ille dispersos domuit Gelonos:
Arma detraxit trucibus puellis:
Ore dejecto petiêre terram
Thermodontiacæ graves catervæ;
  Positis tandem levibus sagittis,
Mænades factæ: sacer et Cithæron
Sanguine inundavit,
Ophioniâque cæde.
  Prœtides silvas petiêre; et Argos
Præsente Bacchum coluit novercâ.
Naxos, Ægæo redimita ponto,
  Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore pensans damna marito.
  Pumice sicco
  Fluxit Nyctelius latex:
Garruli gramen secuêre rivi;
Combibit dulces humus alta succos,
  Niveique lactis candida fontes,
Et mixta odoro Lesbia cum thymo.
  Ducitur magno nova nupta cœlo.
Sollenne Phœbus carmen

Edit infusis humero capillis.
Concutit tædas geminus Cupido.
Telum deposuit Jupiter igneum;
Oditque, Baccho veniente, fulmen.
Lucida dum current annosi sidera mundi,
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes;
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus,
Altaque cœruleum dum Nerea nesciet Arctos,
Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

ACTUS III.

Œdipus. Creon.

Œd. Etsi ipse vultus flebiles præfert notas,
Expone, cujus capite placemus Deos.
Creon. Fari jubes, tacere quæ suadet metus.
Œd. Si te ruentes non satis Thebæ movent,
At sceptra moveant lapsa cognatæ domûs.
Creon. Nescîsse cupies, nôsse quæ nimium expetis.
Œd. Iners malorum remedium ignorantia est.
Itane et salutis publicæ indicium obrues?
Creon. Ubi turpis est medicina, sanari piget.
Œd. Audita fare; vel, malo domitus gravi,
Quid arma possint regis irati, scies.
Creon. Odêre reges dicta, quæ dici jubent.
Œd. Mittêris Erebo vile pro cunctis caput,
Arcana sacri voce ni retegis tuâ.
Creon. Tacere liceat. Nulla libertas minor
A rege petitur.
Œd. Sæpe, vel linguâ magis,
Regi atque regno muta libertas obest.
Creon. Ubi non licet tacere, quid cuiquam licet?
Œd. Imperia solvit, qui tacet, jussus loqui.
Creon. Coacta verba placidus accipias, precor.
Œd. Ulline pœna vocis expressæ fuit?

Creon. Est procul ab urbe lucus ilicibus niger,
Dircæa circa vallis irriguæ loca.
Cupressus, altis exserens silvis caput,
Virente semper alligat trunco nemus;
Curvosque tendit quercus et putres situ
Annosa ramos. Hujus abrupit latus
Edax vetustas: illa, jam fessâ cadens
Radice, fulta pendet alienâ trabe.
Amara baccas laurus; et tiliæ leves;
Et Paphia myrtus; et per immensum mare
Motura remos alnus; et Phœbo obvia
Enode Zephyris pinus opponens latus.
Medio stat ingens arbor, atque umbrâ gravi
Silvas minores urget; et, magno ambitu
Diffusa ramos, una defendit nemus.
Tristis sub illâ, lucis et Phœbi inscius,
Restagnat humor, frigore æterno rigens.
Limosa pigrum circuit fontem palus.
Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
Haud est moratus. Præstitit noctem locus.
Tunc fossa tellus, et super rapti rogis
Jaciuntur ignes. Ipse funesto integit
Vates amictu corpus, et frontem quatit.
Lugubris imos palla perfundit pedes.
Squalente cultu mœstus ingreditur senex.
Mortifera canam taxus adstringit comam.
Nigro bidentes vellere, atque atræ boves,
Retro trahuntur. Flamma prædatur dapes;
Vivumque trepidat igne ferali pecus.
Vocat inde Manes; teque, qui Manes regis,
Et obsidentem claustra letalis lacûs:
Carmenque magicum volvit, et rabido minax
Decantat ore quidquid aut placat leves
Aut cogit umbras. Sanguinem libat focis;
Solidasque pecudes urit, et multo specum
Saturat cruore. Libat et niveum insuper
Lactis liquorem; fundit et Bacchum manu
Lævâ; canitque rursus, et, terram intuens,

Graviore Manes voce et attonitâ ciet.
Latravit Hecates turba: ter valles cavæ
Sonuêre mœstum: tota, succusso solo,
Pulsata tellus. "Audior," vates ait;
"Rata verba fudi: rumpitur cæcum Chaos;
Iterque populo Ditis ad superos datur."—
Subsedit omnis silva, et erexit comam.
Duxêre rimas robora; et totum nemus
Concussit horror. Terra se retro dedit,
Gemuitque penitus; sive tentari abditum
Acheron profundum mente non æquâ tulit;
Sive ipsa tellus, ut daret functis viam,
Compage ruptâ sonuit; aut irâ furens
Triceps catenas Cerberus movit graves.
Subito dehiscit terra, et immenso sinu
Laxata patuit. Ipse pallentes Deos
Vidi inter umbras; ipse torpentes lacus,
Noctemque veram. Gelidus in venis stetit
Hæsitque sanguis. Sæva prosiluit cohors,
Et stetit in armis omne vipereum genus
Fratrum, catervæ dente Dircæo satæ,
Avidumque, populi pestis Ogygii, malum.
Tum torva Erinnys sonuit, et cæcus Furor,
Horrorque, et unâ quidquid æternæ creant
Celantque tenebræ; Luctus evellens comam,
Ægreque lassum sustinens Morbus caput,
Gravis Senectus sibimet, et pendens Metus.
Nos liquit animus: ipsa, quæ ritus senis
Artesque nôrat, stupuit. Intrepidus parens,
Audaxque damno, convocat Ditis feri
Exsangue vulgus: illico, ut nebulæ leves,
Volitant, et auras libero cœlo trahunt.
Non tot caducas educat frondes Eryx;
Nec vere flores Hybla tot medio creat,
Cum examen alto nectitur densum globo:
Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
Nec tanta, gelidi Strymonis fugiens minas,
Permutat hiemes ales, et, cœlum secans,

Tepente Nilo pensat Arctoas nives;
Quot ille populos vatis eduxit sonus.
Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
Animæ trementes. Primus emergit solo,
Dextrâ ferocem cornibus taurum premens,
Zethus; manuque sustinens lævâ chelyn,
Qui saxa dulci traxit Amphion sono.
Interque natos Tantalis tandem suos
Tuto superba fert caput fastu gravi,
Et numerat umbras. Pejor hac genitrix adest,
Furibunda Agaue; tota quam sequitur manus
Partita regem: sequitur et Bacchas lacer
Pentheus, tenetque sævus etiam nunc minas.
Tandem, vocatus sæpe, pudibundum extulit
Caput, atque ab omni dissidet turbâ procul,
Celatque semet. Instat, et Stygias preces
Geminat, sacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Laïus: (fari horreo)
Stetit per artus sanguine effuso horridus,
Pædore fœdo squalidam obtentus comam,
Et ore rabido fatur: "O Cadmi effera,
Cruore semper læta cognato, domus!
Vibrate thyrsos: entheâ natos manu
Lacerate potius. Maximum Thebis scelus
Maternus amor est. Patria, non irâ Deum,
Sed scelere, raperis. Non gravi flatu tibi
Luctificus Auster, nec parum pluvio æthere
Satiata tellus halitu sicco nocet;
Sed rex cruentus; pretia qui sævæ necis,
Sceptra, et nefandos occupat thalamos patris,
Invisa proles, (sed tamen pejor parens
Quam natus, utero rursus infausto gravis)
Egit qui in ortus semet; et matri impios
Fetus regessit; quique vix mos est feris,
Fratres sibi ipse genuit; implicitum malum;
Magisque monstrum Sphinge perplexum suâ.
Te, te, cruentâ sceptra qui dextrâ geris,
Te pater inultus, urbe cum totâ, petam;

Et mecum Erinnys pronubas thalami traham;
Traham sonantes verbera: incestam domum
Vertam, et Penates impio Marte obteram.
Proinde pulsum finibus regem ocyus
Agite exsulem. Quodcumque funesto gradu
Solum relinquet, vere florifero virens
Reparabit herbas; spiritus puros dabit
Vitalis aura: veniet et silvis decor.
Letum, Luesque, Mors, Labor, Tabes, Dolor,
Comitatus illo dignus, excedent simul:
Et ipse rapidis gressibus sedes volet
Effugere nostras: sed graves pedibus moras
Addam, et tenebo. Repet incertus viæ,
Baculo senili triste prætentans iter.
Præripite terras; auferam cœlum pater.
Œd. Et ossa et artus gelidus invasit tremor.
Quidquid timebam facere, fecisse arguor.
Tori jugalis abnuit Merope nefas,
Sociata Polybo: sospes absolvit manus
Polybus meas: uterque defendit parens
Cædem, stuprumque: quis locus culpæ est super?
Multo ante Thebæ Laïum amissum gemunt,
Bœota gressu quam meo tetigi loca.
Falsusne senior, an Deus Thebis gravis?
Jamjam tenemus callidi socios doli.
Mentitur ista, præferens fraudi Deos,
Vates, tibique sceptra despondet mea.
Creon. Egon' ut sororem regiâ expelli velim?
Si me fides sacrata cognati laris
Non contineret in meo certum statu;
Tamen ipsa me Fortuna terreret, nimis
Sollicita semper. Liceat hoc tuto tibi
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Jam te minore tutior pones loco.
Œd. Hortaris etiam, sponte deponam ut meâ
Tam gravia regna?
Creon. Suadeam hoc illis ego,
In utrumque quîs est liber etiam nunc status.

Tibi jam necesse est ferre fortunam tuam.
Œd. Certissima est regnare cupienti via,
Laudare modica, et otium ac somnum loqui.
Ab inquieto sæpe simulatur quies.
Creon. Parumne me tam longa defendit fides?
Œd. Aditum nocendi perfido præstat fides.
Creon. Solutus onere regio, regni bonis
Fruor; domusque civium cœtu viget;
Nec ulla vicibus surgit alternis dies,
Quâ non propinqui munera ad nostros lares
Sceptri redundent; cultus, opulentæ dapes,
Donata multis gratiâ nostrâ salus.
Quid tam beatæ deesse fortunæ rear?
Œd. Quod deest. Secunda non habent unquam modum.
Creon. Incognitâ igitur ut nocens causâ cadam?
Œd. Num ratio vobis reddita est vitæ meæ?
Num audita causa est nostra Tiresiæ? tamen
Sontes videmur. Facitis exemplum; sequor.
Creon. Quid si innocens sum?
Œd. Dubia pro certis solent
Timere reges.
Creon. Qui pavet vanos metus,
Veros meretur.
Œd. Quisquis in culpâ fuit,
Dimissus odit omne, quod dubium putat.
Creon. Sic odia fiunt.
Œd. Odia qui nimium timet,
Regnare nescit: regna custodit metus.
Creon. Qui sceptra duro sævus imperio regit,
Timet timentes: metus in auctorem redit.
Œd. Servate sontem saxeo inclusum specu:
Ipse ad penates regios referam gradum.

Chorus.

Non tu tantis causa periclis;
Non hæc Labdacidas premunt
Fata; sed veteres Deûm
Iræ sequuntur. Castalium nemus
Umbram Sidonio præbuit hospiti;
Lavitque Dirce Tyrios colonos;
Ut primum magni natus Agenoris,
Fessus per orbem furta sequi Jovis,
Sub nostrâ pavidus constitit arbore,
Prædonem venerans suum;
Monituque Phœbi, jussus erranti
Comes ire vaccæ, quam non flexerat
Vomer, aut tardi juga curva plaustri,
Deseruit fugas, nomenque genti
Inauspicatâ de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
Protulit tellus. Aut anguis, imis
Vallibus editus, annosa supra
Robora sibilat, supraque pinus,
Supra Chaonias celsior arbores,
Cœruleum erexit caput,
Cum majore sui parte recumberet;
Aut feta tellus impio partu
Effudit arma.
Sonuit reflexo classicum cornu;
Lituusque adunco stridulos cantus
Elisit ære. Ante non linguas
Agiles et ora vocis ignotæ
Clamore primum hostico experti,
Agmina campos cognata tenent;
Dignaque jacto semine proles,
Uno ætatem permensa die,
Post Luciferi nata meatus,
Ante Hesperios occidit ortus.
Horret tantis advena monstris;

Populique timet bella recentis;
Donec cecidit sæva juventus;
Genitrixque suo reddi gremio
Modo productos vidit alumnos.
Hac transierit civile nefas:
Illa Herculeæ nôrint Thebæ
Prœlia fratrum:
Quid Cadmei fata nepotis,
Cum vivacis cornua cervi
Frontem ramis texêre novis,
Dominumque canes egêre suum?
Præceps silvas montesque fugit
Citus Actæon; agilique magis
Pede per saltus et saxa vagus,
Metuit motas Zephyris plumas;
Et, quæ posuit, retia vitat;
Donec fontis in undâ
Cornua vidit vultusque feros,
Ubi virgineos foverat artus
Nimium sævi Diva pudoris.

ACTUS IV.

ŒDIPUS. IOCASTA.

Œd. Curas revolvit animus, et repetit metus.
Obiisse nostro Laïum scelere autumant
Superi Inferique: sed animus contra innocens,
Sibique melius quam Deis notus, negat.
Redit memoria tenue per vestigium,
Cecidisse nostri stipitis pulsu obvium,
Datumque Diti, cum prior juvenem senex
Curru superbus pelleret, Thebis procul,
Phocæa trifidas regio quâ scindit vias.
Unanima conjux, explica errorem, (precor)
Quæ spatia moriens Laïus vitæ tulit.
Primone in ævo viridis, an fracto, occidit?

Ioc. Inter senem juvenemque; sed propior seni.
Œd. Frequensne turba regium cinxit latus?
Ioc. Plures fefellit error ancipitis viæ;
Paucos fidelis curribus junxit labor.
Œd. Aliquisne cecidit regio fato comes?
Ioc. Unum fides virtusque consortem addidit.
Œd. Teneo nocentem: convenit numerus, locus:
Sed tempus adde.
Ioc. Decima jam metitur seges.

SENEX. ŒDIPUS.

Sen. Corinthius te populus in regnum vocat
Patrium. Quietem Polybus æternam obtinet.
Œd. Ut undique in me sæva Fortuna irruit!
Edissere agedum, quo cadat fato parens.
Sen. Animam senilem mollis exsolvit sopor.
Œd. Genitor, sine ullâ cæde, defunctus jacèt:
Testor; licet jam tollere ad cœlum pie
Puras, nec ulla scelera metuentes, manus.
Sed pars magis metuenda fatorum manet.
Sen. Omnem paterna regna discutient metum.
Œd. Repetam paterna regna; sed matrem horreo.
Sen. Metuis parentem, quæ, tuum reditum expetens,
Sollicita pendet?
Œd. Ipsa me pietas fugat.
Sen. Viduam relinques?
Œd. Tangis, en, ipsos metus.
Sen. Effare, mersus quis premat mentem timor.
Præstare tacitam regibus soleo fidem.
Œd. Connubia matris Delphico admonitu tremo.
Sen. Timere vana desine, et turpes metus
Depone. Merope vera non fuerat parens.
Œd. Quod subditivi præmium nati petît?
Sen. [Regnum: superbam liberi adstringunt fidem.]
Œd. Secreta thalami, fare, quo excipias modo.
Sen. Hæ te parenti parvulum tradunt manus.

Œd. Tu me parenti tradis? at quis me tibi?
Sen. Pastor nivoso sub Cithæronis jugo.
Œd. In illa temet nemora quis casus tulit?
Sen. Illo sequebar monte cornigeros greges.
Œd. Nunc adice certas corporis nostri notas.
Sen. Forata ferro gesseras vestigia,
Tumore nactus nomen ac vitio pedum.
Œd. Quis fuerit ille, qui meum dono dedit
Corpus, requiro.
Sen. Regios pavit greges.
Minor sub illo turba pastorum fuit.
Œd. Eloquere nomen.
Sen. Prima languescit senum
Memoria, longo lassa sublabens situ.
Œd. Potesne facie noscere ac vultu virum?
Sen. Fortasse noscam: sæpe jam spatio obrutam
Levis exoletam memoriam revocat nota.
Œd. Ad sacra et aras omne compulsum pecus
Duces sequantur. Ite propere, arcessite,
Famuli, penes quos summa consistit gregum.
Sen. Sive ista ratio, sive fortuna occulit,
Latere semper patere, quod latuit diu.
Sæpe eruentis veritas patuit malo.
Œd. Malum timeri majus his aliquod potest?
Sen. Magnum esse, magnâ mole quod petitur, scias.
Concurrit illinc publica, hinc regis salus,
Utrimque paria: contine medias manus.
Ut nil lacessas, ipsa se fata explicant.
Non expedit concutere felicem statum.
Œd. Tuto movetur, quidquid extremo in loco est.
Sen. Nobilius aliquid genere regali appetis?
Ne te parentis pigeat inventi, vide.
Œd. Vel pœnitendi sanguinis quæram fidem,
Si nôsse libeat. Ecce, grandævus senex,
Arbitria sub quo regii fuerant gregis,
Phorbas. Refersne nomen aut vultum senis?
Sen. Arridet animo forma: nec notus satis,
Nec rursus iste vultus ignotus mihi.

Regnum obtinente Laïo, famulus greges
Agitâsti opimos sub Cithæronis plagâ?

PHORBAS. SENEX. ŒDIPUS.

Phorb. Lætus Cithæron pabulo semper novo
Æstiva nostro prata submittit gregi.
Sen. Noscisne memet?
Phorb. Dubitat anceps memoria.
Œd. Huic aliquis a te traditur quondam puer?
Effare. Dubitas? cur genas mutat color?
Quid verba quæris? veritas odit moras.
Phorb. Obducta longo temporum tractu moves.
Œd. Fatere, ne te cogat ad verum dolor.
Phorb. Inutile isti munus infantem dedi.
Non potuit ille luce, non cœlo, frui.
Sen. Procul sit omen! Vivit; et vivat, precor.
Œd. Superesse quare traditum infantem negas?
Phorb. Ferrum per ambos tenue transactum pedes
Ligabat artus: vulneri innatus tumor
Puerile fœdâ corpus urebat lue.
Sen. Quid quæris ultra? fata jam accedunt prope.
Œd. Quis fuerit infans, edoce.
Phorb. Prohibet fides.
Œd. Huc aliquis ignem: flamma jam excutiet fidem.
Per tam cruentas vera quærenti vias
Ignosce, (quæso) si ferus videor tibi,
Et impotens: parata vindicta in manu est:
Dic vera. Quisnam, quove generatus patre,
Quâ matre genitus?
Phorb. Conjuge est genitus tuâ.
Œd. Dehisce, tellus! tuque, tenebrarum potens,
In Tartara ima, rector umbrarum, rape
Retro reversas generis ac stirpis vices.
Congerite, cives, saxa in infandum caput:
Mactate telis: me petat ferro parens;

Me natus: in me conjuges arment manus,
Fratresque; et æger populus ereptos rogis
Jaculetur ignes. Sæculi crimen vagor,
Odium Deorum, juris exitium sacri;
Quâ luce primum spiritus hausi rudes,
Jam morte dignus. Redde nunc animos, parens.
Nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.
I, perge, propero regiam gressu pete.
Gratare matri liberis auctam domum.

CHORUS.

Fata si liceat mihi
Fingere arbitrio meo,
Temperem Zephyro levi
Vela, ne pressæ gravi
Spiritu antennæ tremant.
Lenis et modice fluens
Aura, nec vergens latus,
Ducat intrepidam ratem.
Tuta me mediâ vehat
Vita decurrens viâ.
Gnossium regem timens,
Astra dum demens petit,
Artibus fisus novis,
Certat et veras aves
Vincere, ac falsis nimis
Imperat pennis puer,
Nomen eripuit freto.
Callidus medium senex
Dædalus librans iter
Nube sub mediâ stetit,
Alitem exspectans suum:
Qualis accipitris minas
Fugit, et sparsos metu
Colligit fetus avis;
Donec in ponto manus

Movit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
Quidquid excessit modum,
Pendet instabili loco.—
  Sed quid hoc? postes sonant.
Mœstus et famulus manu
Regius quassat caput.
Ede, quid portes novi.

ACTUS V.

Nuntius.

Prædicta postquam fata, et infandum genus,
Deprendit, ac se scelere convictum Œdipus
Damnavit ipse; regiam infestus petens,
Invisa propero tecta penetravit gradu;
Qualis per arva Libycus insanit leo,
Fulvam minaci fronte concutiens jubam:
Vultus furore torvus, atque oculi truces;
Gemitus, et altum murmur; et gelidus fluit
Sudor per artus. Spumat, et volvit minas,
Ac mersus alte magnus exundat dolor.
Secum ipse sævus grande nescio-quid parat,
Suisque fatis simile. "Quid pœnas moror?
[Ut] hoc scelestum pectus aut ferro petat,
Aut fervido aliquis igne vel saxo domet?
Quæ tigris, aut quæ sæva visceribus meis
Incurret ales? Ipse tu, scelerum capax,
Sacer Cithæron, vel feras in me tuis
Emitte silvis, mitte vel rabidos canes.
Nunc redde Agauen. Anime, quid mortem times?
Mors innocentem sola Fortunæ eripit."—
Hæc fatus, aptat impiam capulo manum,
Ensemque ducit. "Itane tam magnis breves
Pœnas sceleribus solvis? atque uno omnia
Pensabis ictu? Moreris? hoc patri sat est?

Quid deinde matri? quid male in lucem editis
Natis? quid ipsi (quæ tuum magnâ luit
Scelus ruinâ) flebili patriæ dabis?
Solvendo non es. Illa, quæ leges ratas
Natura in uno vertit Œdipodâ, novos
Commenta partus, supplicîs eadem meis
Novetur. Iterum vivere atque iterum mori
Liceat; renasci semper; ut toties nova
Supplicia pendas. Utere ingenio miser.
Quod sæpe fieri non potest, fiat diu.
Mors eligatur longa: quæratur via,
Quâ, nec sepultis mixtus, et vivis tamen
Exemtus, erres. Morere, sed citra patrem.
Cunctaris, anime? Subitus, en, vultus gravat
Profusus imber, ac rigat fletu genas.
Et flere satis est? Hactenus fundent levem
Oculi liquorem: sedibus pulsi suis
Lacrymas sequantur. Hi maritales statim
Fodiantur oculi."—Dixit, atque irâ furit.
Ardent minaces igne truculento genæ;
Oculique vix se sedibus retinent suis.
Violentus, audax vultus, iratus, ferox,
Tantum eruentis. Gemuit, et, dirum fremens,
Manus in ora torsit. At contra truces
Oculi steterunt, et suam intenti manum
Ultro insequuntur: vulneri occurrunt suo.
Scrutatur avidus manibus uncis lumina.
Radice ab imâ funditus vulsos simul
Evolvit orbes. Hæret in vacuo manus,
Et fixa penitus unguibus lacerat cavos,
Alte recessus luminum, et inanes sinus;
Sævitque frustra; plusque, quam sat est, furit;
Tantum est periclum lucis. Attollit caput;
Cavisque lustrans orbibus cœli plagas,
Noctem experitur. Quidquid effossis male
Dependet oculis, rumpit; et victor Deos
Conclamat omnes: "Parcite (heu!) patriæ, precor:
Jam jussa feci: debitas pœnas tuli.

Inventa thalamis digna nox tandem meis."—
Rigat ora fœdus imber; et lacerum caput
Largum revulsis sanguinem venis vomit.

Chorus.

Fatis agimur: cedite Fatis.
Non sollicitæ possunt curæ
Mutare rati stamina fusi.
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex alto:
Servatque suæ decreta colûs
Lachesis, durâ revoluta manu.
Omnia certo tramite vadunt.
Primusque dies dedit extremum.
Non illa Deo vertisse licet,
Quæ nexa suis currunt causis.
It cuique ratus, prece non ullâ
Mobilis, ordo. Multis ipsum
Metuisse nocet: multi ad fatum
Venêre suum, dum fata timent.—
Sonuêre fores; atque ipse suum,
Duce non ullo, molitur iter,
Luminis orbus.

Œdipus. Chorus. Iocasta.

Œd. Bene habet! peractum est! justa persolvi patri.
Juvant tenebræ. Quis Deus, tandem mihi
Placatus, atrâ nube perfundit caput?
Quis scelera donat? Conscium evasi diem.
Nil, parricida, dexteræ debes tuæ:
Lux te refugit: vultus Œdipodem hic decet.
Chor. En, ecce, rapido sæva prosiluit gradu
Iocasta vecors; qualis attonita et furens

Cadmea mater abstulit nato caput,
Sensitve raptum. Dubitat; afflictum alloqui
Cupit, pavetque. Jam malis cessit pudor.
Et hæret ore primo vox.
Ioc. Quid te vocem?
Natumne? dubitas? natus es: natum pudet.
[Invite loquere, nate.] Quo avertis caput,
Vacuosque vultus?
Œd. Quis frui et tenebris vetat?
Quis reddit oculos? Matris (heu!) matris sonus.
Perdidimus operam. Congredi fas amplius
Haud est: nefandos dividat vastum mare,
Dirimatque tellus abdita: et quisquis sub hoc
In alia versus sidera, ac solem avium
Dependet orbis, alterum ex nobis ferat.
Ioc. Fati ista culpa est: nemo fit fato nocens.
Œd. Jam parce verbis, mater, et parce auribus;
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per inauspicatum sanguinis pignus mei,
Per omne nostri nominis fas et nefas.
Ioc. Quid, anime, torpes? Socia cur scelerum dare
Pœnas recusas? Omne confusum perit,
Incesta, per te juris humani decus.
Morere, ac nefastum spiritum ferro exige.
Non, si ipse mundum concitans Divûm sator
Corusca sævâ tela jaculetur manu,
Unquam rependam sceleribus pœnas pares,
Mater nefanda. Mors placet: mortis via
Quæratur. Agedum! commoda matri manum,
Si parricida es: restat hoc operi ultimum.
Rapiatur ensis: hoc jacet ferro meus
Conjux. Quid illum nomine haud vero vocas?
Socer est. Utrumne pectori infigam meo
Telum? an patenti conditum jugulo imprimam?
Eligere nescis vulnus: hunc, dextra, hunc pete
Uterum capacem, qui virum et natum tulit.
Chor. Jacet peremta: vulneri immoritur manus;
Ferrumque secum nimius ejecit cruor.

Œd. Fatidice, te, te, præsidem veri Deum,
Compello. Solum debui fatis patrem.
Bis parricida, plusque quam timui nocens,
Matrem peremi: scelere confecta est meo.
O Phœbe mendax! fata superavi impia.
Pavitante gressu sequere fallaces vias,
Suspensa plantis efferens vestigia,
Cæcam tremente dexterâ noctem rege.
I, gradere præceps, lubricos ponens gradus.
I, profuge, vade. Siste, ne in matrem incidas.
Quicumque fessi corpore et morbo graves
Semianima trahitis pectora, (en, fugio, exeo)
Relevate colla: mitior cœli status
Post terga sequitur. Quisquis exilem jacens
Animam retentat, vividos haustus levis
Concipiat. Ite, ferte depositis opem.
Mortifera mecum vitia terrarum extraho.
Violenta fata, et horridus morbi tremor,
Maciesque, et atra pestis, et rabidus dolor,
Mecum ite, mecum. Ducibus his uti libet.

THEBAIS,

alias,

PHŒNISSÆ.

DRAMATIS PERSONÆ.

ŒDIPUS.
ANTIGONE.
NUNTIUS.
IOCASTA.
POLYNICES.
ETEOCLES.

ACTUS I.

ŒDIPUS. ANTIGONE.

Œd. CÆCI parentis regimen, ac fessi unicum
Patris levamen, nata, quam tanti est mihi
Genuisse vel sic; desere infaustum patrem.
In recta quid deflectis errantem gradum?
Permitte labi: melius inveniam viam,
Quam quæro, solus, quæ me ab hac vitâ extrahat,
Et hoc nefandi capitis adspectu levet
Cœlum atque terras. Quantulum hac egi manu!
Non video noxæ conscium nostræ diem:
Sed videor. Hinc jam solve inhærentem manum,
Et patere cæcum, quâ volet, ferri pedem.
Ibo, ibo, quâ prærupta protendit juga
Meus Cithæron; quâ peragrato celer
Per saxa monte jacuit Actæon, suis
Nova præda canibus; quâ per obscurum nemus,
Silvamque opacæ vallis, instinctas Deo
Egit sorores mater; et, gaudens malo,
Vibrante fixum prætulit thyrso caput;
Vel quâ cucurrit, corpus invisum trahens,
Zethi juvencus, quâ, per horrentes rubos,
Tauri ferocis sanguis ostentat fugas.
Vel quâ alta maria vertice immenso premit
Inoa rupes, quâ, scelus fugiens suum,
Novumque faciens, mater insiluit freto,
Mersura natum, seque. Felices, quibus
Fortuna melior tam bonas matres dedit!
Est alius istis noster in silvis locus,
Qui me reposcit; hunc petam cursu incito:
Non hæsitabit gressus; huc omni duce
Spoliatus ibo. Quid moror sedes meas?
Mortem, Cithæron, redde; et hospitium mihi
Illud meum restitue, ut exspirem senex,

Ubi debui infans. Recipe supplicium vetus
Semper cruente, sæve, crudelis, ferox,
Cum occidis, et cum parcis. Olim jam tuum
Est hoc cadaver. Perage mandatum patris,
Jam et matris. Animus gestit antiqua exsequi
Supplicia. Quid me, nata, pestifero tenes
Amore vinctum? quid tenes? genitor vocat.
Sequor, sequor: jam parce! Sanguineum gerens
Insigne regni Laïus rapti furit.
Et, ecce, inanes manibus infestis petit
Foditque vultus. Nata, genitorem vides?
Ego video. Tandem spiritum inimicum exspue,
Desertor animæ, fortis in partem tui:
Omitte pœnas languidas longæ moræ;
Mortemque totam recipe. Quid segnis traho?
Quid vivo? Nullum facere jam possum scelus?
Possum miser: prædico; discede a patre;
Discede, virgo. Timeo, post matrem, omnia.
Antig. Vis nulla, genitor, a tuo nostram manum
Corpore resolvet: nemo me comitem tibi
Eripiet unquam. Labdaci claram domum,
Opulenta ferro regna germani petant;
Pars summa magni patris e regno mea est
Pater ipse. Non hunc auferet frater mihi,
Thebana rapto sceptra qui regno tenet;
Non hunc catervas alter Argolicas agens.
Non, si revulso Jupiter mundo tonet,
Mediumque nostros fulmen in nexus cadat,
Manum hanc remittam. Prohibeas, genitor, licet;
Regam abnuentem; dirigam inviti gradum.
In plana tendis? vado. Prærupta expetis?
Non obsto; sed præcedo. Quovis utere
Duce me: duobus omnis eligitur via.
Perire sine me non potes; mecum potes.
Hîc alta rupes arduo surgit jugo,
Spectatque longe spatia subjecti maris.
Vis hanc petamus? Nudus hîc pendet silex;
Hîc scissa tellus faucibus ruptis hiat.

Vis hanc petamus? Hîc rapax torrens cadit,
Partesque lapsi montis exesas rotat.
In hunc ruamus? Dum prior, quo vis, eo:
Non deprecor, non hortor. Exstingui cupis;
Votumque, genitor, maximum mors est tibi?
Si moreris, antecedo: si vivis, sequor.
Sed flecte mentem; pectus antiquum advoca:
Victasque magno robore ærumnas doma.
Resiste: tantis in malis vinci mori est.
Œd. Unde in nefandâ specimen egregium domo?
Unde ista generi virgo dissimilis suo?
Fortuna, credis? aliquis est ex me pius?
Non esset unquam, (fata bene novi mea)
Nisi ut noceret. Ipsa se in leges novas
Natura vertet; regeret in fontem citas
Revolutus undas amnis; et noctem afferet
Phœbea lampas; Hesperus faciet diem.
Ut ad miserias aliquid accedat meas;
Pii quoque erimus. Unica Œdipodæ est salus,
Non esse salvum. Liceat ulcisci patrem
Adhuc inultum. Dextra, quid cessas iners
Exigere pœnas? Quidquid exactum est adhuc,
Matri dedisti. — Mitte genitoris manum,
Animosa virgo: funus extendis meum,
Longasque vivi ducis exsequias patris.
Aliquando terrâ corpus invisum tege.
Peccas honestâ mente: pietatem vocas,
Patrem insepultum trahere. Qui cogit mori
Nolentem, in æquo est, quique properantem impedit.
Occidere est, vetare cupientem mori:
Nec tamen in æquo est: alterum gravius reor.
Malo imperari, quam eripi, mortem mihi.
Desiste cœpto, virgo: jus vitæ ac necis
Meæ penes me est. Regna deserui libens;
Regnum mei retineo. Si fida es comes,
Ensem parenti trade; sed notum nece
Ensem paternâ. Tradis? an nati tenent
Cum regno et illum? Faciet, ubicumque est, opus.

Ibi sit: relinquo: natus hunc habeat meus,
Sed uterque. Flammas potius et vastum aggerem
Compone: in altos ipse me immittam rogos.
Erectam ad ignes funebrem escendam struem,
Pectusque solvam durum, et in cineres dabo
Hoc, quidquid in me vivit. Ubi sævum est mare?
Duc, ubi sit altis prorutum saxis jugum,
Ubi torta rapidus ducat Ismenos vada;
Duc, ubi feræ sint, ubi fretum, ubi præceps locus,
Si dux es. Illuc ire morituro placet,
Ubi sedit altâ rupe semiferò dolos
Sphinx ore nectens: dirige huc gressus pedum;
Hîc siste patrem. Dira ne sedes vacet,
Monstrum repone majus. Hoc saxum insidens,
Obscura nostræ verba fortunæ loquar,
Quæ nemo solvat. Quisquis Assyrio loca
Possessa regi scindis, et Cadmi nemus
Serpente notum, (sacra quo Dirce latet)
Supplex adoras; quisquis Eurotam bibis,
Spartenque fratre nobilem gemino colis;
Quique Elin et Parnasson, et Bœotios
Colonus agros uberis tondes soli;
Adverte mentem: sæva Thebarum lues
Luctifica cæcis verba committens modis,
Quid simile posuit? quid tam inextricabile?
Avi gener, patrisque rivalis sui,
Frater suorum liberûm, et fratrum parens;
Uno avia partu liberos peperit viro,
Ac sibi nepotes. Monstra quis tanta explicet?
Ego ipse, victæ spolia qui Sphingis tuli,
Hærebo, fati tardus interpres mei.
Quid perdis ultra verba? quid pectus ferum
Mollire tentas precibus? Hoc animo sedet,
Effundere hanc cum morte luctantem diu
Animam, et tenebras petere: nam sceleri hæc meo
Parum alta nox est. Tartaro condi juvat,
Et siquid ultra Tartarum est. Tandem libet,
Quod olim oportet. Morte prohiberi haud queo.

Ferrum negabis? noxias lapso vias
Cludes? et arctis colla laqueis inseri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt letum, auferes?
Quid ista tandem cura perficiet tua?
Ubique mors est: optime hoc cavit Deus.
Eripere vitam nemo non homini potest;
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.
Nil quæro: dextrâ noster et nudâ solet
Bene animus uti: dextra, nunc toto impetu,
Toto dolore, viribus totis, veni.
Non destino unum vulneri nostro locum.
Totus nocens sum: quâ voles, mortem exige.
Effringe corpus; corque tot scelerum capax
Evelle: totos viscerum nuda sinus.
Fractum incitatis ictibus guttur sonet;
Laceræve fixis unguibus venæ fluant:
Aut dirige iras, quo soles. Hæc vulnera
Rescissa multo sanguine ac tabe irriga.
Hac extrahe animam, duram, inexpugnabilem.
Et tu, parens, ubicumque pœnarum arbiter
Adstas mearum, (non ego hoc tantum scelus
Ullâ expiari credidi pœnâ satis
Unquam nec istâ morte contentus fui;
Nec me redemi parte: membratim tibi
Volui perire) debitum tandem exige:
Nunc solvo pœnas; tunc tibi inferias dedi:
Ades, atque inertem dexteram introrsus preme,
Magisque merge. Timida tum parvo caput
Libavit haustu; vixque, cupientes sequi,
Eduxit oculos. Hæret etiam nunc mihi
Ille animus, hæret; cum recusantem manum
Pressêre vultus. Audies verum, Œdipe:
Minus eruisti lumina audacter tua,
Quam præstitisti. Nunc manum cerebro indue:
Hac parte mortem perage, [quæ cœpit mori.]
Antig. Pauca, o parens magnanime! miserandæ precor
Ut verba natæ mente placatâ audias.

Non te ut reducam veteris ad specimen domûs,
Habitumque regni flore pollentem inclyto,
Peto; ast ut iras, tempore aut ipsâ morâ
Fractas, remisso pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non esse sub dolore, nec victum malis
Dare terga. Non est (ut putas) virtus, pater,
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
Qui fata proculcavit, ac vitæ bona
Projecit, atque abscidit, et casus suos
Oneravit ipse, cui Deo nullo est opus,
Quare ille mortem cupiat, aut quare petat?
Utrumque timidi est. Nemo contemsit mori,
Qui concupivit. Cujus haud ultra mala
Exire possunt, in loco tuto est situs.
Quis jam Deorum (velle fac) quidquam potest
Malis tuis adjicère? jam nec tu potes,
Nisi hoc, ut esse te putes dignum nece.
Non es; nec ulla pectus hoc culpa attigit.
Et hoc magis te, genitor, insontem voca,
Quod innocens es, Dîs quoque invitis. Quid est
Quod te efferârit; quod novos suffixerit
Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
Sedes? quid ex his pellit? Ut careas die?
Cares. Ut altis nobilem muris domum,
Patriamque, fugias? patria tibi vivo perît.
Natos fugis, matremque? ab adspectu omnium
Fortuna te submovit: et quidquid potest
Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
Regni tumultus, turba fortunæ prior
Abscessit a te jussa. Quem, genitor, fugis?
Œd. Me fugio; fugio conscium scelerum omnium
Pectus; manumque hanc fugio, et hoc cœlum, et
Deos;
Et dira fugio scelera, quæ feci innocens.
Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
Premo? has ego auras ore pestifero traho?

Ego laticis haustu satior? aut ullo fruor
Almæ parentis munere? ego castam manum
Nefandus, incestificus, exsecrabilis,
Attrecto? ego ullos aure concipio sonos,
Per quos parentis nomen, aut nati, audiam?
Utinam quidem rescindere has quirem vias,
Manibusque adactis omne, quâ voces meant,
Aditusque verbis tramite angusto patet,
Eruere possem, nata: jam sensum tui,
Quæ pars meorum es criminum, infelix pater
Fugissem. Inhæret ac recrudescit nefas
Subinde; et aures ingerunt, quidquid mihi
Donâstis, oculi. Cur caput tenebris grave
Non mitto ad umbras Ditis æternas? quid hîc
Manes meos detineo? quid terram gravo?
Mixtusque superis erro? quid restat mali?
Regnum, parentes, liberi, virtus quoque,
Et ingenî sollertis eximium decus,
Periêre: cuncta sors mihi infesta abstulit.
Lacrymæ supererant: has quoque eripuit mihi.
Absiste: nullas animus admittit preces;
Novamque pœnam sceleribus quærit parem.
Et esse par quæ poterit? infanti quoque
Decreta mors est. Fata quis tam tristia
Sortitus unquam? videram nondum diem,
Uterique nondum solveram clusi moras;
Et jam timebar. Protinus quosdam editos
Nox occupavit, et novæ luci abstulit:
Mors me antecessit. Aliquis, intra viscera
Materna, letum præcoquis fati tulit:
Sed numquid et peccavit? abstrusum, abditum,
Dubiumque an essem, sceleris infandi reum
Deus egit: illo teste, damnavit parens;
Calidoque teneros transuit ferro pedes,
Et in alta nemora pabulum misit feris,
Avibusque sævis, quas Cithæron noxius,
Cruore sæpe regio tinctas, alit.
Sed, quem Deus damnavit, abjecit pater,

Mors quoque refugit. Præstiti Delphis fidem:
Genitorem adortus impiâ stravi nece.
Hoc alia pietas redimet? Occidi patrem;
Sed matrem amavi: proloqui hymenæum pudet,
Tædasque nostras. Has quoque invitum pati
Te coge pœnas: facinus ignotum, efferum,
Inusitatum, effare, quod populi horreant;
Quod esse factum nulla non ætas neget;
Quod parricidam pudeat. In patrios toros
Tuli paterno sanguine adspersas manus;
Scelerisque pretium majus accepi scelus.
Leve est paternum facinus: in thalamos meos
Deducta mater, ne parum scelerum foret,
Fecunda. Nullum crimen hoc majus potest
Natura ferre. Siquod etiamnum est tamen;
Qui facere possent, dedimus. Abjeci, necis
Pretium paternæ, sceptrum; et hoc iterum manus
Armavit alias. Optime regni mei
Fatum ipse novi: nemo sine sacro feret
Illud cruore. Magna præsagit mala
Paternus animus: jacta jam sunt semina
Cladis futuræ: spernitur pacti fides.
Hic occupato cedere imperio negat:
Jus ille, et icti fœderis testes Deos
Invocat, et Argos exsul atque urbes movet
Graias in arma. Non levis fessis venit
Ruina Thebis: tela, flammæ, vulnera
Instant, et istis siquod est majus malum;
Ut esse genitos nemo non ex me sciat.
Antig. Si nulla, genitor, causa vivendi tibi est,
Hæc una abunde est, ut pater natos regas
Graviter furentes. Tu impii belli minas
Avertere unus, tuque vecordes potes
Inhibere juvenes, civibus pacem dare,
Patriæ quietem, fœderi læso fidem.
Vitam tibi ipse si negas, multis negas.
Œd. Illis parentis ullus aut æqui est amor,
Avidis cruoris, imperî, armorum, doli,

Diris, scelestis; breviter ut dicam, meis?
Certant in omne facinus; et pensi nihil
Ducunt, ubi illos ira præcipites agat:
Nefasque nullum, per nefas nati, putant.
Non patris illos tangit afflicti pudor,
Non patria. Regno pectus attonitum furit.
Scio, quo ferantur, quanta moliri parent:
Ideoque leti quæro maturi viam,
Morique propero, dum in domo nemo est meâ
Nocentior me. Nata, quid genibus meis
Fles advoluta? quid prece indomitum domas?
Unum hoc habet Fortuna, quo possim capi,
Invictus aliis. Sola tu affectus potes
Mollire duros, sola pietatem in domo
Docere nostrâ. Nil grave aut miserum est mihi,
Quod te sciam voluisse. Tu tantum impera:
Hic Œdipus Ægæa tranabit freta,
Jubente te; flammasque, quas Siculo vomit
De monte tellus igneos volvens globos,
Excipiet ore; seque serpenti offeret,
Quæ sæva furto nemoris Herculeo furit;
Jubente te, præbebit alitibus jecur;
Jubente te, vel vivet.

ACTUS II.

Nuntius. Œdipus. Antigone.

Nunt. Exemplum in ingens regiâ stirpe edite,
Thebæ, paventes arma fraterna, invocant,
Rogantque, tectis arceas patriis faces.
Non sunt minæ: jam propius accessit malum;
Nam, regna repetens, frater, et pactas vices,
In bella cunctos Græciæ populos agit;
Septena muros castra Thebanos premunt.
Succurre; prohibe pariter et bellum et nefas.
Œd. Ego ille sum, qui scelera committi vetem,

Et abstinere sanguine a caro manus
Doceam? Magister juris et amoris pii
Ego sum? meorum facinorum exempla appetunt.
Me nunc sequuntur. Laudo, et agnosco libens:
Exhortor, aliquid ut patre hoc dignum gerant.
Agite, o propago clara, generosam indolem
Probate factis; gloriam ac laudes meas
Superate: et aliquid facite, propter quod patrem
Adhuc juvet vixisse. Facietis, scio:
Sic estis orti: scelere defungi haud levi,
Haud usitato, tanta nobilitas potest.
Ferte arma: facibus petite penetrales Deos,
Frugemque flammâ metite natalis soli.
Miscete cuncta: rapite in exitium omnia.
Dejicite passim mœnia; in planum date.
Templis Deos obruite; maculatos lares
Conflate. Ab imo tota considat domus:
Urbs concremetur: primus a thalamis meis
Incipiat ignis.
Antig. Mitte violentum impetum
Doloris; ac te publica exorent mala;
Auctorque placidæ liberis pacis veni.
Œd. Vides modestæ deditum menti senem?
Placidæque amantem pacis ad partes vocas?
Tumet animus irâ; fervet immensum dolor;
Majusque, quam quod casus et juvenum furor
Conatur, aliquid cupio. Non satis est adhuc
Civile bellum: frater in fratrem ruat.
Nec hoc sat est: quod debet, ut fiat nefas
De more nostro, quod meos deceat toros;
Date arma patri. Nemo me ex his eruat
Silvis: latebo rupis exesæ cavo,
Aut sepe densâ corpus abstrusum tegam:
Hinc aucupabor verba rumoris vagi,
Et sæva fratrum bella (quod possum) audiam.

* * * * * * * * * * *

ACTUS III.

* * * * * * * * * * *

IOCASTA. ANTIGONE. NUNTIUS.

Ioc. Felix Agaue, facinus horrendum, manu
Quâ fecerat, gestavit; et spolium tulit
Cruenta nati Mænas in partes dati.
Fecit scelus; sed misera non ultra suum
Scelus hoc cucurrit. Hoc leve est, quod sum nocens;
Feci nocentes. Hoc quoque etiamnum leve est;
Peperi nocentes. Deerat ærumnis meis,
Ut et hostem amarem. Bruma ter posuit nives,
Et tertiâ jam falce decubuit Ceres,
Ut exsul errat natus, et patriâ caret,
Profugusque regum auxilia Graiorum rogat.
Gener est Adrasti, cujus imperio mare,
Quod cingit Isthmon, regitur. Hic gentes suas,
Septemque secum regna, ad auxilium trahit
Generi. Quid optem, quidve decernam, haud scio.
Regnum reposcit: causa repetentis bona est;
Mala, sic petentis. Vota quæ faciam parens?
Utrumque natum video: nil possum pie,
Pietate salvâ, facere. Quodcumque alteri
Optabo nato, fiet alterius malo.
Sed utrumque quamvis diligam affectu pari;
Quo causa melior, sorsque deterior trahit,
Inclinat animus, semper infirmo favens.
Miseros magis fortuna conciliat suis.
Nunt. Regina, dum tu flebiles questus cies,
Terisque tempus, tota nudatis stetit
Acies in armis: æra jam bellum cient,
Aquilâque pugnam signifer motâ vocat.
Septena reges bella dispositi parant:
Animo pari Cadmea progenies subit:
Cursu citato miles hinc illinc ruit.
Vide, ut atra nubes pulvere abscondat diem,

Fumoque similes campus in cœlum erigat
Nebulas, equestri fracta quas tellus pede
Submittit: et, si vera metuentes vident,
Infesta fulgent signa: subrectis adest
Frons prima telis: aureâ clarum notâ
Nomen ducum vexilla præscriptum ferunt.
I, redde amorem fratribus, pacem omnibus;
Et impia arma mater opposita impedi.
Antig. Perge, o parens! et concita celerem gradum;
Compesce tela; fratribus ferrum excute.
Nudum inter enses pectus infestos tene.
Aut solve bellum, mater, aut prima excipe.
Ioc. Ibo, ibo, et armis obvium opponam caput.
Stabo inter arma. Petere qui fratrem volet,
Petat ante matrem. Tela, qui fuerit pius,
Rogante ponat matre: qui non est pius,
Incipiat a me. Fervidos juvenes anus
Tenebo: nullum teste me fiet nefas:
Aut si aliquod, et me teste, committi potest,
Non fiet unum.
Antig. Signa collatis micant
Vicina signis: clamor hostilis fremit:
Scelus in propinquo est: occupa, mater, preces.
Et, ecce, motos fletibus credas meis;
Sic agmen armis segne compositis venit.
Procedit acies tarda; sed properant duces.
Ioc. Quis me, procellæ turbine insanæ vehens,
Volucer per auras ventus æthereas aget?
Quæ Sphinx, vel atrâ nube subtexens diem
Stymphalis, avidis præpetem pennis feret?
Aut quæ per altas aëris rapiet vias
Harpyia, sævi regis observans famem,
Et inter acies projiciet raptam duas?
Nunt. Vadit furenti similis, aut etiam furit.
Sagitta qualis Parthicâ velox manu
Excussa fertur; qualis insano ratis
Premente vento rapitur; aut qualis cadit
Delapsa cœlo stella, cum, stringens polum,
Rectam citatis ignibus rumpit viam;

Attonita cursu fugit, et binas statim
Diduxit acies. Victa maternâ prece,
Hæsêre bella; jamque in alternam necem
Illinc et hinc miscere cupientes manum,
Vibrata dextrâ tela suspensâ tenent.
Paci favetur: omnium ferrum latet,
Cessatque, tectum: vibrat in fratrum manu.
Laniata canas mater ostendit comas;
Rogat abnuentes; irrigat fletu genas.
Negare matri, qui diu dubitat, potest.

ACTUS IV.

IOCASTA. POLYNICES. ETEOCLES.

Ioc. In me arma et ignes vertite: in me omnis ruat
Unam juventus; quæque ab Inachio venit
Animosa muro; quæque Thebanâ ferox
Descendit arce. Civis atque hostis simul
Hunc petite ventrem, qui dedit fratres viro.
Hæc membra passim spargite, ac divellite:
Ego utrumque peperi. Ponitis ferrum ocyus?
An dico, et ex quo? Dexteras matri date:
Date, dum piæ sunt. Error invitos adhuc
Fecit nocentes: omne Fortunæ fuit
Peccantis in nos crimen. Hoc primum nefas
Inter scientes geritur. In vestrâ manu est,
Utrum velitis. Sancta si pietas placet,
Donate matrem pace: si placuit scelus,
Majus paratum est: media se opponit parens;
Proinde bellum tollite, aut belli moram.
Sollicita nunc cui mater alternâ prece
Verba admovebo? misera quem amplectar prius?
In utramque partem ducor affectu pari.
Hic abfuit: sed, pacta si fratrum valent,
Nunc alter aberit. Ergo jam nunquam duos,
Nisi sic, videbo? Junge complexus prior,

Qui, tot labores totque perpessus mala,
Longo parentem fessus exsilio vides.
Accede propius; clude vaginâ impium
Ensem; et trementem, jamque cupientem excuti,
Hastam solo defige. Maternum tuo
Coire pectus pectori clypeus vetat:
Hunc quoque repone: vinculo frontem exue,
Tegimenque capitis triste belligeri leva,
Et ora matri redde. Quo vultus refers,
Acieque pavidâ fratris observas manum?
Affusa totum corpus amplexu tegam.
Tuo cruori per meum fiet via.
Quid dubius hæres? an times matris fidem?
Polyn. Timeo: nihil jam jura naturæ valent.
Post ista fratrum exempla, ne matri quidem
Fides habenda est.
Ioc. Redde jam capulo manum;
Adstringe galeam; læva se clypeo ingerat;
Dum frater exarmetur, armatus mane.—
Tu pone ferrum, causa qui es ferri prior.
Si pacis odium est, furere si bello placet,
Inducias te mater exiguas rogat,
Ferat ut reverso post fugam nato oscula
Vel prima, vel suprema. Dum pacem peto,
Audite inermes: ille te, tu illum times;
Ego utrumque, sed pro utroque. Quid strictum abnuis
Recondere ensem? quâlibet gaude morâ:
Id gerere bellum cupitis, in quo est optimum
Vinci. Vereris fratris infesti dolos?
Quoties necesse est fallere, aut falli a suis,
Patiare potius ipse, quam facias, scelus.
Sed ne verere: mater insidias et hinc
Et rursus illinc abiget. Exoro? an patri
Invideo vestro? Veni, ut arcerem nefas,
An ut viderem propius? Hic ferrum abdidit,
Reclinis hastæ; et arma defixa incubant.
Ad te preces nunc, nate, maternas feram,

Sed ante lacrymas. Teneo longo tempore
Petita votis ora. Te, profugum solo
Patrio, penates regis externi tegunt:
Te maria tot diversa, tot casus vagum
Egêre. Non te duxit in thalamos parens
Comitata primos; nec suâ festas manu
Ornavit ædes, nec suâ lætas faces
Vittâ revinxit: dona non auri et graves
Gazas socer, non arva, non urbes, dedit.
Dotale bellum est: hostium es factus gener,
Patriâ remotus, hospes alieni laris,
Externa consecutus, expulsus tuis,
Sine crimine exsul. Nequid e fatis tibi
Deesset paternis, hoc quoque ex illis habes,
Errâsse thalamis. Nate, post multos mihi
Remisse soles; nate, suspensæ metus
Et spes parentis, cujus adspectum Deos
Semper rogavi; cum tuus reditus mihi
Tantum esset erepturus adventu tuo,
Quantum daturus; quando pro te desinam,
Dixi, timere? Dixit irridens Deus,
"Ipsum timebis." Nempe, nisi bellum foret,
Ego te carerem: nempe, si tu non fores,
Bello carerem. Triste conspectûs datur
Pretium tui, durumque: sed matri placet.
Hinc modo recedant arma, dum nullum nefas
Mars sævus audet. Hoc quoque est magnum nefas,
Tam prope fuisse. Stupeo, et exsanguis tremo,
Cum stare fratres hinc et hinc video duos
Sceleris sub ictu: membra quassantur metu.
Quam pæne mater majus adspexi nefas,
Quam quod miser videre non potuit pater!
Licet timore facinoris tanti vacem,
Videamque jam nil tale, sum infelix tamen,
Quod pæne vidi. Per decem mensium graves
Uteri labores, perque pietatem inclytæ
Precor sororis, et per irati sibi
Genas parentis, scelere quas nullo nocens,

Erroris a se dira supplicia exigens,
Hausit; nefandas mœnibus patriis faces
Averte: signa bellici retro agminis
Flecte. Ut recedas, magna pars sceleris tamen
Vestri peracta est: vidit hostili grege
Campos repleri patria, fulgentes procul
Armis catervas; vidit equitatu levi
Cadmea frangi prata, et excelsos rotis
Volitare proceres; igne flagrantes trabes
Fumare, cineri quæ petunt nostras domos,
Fratresque (facinus quod novum et Thebis fuit)
In se ruentes. Totus hoc exercitus,
Hoc utrimque populus omnis, hoc vidit soror,
Genitrixque vidit: nam pater debet sibi,
Quod ista non spectavit. Occurrat tibi
Nunc Œdipus, quo judice, erroris quoque
Pœnæ petuntur. Ne (precor) ferro erue
Patriam, ac penates; neve, quas regere expetis,
Everte Thebas. Quis tenet mentem furor?
Patriam, petendo, perdis. Ut fiat tua,
Vis esse nullam? Quin tuæ causæ nocet
Ipsum hoc, quod armis uris infestis solum,
Segetesque adultas sternis, et totos fugam
Edis per agros. Nemo sic vastat sua.
Quæ corripi igne, quæ meti gladio jubes,
Aliena credis? Rex sit e vobis uter,
Manente regno, quærite. Hæc telis petes
Flammisque tecta? poteris has Amphionis
Quassare moles? nulla quas struxit manus,
Stridente tardum machinâ ducens onus;
Sed, convocatus vocis et citharæ sono,
Per se ipse turres venit in summas lapis.
Hæc saxa franges victor? hinc spolia auferes,
Vinctosque duces patris æquales tui?
Matres, ab ipso conjugum raptas sinu,
Sævus catenâ miles impositâ trahet?
Ut adulta virgo, mixta captivo gregi,
Thebana nuribus munus Argolicis eat?

An et ipsa, palmas vincta post tergum datas,
Mater triumphi præda fraterni vehar?
Potesne cives lætus exitio datos
Videre passim? mœnibus caris potes
Hostem admovere? sanguine et flammâ potes
Implere Thebas? Tam ferum et durum geris
Sævumque in iras pectus, et nondum imperas?
Quid sceptra facient? Pone vesanos (precor)
Animi tumores, teque pietati refer.
Polyn. Ut profugus errem semper? ut patriâ arcear,
Opemque gentis hospes externæ sequar?
Quid paterer aliud, si fefellissem fidem,
Si pejerâssem? Fraudis alienæ dabo
Pœnas; at ille præmium scelerum feret?
Jubes abire: matris imperio obsequor:
Da, quo revertar: regiâ frater meâ
Habitet superbus; parva me abscondat casa:
Hanc da repulso. Liceat exiguo lare
Pensare regnum. Conjugi donum datus,
Arbitria thalami dura felicis feram;
Humilisque socerum lixa dominantem sequar?
In servitutem cadere de regno grave est.
Ioc. Si regna quæris, nec potest sceptro manus
Vacare sævo; multa, quæ possunt peti
In orbe toto, quælibet tellus dabit.
Hinc nota Baccho Tmolus attollit juga,
Quâ lata terris spatia frugiferis jacent,
Et quâ trahens opulenta Pactolus vada
Inundat auro rura: nec lætis minus
Mæandros arvis flectit errantes aquas,
Rapidusque campos fertiles Hebrus secat.
Hinc grata Cereri Gargara, et dives solum
Quod Xanthus ambit nivibus Idæis tumens:
Hinc, quâ relinquit nomen Ionii maris,
Fauces Abydi Sestos oppositæ premit:
Aut, quâ latus jam propior Orienti dedit,
Tutamque crebris portubus Lyciam videt:
Hæc regna ferro quære: in hos populos ferat

Socer arma fortis: has paret sceptro tuo
Tradatque gentes: hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. Melius exsilium est tibi,
Quam reditus iste. Crimine alieno exsulas;
Tuo redibis. Melius, istis viribus,
Nova regna nullo scelere maculata appetes.
Quin ipse frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. Vade, et id bellum gere,
In quo pater materque pugnanti tibi
Favere possint. Regna cum scelere omnibus
Sunt exsilîs graviora. Nunc belli mala
Propone; dubias Martis incerti vices.
Licet omne tecum Græciæ robur trahas;
Licet arma longe miles ac late explicet;
Fortuna belli semper ancipiti in loco est,
Quodcumque Mars decernit. Exæquat duos,
Licet impares sint, gladius; et spes et metus
Sors cæca versat. Præmium incertum petis,
Certum scelus. Favisse fac votis Deos
Omnes tuis: cessêre, et aversi fugam
Petiêre: cives clade funestâ jacent:
Obtexit agros miles. Exsultes licet,
Victorque fratris spolia dejecti geras;
Frangenda palma est. Quale tu id bellum putas,
In quo exsecrandum victor admittit nefas,
Si gaudet? Hunc, quem vincere infelix cupis,
Cum viceris, lugebis. Infaustas, age,
Dimitte pugnas: libera patriam metu,
Luctu parentes.
Polyn. Sceleris et fraudis suæ
Pœnas nefandus frater ut nullas ferat?
Ioc. Ne metue; pœnas et quidem solvet graves.
Regnabit.
Polyn. Hæcne est pœna?
Ioc. Si dubitas, avo
Patrique crede. Cadmus hoc dicet tibi,
Cadmique proles. Sceptra Thebarum fuit
Impune nulli gerere; nec quisquam fide

Ruptâ tenebat illa. Jam numeres, licet,
Fratrem inter istos.
Polyn. Numero: et est tanti mihi
Cum regibus jacere.
Eteoc. Te turbæ exsulum
Adscribo.
Polyn. Regna, dummodo invisus tuis.
Eteoc. Regnare non vult, esse qui invisus timet.
Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium atque regnum. Regis hoc magni reor,
Odia ista premere. Multa dominantem vetat
Amor suorum: plus in iratos licet.
Qui vult amari, languidâ regnet manu.
Polyn. Invisa nunquam imperia retinentur diu.
Eteoc. Præcepta melius imperî reges dabunt;
Exsilia tu dispone. Pro regno, velim
Patriam, penates, conjugem, flammis dare.
Imperia, pretio quolibet, constant bene.
* * * * * * * * *

Cætera desiderantur.

THYESTES.

DRAMATIS PERSONÆ.

THYESTES.
ATREUS.
UMBRA TANTALI.
MEGÆRA.
PLISTHENES, THYESTÆ F.
CHORUS SENUM MYCENÆORUM.

TANTALUS, THYESTÆ F.	Mutæ Personæ.
ALIUS THYESTÆ F.	

SATELLES.
NUNTIUS.

ACTUS I.

UMBRA TANTALI. MEGÆRA.

Tant. QUIS me inferorum sede ab infaustâ extrahit,
Avido fugaces ore captantem cibos?
Quis male Deorum Tantalo vivas domos
Ostendit iterum? Pejus inventum est siti
Arente in undis aliquid, et pejus fame
Hiante semper? Sisyphi numquid lapis
Gestandus humeris lubricus nostris venit?
Aut membra celeri differens cursu rota?
Aut pœna Tityi? qui, specu vasto patens,
Visceribus atras pascit effossis aves;
Et, nocte reparans quidquid amisit die,
Plenum recenti pabulum monstro jacet.
In quod malum transcribor? O, quisquis nova
Supplicia functis durus umbrarum arbiter
Disponis! adde, siquid ad pœnas potes,
Quod ipse custos carceris diri horreat;
Quod mœstus Acheron paveat; ad cujus metum
Nos quoque tremamus. Quære: jam nostrâ subit
E stirpe turba, quæ suum vincat genus,
Ac me innocentem faciat, et inausa audeat.
Regione quidquid impiâ cessat loci,
Complebo. Nunquam, stante Pelopeâ domo,
Minos vacabit.
Meg. Perge, detestabilis
Umbra, et penates impios furiis age.
Certetur omni scelere; et alternâ vice
Stringantur enses. Ne sit irarum modus,
Pudorve. Mentes cæcus instiget furor;
Rabies parentûm duret, et longum nefas
Eat in nepotes: nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen; semper oriatur novum,
Nec unum in uno: dumque punitur scelus,

Crescat. Superbis fratribus regna excidant,
Repetantque profugos: dubia violentæ domûs
Fortuna, reges inter incertos, labet.
Miser ex potente fiat, ex misero potens;
Fluctuque regnum casus assiduo ferat.
Ob scelera pulsi, dum dabit patriam Deus,
In scelera redeant: sintque tam invisi omnibus,
Quam sibi. Nihil sit, ira quod vetitum putet.
Fratrem expavescat frater, et natum parens,
Natusque patrem: liberi pereant male;
Pejus tamen nascantur: immineat viro
Infesta conjux. Bella trans pontum vehant:
Effusus omnes irriget terras cruor;
Supraque magnos gentium exsultet duces
Libido victrix. Impiâ stuprum in domo
Levissimum sit: fratris et fas et fides,
Jusque omne, pereat. Non sit a vestris malis
Immune cœlum. Cum micant stellæ polo,
Flammæque servant debitum mundo decus,
Nox atra fiat; excidat cœlo dies.
Misce penates: odia, cædes, funera,
Arcesse, et imple Tantalo totam domum.
Ornetur altum columen, et lauro fores
Lætæ virescant; dignus adventu tuo
Splendescat ignis. Thracium fiat nefas
Majore numero. Dextra cur patrui vacat?
Nondum Thyestes liberos deflet suos?
Ecquando tollet? Ignibus jam subditis,
Spument ahena: membra per partes eant
Discerpta: patrios polluat sanguis focos:
Epulæ instruantur: non novi sceleris tibi
Conviva venies. Liberum dedimus diem;
Tuamque ad istas solvimus mensas famem.
Jejunia exple. Mixtus in Bacchum cruor,
Spectante te, potetur. Inveni dapes,
Quas ipse fugeres.— Siste! quo præceps ruis?
Tant. Ad stagna, et amnes, et recedentes aquas,
Labrisque ab ipsis arboris plenæ fugas.

Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: liceat, si parum videor miser,
Mutare ripas: alveo medius tuo,
Phlegethon, relinquar, igneo cinctus freto.
Quicumque pœnas lege Fatorum datas
Pati juberis; quisquis exeso jaces
Pavidus sub antro, jamque venturi times
Montis ruinam; quisquis avidorum feros
Rictus leonum, et dira Furiarum agmina
Implicitus horres; quisquis immissas faces
Semiustus abigis; Tantali vocem excipe
Properantis ad vos: credite experto mihi;
Amate pœnas. Quando continget mihi
Effugere superos?
Meg. Ante perturba domum;
Inferque tecum prœlia, et ferri malum
Regibus amorem: concute insano ferum
Pectus tumultu.
Tant. Me pati pœnas decet,
Non esse pœnam. Mittor, ut dirus vapor
Tellure ruptâ, vel gravem populis luem
Sparsura pestis? Ducam in horrendum nefas
Avus nepotes? Magne Divorum parens,
Nosterque, quamvis pudeat; ingenti licet
Taxata pœnâ lingua crucietur loquax;
Nec hoc tacebo: moneo, ne sacrâ manus
Violate cæde, neve furiali malo
Adspergite aras. Stabo, et arcebo scelus.—
Quid ora terres verbere, et tortos ferox
Minaris angues? quid famem infixam intimis
Agitas medullis? flagrat incensum siti
Cor, et perustis flamma visceribus micat.
Sequor.
Meg. Hunc furorem divide in totam domum.
Sic, sic ferantur, et suum infensi invicem
Sitiant cruorem. Sensit introitus tuos
Domus, et nefando tota contactu horruit.
Actum est abunde. Gradere ad infernos specus,

Amnemque notum: jam tuum mœstæ pedem
Terræ gravantur. Cernis, ut fontes liquor,
Introrsus actus, linquat; ut ripæ vacent;
Ventusque raras igneus nubes ferat?
Pallescit omnis arbor, ac nudus stetit,
Fugiente pomo, ramus; et qui fluctibus
Illinc propinquis Isthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili dividens terrâ vada,
Longe remotos [latus exaudit sonos.]
Jam Lerna retro cessit, et Phoronides
Latuêre venæ: nec suas profert sacer
Alpheos undas; et Cithæronis juga
Stant parte nullâ cana depositâ nive;
Timentque veterem nobiles Argi sitim.
En, ipse Titan dubitat, an jubeat sequi,
Cogatque habenis ire, periturum diem.

CHORUS.

Argos de Superis siquis Achaicum,
Pisæisque domos curribus inclytas,
Isthmi siquis amat regna Corinthii,
Et portus geminos, et mare dissidens;
Siquis Täygeti conspicuas nives,
Quas, cum Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit jugis,
Æstas veliferis solvit Etesiis;
Quem tangit gelido flumine lucidus
Alpheos, stadio notus Olympico;
Advertat placidum numen, et arceat
Alternas scelerum, ne redeant, vices;
Neu succedat avo deterior nepos;
Et major placeat culpa minoribus.
Tandem lassa feros exuat impetus
Sicci progenies impia Tantali.
Peccatum satis est. Fas valuit nihil,
Aut commune nefas. Proditus occidit

Deceptor domini Myrtilus, et fide
Vectus, quâ tulerat, nobile reddidit
Mutato pelagus nomine. Notior
Nulla est Ioniis fabula navibus.
Exceptus gladio parvulus impio,
Dum currit patrium natus ad osculum,
Immatura focis victima concidit;
Divisusque tuâ est, Tantale, dexterâ,
Mensas ut strueres hospitibus Deis.
Hos æterna fames prosequitur cibos,
Hos æterna sitis; nec dapibus feris
Decerni potuit pœna decentior.
Stat lusus vacuo gutture Tantalus:
Impendet capiti plurima noxio
Phineis avibus præda fugacior:
Hinc illinc gravidis frondibus incubat,
Et curvata suis fetibus, ac tremens,
Alludit patulis arbor hiatibus:
Hæc, quamvis avidus, nec patiens moræ,
Deceptus toties, tangere negligit;
Obliquatque oculos, oraque comprimit,
Inclusisque famem dentibus alligat:
Sed tunc divitias omne nemus suas
Demittit propius, pomaque desuper
Insultant foliis mitia languidis;
Accenduntque famem; quæ jubet irritas
Exercere manus. Has ubi protulit,
Et falli libuit, totus in arduum
Auctumnus rapitur, silvaque mobilis.
Instat deinde sitis non levior fame;
Quâ cum percaluit sanguis, et igneis
Exarsit facibus, stat miser obvios
Fluctus ore vocans, quos profugus latex
Avertit, sterili deficiens vado;
Conantemque sequi, deserit: hic bibit
Altum de rapido gurgite pulverem.

ACTUS II.

Atreus. Satelles.

Atr. Ignave, iners, enervis, et (quod maximum
Probrum tyranno rebus in summis reor)
Inulte, post tot scelera, post fratris dolos,
Fasque omne ruptum, questibus vanis agis
Iratus Atreus? Fremere jam totus tuis
Debebat armis orbis, et geminum mare
Utrimque classes agere: jam flammis agros
Lucere et urbes decuit; ac strictum undique
Micare ferrum. Tota sub nostro sonet
Argolica tellus equite: non silvæ tegant
Hostem, nec altis montium structæ jugis
Arces. Relictis, bellicum totus canat
Populus, Mycenis. Quisquis invisum caput
Tegit ac tuetur, clade funestâ occidat.
Hæc ipsa pollens inclyti Pelopis domus
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
Age, anime! fac quod nulla posteritas probet,
Sed nulla taceat. Aliquod audendum est nefas
Atrox, cruentum; tale, quod frater meus
Suum esse mallet. Scelera non ulcisceris,
Nisi vincis: et quid esse tam sævum potest,
Quod superet illum? Numquid abjectus jacet?
Numquid secundis patitur in rebus modum,
Fessis quietem? Novi ego ingenium viri
Indocile: flecti non potest; frangi potest.
Proin, antequam se firmet, aut vires paret,
Petatur ultro; ne quiescentem petat.
Aut perdet, aut peribit: in medio est scelus
Positum occupanti.
Sat. Fama te populi nihil
Adversa terret?
Atr. Maximum hoc regni bonum est,
Quod facta domini cogitur populus sui
Tam ferre, quam laudare.

Sat. Quos cogit metus
Laudare, eosdem reddit inimicos metus.
At, qui favoris gloriam veri petit,
Animo magis quam voce laudari volet.
Atr. Laus vera et humili sæpe contingit viro;
Non, nisi potenti, falsa. Quod nolunt, velint.
Sat. Rex velit honesta; nemo non eadem volet.
Atr. Ubicumque tantum honesta dominanti licent,
Precario regnatur.
Sat. Ubi non est pudor,
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,
Instabile regnum est.
Atr. Sanctitas, pietas, fides,
Privata bona sunt: quâ juvat, reges eant.
Sat. Nefas nocere vel malo fratri puta.
Atr. Fas est in illo, quidquid in fratre est nefas.
Quid enim reliquit crimine intactum? aut ubi
Sceleri pepercit? Conjugem stupro abstulit,
Regnumque furto: specimen antiquum imperî
Fraude est adeptus; fraude turbavit domum.
Est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
Arcanus aries, ductor opulenti gregis;
Cujus per omne corpus effuso coma
Dependet auro; cujus e tergo novi
Aurata reges sceptra Tantalici gerunt:
Possessor hujus regnat: hunc cunctæ domûs
Fortuna sequitur. Tuta sepositâ sacer
In parte carpit prata, quæ claudit lapis,
Fatale saxeo pascuum muro tegens:
Hunc, facinus ingens ausus, assumtâ in scelus
Consorte nostri perfidus thalami, avehit:
Hinc omne cladis mutuæ fluxit malum.
Per regna trepidus exsul erravi mea:
Pars nulla generis tuta ab insidiis vacat.
Corrupta conjux, imperî quassa est fides,
Domus ægra, dubius sanguis: est certi nihil,
Nisi frater hostis.— Quid stupes? tandem incipe,
Animoque sume Tantalum, et Pelopem adspice:

Ad hæc manus exempla poscuntur meæ.
Profare, dirum quâ caput mactem viâ.
Sat. Ferro peremtus spiritum inimicum exspuat.
Atr. De fine pœnæ loqueris; ego pœnam volo.
Perimat tyrannus lenis: in regno meo
Mors impetratur.
Sat. Nulla te pietas movet?
Atr. Excede, pietas, si modo nostrâ in domo
Unquam fuisti. Dira Furiarum cohors,
Discorsque Erinnys, veniat, et geminas faces
Megæra quatiens: non satis magno meum
Ardet furore pectus: impleri juvat
Majore monstro.
Sat. Quid novi rabidus struis?
Atr. Nil, quod doloris capiat assueti modum.
Nullum relinquam facinus; et nullum est satis.
Sat. Ferrum?
Atr. Parum est.
Sat. Quid ignis?
Atr. Etiamnum parum est.
Sat. Quonam ergo telo tantus utetur dolor?
Atr. Ipso Thyeste.
Sat. Majus hoc irâ est malum.
Atr. Fateor: tumultus pectora attonitus quatit,
Penitusque volvit: rapior, et, quo, nescio;
Sed rapior. Imo mugit e fundo solum;
Tonat dies serenus; ac totis domus
Ut fracta tectis crepuit; et moti Lares
Vertêre vultum: fiat hoc, fiat nefas,
Quod Dî timetis.
Sat. Facere quid tandem paras?
Atr. Nescio-quid animus majus, et solito amplius,
Supraque fines moris humani, tumet,
Instatque pigris manibus: haud, quid sit, scio:
Sed grande quiddam est.—Ita sit! hoc, anime, occupa.
Dignum est Thyeste facinus, et dignum Atreo.
Uterque faciat. Vidit infandas domus

Odrysia mensas. Fateor; immane est scelus,
Sed occupatum: majus hoc aliquid dolor
Inveniat. Animum, Daulis, inspira, parens,
Sororque: causa est similis: assiste, et manum
Impelle nostram. Liberos avidus pater
Gaudensque laceret, et suos artus edat.
Bene est! abunde est! hic placet pœnæ modus
Tantisper. Ubinam est? tam diu cur innocens
Versatur Atreus? Tota jam ante oculos meos
Imago cædis errat; ingesta orbitas
In ora patris. Anime, quid rursus times?
Et ante rem subsidis? Audendum est: age!
Quod est in isto scelere præcipuum nefas,
Hoc ipse faciet.
Sat. Sed quibus captus dolis,
Nostros dabit perductus in laqueos pedem?
Inimica credit cuncta.
Atr. Non poterat capi,
Nisi capere vellet. Regna nunc sperat mea:
Hac spe minanti fulmen occurret Jovi;
Hac spe subibit gurgitis tumidi minas;
Dubiumque Libycæ Syrtis intrabit fretum;
Hac spe, quod esse maximum retur malum,
Fratrem videbit.
Sat. Quis fidem pacis dabit?
Cui tanta credet?
Atr. Credula est spes improba.
Natis tamen mandata, quæ patruo ferant,
Dabimus: relictis exsul hospitiis vagus
Regno ut miserias mutet, atque Argos regat
Ex parte dominus. Si nimis durus preces
Spernet Thyestes; liberos ejus rudes,
Malisque fessos gravibus, et faciles capi,
Præcommovebunt. Hinc vetus regni furor,
Illinc egestas tristis, hinc durus labor,
Quamvis rigentem tot malis subigent virum.
Sat. Jam tempus illi fecit ærumnas leves.
Atr. Erras; malorum sensus accrescit die.

Leve est miserias ferre; perferre est grave.
Sat. Alios ministros consilî tristis lege:
Pejora juvenes facile præcepta audiunt:
In patre facient, quidquid in patruo doces.
Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
Atr. Ut nemo doceat fraudis et sceleris vias,
Regnum docebit. Ne mali fiant, times?
Nascuntur. Istud, quod vocas sævum, asperum,
Agique dire credis, et nimium impie,
Fortasse et illic agitur.
Sat. Hanc fraudem scient
Nati parari?
Atr. Tacita tam rudibus fides
Non est in annis: detegent forsan dolos.
Tacere multis discitur vitæ malis.
Sat. Ipsosne, per quos fallere alium cogitas,
Falles, ut ipsi crimine et culpâ vacent?
Atr. Quid enim est necesse liberos sceleri meo
Inserere? per nos odia se nostra explicent:
Male agis: recedis, anime! Si parcis tuis,
Parces et illi: consilî Agamemnon mei
Sciens minister fiat, et patri sciens
Meneläus adsit. Prolis incertæ fides
Ex hoc petatur scelere. Si bella abnuunt,
Et gerere nolunt odia; si patruum vocant;
Pater est. Eatur! multa sed trepidus solet
Detegere vultus; magna nolentem quoque
Consilia produnt: nesciant quantæ rei
Fiant ministri. Nostra tu cœpta occule.
Sat. Haud sum monendus. Ista nostro in pectore
Fides, timorque, sed magis claudet fides.

Chorus.

Tandem regia nobilis,
Antiqui genus Inachi,
Fratrum composuit minas.

Quis vos exagitat furor,
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis, cupidi arcium,
Regnum quo jaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non vestis Tyriæ color,
Non frontis nota regiæ,
Non auro nitidæ fores.
Rex est, qui posuit metus,
Et diri mala pectoris;
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis favor
Vulgi præcipitis, movet;
Non quidquid fodit Occidens,
Aut undâ Tagus aureâ
Claro devehit alveo;
Non quidquid Libycis terit
Fervens ârea messibus;
Quem non concutiet cadens
Obliqui via fulminis;
Non Eurus rapiens mare,
Aut sævo rabidus freto
Ventosi tumor Adriæ;
Quem non lancea militis,
Non strictus domuit chalybs;
Qui, tuto positus loco,
Infra se videt omnia;
Occurritque suo libens
Fato; nec queritur mori.
Reges conveniant licet,
Qui sparsos agitant Dahas;
Qui Rubri vada litoris,
Et gemmis mare lucidum
Late sanguineum tenent;
Aut qui Caspia fortibus
Recludunt juga Sarmatis:
Certet, Danubii vadum

Audet qui pedes ingredi;
Et quocumque loco jacent
Seres vellere nobiles:
Mens regnum bona possidet.
Nil ullis opus est equis;
Nil armis, et inertibus
Telis, quæ procul ingerit
Parthus, cum simulat fugas:
Admotis nihil est opus
Urbes sternere machinis,
Longe saxa rotantibus.
Rex est, qui metuit nihil:
Rex est, qui cupiet nihil.
Hoc regnum sibi quisque dat.
Stet, quicumque volet, potens
Aulæ culmine lubrico:
Me dulcis saturet quies.
Obscuro positus loco,
Leni perfruar otio.
Nullis nota Quiritibus,
Ætas per tacitum fluat.
Sic cum transierint mei
Nullo cum strepitu dies,
Plebeius moriar senex.
Illi mors gravis incubat,
Qui, notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

ACTUS III.

THYESTES. PLISTHENES.

TANTALUS junior, et } Mutæ Personæ.
FRATER tertius, }

Thyest. Optata patriæ tecta, et Argolicas opes,
Miserisque summum ac maximum exsulibus bonum,

Tactum soli natalis, et patrios Deos
(Si sunt tamen Dî) cerno; Cyclopum sacras
Turres, labore majus humano decus,
Celebrata juveni stadia, per quæ nobilis
Palmam paterno non semel curru tuli.
Occurret Argos; populus occurret frequens;
Sed nempe et Atreus! Repete silvestres fugas,
Saltusque densos potius, et mixtam feris
Similemque vitam. Clarus hic regni nitor
Fulgore non est quod oculos falso auferat.
Cum, quod datur, spectabis, et dantem adspice.
Modo inter illa, quæ putant cuncti aspera,
Fortis fui, lætusque: nunc, contra, in metus
Revolvor: animus hæret, ac retro cupit
Corpus referre: moveo nolentem gradum.
Plisth. Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet,
Vultumque versat, seque in incerto tenet.
Thyest. Quid, anime, pendes? quidve consilium diu
Tam facile torques? Rebus incertissimis,
Fratri atque regno, credis? ac metuis mala
Jam victa, jam mansueta; et ærumnas fugis
Bene collocatas? Esse jam miserum juvat.
Reflecte gressum, dum licet; teque eripe.
Plisth. Quæ causa cogit, genitor, a patriâ gradum
Referre visâ? cur bonis tantis sinum
Subducis? Irâ frater abjectâ redit;
Partemque regni reddit; et laceræ domûs
Componit artus, teque restituit tibi.
Thyest. Causam timoris, ipse quam ignoro, exigis.
Nihil timendum video; sed timeo tamen.
Placet ire: pigris membra sed genibus labant;
Alioque, quam quo nitor, abductus feror.
Sic concitatam remige et velo ratem
Æstus, resistens remigi et velo, refert.
Plisth. Evince, quidquid obstat, et mentem impedit;
Reducemque quanta præmia exspectent, vide.
Pater, potes regnare.

Thyest. Cum possim mori?
Plisth. Summa est potestas.
Thyest. Nulla, si cupias nihil.
Plisth. Natis relinques.
Thyest. Non capit regnum duos.
Plisth. Miser esse mavult, esse qui felix potest?
Thyest. Mihi crede, falsis magna nominibus placent:
Frustra timentur dura. Dum excelsus steti,
Nunquam pavere destiti, atque ipsum mei
Ferrum timere lateris. O! quantum bonum est,
Obstare nulli! capere securas dapes
Humi jacentem! Scelera non intrant casas:
Tutusque mensâ capitur angustâ cibus:
Venenum in auro bibitur. Expertus loquor;
Malam bonæ præferre fortunam licet.
Non vertice alti montis impositam domum,
Et eminentem, civitas humilis tremit;
Nec fulget altis splendidum tectis ebur;
Somnosque non defendit excubitor meos:
Non classibus piscamur, et retro mare
Jactâ fugamus mole: non ventrem improbum
Alimus tributo gentium; nullus mihi
Ultra Getas metatur et Parthos ager:
Non thure colimur, nec meæ, excluso Jove,
Ornantur aræ: nulla, culminibus meis
Imposita, nutat silva; nec fumant manu
Succensa multâ stagna: nec somno dies,
Bacchoque nox jungenda pervigili datur.
Sed non timemur: tuta sine telo est domus;
Rebusque parvis alta præstatur quies.
Immane regnum est, posse sine regno pati.
Plisth. Nec abnuendum est, si dat imperium Deus.
Thyest. Nec appetendum.
Plisth. Frater, ut regnes, rogat.
Thyest. Rogat? Timendum est: errat hîc aliquis dolus.
Plisth. Redire pietas, unde submota est, solet;

Reparatque vires justus amissas amor.
Thyest. Amat Thyesten frater? Æthereas prius
Perfundet Arctos pontus; et Siculi rapax
Consistet æstûs unda, et Ionio seges
Matura pelago surget; et lucem dabit
Nox atra terris; ante cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus, fidem
Fœdusque jungent.
Plisth. Quam tamen fraudem times?
Thyest. Omnem: timori quem meo statuam modum?
Tantum potest, quantum odit.
Plisth. In te quid potest?
Thyest. Pro me nihil jam metuo: vos facitis mihi
Atrea timendum.
Plisth. Decipi captus times?
Serum est cavendi tempus in mediis malis.
Thyest. Eatur: unum genitor hoc testor tamen:
Ego vos sequor, non duco.
Plisth. Respiciet Deus
Bene cogitata. Perge non dubio gradu.

ATREUS. THYESTES. PLISTHENES.
TANTALUS Fil. et Tertius Frater, } Mutæ Personæ.

Atr. Plagis tenetur clusa dispositis fera.
Et ipsum, et unâ generis invisi indolem
Junctam parenti, cerno. Jam tuto in loco
Versantur odia: venit in nostras manus
Tandem Thyestes; venit, et totus quidem.
Vix tempero animo; vix dolor frenos capit.
Sic, cum feras vestigat, et longo sagax
Loro tenetur Umber, ac presso vias
Scrutatur ore; dum procul lento suem
Odore sentit, paret, et tacito locum
Rostro pererrat: præda cum propior fuit,
Cervice totâ pugnat, et gemitu vocat

Dominum morantem; seque retinenti eripit.
Cum spirat ira sanguinem, nescit tegi:
Tamen tegatur. Adspice, ut, multo gravis
Squalore, vultus obruat mœstos coma:
Quam fœda jaceat barba. — Præstatur fides.
Fratrem juvat videre: complexus mihi
Redde expetitos. Quidquid irarum fuit,
Transierit. Ex hoc sanguis ac pietas die
Colantur: animis odia damnata excidant.
Thyest. Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
Sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
Quæ credidisti. Pessimam causam meam
Hodierna pietas fecit. Est prorsus nocens,
Quicumque visus tam bono fratri est nocens.
Lacrymis agendum est: supplicem primus vides.
Hæ te precantur pedibus intactæ manus:
Ponatur omnis ira, et ex animo tumor
Erasus abeat: obsides fidei accipe
Hos innocentes.
Atr. Frater, a genibus manus
Aufer, meosque potius amplexus pete.
Vos quoque, senum præsidia, tot juvenes, meo
Pendete collo. — Squalidam vestem exue;
Oculisque nostris parce, et ornatus cape
Pares meis: lætusque fraterni imperî
Capesse partem. Major hæc laus est mea,
Fratri paternum reddere incolumi decus.
Habere regnum, casus est: virtus, dare.
Thyest. Dî paria, frater, pretia pro tantis tibi
Meritis rependant. Regiam capitis notam
Squalor recusat noster; et sceptrum manus
Infausta refugit: liceat in mediâ mihi
Latere turbâ.
Atr. Recipit hoc regnum duos.
Thyest. Meum esse credo, quidquid est, frater, tuum.
Atr. Quis influentis dona Fortunæ abnuit?
Thyest. Expertus est quicumque quam facile effluant.

Atr. Fratrem potiri gloriâ ingenti vetas?
Thyest. Tua jam peracta gloria est; restat mea.
Respuere certum est regna consilium mihi.
Atr. Meam relinquam, nisi tuam partem accipis.
Thyest. Accipio: regni nomen impositi feram:
Sed jura et arma servient mecum tibi.
Atr. Imposita capiti vincla venerando gere.
Ego destinatas victimas Superis dabo.

CHORUS.

Credat hoc quisquam? ferus ille et acer,
Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris adspectu stupefactus, hæsit.
Nulla vis major pietate verâ est.
Jurgia externis inimica durant:
Quos amor verus tenuit, tenebit.
Ira cum, magnis agitata causis,
Gratiam rupit, cecinitque bellum;
Cum leves frenis sonuêre turmæ,
Fulsit hinc illinc agitatus ensis,
Quem movet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mavors cupiens recentem;
Opprimit ferrum; manibusque junctis,
Ducit ad pacem pietas negantes.
Otium tanto subitum e tumultu
Quis Deus fecit? Modo per Mycenas
Arma civilis crepuêre belli:
Pallidæ natos tenuêre matres;
Uxor armato timuit marito,
Cum manum invitus sequeretur ensis,
Sordidus pacis vitio quietæ.
Ille labentes renovare muros,
Hic situ quassas stabilire turres,
Ferreis portas cohibere claustris
Ille certabat; pavidusque pinnis
Anxiæ noctis vigil incubabat.

Non quæro quis sit, sed uter: effare ocyus.
Nunt. In arce summâ Pelopiæ pars est domûs
Conversa ad Austros; cujus extremum latus
Æquale monti crescit, atque urbem premit,
Et contumacem regibus populum suis
Habet sub ictu. Fulget hîc, turbæ capax,
Immane tectum, cujus auratas trabes
Variis columnæ nobiles maculis ferunt.
Post ista vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa dives spatia discedit domus.
Arcana in imo regia secessu patet,
Altâ vetustum valle compescens nemus,
Penetrale regni; nulla quâ lætos solet
Præbere ramos arbor, aut ferro coli:
Sed taxus, et cupressus, et nigrâ ilice
Obscura nutat silva; quam supra eminens
Despectat alte quercus, et vincit nemus.
Hinc auspicari regna Tantalidæ solent,
Hinc petere lapsis rebus et dubiis opem.
Affixa inhærent dona: vocales tubæ,
Fractique currus, spolia Myrtoi maris,
Victæque falsis axibus pendent rotæ;
Et omne gentis facinus. Hoc Phrygius loco
Fixus tiaras Pelopis: hîc præda hostium,
Et de triumpho picta Barbarico chlamys.
Fons stat sub umbrâ tristis, et nigrâ piger
Hæret palude. Talis est diræ Stygis
Deformis unda, quæ facit cœlo fidem.
Hîc nocte cæcâ gemere ferales Deos,
Fama est: catenis lucus excussis sonat;
Ululantque Manes. Quidquid audire est metus,
Illic videtur. Errat antiquis vetus
Emissa bustis turba; et insultant loco
Majora notis monstra. Quin totâ solet
Micare flamma silvâ, et excelsæ trabes
Ardent sine igne. Sæpe latratu nemus
Trino remugit: sæpe simulacris domus
Attonita magnis: nec dies sedat metum:

Nox propria luco est; et superstitio inferûm
In luce mediâ regnat. Hinc orantibus
Responsa dantur certa, cum ingenti sono
Laxantur adyto fata, et immugit specus,
Vocem Deo solvente. Quo postquam furens
Intravit Atreus liberos fratris trahens;
Ornantur aræ. — Quis queat digne eloqui?
Post terga juvenum nobiles revocat manus,
Et mœsta vittâ capita purpureâ ligat:
Non thura desunt, non sacer Bacchi liquor,
Tangensve salsâ victimam culter molâ.
Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non rite fiat.
Chor. Quis manum ferro admovet?
Nunt. Ipse est sacerdos: ipse funestâ prece
Letale carmen ore violento canit.
Stat ipse ad aras: ipse devotos neci
Contrectat, et componit, et ferro admovet.
Attendit ipse: nulla pars sacri perit.
Lucus tremiscit. Tota succusso solo
Nutavit aula, dubia quo pondus daret,
Ac fluctuanti similis: e lævo æthere
Atrum cucurrit limitem sidus trahens.
Libata in ignes vina mutato fluunt
Cruenta Baccho: regium capiti decus
Bis terque lapsum est; flevit in templis ebur.
Movêre cunctos monstra: sed solus sibi
Immotus Atreus constat, atque ultro Deos
Terret minantes. Jamque, dimissâ morâ,
Assiluit aris, torvum et obliquum intuens.
Jejuna silvis qualis in Gangeticis
Inter juvencos tigris erravit duos,
Utriusque prædæ cupida, quo primos ferat
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illo reflectit, et famem dubiam tenet;
Sic dirus Atreus capita devota impiæ
Speculatur iræ: quem prius mactet sibi,
Dubitat; secundâ deinde quem cæde immolet.

Nec interest: sed dubitat; et sævum scelus
Juvat ordinare.
Chor. Quem tamen ferro occupat?
Nunt. Primus locus (ne deesse pietatem putes)
Avo dicatur; Tantalus prima hostia est.
Chor. Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?
Nunt. Stetit sui securus, et non est preces
Perire frustra passus: ast illi ferus
In vulnere ensem abscondit, et penitus premens
Jugulo manum commisit. Educto stetit
Ferro cadaver: cumque dubitâsset diu,
Hac parte an illâ caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras Plisthenem sævus trahit,
Adicitque fratri: colla percussa amputat.
Cervice cæsâ truncus in pronum ruit:
Querulum cucurrit murmure incerto caput.
Chor. Quid deinde, geminâ cæde perfunctus, facit?
Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?
Nunt. Silvâ jubatus qualis Armeniâ leo
In cæde multâ victor armento incubat,
Cruore rictus madidus; et, pulsâ fame,
Non ponit iras; hinc et hinc tauros premens,
Vitulis minatur, dente jam lasso piger;
Non aliter Atreus sævit, atque irâ tumet,
Ferrumque geminâ cæde perfusum tenens,
Oblitus in quem rueret, infestâ manu
Exegit ultra corpus. At, pueri statim
Pectore receptus, ensis in tergo exstitit.
Cadit ille, et, aras sanguine exstinguens suo,
Per utrumque vulnus moritur.
Chor. O sævum scelus!
Nunt. Exhorruistis? hactenus sistat nefas;
Pius est.
Chor. An ultra majus aut atrocius
Natura recipit?
Nunt. Sceleris hunc finem putas?
Gradus est.
Chor. Quid ultra potuit? abjecit feris

Lanianda forsan corpora, atque igne arcuit.
Nunt. Utinam arcuisset, ne tegat functos humus,
Ne solvat ignis! avibus epulandos licet
Ferisque triste pabulum sævis trahat;
Votum est sub hoc, quod esse supplicium solet.
Pater insepultos spectet. O nullo scelus
Credibile in ævo, quodque posteritas neget!
Erepta vivis exta pectoribus tremunt,
Spirantque venæ, corque adhuc pavidum salit.
At ille fibras tractat, ac fata inspicit;
Et adhuc calentes viscerum venas notat.
Postquam hostiæ placuêre, securus vacat
Jam fratris epulis. Ipse divisum secat
In membra corpus; amputat trunco tenus
Humeros patentes, et lacertorum moras;
Denudat artus dirus, atque ossa amputat:
Tantum ora servat, et datas fidei manus.
Hæc verubus hærent viscera, et lentis data
Stillant caminis: illa flammatus latex,
Querente aheno, jactat: impositas dapes
Transiluit ignis, inque trepidantes focos
Bis ter regestus, et pati jussus moram,
Invitus ardet. Stridet in verubus jecur:
Nec facile dicam, corpora an flammæ magis
Gemuêre. Piceus ignis in fumos abit;
Et ipse fumus tristis, ac nebulâ gravis,
Non rectus, exit; seque in excelsum levans,
Ipsos penates nube deformi obsidet.
O Phœbe patiens! fugeris retro licet,
Medioque ruptum merseris cœlo diem,
Sero occidisti. Lancinat natos pater,
Artusque mandit ore funesto suos.
Nitet fluente madidus unguento comam,
Gravisque vino: sæpe præclusæ cibum
Tenuêre fauces. In malis unum hoc tuis
Bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua.
Sed et hoc peribit. Verterit currus licet,
Sibi ipse Titan obvium ducens iter;

Tenebrisque facinus obruat tetrum novis
Nox missa ab ortu tempore alieno gravis;
Tamen videndum est: tota patefient mala.

CHORUS.

Quo, terrarum Superûmque parens,
Cujus ad ortus noctis opacæ
Decus omne fugit, quo vertis iter,
Medioque diem perdis Olympo?
Cur Phœbe tuos rapis adspectus?
Nondum, seræ nuntius horæ,
Nocturna vocat lumina Vesper;
Nondum Hesperiæ flexura rotæ
Jubet emeritos solvere currus:
Nondum, in noctem vergente die,
Tertia misit buccina signum:
Stupet ad subitæ tempora cœnæ
Nondum fessis bubus arator:
Quid te æthereo pepulit cursu?
Quæ causa tuos limite certo
Dejecit equos? Numquid, aperto
Carcere Ditis, victi tentant
Bella Gigantes? numquid Tityos
Pectore fesso renovat veteres
Saucius iras? num rejecto
Latus explicuit monte Typhöeus?
Numquid struitur via Phlegræos
Alta per hostes? et Thessalicum
Thressâ premitur Pelion Ossâ?
Solitæ mundi periêre vices:
Nihil Occasus, nihil Ortus erit:
Stupet, Eoos assueta Deo
Tradere frenos, genitrix primæ
Roscida lucis, perversa sui
Lumina regni: nescit fessos
Tingere currus, nec fumantes

Sudore jubas mergere ponto.
Ipse, insueto novus hospitio,
Sol Auroram videt occiduus,
Tenebrasque jubet surgere, nondum
Nocte paratâ. Non succedunt
Astra; nec ullo micat igne polus;
Nec Luna graves digerit umbras.
Sed, quidquid id est, utinam nox sit!
Trepidant, trepidant pectora magno
Percussa metu, ne fatali
Cuncta ruinâ quassata labent;
Iterumque Deos hominesque premat
Deforme Chaos; iterum terras,
Et mare et ignes, et vaga picti
Sidera mundi, Natura tegat.
Non æternæ facis exortu
Dux astrorum, sæcula ducens,
Dabit æstatis brumæque notas.
Non Phœbeis obvia flammis
Demet Nocti Luna timores;
Vincetque sui fratris habenas,
Curvo brevius limite currens.
Ibit in unum congesta sinum
Turba Deorum.
Hic, qui, sacris pervius astris,
Secat obliquo tramite zonas,
Flectens longos Signifer annos,
Lapsa videbit sidera labens.
Hic, qui nondum vere benigno
Reddit Zephyro vela tepenti,
Aries præceps ibit in undas,
Per quas pavidam vexerat Hellen.
Hic, qui nitido Taurus cornu
Præfert Hyadas, secum Geminos
Trahet, et curvi brachia Cancri.
Leo, flammiferis æstibus ardens,
Iterum e cœlo cadet Herculeus.
Cadet in terras Virgo relictas;

Justæque cadent pondera Libræ;
Secumque trahent Scorpion acrem.
Et, qui nervo tenet Hæmonio
Pennata senex spicula Chiron,
Rupto perdet spicula nervo.
Pigram referens hiemem, gelidus
Cadet Ægoceros, frangetque tuam,
Quisquis es, Urnam: tecum excedent
Ultima cœli sidera Pisces:
Monstraque, nunquam perfusa mari,
Merget condens omnia Gurges:
Et, qui medias dividit Ursas,
Fluminis instar, lubricus Anguis:
Magnoque minor juncta Draconi
Frigida duro Cynosura gelu:
Custosque sui tardus plaustri,
Jam non stabilis, ruet Arctophylax.
Nos e tanto visi populo
Digni, premeret quos everso
Cardine mundus.
In nos ætas ultima venit.
O nos durâ sorte creatos,
Seu perdidimus solem miseri,
Sive expulimus! Abeant questus:
Discede, timor. Vitæ est avidus,
Quisquis non vult, mundo secum
Pereunte, mori.

ACTUS V.

ATREUS.

Æqualis astris gradior, et cunctos super
Altum superbo vertice attingens polum.
Nunc decora regni teneo, nunc solium patris.
Dimitto Superos: summa votorum attigi.
Bene est! abunde est! jam sat est etiam mihi!

Sed cur satis sit? pergam, et implebo patrem
Funere suorum. Ne quid obstaret pudor,
Dies recessit: perge, dum cœlum vacat.
Utinam quidem tenere fugientes Deos
Possem, et coactos trahere, ut ultricem dapem
Omnes viderent! Quod sat est, videat pater.
Etiam die nolente, discutiam tibi
Tenebras, miseriæ sub quibus latitant tuæ.
Nimis diu conviva securo jacet
Hilarique vultu. Jam satis mensis datum est,
Satisque Baccho. Sobrio tanta ad mala
Opus est Thyeste. Turba famularis, fores
Templi relaxa; festa patefiat domus.
Libet videre, capita natorum intuens
Quos det colores, verba quæ primus dolor
Effundat, aut ut spiritu expulso stupens
Corpus rigescat: fructus hic operis mei est.
Miserum videre nolo, sed dum fit miser.
Aperta multâ tecta collucent face.
Resupinus ipse purpurâ atque auro incubat,
Vino gravatum fulciens lævâ caput.
Eructat. O me Cœlitum excelsissimum,
Regumque regem! vota transcendi mea.
Satur est; capaci ducit argento merum.
Ne parce potû; restat etiamnum cruor
Tot hostiarum: veteris hunc Bacchi color
Abscondet: hoc hæc mensa claudatur scypho.
Mixtum suorum sanguinem genitor bibat:
Meum bibisset. Ecce, jam cantus ciet,
Festasque voces, nec satis menti imperat.

THYESTES.

Pectora, longis hebetata malis,
Jam sollicitas ponite curas.
Fugiat mœror, fugiatque pavor:
Fugiat, trepidi comes exsilii,

Tristis egestas, rebusque gravis
Pudor afflictis. Magis, unde cadas,
Quam quo, refert. Magnum, ex alto
Culmine lapsum, stabilem in plano
Figere gressum: magnum, ingenti
Strage malorum pressum, fracti
Pondera regni non inflexâ
Cervice pati; nec degenerem
Victumque malis, rectum impositas
Ferre ruinas. Sed jam sævi
Nubila fati pelle, ac miseri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni.
Veterem ex animo mitte Thyesten.
Proprium hoc miseros sequitur vitium,
Nunquam rebus credere lætis.
Redeat felix Fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Quid me revocas, festumque vetas
Celebrare diem? quid flere jubes,
Nullâ surgens dolor ex causâ?
Quis me prohibet flore recenti
Vincire comam? Prohibet! prohibet!
Vernæ capiti fluxêre rosæ;
Pingui madidus crinis amomo
Inter subitos stetit horrores;
Imber vultu nolente cadit.
Venit in medias voces gemitus;
Mœror lacrymas amat assuetas.
Flendi miseris dira cupido est.
Libet infaustos mittere questus;
Libet et Tyrio saturas ostro
Rumpere vestes; ululare libet.
Mittit luctûs signa futuri
Mens ante, sui præsaga mali.
Instat nautis fera tempestas,
Cum sine vento tranquilla tument.
Quos tibi luctus, quosve tumultus

Fingis demens? Credula præsta
Pectora fratri. Jam, quidquid id est,
Vel sine causâ, vel sero, times.
Nolo, infelix; sed vagus intra
Terror oberrat; subitos fundunt
Oculi fletus, nec causa subest.
Dolor, an metus est? an habet lacrymas
Magna voluptas?

ATREUS. THYESTES.

Atr. Festum diem, germane, consensu pari
Celebremus: hic est, sceptra qui firmet mea,
Solidamque pacis alliget certæ fidem.
Thyest. Satias dapis me, nec minus Bacchi, tenet.
Augere cumulus hic voluptatem potest,
Si cum meis gaudere felici datur.
Atr. Hîc esse natos crede in amplexu patris.
Hîc sunt, eruntque; nulla pars prolis tuæ
Tibi subtrahetur: ora, quæ exoptas, dabo;
Totumque turbâ jam suâ implebo patrem.
Satiaberis; ne metue: nunc, mixti meis,
Jucunda mensæ sacra juvenilis colunt.
Sed accientur. Poculum infuso cape
Gentile Baccho.
                    Thyest. Capio fraternæ dapis
Donum: paternis vina libentur Deis;
Tunc hauriantur. Sed quid hoc? non vult manus
Parere: crescit pondus, et dextram gravat.
Admotus ipsis Bacchus a labris fugit,
Circaque rictus ore decepto effluit.
En, ipsa trepido mensa subsiluit solo.
Vix lucet ignis. Ipse quin æther gravis,
Inter diem noctemque desertus, stupet.
Quid hoc? magis magisque concussi labant
Convexa cœli: spissior densis coit
Caligo tenebris, noxque se in noctem abdidit.

Fugit omne sidus. Quidquid est, fratri (precor)
Natisque parcat; omnis in vile hoc caput
Abeat procella.—Redde jam natos mihi.
Atr. Reddam; et tibi illos nullus eripiet dies.
Thyest. Quis hic tumultus viscera exagitat mea?
Quid tremuit intus? Sentio impatiens onus;
Meumque gemitu non meo pectus gemit.
Adeste, nati: genitor infelix vocat:
Adeste; visis fugiet hic vobis dolor.
Unde obloquuntur?
Atr. Expedi amplexus pater.
Venêre. Natos ecquid agnoscis tuos?
Thyest. Agnosco fratrem. Sustines tantum nefas
Gestare, tellus? Non ad infernam Styga
Te nosque mergis? ruptâ et ingenti viâ,
Ad Chaos inane regna cum rege abripis?
Non, tota ab imo tecta convellens solo,
Vertis Mycenas? Stare circa Tantalum,
Avosque nostros, siquis intra Tartara est,
Uterque jam debuimus. Hinc compagibus
Et hinc revulsis, huc tuam immani sinu
Demitte vallem, nosque defossos tege
Acheronte toto. Noxiæ supra caput
Animæ vagentur nostrum; et ardenti freto
Phlegethon arenas igneus tortas agens,
Exitia supra nostra violentus fluat.
Immota tellus, pondus ignavum jaces?
Fugêre Superi.
Atr. At accipe hos potius libens
Diu expetitos: nulla per fratrem est mora:
Fruere: osculare: divide amplexus tribus.
Thyest. Hoc fœdus? hæc est gratia? hæc fratris fides?
Sic odia ponis? Non peto, incolumes pater
Natos ut habeam: scelere quod salvo dari,
Odioque, possit, frater hoc fratrem rogo;
Sepelire liceat. Redde, quod cernas statim
Uri. Nihil te genitor habiturus rogo,

Sed perditurus.
Atr. Quidquid e natis tuis
Superest, habebis: quodque non superest, habes.
Thyest. Utrumne sævis pabulum alitibus jacent?
An belluis servantur? an pascunt feras?
Atr. Epulatus ipse es impiâ natos dape.
Thyest. Hoc est, Deos quod puduit! hoc egit diem
Aversum in ortus! Quas miser voces dabo,
Questusque quos? quæ verba sufficient mihi?
Abscissa cerno capita, et avulsas manus,
Et rupta fractis cruribus vestigia.
Hoc est, quod avidus capere non potuit pater.
Volvuntur intus viscera, et clausum nefas
Sine exitu luctatur, et quærit viam.
Da, frater, ensem: sanguinis multum mei
Habet ille: ferro liberis demus fugam.
Negatur ensis? pectora illiso sonent
Contusa planctu. Sustine, infelix, manum;
Parcamus umbris. Tale quis vidit nefas?
Quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
Heniochus habitans? quisve, Cecropiis metus
Terris, Procrustes? Genitor en natos premo,
Premorque natis. Sceleris est aliquis modus?
Atr. Sceleri modus debetur, ubi facias scelus,
Non ubi reponas. Hoc quoque exiguum est mihi:
Ex vulnere ipso sanguinem calidum in tua
Diffundere ora debui, ut viventium
Biberes cruorem. Verba sunt iræ data,
Dum propero: ferro vulnera impresso dedi:
Cecidi ad aras; cæde votivâ focos
Placavi; et artus, corpore exanimo amputans,
In parva carpsi frusta: et hæc ferventibus
Demersi ahenis; illa lentis ignibus
Stillare jussi: membra, nervosque abscidi
Viventibus; gracilique trajectas veru
Mugire fibras vidi, et aggessi manu
Meâ ipse flammas. Omnia hæc melius pater
Fecisse potuit: cecidit incassum dolor.

Scidit ore natos impio, sed nesciens,
Sed nescientes.
Thyest. Clusa litoribus vagis,
Audite, maria! vos quoque audite hoc scelus,
Quocumque, Dî, fugistis! audite, Inferi!
Audite, terræ! Noxque, Tartareâ gravis
Et atra nube, vocibus nostris vaca!
Tibi sum relictus: sola tu miserum vides,
Tu quoque sine astris. Vota non faciam improba:
Pro me nihil precabor. Ecquid jam potest
Pro me esse? vobis vota prospicient mea.
Tu, summe cœli rector, ætheresæ potens
Dominator aulæ, nubibus totum horridis
Convolve mundum: bella ventorum undique
Committe; et omni parte violentum intona:
Manuque, non quâ tecta et immeritas domos
Telo petis minore; sed quâ montium
Tergemina moles cecidit, et qui montibus
Stabant pares Gigantes; hæc arma expedi,
Ignesque torque. Vindica amissum diem:
Jaculare flammas; lumen ereptum polo
Fulminibus exple. Causa, ne dubites diu,
Utriusque mala sit: si minus, mala sit mea.
Me pete: trisulco flammeam telo facem
Per pectus hoc transmitte. Si natos pater
Humare, et igni tradere extremo volo,
Ego sum cremandus. Si nihil Superos movet,
Nullumque telis impios numen petit,
Æterna nox permaneat, et tenebris tegat
Immensa longis scelera. Nil, Titan, queror,
Si perseveras.
Atr. Nunc meas laudo manus;
Nunc parta vera est palma. Perdideram scelus,
Nisi sic doleres. Liberos nasci mihi
Nunc credo; castis nunc fidem reddi toris.
Thyest. Quid liberi meruêre?
Atr. Quod fuerant tui.
Thyest. Natos parenti....?

Atr. Fateor; et (quod me juvat)
Certos.
Thyest. Piorum præsides testor Deos.
Atr. Quid conjugales?
Thyest. Scelere quis pensat scelus?
Atr. Scio quid queraris: scelere prærepto doles:
Nec, quod nefandas hauseris, tangit, dapes;
Quod non parâris. Fuerat hic animus tibi
Instruere similes inscio fratri cibos,
Et adjuvante liberos matre aggredi,
Similique leto sternere. Hoc unum obstitit;
Tuos putâsti.
Thyest. Vindices aderunt Dei:
His puniendum vota te tradunt mea.
Atr. Te puniendum liberis trado tuis.

TROADES.

DRAMATIS PERSONÆ.

HECUBA.
CHORUS TROADUM.
TALTHYBIUS.
AGAMEMNON.
CALCHAS.
HELENA.
PYRRHUS.
ANDROMACHA.
SENEX.
ULYSSES.
ASTYANAX.
NUNTIUS.
POLYXENA, Muta Persona.

ACTUS I.

HECUBA.

Quicumque regno fidit, et magnâ potens
Dominatur aulâ, nec leves metuit Deos,
Animumque rebus credulum lætis dedit,
Me videat, et te, Troja. Non unquam tulit
Documenta Fors majora, quam fragili loco
Starent superbi. Columen eversum occidit
Pollentis Asiæ, Cœlitum egregius labor.
Ad cujus arma venit, et qui frigidum
Septena Tanain ora pandentem bibit;
Et qui, renatum primus excipiens diem,
Tepidum Rubenti Tigrin immiscet freto;
Et quæ, vagos vicina prospiciens Scythas,
Ripam catervis Ponticam viduis ferit;
Excisa ferro est. Pergamum incubuit sibi.
En, alta muri decora congesti jacent,
Tectis adustis: regiam flammæ ambiunt;
Omnisque late fumat Assaraci domus.
Non prohibet avidas flamma victoris manus;
Diripitur ardens Troja: nec cœlum patet,
Undante fumo: nube ceu densâ obsitus,
Ater favillâ squalet Iliacâ dies.
Stat avidus iræ victor, et lentum Ilium
Metitur oculis; ac decem tandem ferus
Ignoscit annis. Horret afflictam quoque;
Victamque quamvis videat, haud credit sibi
Potuisse vinci. Spolia populator rapit
Dardania: prædam mille non capiunt rates.
Testor Deorum numen adversum mihi,
Patriæque cineres, teque rectorem Phrygum,
Quem Troja toto conditum regno tegit,
Tuosque Manes, quo stetit stante Ilion,
Et vos meorum liberûm magni greges,

Umbræ minores: quidquid adversi accidit,
Quæcumque Phœbas, ore lymphato furens,
(Credi Deo vetante) prædixit mala,
Prior Hecuba vidi gravida; nec tacui metus;
Et vana vates ante Cassandram fui.
Non cautus ignes Ithacus, aut Ithaci comes
Nocturnus, in vos sparsit, aut fallax Sinon:
Meus ignis iste est: facibus ardetis meis.
Sed quid ruinas urbis eversæ gemis,
Vivax senectus? respice, infelix, ad hos
Luctus recentes. Troja jam vetus est malum.
Vidi exsecrandum regiæ cædis nefas,
Ipsasque ad aras majus admissum scelus
Ajacis armis; cum ferox, sævâ manu
Comâ reflectens regium tortâ caput,
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
Quod penitus actum cum recepisset libens,
Ensis senili siccus e jugulo redît.
Placare quem non potuit a cæde efferâ
Mortalis ævi cardinem extremum premens,
Superique testes sceleris, et quondam sacrum
Regni jacentis? Ille, tot regum parens,
Caret sepulcro Priamus, et flammâ indiget,
Ardente Trojâ. Non tamen Superis sat est.
Dominum, ecce, Priami nuribus et natis legens,
Sortitur urna. Præda quem vilis sequar?
Hic Hectoris conjugia despondet sibi;
Hic optat Heleni conjugem; hic Antenoris;
Nec deest, tuos, Cassandra, qui thalamos petat.
Mea sors timetur: sola sum Danais metus.
Lamenta cessant? turba, captivæ, mea,
Ferite palmis pectora, et planctus date,
Et justa Trojæ facite. Jamdudum sonet
Fatalis Idæ judicis diri domus.

CHORUS TROADUM. HECUBA.

Chor. Non rude vulgus, lacrymisque novum,
Lugere jubes: hoc continuis
Egimus annis, ex quo tetigit
Phrygius Graias hospes Amyclas,
Secuitque fretum pinus Matri
Sacra Cybellæ.
Decies nivibus canuit Ide,
Ide nostris nudata rogis;
Et Sigeis trepidus campis
Decimas secuit messor aristas;
Ut nulla dies mœrore caret,
Sed nova fletus causa ministrat.
Ito ad planctus,
Miseramque leva, regina, manum.
Vulgus dominam vile sequemur.
Non indociles lugere sumus.
Hec. Fidæ casûs nostri comites,
Solvite crinem: per colla fluant
Mœsta capilli, tepido Trojæ
Pulvere turpes. Paret exsertos
Turba lacertos. Veste remissâ,
Substringe sinus, uteroque tenus
Pateant artus: cui conjugio
Pectora velas, captive pudor?
Cingat tunicas palla solutas.
Vacet ad crebri verbera planctûs
Furibunda manus. Placet hic habitus,
Placet: agnosco Troada turbam.
Iterum luctus redeunt veteres:
Solitum flendi vincite morem:
Hectora flemus.
Chor. Solvimus omnes
Lacerum multo funere crinem.
Coma demissa est libera nodo;
Sparsitque cinis fervidus ora.

Hec. Complete manus: hoc ex Trojâ
Sumsisse licet. Cadat ex humeris
Vestis apertis: imumque tegat
Suffulta latus. Jam nuda vocant
Pectora dextras: nunc nunc vires
Exprome, dolor, tuas.
Rhœtea sonent litora planctu:
Habitansque cavis montibus Echo
Non, ut solita est, extrema brevis
Verba remittat: totos reddat
Trojæ gemitus. Audiat omnis
Pontus, et æther. Sævite, manus;
Pulsu vasto tundite pectus.
Non sum solito contenta sono:
Hectora flemus.
Chor. Tibi nostra ferit dextra lacertos,
Humerosque ferit tibi sanguineos:
Tibi nostra caput dextera pulsat;
Tibi maternis ubera palmis
Laniata jacent. Fluit, et multo
Sanguine manat, quamcumque tuo
Funere feci, rupta cicatrix.
Columen patriæ, mora fatorum,
Tu præsidium Phrygibus fessis,
Tu murus eras; humerisque tuis
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit; summusque dies
Hectoris idem patriæque fuit.
Hec. Vertite planctus. Priamo vestros
Fundite fletus: satis Hector habet.
Chor. Accipe, rector Phrygiæ, planctus:
Accipe fletus, bis capte senex.
Nil Troja semel te rege tulit.
Bis pulsata Dardana Graio
Mœnia ferro; bisque pharetras
Passa Herculeas. Post elatos
Hecubæ partus, regumque gregem,
Postrema pater funera cludis;

Mágnoque Jovi victima cæsus,
Sigea premis litora truncus.
Hec. Alio lacrymas flectite vestras:
Non est Priami miseranda mei
Mors, Iliades. "*Felix Priamus!*"
Dicite cunctæ. Liber Manes
Vadit ad imos: nec feret unquam
Victâ Graium cervice jugum.
Non ille duos vidit Atridas,
Nec fallacem cernit Ulyssem.
Non, Argolici præda triumphi,
Subjecta feret colla tropæis.
Non assuetas ad sceptra manus
Post terga dabit; currusque sequens
Agamemnonios, aurea dextrâ
Vincula gestans, lætis fiet
Pompa Mycenis.
Chor. Felix Priamus!
Dicimus omnes. Secum excedens
Sua regna tulit: nunc Elysii
Nemoris tutis errat in umbris,
Interque pias felix animas
Hectora quærit. *Felix Priamus!*
Felix, quisquis, bello moriens,
Omnia secum consumta videt!

ACTUS II.

TALTHYBIUS. CHORUS TROADUM.

Talth. Quam longa Danais semper in portu mora,
Seu petere bellum, petere seu patriam volunt!
Chor. Quæ causa ratibus faciat et Danais moram,
Effare; reduces quis Deus cludat vias.
Talth. Pavet animus: artus horridus quassat tremor.
Majora veris monstra vix capiunt fidem.
Vidi ipse, vidi. Summa jam Titan juga

Stringebat: ortus vicerat noctem dies,
Cum subito cæco terra mugitu fremens,
Concussa, totos traxit ex imo sinus.
Movêre silvæ capita; et excelsum nemus
Fragore vasto tonuit, et lucus sacer.
Idæa ruptis saxa ceciderunt jugis.
Nec sola tellus tremuit: et pontus suum
Adesse Achillem sensit, ac stravit vada.
Tum scissa vallis aperit immensos specus;
Et hiatus Erebi pervium ad superos iter,
Tellure fractâ, præbet, ac tumulum levat.
Emicuit ingens umbra Thessalici ducis,
Threïcia qualis arma, proludens tuis
Jam, Troja, fatis, stravit; aut Neptunium
Canâ nitentem perculit juvenem comâ;
Aut cum, inter acies Marte violento furens,
Corporibus amnes clusit; et, quærens iter,
Tardus cruento Xanthus erravit vado;
Aut cum superbo victor in curru stetit,
Egitque habenas, Hectorem et Trojam trahens.
Implevit omne litus irati sonus:
“Ite, ite, inertes! [justos] Manibus meis
Auferte honores. Solvite ingratas rates,
Per nostra ituri maria. Non parvo luit
Iras Achillis Græcia: at magno luet.
Desponsa nostris cineribus Polyxena
Pyrrhi manu mactetur, et tumulum riget.”—
Hæc fatus altâ voce, dimisit diem;
Repetensque Ditem, mersus ingentem specum
Coëunte terrâ junxit. Immoti jacent
Tranquilla pelagi: ventus abjecit minas,
Placidumque fluctu murmurat leni mare.
Tritonum ab alto cecinit hymenæum chorus.

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Pyrrh. Cum læta pelago vela rediturus dares,
Excidit Achilles? cujus unius manu
Impulsa, Troja, [quidquid adjecit moræ,
Illo remoto,] dubia, quo caderet, stetit.
Velis licet, quod petitur, ac properes dare;
Sero es daturus. Jam suum cuncti duces
Tulêre pretium: quæ minor merces potest
Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
Qui, fugere bellum jussus, et longâ sedens
Ævum senectâ degere, ac Pylii senis
Transcendere annos, exuens matris dolos,
Falsasque vestes, fassus est armis virum?
Inhospitali Telephus regno impotens
Dum Mysiæ ferocis introitus negat,
Rudem cruore regio dextram imbuit,
Fortemque eamdem sensit et mitem manum.
Cecidêre Thebæ: vidit Eetion capi
Sua regna victus: clade subversa est pari
Imposita celso parva Lyrnessos jugo;
Captâque tellus nobilis Briseide,
Et, causa litis regibus, Chryse jacet;
Et nota famâ Tenedos; et quæ pascuo
Fecunda pingui Thracios nutrit greges
Scyros, fretumque Lesbos Ægæum secans,
Et sacra Phœbo Cilla. Quid? quas alluit
Vernis Caycus gurgitem attollens aquis?
Hæc tanta clades gentium ac tantus pavor,
Sparsæ tot urbes, turbinis vasti modo,
Alterius esset gloria ac summum decus;
Iter est Achillis. Sic meus venit pater,
Et tanta gessit bella, dum bellum parat.
Ut alia sileam merita, non unus satis
Hector fuisset? Ilium vicit pater;
Vos diruistis. Inclytas laudes juvat,
Et clara magni facta genitoris sequi.

Jacuit peremtus Hector ante oculos patris,
Patruique Memnon, cujus ob luctum parens
Pallente mœstum protulit vultu diem;
Suique victor operis exemplum horruit,
Didicitque Achilles et Deâ natos mori.
Tum sæva Amazon ultimus cecidit timor.
Debes Achilli, merita si digne æstimas,
Et si Mycenis virginem atque Argis petat.
Dubitatur etiam? placita nunc subito improbas?
Priamique natam Pelei nato ferum
Mactare credis? At tuam natam parens
Helenæ immolâsti: solita jam et facta expeto.
Agam. Juvenile vitium est, regere non posse impetum.
Ætatis alios fervor hic primæ rapit,
Pyrrhum paternus. Spiritus quondam truces,
Minasque, tumidi lentus Æacidæ tuli.
Quo plura possis, plura patienter feras.
Quid cæde dirâ nobilem clari ducis
Adspergis umbram? Noscere hoc primum decet,
Quid facere victor debeat, victus pati.
Violenta nemo imperia continuit diu;
Moderata durant: quo-que Fortuna altius
Evexit ac levavit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem Deos
Nimium faventes. Magna momento obrui,
Vincendo didici. Troja nos tumidos facit
Nimium ac feroces? stamus hoc Danai loco,
Unde illa cecidit. Fateor, aliquando, impotens
Regno ac superbus, altius memet tuli:
Sed fregit illos spiritus hæc, quæ dare
Potuisset alii, causa, Fortunæ favor.
Tu me superbum, Priame? tu timidum facis.
Ego esse quidquam sceptra, nisi vano putem
Fulgore tectum nomen, et falso comam
Vinclo decentem? Casus hæc rapiet brevis;
Nec mille forsan ratibus, aut annis decem.

Non omnibus Fortuna tam lenta imminet.
Equidem fatebor (pace dixisse hoc tuâ,
Argiva tellus, liceat) affligi Phrygas
Vincique volui: ruere, et æquari solo,
Etiam arcuissem. Sed regi frenis nequit
Et ira, et ardens hostis, et victoria
Commissa nocti. Quidquid indignum aut ferum
Cuiquam videri potuit, hoc fecit dolor,
Tenebræque, per quas ipse se irritat furor,
Gladiusque felix, cujus infecti semel
Vecors libido est. Quidquid eversæ potest
Superesse Trojæ, maneat: exactum satis
Pœnarum, et ultra est. Regia ut virgo occidat,
Tumuloque donum detur, et cineres riget,
Et facinus atrox cædis ut thalamos vocem,
Non patiar. In me culpa cunctorum redit.
Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.
Pyrrh. Nullumne Achillis præmium Manes ferent?
Agam. Ferent; et illum laudibus cuncti canent;
Magnumque terræ nomen ignotæ audient.
Quod si levatur sanguine infuso cinis,
Opima Phrygii colla cædantur gregis,
Fluatque nulli flebilis matri cruor.
Quis iste mos est, quando in inferias homo est
Impensus homini? Detrahe invidiam tuo
Odiumque patri, quem coli pœnâ jubes.
Pyrrh. O tumide, rerum dum secundarum status
Extollit animos; timide, cum increpuit metus!
Regum tyranne! jamne flammatum geris
Amore subito pectus, ac Veneris novæ?
Solusne toties spolia de nobis feres?
Hac dextrâ Achilli victimam reddam suam:
Quam si negas retinesque, majorem dabo,
Dignamque quam det Pyrrhus: et nimium diu
A cæde nostra regiâ cessat manus,
Paremque poscit Priamus.
Agam. Haud equidem nego
Hoc esse Pyrrhi maximum in bello decus,

Sævo peremtus ense quod Priamus jacet,
Supplex paternus.
Pyrrh. Supplices nostri patris,
Hostesque eosdem, novimus. Priamus tamen
Præsens rogavit: tu, gravi pavidus metu,
Nec ad rogandum fortis, Ajaci preces
Ithacoque mandas, clusus, atque hostem tremens.
Agam. At non timebat tunc tuus (fateor) parens,
Interque cædes Græciæ, atque ustas rates,
Segnis jacebat, belli et armorum immemor,
Levi canoram verberans plectro chelyn.
Pyrrh. Tunc magnus Hector, arma contemnens tua,
Cantus Achillis timuit; et, tanto in metu,
Navalibus pax alta Thessalicis fuit.
Agam. Nempe ìsdem in istis Thessalis navalibus
Pax alta rursus Hectoris patri fuit.
Pyrrh. Est regis alti, spiritum regi dare.
Agam. Cur dextra regi spiritum eripuit tua?
Pyrrh. Mortem misericors sæpe pro vitâ dabit.
Agam. At nunc misericors virgines busto petis.
Pyrrh. Jamne immolari virgines credis nefas?
Agam. Præferre patriam liberis regem decet.
Pyrrh. Lex nulla capto parcit, aut pœnam impedit.
Agam. Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.
Pyrrh. Quodcumque libuit facere victori, licet.
Agam. Minimum decet libere, cui multum licet.
Pyrrh. His ista jactas, quos, decem annorum gravi
Regno subactos, Pyrrhus exsolvit jugo?
Agam. Hos Scyrus animos?
Pyrrh. Scelere quæ fratrum caret.
Agam. Inclusa fluctu.
Pyrrh. Nempe cognati maris.
Atrei et Thyestæ nobilem novi domum.
Agam. Ex virginis concepte furtivo stupro,
Et ex Achille nate, sed nondum viro!
Pyrrh. Illo ex Achille, genere qui mundum suo
Sparsus per omnem, Cœlitum regnum tenet,
Thetide æquor, umbras Æaco, cœlum Jove.

Agam. Illo ex Achille, qui manu Paridis jacet.
Pyrrh. Quem nec Deorum comminus quisquam petît.
Agam. Compescere equidem verba, et audacem malo
Poteram domare: sed meus captis quoque
Scit parcere ensis. Potius interpres Deûm
Calchas vocetur. Fata si poscunt, dabo.—
Tu, qui Pelasgæ vincla solvisti rati,
Morasque bellis; arte qui reseras polum,
Cui viscerum secreta, cui mundi fragor,
Et stella longâ semitam flammâ trahens,
Dant signa fati; cujus ingenti mihi
Mercede constant ora; quid jubeat Deus,
Effare, Calcha, nosque consilio rege.
Calch. Dant fata Danais, quo solent pretio, viam.
Mactanda virgó est Thessali busto ducis:
Sed quo jugari Thessalæ cultu solent,
Ionidesve, vel Mycenææ nurus,
Pyrrhus parenti conjugem tradat suo.
Sic rite dabitur. Non tamen nostras tenet
Hæc una puppes causa: nobilior tuo,
Polyxena, cruore debetur cruor,
Quem fata quærunt. Turre de summâ cadat
Priami nepos Hectoreus, et letum oppetat.
Tum mille velis impleat classis freta.

Chorus Troadum.

Verum est? an timidos fabula decipit,
Umbras corporibus vivere conditis?
Cum conjux oculis imposuit manum,
Supremusque dies solibus obstitit,
Et tristis cineres urna coërcuit,
Non prodest animam tradere funeri;
Sed restat miseris vivere longius?
An toti morimur? nullaque pars manet
Nostri, cum profugo spiritus halitu,

Immixtus nebulis, cessit in aëra,
Et nudum tetigit subdita fax latus?
Quidquid Sol Oriens, quidquid et Occidens
Novit; cœruleis Oceanus fretis
Quidquid vel veniens vel fugiens lavat,
Ætas Pegaseo corripiet gradu.
Quo bis sena volant sidera turbine,
Quo cursu properat sæcula volvere
Astrorum dominus, quo properat modo
Obliquis Hecate currere flexibus;
Hoc omnes petimus fata: nec amplius,
Juratos Superis qui tetigit lacus,
Usquam est. Ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breve sordidus;
Ut nubes gravidas, quas modo vidimus,
Arctoi Boreæ disjicit impetus;
Sic hic, quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est; ipsaque mors nihil,
Velocis spatii meta novissima.
Spem ponant avidi; solliciti metum.
Quæris, quo jaceas post obitum loco?
Quo non nata jacent.
Tempus nos avidum devorat, et Chaos.
Mors individua est noxia corpori,
Nec parcens animæ. Tænara, et aspero
Regnum sub domino, limen et obsidens
Custos non facili Cerberus ostio,
Rumores vacui, verbaque inania,
Et par sollicito fabula somnio.

ACTUS III.

ANDROMACHA. SENEX. ULYSSES.
ASTYANAX, Muta Persona.

Andr. Quid, mœsta, Phrygiæ, turba, laceratis comas,
Miserumque tunsæ pectus, effuso genas
Fletu rigatis? Levia perpessæ sumus,

Si flenda patimur. Ilium vobis modo,
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
Mea membra raperet, et gravi gemeret sono
Peliacus axis pondere Hectoreo tremens.
Tunc obruta atque eversa, quodcumque accidit,
Torpens malis rigensque, sine sensu fero.
Jam, erepta Danais, conjugem sequerer meum,
Nisi hic teneret. Hic meos animos domat,
Morique prohibet. Cogit hic aliquid Deos
Adhuc rogare: tempus ærumnæ addidit.
Hic mihi malorum maximum fructum abstulit,
Nihil timere. Prosperis rebus locus
Ereptus omnis: dira, quâ veniant, habent.
Miserrimum est timere, cum speres nihil.
Sen. Quis te repens commovit afflictam metus?
Andr. Exoritur aliquod majus e magno malum.
Nondum ruentis Ilii fatum stetit.
Sen. Et quas reperiet, ut velit, clades Deus?
Andr. Stygis profundæ claustra, et obscuri specus
Laxantur; et, ne desit eversis metus,
Hostes ab imo conditi Dite exeunt.
Solisne retro pervium est Danais iter?
Certe æqua mors est. Turbat atque agitat Phrygas
Communis iste terror: hic proprie meum
Exterret animum noctis horrendæ sopor.
Sen. Quæ visa portent, effer in medium, metus.
Andr. Partes fere nox alma transierat duas,
Clarumque Septem verterant stellæ jugum:
Ignota tandem venit afflictæ quies,
Brevisque fessis somnus obrepsit genis,
(Si somnus ille est mentis attonitæ stupor)
Cum subito nostros Hector ante oculos stetit:
Non qualis, ultro bella in Argivos ferens,
Graias petebat facibus Idæis rates;
Nec cæde multâ qualis in Danaos furens,
Vera ex Achille spolia simulato tulit.
Non ille vultus flammeum intendens jubar,
Sed fessus ac dejectus, et fletu gravis,

Similisque nostro, squalidâ obtectus comâ.
Juvat tamen vidisse. Tum, quassans caput,
"Dispelle somnos," inquit, "et natum eripe,
O fida conjux! lateat: hæc una est salus.
Omitte fletus. Troja quod cecidit, gemis?
Utinam jaceret tota! Festina: amove
Quocumque nostræ parvulam stirpem domûs."—
  Mihi gelidus horror ac tremor somnum excutit;
Oculosque nunc huc pavida, nunc illuc ferens,
Oblita nati, misera quæsivi Hectorem.
Fallax per ipsos umbra complexus abît.
O nate! magni certa progenies patris,
Spes una Phrygibus; unica afflictæ domûs,
Veterisque soboles sanguinis nimium inclyti,
Nimiumque patri similis. Hos vultus meus
Habebat Hector: talis incessu fuit,
Habituque talis; sic tulit fortes manus.
Sic celsus humeris, fronte sic torvâ minax,
Cervice fusam dissipans latâ comam.
O nate sero Phrygibus, at matri cito!
Eritne tempus illud, ac felix dies,
Quo, Troici defensor et vindex soli,
Recidiva ponas Pergama, et sparsos fugâ
Cives reducas? nomen et patriæ suum,
Phrygibusque, reddas? Sed, mei fati memor,
Tam magna timeo vota. Quod captis sat est,
Vivamus. Heu me! quis locus fidus meo
Erit timori? quâve te sede occulam?
Arx illa, pollens opibus et muris Deûm,
Gentes per omnes clara, et invidiæ capax,
Nunc pulvis altus: strata sunt flammâ omnia;
Superestque vastâ ex urbe ne tantum quidem
Quo lateat infans. Quem locum fraudi legam?
Est tumulus ingens conjugis cari sacer,
Verendus hosti, mole quem immensâ parens
Opibusque magnis struxit, in luctus suos
Rex non avarus: optime credam patri.—
Sudor per artus frigidus totos cadit!

Omen tremisco misera feralis loci.
Sen. Hæc causa multos una ab interitu arcuit,
Credi perîsse.
Andr. Vix spei quidquam est super.
Grave pondus illum, magna nobilitas, premit.
Sen. Ne prodat aliquis, amove testes doli.
Andr. Si quæret hostis?
Sen. Urbe in eversâ perît.
Andr. Quid proderit latuisse redituro in manus?
Sen. Victor feroces impetus primos habet.
Andr. Quid? quod latere sine metu magno nequit?
Sen. Miser occupet præsidia, securus legat.
Andr. Quis te locus, quæ regio seducta, invia,
Tuto reponet? quis feret trepidis opem?
Quis proteget? Qui semper, etiam nunc tuos,
Hector, tuere; conjugis furtum piæ
Serva, et fideli cinere victurum excipe.
Succede tumulo, nate.—Quid retro fugis,
Turpesque latebras spernis? Agnosco indolem:
Pudet timere. Spiritus magnos fuga,
Animosque veteres: sume, quos casus dedit.
En, intuere, turba quæ simus super,
Tumulus, puer, captiva. Cedendum est malis.
Sanctas parentis conditi sedes, age,
Aude subire. Fata si miseros juvant,
Habes salutem: fata si vitam negant,
Habes sepulcrum.
Sen. Claustra commissum tegunt:
Quem ne tuus producat in medium timor,
Procul hinc recede, teque diversam amove.
Andr. Levius solet timere, qui propius timet.
Sed, si placet, referamus hinc alio pedem.
Sen. Cohibe parumper ora, questusque opprime.
Gressus nefandos dux Cephallenûm admovet.
Andr. Dehisce, tellus; tuque, conjux, ultimo
Specu revulsam scinde tellurem, et Stygis
Sinu profundo conde depositum meum.
Adest Ulysses; et quidem dubio gradu

Vultuque: nectit pectore astus callidos.
Ulyss. Duræ minister sortis, hoc primum peto,
Ut, ore quamvis verba dicantur meo,
Non esse credas nostra. Graiorum omnium
Procerumque vox est, petere quos seras domos
Hectorea soboles prohibet. Hanc fata expetunt.
Sollicita Danaos pacis incertæ fides
Semper tenebit; semper a tergo timor
Respicere coget; arma nec poni sinet,
Dum Phrygibus animos natus eversis dabit,
Andromacha.
Andr. Vester augur hoc Calchas canit?
Ulyss. Et si taceret augur hæc Calchas, tamen
Dicebat Hector; cujus et stirpem horreo.
Generosa in ortus semina exsurgunt suos.
Sic ille magni parvus armenti comes,
Primisque nondum cornibus findens cutem,
Cervice subito celsus, et fronte arduus,
Gregem paternum ducit, ac pecori imperat.
Quæ tenera cæso virga de trunco stetit,
Par ipsa matri tempore exiguo subit,
Umbrasque terris reddit, et cœlo nemus.
Sic male relictus igne de magno cinis
Vires resumit. Est quidem injustus dolor
Rerum æstimator: si tamen tecum exigas,
Veniam dabis, quod bella, post hiemes decem
Totidemque messes, jam senex miles timet,
Aliasque clades rursus, ac nunquam bene
Trojam jacentem. Magna res Danaos movet,
Futurus Hector. Libera Graios metu.
Hæc una naves causa deductas tenet;
Hîc classis hæret. Neve crudelem putes,
Quod, sorte jussus, Hectoris natum petam;
Petîssem Oresten. Patere, quod victor tulit.
Andr. Utinam quidem esses, nate, maternâ in manu;
Nôsseınque quis te casus ereptum mihi
Teneret, aut quæ regio. Non, hostilibus
Confossa telis pectus, aut vinclis manus

Secantibus præstricta, non, acri latus
Utrumque flammâ cincta, maternam fidem
Unquam exuissem. Nate, quis te nunc locus,
Fortuna quæ possedit? Errore avio
Vagus arva lustras? vastus an patriæ vapor
Corripuit artus? sævus an victor tuo
Lusit cruore? numquid, immanis feræ
Morsu peremtus, pascis Idæas aves?
Ulyss. Simulata remove verba: non facile est tibi
Decipere Ulyssem: vicimus matrum dolos,
Etiam Dearum. Cassa consilia amove.
Ubi natus est?
Andr. Ubi Hector? ubi cuncti Phryges?
Ubi Priamus? Unum quæris: ego quæro omnia.
Ulyss. Coacta dices, sponte quod fari abnuis.
Andr. Tuta est, perire quæ potest, debet, cupit.
Ulyss. Magnifica verba mors prope admota excutit.
Andr. Si vis, Ulysse, cogere Andromacham metu,
Vitam minare: nam mori votum est mihi.
Ulyss. Verberibus, igni, morte, cruciatu, eloqui,
Quodcumque celas, adiget invitam dolor;
Et pectore imo condita arcana eruet.
Necessitas plus posse, quam pietas, solet.
Andr. Propone flammas, vulnera, et diras mali
Doloris artes, et famem, et sævam sitim,
Variasque pestes undique, et ferrum inditum
Visceribus ustis, carceris cæci luem,
Et quidquid audet victor iratus, tumens:
Animosa nullos mater admittit metus.
Ulyss. Stulta est fides, celare, quod prodas statim.
Hic ipse, quo nunc contumax perstas, amor
Consulere parvis liberis Danaos monet.
Post arma tam longinqua, post annos decem,
Minus timerem, quos facit Calchas metus,
Si mihi timerem: bella Telemacho paras.
Andr. Invita Ulyssi gaudium ac Danais dabo.
Dandum est. Fatere, quos premis luctus, dolor.
Gaudete, Atridæ; tuque lætifica, ut soles,

Refer Pelasgis. Hectoris proles obît.
Ulyss. Et, esse verum hoc, quâ probas Danais fide?
Andr. Ita, quod minari maximum victor potest,
Contingat, et me fata maturo exitu
Facilique solvant, ac meo condant solo,
Et patria tellus Hectorem leviter premat;
Ut luce caret, ut inter exstinctos jacet,
Datusque tumulo debita exanimis tulit.
Ulyss. Expleta fata stirpe sublatâ Hectoris,
Solidamque pacem, lætus ad Danaos feram.—
Quid agis, Ulysse? Danaidæ credent tibi?
Tu cui? parenti. Fingit an quisquam hoc parens,
Nec abominandæ mortis auspicium pavet?
Auspicia metuunt, qui nihil majus timent.
Fidem alligavit jurejurando suam.
Si pejerat, timere quid gravius potest?
Nunc advoca astus, anime; nunc fraudes, dolos,
Et totum Ulyssem. Veritas nunquam perit.
Scrutare matrem; mœret, illacrymat, gemit,
Et huc et illuc anxios gressus refert;
Missasque voces aure sollicitâ excipit.
Magis hæc timet, quam mœret. Ingenio est opus.—
Alios parentes alloqui in luctu decet:
Tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,
Quem mors manebat sæva, præcipitem datum
E turre, lapsis sola quæ muris manet.
Andr. Me liquit animus: membra quatiuntur, labant;
Torpetque vinctus frigido sanguis gelu.
Ulyss. En, tremuit. Hac, hac parte quærenda est mihi.
Matrem timor detexit: iterabo metum.—
Ite, ite celeres: fraude maternâ abditum
Hostem Pelasgi nominis, pestem ultimam,
Ubicumque latitat, erutam in medium date.
Bene est: tenetur. Perge, festina, attrahe.—
Quid respicis, trepidasque? jam certe perît.
Andr. Utinam timerem! solitus ex longo est metus.

Dediscit animus sero, quod didicit diu.
Ulyss. Lustrale quoniam debitum muris puer
Sacrum antecessit, nec potest vatem sequi,
Meliore fato raptus; hoc Calchas ait
Modo piari posse redituras rates,
Si placet undas Hectoris sparsi cinis,
Ac tumulus imo totus æquetur solo.
Nunc, ille quoniam debitam effugit necem,
Erit admovenda sedibus sacris manus.
Andr. Quid agimus? animum distrahit geminus timor:
Hinc natus, illinc conjugis cari cinis.
Pars utra vincet? Testor immites Deos,
Deosque veros, conjugis Manes mei,
Non aliud, Hector, in meo nato mihi
Placere, quam te. Vivat, ut possit tuos
Referre vultus. — Prorutus tumulo cinis
Mergetur? ossa fluctibus spargi sinam
Disjecta vastis? Potius hic mortem oppetat.—
Poteris nefandæ deditum mater neci
Videre? poteris celsa per fastigia
Missum rotari? Potero; perpetiar; feram,
Dum non meus, post fata, victoris manu
Jactetur Hector. — Hic suam pœnam potest
Sentire; at illum fata jam in tuto locant.—
Quid fluctuaris? statue, quem pœnæ extrahas.
Ingrata, dubitas? Hector est illic tuus.
Erras: utrimque est Hector: hic sensûs potens,
Forsan futurus ultor exstincti patris.
Utrique parci non potest. Quidnam facis?
Serva e duobus, anime, quem Danai timent.
Ulyss. Responsa peragam; funditus busta eruam.
Andr. Quæ vendidistis?
Ulyss. Pergam, et e summo aggere
Traham sepulcra.
Andr. Cœlitum appello fidem,
Fidemque Achillis. Pyrrhe, genitoris tui
Munus tuere.

Ulyss. Tumulus hic campo statim
Toto jacebit.
Andr. Fuerat hoc prorsus nefas
Danais inausum. Templa violâstis, Deos
Etiam faventes: busta transierat furor.
Resistam: inermes offeram armatis manus.
Dabit ira vires. Qualis Argolicas ferox
Turmas Amazon stravit; aut qualis Deo
Percussa Mænas, entheo silvas gradu,
Armata thyrso, terret, atque expers sui
Vulnus dedit, nec sensit; in medios ruam,
Tumuloque, cineris socia, defenso, cadam.
Ulyss. Cessatis? et vos flebilis clamor movet,
Furorque cassus feminæ? Jussa ocyus
Peragite.
Andr. Me, me, sternite hîc ferro prius.
Repellor? heu me! rumpe fatorum moras:
Molire terras, Hector, ut Ulyssem domes.
Vel umbra satis est. Arma concussit manu;
Jaculatur ignes. Cernitis, Danai, Hectorem?
An sola video?
Ulyss. Funditus cuncta erue.
Andr. Quid agis? ruinâ mater et natum et virum
Prosternis unâ. Forsitan Danaos prece
Placare poteris. Conditum elidet statim
Immane busti pondus. Intereat miser,
Ubicumque potius, ne pater natum obruat,
Prematque patrem natus. Ad genua accido
Supplex, Ulysse; quamque nullius pedes
Novêre dextram, pedibus admoveo tuis.
Miserere matris, et preces placidus pias
Patiensque recipe; quo-que te celsum altius
Superi levârunt, mitius lapsos preme.
Misero datur quodcumque, Fortunæ datur.
Sic te revisat conjugis sanctæ torus;
Annosque, dum te recipit, extendat suos
Laërta! sic te juvenis excipiat tuus,
Et, vota vincens vestra felici indole,

Ætate avum transcendat, ingenio patrem!
Miserere matris: unicum afflictæ mihi
Solamen hic est.
Ulyss. Exhibe natum, et roga.
Andr. Huc e latebris procede tuis,
Flebile matris furtum miseræ.
Hic puer, hic est terror, Ulysse,
Mille carinis. Submitte manus,
Dominique pedes supplice dextrâ
Stratus adora: nec turpe puta,
Quidquid miseros Fortuna jubet.
Pone ex animo reges atavos,
Magnique senis jura per omnes
Inclyta terras: excidat Hector.
Gere captivum; positoque genu,
Si tua nondum funera sentis,
Matris fletus imitare tuæ.
Vidit pueri regis lacrymas
Et Troja prior; parvusque minas
Trucis Alcidæ flexit Priamus.
Ille, ille ferox, (cujus vastis
Viribus omnes cessêre feræ;
Qui, perfracto limine Ditis,
Cæcum retro patefecit iter)
Hostis parvi victus lacrymis,
"Suscipe," dixit, "rector, habenas;
Patrioque sede celsus solio;
Sed sceptra fide meliore tene."
Hoc fuit illo victore capi.
Discite mites Herculis iras:
An sola placent Herculis arma?
Jacet ante pedes non minor illo
Supplice supplex; vitamque petit.
Regnum Trojæ, quocumque volet,
Fortuna ferat.

ULYSSES. ANDROMACHA. ASTYANAX.

Ulyss. Matris quidem me mœror attonitæ movet:
Magis Pelasgæ me tamen matres movent,
Quarum iste magnos crescit in luctus puer.
Andr. An has ruinas urbis, in cinerem datas,
Hic excitabit? hæ manus Trojam erigent?
Nullas habet spes Troja, si tales habet.
Non sic jacemus Troës, ut cuiquam metus
Possimus esse. Spiritus genitor facit?
Sed nempe tractus. Ipse, post Trojam, pater
Posuisset animos, magna quos frangunt mala.
Si pœna petitur, quæ peti gravior potest?
Famulare collo nobili subeat jugum.
Servire liceat. Aliquis hoc regi negat?
Ulyss. Non hoc Ulysses, sed negat Calchas tibi.
Andr. O machinator fraudis! O scelerum artifex!
Virtute cujus bellicâ nemo occidit;
Dolis et astu maleficæ mentis jacent
Etiam Pelasgi: vatem et insontes Deos
Prætendis? hoc est pectoris facinus tui,
Nocturne miles, fortis in pueri necem.
Jam solus audes aliquid, et claro die.
Ulyss. Virtus Ulyssis Danaidis nota est satis,
Nimisque Phrygibus. Non vacat vanis diem
Conterere verbis. Ancoras classis legit.
Andr. Brevem moram largire, dum officium parens
Nato supremum reddo, et amplexu ultimo
Avidos dolores satio.
Ulyss. Misereri tui
Utinam liceret! Quod tamen solum licet,
Tempus moramque dabimus. Arbitrio tuo
Implere lacrymis: fletus ærumnas levat.
Andr. O dulce pignus! O decus lapsæ domûs!
Summumque Trojæ funus! O Danaûm timor!
Genitricis o spes vana! cui demens ego

Laudes parentis bellicas, annos avi
Medios precabar. Vota destituit Deus.
Iliaca non tu sceptra regali potens
Gestabis aulâ; jura nec populis dabis,
Victasque gentes sub tuum mittes jugum;
Non Graia cædes terga, non Pyrrhum trahes;
Non arma tenerâ parva tractabis manu;
Sparsasque passim saltibus latis feras
Audax sequêris: nec, stato lustri die,
Sollenne referens Troici lusûs sacrum,
Puer citatas nobilis turmas ages:
Non inter aras, mobili velox pede,
Revocante flexo concitos cornu modos,
Barbarica prisco templa saltatu coles.
O morte dirâ tristius leti genus!
Flebilius aliquid Hectoris magni nece
Muri videbunt.
Ulyss. Rumpe jam fletus, parens.
Magnus sibi ipse non facit finem dolor.
Andr. Lacrymis, Ulysse, parva, quam petimus, mora est.
Concede, parvos ut meâ condam manu
Viventis oculos. Occidis parvus quidem,
Sed jam timendus. Troja te exspectat tua.
I, vade liber: liberos Troas vide.
Astyan. Miserere, mater!
Andr. Quid meos retines sinus,
Manusque matris? cassa præsidia occupas.
Fremitu leonis qualis audito tener
Timidum juvencus applicat matri latus:
At ille sævus, matre submotâ, leo,
Prædam minorem morsibus vastis premens
Frangit, vehitque; talis e nostro sinu
Te rapiet hostis. Oscula, et fletus, puer,
Lacerosque crines, excipe; et plenus mei
Occurre patri. Pauca maternæ tamen
Perfer querelæ verba: "Si Manes habent
Curas priores, nec perît flammis amor;

Servire Graio pateris Andromachen jugo,
Crudelis Hector? lentus et segnis jaces?"—
Rediit Achilles: sume nunc iterum comas,
Et sume lacrymas, quidquid e misero viri
Funere relictum est: sume, quæ reddas tuo
Oscula parenti. Matris hanc solatio
Relinque vestem: tumulus hanc tetigit meus,
Manesque cari. Quidquid hîc cineris latet,
Scrutabor ore.
Ulyss. Nullus est flendi modus.
Abripite propere classis Argolicæ moram.

Chorus Troadum.

Quæ vocat sedes habitanda captas?
Thessali montes, et opaca Tempe?
An viros tellus dare militares
Aptior Phthie, meliorque fetu
Fortis armenti lapidosa Trachin?
An, maris vasti domitrix, Iolcos;
Urbibus centum spatiosa Crete?
Parva [Gortyne,] sterilisque Tricce?
An frequens ruscis levibus Mothone?
Quæ sub Œtæis latebrosa silvis
Misit infestos Troïæ ruinis
Non semel arcus?
Olenos tectis habitata raris?
Virginis Pleuron inimica Divæ?
An maris lati sinuosa Trœzen?
Pelion, regnum Prothoi superbum,
Tertius cœlo gradus? hîc recumbens
Montis exesi spatiosus antro
Jam trucis Chiron pueri magister,
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoque ingentes acuebat iras,
Bella canendo.
An ferax varii lapidis Carystos?

An premens litus maris inquieti
Semper Euripo properante Chalcis?
Quolibet vento faciles Calydnæ?
An carens nunquam Gonoëssa vento?
Quæque formidat Borean Enispe?
Atticâ pendens [Peparethos] orâ?
An sacris gaudens tacitis Eleusin?
Numquid Ajacis Salamina veram?
Aut ferâ notam Calydona sævâ?
Quasque perfundit, subiturus æquor,
Segnibus terras Titaressos undis,
Bessan et Scarphen? Pylon an senilem?
Pharin? an Pisam, Jovis et coronis
Elida claram?
Quolibet tristis miseras procella
Mittat, et donet cuïcumque terræ;
Dum, luem tantam Troïæ atque Achivis
Quæ tulit, Sparte procul absit; absit
Argos, et sævi Pelopis Mycenæ;
Neritos parvâ brevior Zacyntho,
Et nocens saxis Ithace dolosis.
Quod manet fatum, dominusque quis te,
Aut quibus terris, Hecube, videndam
Ducet? in cujus moriêre regno?

ACTUS IV.

HELENA. ANDROMACHA. HECUBA.
POLYXENA, Muta Persona.

Hel. Quicumque hymen funestus, illætabilis,
Lamenta, cædes, sanguinem, gemitus habet,
Est auspice Helenâ dignus. Eversis quoque
Nocere cogor Phrygibus. Ego Pyrrhi toros
Narrare falsos jubeor; ego cultus dare
Habitusque Graios. Arte capietur meâ,
Meâque fraude concidet Paridis soror?

Fallatur: ipsi levius hoc equidem reor:
Optanda mors est, sine metu mortis mori.
Quid jussa cessas agere? ad auctores redit
Sceleris coacti culpa.— Dardaniæ domûs
Generosa virgo, melior afflictos Deus
Respicere cœpit; teque felici parat
Dotare thalamo. Tale conjugium tibi
Non ipsa sospes Troja, non Priamus daret.
Nam te Pelasgæ maximum gentis decus
Ad sancta lecti jura legitimi petit,
Cui regna campi lata Thessalici patent.
Te magna Tethys, teque tot pelagi Deæ,
Placidumque numen æquoris tumidi Thetis,
Suam vocabunt. Te datam Pyrrho socer
Peleus nurum vocabit, et Nereus nurum.
Depone cultus squalidos; festos cape.
Dedisce captam. Deprime horrentes comas,
Crinemque doctâ patere distingui manu.
Hic forsitan te casus excelso magis
Solio reponet. Profuit multis capi.
Andr. Hoc deerat unum Phrygibus eversis malum,
Gaudere? flagrant strata passim Pergama.
O conjugale tempus! an quisquam audeat
Negare? quisquam dubius ad thalamos eat,
Quos Helena suadet? Pestis, exitium, lues
Utriusque populi! cernis hos tumulos ducum?
Et nuda totis ossa quæ passim jacent
Inhumata campis? Hæc hymen sparsit tuus.
Tibi fluxit Asiæ, fluxit Europæ, cruor;
Cum dimicantes lenta prospiceres viros,
Incerta voti. Perge! thalamos appara!
Tædis quid opus est? quidve sollenni face?
Quid igne? thalamis Troja prælucet novis.
Celebrate Pyrrhi, Troades, connubia;
Celebrate digne: planctus et gemitus sonent.
Hel. Ratione quamvis careat, et flecti neget
Magnus dolor, sociosque nonnunquam sui
Mœroris ipsos oderit; causam tamen

Possum tueri judice infesto meam,
Graviora passa. Luget Andromacha Hectorem,
Et Hecuba Priamum? solus occulte Paris
Lugendus Helenæ est. Durum et invisum et grave est,
Servitia ferre? patior hoc olim jugum,
Annis decem captiva. Prostratum Ilium est,
Versi Penates? perdere est patriam grave;
Gravius timere. Vos levat tanti mali
Comitatus: in me victus et victor furit.
Quam quisque famulam traheret, incerto diu
Casu pependit: me meus traxit statim,
Sine sorte, dominus. Causa bellorum fui,
Tantæque Teucris cladis? hoc verum puta,
Spartana puppis vestra si secuit freta.
Sin rapta Phrygiis præda remigibus fui,
Deditque donum judici victrix Dea,
Ignosce Paridi. Judicem iratum mea
Habitura causa est: ista Meneläum manent
Arbitria. Nunc hanc, luctibus paulum tuis,
Andromacha, omissis, flecte. — Vix lacrymas queo
Retinere.
Andr. Quantum est, Helena quod lacrymat, malum!
Cur lacrymat autem? Fare, quos Ithacus dolos,
Quæ scelera nectat. Utrum ab Idæis jugis
Jactanda virgo est? arcis an celsæ edito
Mittenda saxo? num per has vastum in mare
Volvenda rupes, latere quas scisso levat
Altum vadosos Sigeon spectans sinus?
Dic, fare, quidquid subdolo vultu tegis.
Leviora mala sunt cuncta, quam Priami gener
Hecubæque Pyrrhus. Fare, quam pœnam pares.
Exprome, et unum hoc deme nostris cladibus,
Falli: paratas perpeti mortem vides.
Hel. Utinam juberet me quoque interpres Deûm
Abrumpere ense lucis invisæ moras,
Vel, Achillis ante busta, furibundâ manu

Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua,
Polyxena miseranda; quam tradi sibi,
Cineremque Achilles ante mactari suum,
Campo maritus ut sit Elysio, jubet.
Andr. Vide, ut animus ingens lætus audierit necem.
Cultus decoros regiæ vestis petit,
Et admoveri crinibus patitur manum.
Mortem putabat illud; hoc thalamos putat.
At misera luctu mater audito stupet.
Labefacta mens succubuit. — Assurge, alleva
Animum, et cadentem misera firma spiritum.
Quam tenuis anima vinculo pendet levi!
Minimum est, quod Hecubam facere felicem potest.
Spirat: revixit. Prima mors miseros fugit.
Hec. Adhuc Achilles vivit in pœnas Phrygum?
Adhuc rebellat? O manum Paridis levem!
Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sitit.
Modo turba felix latera cingebat mea:
Lassabar in tot oscula, in totum gregem,
Dividere matrem. Sola nunc hæc est super,
Votum, comes, levamen, afflictæ quies.
Hæc totus Hecubæ fetus: hac solâ vocor
Jam voce mater. Dura et infelix, age,
Elabere, anima. Denique hoc unum mihi
Remitte funus. Irrigat fletus genas;
Imberque victo subitus e vultu cadit.
Lætare, gaude, nata! Quam vellet tuos
Cassandra thalamos, vellet Andromache tuos!
Andr. Nos, Hecuba; nos, nos, Hecuba, lugendæ sumus,
Quas mota classis huc et huc sparsas feret:
Hanc cara tellus sedibus patriis teget.
Hel. Magis invidebis, si tuam sortem scias.
Andr. An aliqua pœnæ pars meæ ignota est mihi?
Hel. Versata dominos urna captivis dedit.
Andr. Cui famula tradar, ede: quem dominum voco?
Hel. Te sorte primâ Scyrius juvenis tulit.
Andr. Cassandra felix! quam furor sorte eximit,

Phœbusque.
Hel. Regum hanc maximus rector tenet.
Hec. Estne aliquis, Hecubam qui suam dici velit?
Hel. Ithaco obtigisti præda nolenti brevis.
Hec. Quis tam impotens ac dirus, et iniquæ ferus
Sortitor urnæ regibus reges dedit?
Quis tam sinister dividit captas Deus?
Quis arbiter crudelis, et miseris gravis,
Eligere dominos nescit? et sævâ manu
Dat iniqua miseris fata? quis matrem Hectoris
Armis Achillis miscet? ad Ulyssen vocor.
Nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi
Obsessa videor cladibus. Domini pudet,
Non servitutis. Hectoris spolium feret,
Qui tulit Achillis? Sterilis, et sævis fretis
Inclusa, [tellus non capit tumulos meos.]
Duc, duc, Ulysse: nil moror: dominum sequor.
Me mea sequentur fata: non pelago quies
Tranquilla veniet: sæviet ventis mare,
Et bella, et ignis, et mea, et Priami mala.
Dumque ista veniunt, interim hoc pœnæ loco est:
Sortem occupavi, præmium eripui tibi.—
Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
Vultuque torvo.—Pyrrhe, quid cessas? age,
Reclude ferro pectus, et Achillis tui
Conjunge soceros. Perge, mactator senum!
Et hic decet te sanguis: abreptam trahe:
Maculate Superos cæde funestâ Deos;
Maculate Manes. Quid precer vobis? precor
His digna sacris æquora. Hoc classi accidat
Toti Pelasgæ, ratibus hoc mille accidat,
Meæ precabor, cum vehar, quidquid rati.

Chorus Troadum.

Dulce mœrenti populus dolentûm;
Dulce lamentis resonare gentes.

Lentius luctus lacrymæque mordent,
Turba quas fletu simili frequentat.
Semper, ah! semper dolor est malignus:
Gaudet in multos sua fata mitti,
Seque non solum [placuisse] pœnæ.
Ferre, quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.
Nemo se credet miserum, licet sit;
Tolle felices. Removeto multo
Divites auro; removeto, centum
Rura qui scindunt opulenta bubus;
Pauperi surgent animi jacentes.
Est miser nemo, nisi comparatus.
Dulce in immensis posito ruinis
Neminem lætos habuisse vultus.
Ille deplorat, queriturque fatum,
Qui, secans fluctum rate singulari,
Nudus in portus cecidit petitos.
Æquior casum tulit et procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit, tabulâque litus
Naufragâ spargi, mare cum coactis
Fluctibus Corus prohibet reverti.
Questus est Hellen cecidisse Phrixus,
Cum gregis ductor, radiante villo,
Aureo fratrem simul et sororem
Sustulit tergo, medioque jactum
Fecit in ponto. Tenuit querelas
Et vir, et Pyrrhe, mare cum viderent,
Et nihil præter mare cum viderent,
Unici terris homines relicti.
Solvet hunc cœtum, lacrymasque nostras
Sparget huc illuc agitata classis,
Et tubâ jussi dare vela nautæ,
Cum, simul ventis properante remo,
Prenderint altum, fugietque litus.
Quis status mentis miseris, ubi omnis
Terra decrescet, pelagusque crescet?

Celsa cum longe latitabit Ide?
Tum puer matri, genitrixque nato,
Troja quâ jaceat regione monstrans,
Dicet, et longe digito notabit:
"Ilium est illic, ubi fumus alte
Serpit in cœlum, nebulæque turpes."—
Troës hoc signo patriam videbunt.

ACTUS V.

NUNTIUS. ANDROMACHA. HECUBA.

Nunt. O dira fata, sæva, miseranda, horrida!
Quod tam ferum, tam triste, bis quinis scelus
Mars vidit annis? quid prius referens gemam?
Tuosne potius, an tuos luctus, anus?
Hec. Quoscumque luctus fleveris, flebis meos.
Sua quemque tantum, me omnium clades premit.
Mihi cunctà pereunt. Quisquis est, Hecubæ est, miser.
Nunt. Mactata virgo est; missus e muris puer:
Sed uterque letum mente generosâ tulit.
Andr. Expone seriem cædis, et duplex nefas
Prosequere. Gaudet magnus ærumnas dolor
Tractare totas. Ede, et enarra omnia.
Nunt. Est una magna turris e Trojâ super,
Assueta Priamo; cujus e fastigio
Summisque pinnis, arbiter belli sedens,
Regebat acies. Turre in hac, blando sinu
Fovens nepotem, cum metu versos gravi
Danaos fugaret Hector et ferro et face,
Paterna puero bella monstrabat senex.
Hæc nota quondam turris, et muri decus,
(Nunc sæva cautes) undique affusâ ducum
Plebisque turbâ cingitur. Totum coit,
Ratibus relictis, vulgus. His collis procul
Aciem patenti liberam præbet loco;

His alta rupes, cujus e cacumine
Erecta summos turba libravit pedes.
Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus gerit,
Et tota populo silva suspenso tremit.
Extrema montis ille prærupti petit;
Semiusta at ille tecta, vel saxum imminens
Muri cadentis, pressit: atque aliquis (nefas!)
Tumulo ferus spectator Hectoreo sedet.
Per spatia late plena sublimi gradu
Incedit Ithacus, parvulum dextrâ trahens
Priami nepotem: nec gradu segni puer
Ad alta pergit mœnia. Ut summâ stetit
Pro turre, vultus huc et huc acres tulit,
Intrepidus animo. Qualis ingentis feræ
Parvus tenerque fetus, et nondum potens
Sævire dente, jam tamen tollit minas,
Morsusque inanes tentat, atque animis tumet;
Sic ille, dextrâ prensus hostili, puer
Ferox, superne moverat vulgum ac duces,
Ipsumque Ulyssen. Non flet, e turbâ omnium,
Qui fletur: ac, dum verba fatidici et preces
Concipit Ulysses vatis, et sævos ciet
Ad sacra Superos, sponte desiluit suâ
In media Priami regna.
Andr. Quis Colchus hoc, quis sedis incertæ Scytha,
Commisit? aut quæ Caspium tangens mare
Gens juris expers ausa? non Busiridis
Puerilis aras sanguis adspersit feri.
Nec parva gregibus membra Diomedes suis
Epulanda posuit. Quis tuos artus teget,
Tumuloque tradet?
Nunt. Quos enim præceps locus
Reliquit artus? Ossa disjecta et gravi
Elisa casu, signa clari corporis,
Et ora, et illas nobiles patris notas,
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta cervix: silicis impulsu caput
Ruptum, cerebro penitus expresso: jacet

Deforme corpus.
Andr. Sic quoque est similis patri.
Nunt. Præceps ut altis cecidit e muris puer,
Flevitque Achivûm turba, quod fecit, nefas;
Idem ille populus aliud ad facinus redît,
Tumulumque Achillis. Hujus extremum latus
Rhœtea leni verberant fluctu vada.
Aversa cingit campus, et clivo levi
Erecta medium vallis includens locum
Crescit theatri more. Concursus frequens
Implevit omne litus. Hi classis moras
Hac morte solvi rentur: hi stirpem hostium
Gaudent recidi. Magna pars vulgi levis
Odit scelus, spectatque: nec Troës minus
Suum frequentant funus, et, pavidi metu,
Partem ruentis ultimam Trojæ vident:
Cum subito, thalami more, præcedunt faces.
It pronuba illic Tyndaris, mœstum caput
Demissa. Tali nubat Hermione modo,
Phryges precantur: sic viro turpis suo
Reddatur Helene. Terror attonitos tenet
Utrosque populos. Ipsa dejectos gerit
Vultus pudore; sed tamen fulgent genæ;
Magisque solito splendet extremus decor;
Ut esse Phœbi dulcius lumen solet
Jam jam cadentis, astra cum repetunt vices,
Premiturque dubius nocte vicinâ dies.
Stupet omne vulgus; (et fere cuncti magis
Peritura laudant.) Hos movet formæ decus,
Hos mollis ætas, hos vagæ rerum vices.
Movet animus omnes fortis, et leto obvius.
Pyrrhum antecedit. Omnium mentes tremunt:
Mirantur, ac miserantur. Ut primum ardui
Sublime montis tetigit, atque alte edito
Juvenis paterni vertice in busti stetit,
Audax virago non tulit retro gradum:
Conversa ad ictum stat truci vultu ferox.
Tam fortis animus omnium mentes ferit:

Novumque monstrum est, Pyrrhus ad cædem piger.
Ut dextra ferrum penitus exacta abdidit,
Subitus receptâ morte prorupit cruor
Per vulnus ingens; nec tamen moriens adhuc
Deponit animos: cecidit, ut Achilli gravem
Factura terram, prona, et irato impetu.
Uterque flevit cœtus: at timidum Phryges
Misêre gemitum; clarius victor gemit.
Hic ordo sacri. Non stetit fusus cruor,
Humove summâ fluxit. Obduxit statim,
Sævusque totum sanguinem tumulus bibit.
Hec. Ite, ite, Danai; petite jam tuti domos:
Optata velis maria diffusis secet
Secura classis. Concidit virgo, ac puer:
Bellum peractum est. Quo meas lacrymas feram?
Ubi hanc anilis exspuam leti moram?
Natam an nepotem, conjugem an patriam, fleam?
An omnia? an me? Sola, Mors, votum meum,
Infantibus violenta, virginibus, venis,
Ubicumque properas, sæva: me solam times,
Vitasque: gladios inter ac tela et faces,
Quæsita totâ nocte, cupientem fugis.
Non hostis, aut ruina, non ignis, meos
Absumsit artus: quam prope a Priamo steti!
Nunt. Repetite celeri maria, captivæ, gradu.
Jam vela puppis laxat, et classis movet.

FINIS.

Excudit T. Davison.
Pridie Idus Novembres, A. C. 1823.